

serbest

MIMAR

Dosya: TürkSMD 15. Mimarlık Ödülleri | Yanışmadan Uygulamaya: Selimiye Camii Çevresi Kentisel Tasarım Projesi | Moderne Geziler: Petek Pansiyon | Moderni Koruma: Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası

MART | 2023 | 47

- 04 **MASAÜSTÜ**
- 08 **SMD'LERDEN**
- 10 **YAKA RESMİ**
Meinhard von Gerkan, Mete Arat, Orhan Akyürek, Nişan Yaubyan, Arata Isozaki, Rafael Vinoly, Balkrishna Doshi
- 32 **GÜNDEM**
• SMD'ler Deprem ve Mimarlık Çalıştayı'nda Bir Araya Geldi
• Kalebodur'la Mimarlar Konuşuyor'un Ocak Ayı Konuğu Nilüfer Kozkoçlu
• 2023 Pritzker Ödülü'nün Sahibi Sir David Chipperfield Oldu
• "Müşterek Kopenhag"
• Venedik Bienali 18. Uluslararası Mimarlık Sergisi Türkiye Pavyonu'nda Yer Alacak Proje Belirlendi
• Erkut Şahinbaş Tasarımı Doğramacızade Ali Paşa Camii, Abdullatif Al Fozan Ödülü'ne Layık Görüldü
- 42 **YENİ**
• Bursa Kayapa Organize Sanayi Yönetim Binası
• Elmadağ Pazar Yeri
• Kommagene Kültür Merkezi (K-Odak)
- 56 **YARIŞMADAN UYGULAMAYA**
Selimiye Camii Çevresi Kentsel Tasarım Projesi
- 60 **MODERN MİMARİ ESERLERE GEZİLER**
Yüzyıl Ortası Modern Estetiğinde Bir Turizm Yapısı: Petek Pansiyon
- 64 **DOSYA**
• TürkSMD 15. Mimarlık Ödülleri
• Olağanın Peşinde Olağandış bir Mimar; Nevzat Sayın
- 82 **MODERNİ KORUMA**
• Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası
• Reha Ortaçlı ile Geç Yapılan (ve Geç Yayınlanan) Bir Söyleşi
- 96 **BİR YAP, YIK, YAP ÖYKÜSÜ**
Altındağ Belediye Binası
- 100 **DÜNYADAN**
New York Manhattan'da Bir Vaha:
Hudson River Park ve Gansevoort Peninsula (Gansevoort Yarınması)
- 104 **MİMARLIK EğİTİMİNE DAİR**
ODTÜ Uygulamalı Yaz Stajları
- 118 **ARŞİVLERDEN**
İz Birakanlar!
- 126 **ÖZET**

47. SAYI KAPAK KONUSU
Deprem Gündemi

SERBESTMİMAR
Üç Ayda Bir Yayınlanır

SAHİBİ
Ali Osman ÖZTÜRK | TürkSMD Başkanı

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Soylu

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Yasemin Şener
yaseminsener@prchitect.com

EDİTÖR
Gülce Hacı
gulce@prchitect.com

YAYIN KOMİSYONU
Ahmet Sukuti Tükel,
Aslı Özbay, Aytaç Özen, Burak Bican,
Cüneyt Kurtay, Deniz Güner, Dürrin Süer,
Emrullah Yıldız, Figen Kıvılcım, Gamze İlalın,
Gamze Köküm, Gökhan Hezer, Güney Tonkal,
Hasan Özbay, İlhan Selim Kural, Kadri Atabaş,
Kumru Alpaydın, Mehmet Soylu,
Mehmet Turhan Kayasü, Meral Ekinciöğlü,
Osman Tatal, Selin Nevrim Fidan, Suha Özkan,
Şerife Meriç, Şükrü Kocagöz

GRAFİK UYGULAMA
Belma Kuyucu

YAZI İŞLERİ
pRchitect İletişim Ltd. Şti.
Balmumcu Mah. Zincirlikuyu Yolu Sok. 7/2
Beşiktaş-İstanbul
0212 809 28 72
www.prchitect.com

YÖNETİM YERİ, ABONELİK ve REKLAM
Türk Serbest Mimarlar Derneği
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123.
Sk. No: 164 Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr | info@tsmd.org.tr

YAYIN TÜRÜ
Yaygın Süreli Yayın

Serbest Mimar Dergisi'nin içerik yönetimine gururla dahil olduğumuz 47. sayısını tamamlayacağımız günlerde, ülkemizin güneydoğu bölgesinde 11 ili yıkıntılar içinde bırakan bir deprem felaketiyle sarsıldık. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık ilçesi merkezli 7.7 büyüklüğünde ve Elbistan ilçesi merkezli 7.6 büyüklüğünde meydana gelen depremler Kahramanmaraş başta olmak üzere Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerini de kapsayan geniş bir alanda büyük bir yıkıma ve çok sayıda can kaybına neden oldu. Deprem nedeniyle hayatını kaybeden tüm yurttaşlarımızı saygı ile anıyor, ailelerine ve tüm toplumumuza başsağlığı diliyoruz.

Depremin hemen ardından Türkiye'de faaliyet gösteren Serbest Mimarlar Dernekleri'nin ortak girişimiyle "Deprem ve Mimarlık" teması altında bir SMD'ler Çalıştayı gerçekleştirildi. TürkSMD, İzmirSMD, BursaSMD, AkdenizSMD ve kuruluş aşamasında olan MuğlaSMD'den temsilciler ve farklı disiplinlerden gönüllülerden oluşan 120 kişi, 4 farklı başlık altında öncelikli konuları belirledi ve sonuçlar hibrit bir oturumda tartışıldı. Yayın Komisyonu'muzun ortak kararı neticesinde, bu sayımızda SMD'ler Çalıştayı'nın taslak raporuna yer veriyor, 48. sayımızda ise deprem gündemini ayrıntılı olarak ele almayı planlıyoruz.

TSMD'nin dergisi Mimar'ın 1999 depreminden hemen sonra yayınlanan 13-14 numaralı sayısının kapağına bir gönderme niteliğindeki bu sayımızın kapağı; bölgesel ekonomiye yönelik planlamalar yerine nüfusun metropollere yığılması, rant baskısı, zemini sorunlu olan alanların, tarım arazilerinin, su yataklarının, deprem fay bölgelerinin yapılaşmaya açılması, plansız kentleşme ve denetimsiz yapılaşma nedeniyle bu denli çok sayıda vatandaşımızı kaybetmiş olmamızın ve maalesef ki geçen 24 yılın ardından hala değişen hiçbir şey olmadığının acı bir fotoğrafı... Kapak fotoğrafı; Adıyaman, Maraş ve Hatay'daki yıkımın kaydını tuttuğu fotoğrafları açık kaynak olarak ihtiyaç duyanların kullanımına açan akademisyen ve şehir plancısı Murat Germen'in imzasını taşıyor.

"Söyleşi" bölümümüzde Türk Serbest Mimarlar Derneği (TürkSMD) tarafından iki yılda bir verilen Mimarlık Ödülleri'nin 15. döneminde Büyük Ödülle değer görülen Nevzat Sayın ile Banu Uçak'ın yapmış olduğu etraflı sohbete yer veriyoruz. Banu Uçak, Nevzat Sayın'la 47 yıllık meslek hayatı boyunca ait olduğu ve kendisini ait hissettiği coğrafyada, süreklilik içinde, üzerinde çalıştığ her tasarım konusunu yeni bir araştırma haline getirerek, olağanüstü olanı aramadan yarattığı kendine has mimarlık pratiğini konuştu.

"Yarışmadan Uygulamaya" bölümünde ise çoklu bürokratik parametrelerin içinden bir şekilde çıkmış, zor koşullarda uygulanmış bir yarışma projesi olan Selimiye Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yer veriyoruz. Beril Serbes Architects tasarımı proje, Mimar Sinan'ın ustalık eserinin etrafını saran, onunla birlikte yaşayan, mimari sorumluluğu oldukça yüksek bir çalışma olarak dikkat çekiyor.

1958'den 1974'e kadar süren, ardından 2000'li yıllarda yeniden başlatılan, günümüzde ise devam etmeyen ODTÜ Uygulamalı Yaz Stajları üzerine Çetin Ünalın, Güney Göksu Tonkal ve Ceren Topaloğlu tarafından derlenen anılar ve düşünceler "Mimarlık Eğitimine Dair" sayfalarımızda yer alırken "Moderni Koruma" bölümünde 2012 yılının Aralık ayında yıkılan Eti Maden İşletmeleri Merkez Binası'nın hikayesini Dr. Mustafa Kemal Baran'ın kaleminden aktarıyor ve yıkılan Ankara Tenis Kulübü'nün mimarı Reha Ortaçlı ile Hasan Özbay ve Mehmet Soylu'nun 2009 yılında yapmış oldukları söyleşiye yer veriyoruz.

Geçmiş yıllarda aramızdan ayrılan dönemlerinin önemli mimarlarını "Arşivlerden" bölümümüzde kayıt altına almaya başlıyoruz. Bu sayıda yer verdiğimiz, Orhun Mimarlık Kurucu Ortakları Öner Olcay ve Yurdanur Sepkin'in mimarlık alanında yaptıkları hizmetleri Mehmet Soylu ve Neşe Gurallar kaleme aldı.

Keyifli okumalar dilerim.

Yasemin ŞENER

İSTANBULSMD

Miralay Şefik Bey Sokak 13/2
Gümüşsuyu 34015 İstanbul
+90 212 251 09 58 (tel)
www.ismd.org.tr

TÜRKSMD

TSMD Mimarlık Merkezi
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Paşa Mah. 2123 Sk. No. 164
Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08 (tel)
www.tsmd.org.tr

İZMİRSMD

Fevzipaşa Bulvarı No.14, Kat: 8, Daire: 803,
Hüseyin Egeşi İş Merkezi, Konak İzmir
+90 232 483 53 53 (tel)
+90 232 483 53 20 (faks)
www.izmir-smd.org.tr

Yazılarda ifade edilen görüşler yazarlarına aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Reklamlar, reklamı veren firmanın sorumluluğundadır ve serbestMİMAR reklamlarda verilen bilgilerden sorumlu tutulamaz.

“BAŞKA BADEMLİ” EVLERİ PGEA MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri:	“Başka Bademli” Evleri, Bademli Mudanya, Bursa
Proje Müellifi:	PGEA Mimarlık
Tasarım Ekibi:	Ayhan Abanozcu, Coşkun Mecihan, Merve Fıçıcı, Zübeyde Şimşek, Nurhan Kabil
İç Mimari Proje:	Hiyeldaim
Statik:	İnş.Müh. Şaban Atık
Mekanik:	Ersin Küçük Mühendislik
Elektrik:	Akseki Mühendislik
İşveren:	GBC İnşaat
Proje Yılı:	2022
İnşaat Alanı:	14.400 m ²

“Başka Bademli” Evleri Güney Marmarada denize 5 km mesafede konumlanan Mudanya-Bademli’de yer alıyor. İki ayrı parselde 28 adet villadan oluşuyor. Pandeminin kent yaşamına etkisiyle şehir hayatından ve kalabalığından sıkılan modern kentli için bir kaçış ve sonrasında hayatını geçirmek isteyeceği, kuvvetli bir peyzaj donatısı ile desteklenen; ihtiyacın ötesine geçmeyen bir yaşam önerisi. Yerleşimde başrol, parselin coğrafi konumu, oldukça fazla olan eğimi ve hakim rüzgar yönü, manzara yönüne ait. Tasarım, manzaraya bakışı kaybetmemeye ve her konutun kendine ait bireyselliğini korumaya odaklanıyor. Bu amaçla konutun iki kolu arasında 20 derecelik bir açı ile yarı açık avlular oluşturulmuş. Bu açı ve avlular, kırsalın güçlü peyzajına yönelirken aynı zamanda yapıları arazi eğimine yerleştirmek için tasarıma yardımcı oluyor. Bahçe ve manzara ile bütünleşmesi amaçlanan evlerin Güney Marmara peyzajına açılan bir pencere olması planlanmış. “Başka Bademli” Evleri yumuşak, beyaz, organik sıva dokusu ve zeytin ağaçları ile sanlı peyzaj içinde dingin kütleyle sahip. Az malzeme kullanarak sakin, peyzaj ile bütünleşen bir tasarım amaçlanmıştır.

BALBAN BALIKESİR METRO İSTASYONLARI KORHAN EROL MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri:	Balban Balıkesir Metro İstasyonları, Altıeyül Karesi, Balıkesir,
Proje Müellifi:	Korhan Erol Mimarlık
Tasarım Ekibi:	Korhan Erol
Proje Koordinatörü:	Burak Akpınar, Elçin Ergin, Özlem Şahin
İşveren:	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
Proje Yılı:	2019
İnşaat Alanı:	34.000 m ²

100 yılı aşkın bir sürede şehri bir uçtan diğerine kateden demiryolu hattı Balıkesir’in tarihinde ve sosyo-ekonomik gelişiminde büyük yer tutmaya devam ediyor. Balıkesir’de mevcut hat şehrin merkezindeki gar binasında ve sanayi alanlarında birer durak ile şehir hayatına eklenmiş. Sonrasında şehir içi yolcu taşımacılığında 17 duraklı bir işletme tasarlanması kararı alınmıştır. Mevcut ray hattı şehirden yalıtılmış bir şekilde, yoğun şehir dokusunun içinden geçtiğinden mevcut ray hattının ve ray kotunun korunması, aynı zamanda da en ufak taviz vermeksizin Raylı Sistemler Standartları’na uyum sağlanması olmuş. Balıkesir halkının toplu taşıma araçları kullanımındaki mevcut alışkanlıklarına uyulması da önemli kriterlerden biri olmuş. Peron derinliği asgari hale getirilerek, asansör ve yürüyen merdiven ücretsiz alan dışında tutulmuş ve aynı zamanda üst geçit görevi görürken engelli standartlarını da karşılayacak şekilde bir planlama yapılmıştır. Peronun bir ucunda bilet gişesi, diğer ucunda ise asansör kulesi yer alıyor. Gabarisi oldukça farklı bu iki kütle arasında, yolcuları güneş ve yağmurdan koruyacak kanopi, bir bağlayıcı olarak projede yer almıştır.

ÇAMLIBAĞ PAZARYERİNE ŞANALarc

Projenin Adı ve Yeri:	Çamlıbağ Pazaryerine, Kütahya
Proje Müellifi:	ŞANALarc
Tasarım Ekibi:	Alexis Şanal, Murat Şanal, Ali Can Erol, Kaan Sucu, Basel Taleb
Mühendislik:	A Teknik Structural, AKIM ve ESEN MEP
İşveren:	Kütahya Belediyesi
Proje Yılı:	2022

Çamlıbağ Pazaryerine projesi; çam bahçeleri oluşturmayı, taş ve porselenden geleneksel inşaat zanaatını kullanarak ve eğimli araziye kademelendirerek bir teras yaratmayı, tarihi anıtların görüntülerinin açılmasını, pazar günlerinde sosyalleşme için ortamları çeşitlendirerek artırmayı ve tuvaletler, etkinlik altyapısı, halka açık yer altı otoparkı ve kentsel aydınlatma gibi kaliteli kamusal olanaklar sağlamayı içeriyor. Vatandaşları tarihi merkezdeki kamusal programlara ve kamusal yaşama düzenli olarak katılmaya teşvik edemeyen planı pazar ve bu eksenin diğer ucunda yer alan kültür merkezi (kütüphane ve performans merkezi) yapılarını içeriyor. Pazarın alt sokak katı (çarşı, mağaza katı), balık, süt ürünleri, baharatlar, kuru yiyecek dükkanları ve aynı zamanda çok amaçlı bir kapalı alana ev sahipliği yapan uzun süreli kiralık tezgahlar için Üst cadde katında (meydan katı), günlük pazarların yanı sıra bayram, düğün gibi kutlamalar ve Ramazan iftarı gibi ilgili topluluk etkinlikleri için üstü kapalı çok amaçlı bir salon bulunuyor. Tasarım büyük açıklıklar elde etmek için ahşap ve yüksek teknoloji çelik, beton bağlantılarını kullanıyor.

GÖKDAĞ İNCEK VİLLA GÖKHAN AKSOY ARCHİTECTS

Projenin Adı ve Yeri:	Gökdağ İncek Villa, Gölbaşı, Hacılar, Ankara
Proje Müellifi:	Gökhan Aksoy Architects
Proje Yılı:	2020
İnşaat Alanı:	10.417 m ²

Gökdağ İncek Villa, kullanıcılara çok katlı yapılarıdaki konut yaşantısından farklı olarak yaşam alanlarında doğrudan bahçe ile bağlantı kurabildikleri ve özel konut hayatları içerisinde sosyal hayat ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekanlar sunuyor. Özel bahçe yaşantısı ile birleşip daha kapsamlı hale gelen özel konut alanlarını, villalardan oluşacak bu siteye özel ortak sosyal alanlar ile çerçevelemek projeye yön veren kararlardan biri olmuş. Projenin bulunduğu iklim gözetildiğinde insan ölçeğini kucaklamak ve kent yaşamının sosyal hayat getirilerini özel konut hayatına indirgeyerek kapalı ve açık mekanlar arasında geçirgenlik sağlamak ön planda tutulmuş. Giriş cephesini içe dönük tasarlayıp sık kullanılan yaşam alanlarını bahçe kullanımı ile ilişkili kurgulamak korunaklı ve kontrollü bir şekilde dışa açık konut yaşamına olanak sağlamış. Günümüz şartlarında pandemi sebebiyle iş hayatının evlere taşınmasına yönelik olarak, ev ve işin aynı lokasyonda birleşip sınırsal olarak ayrılabilmesine fırsat tanıyor. Bir bütün içerisinde konut hayatını kapalı mekanlar ile sınırlandırmadan özel ve ortak alanlarla çeşitlendirip sosyal hayat ve doğal yaşam ile doğrudan nitelikli bir bağlantı kuruyor.

EMİRSULTAN AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ EXE MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri:	Bursa İli Yıldırım İlçesi Emirsultan Mahallesi Aile Sağlığı Merkezi, Yıldırım, Bursa
Proje Müellifi:	EXE Mimarlık
Tasarım Ekibi:	Murat Cellat
İşveren:	Bursa Yıldırım Belediyesi
Proje Yılı:	2022
İnşaat Alanı:	600 m ²

Emirsultan Aile Sağlığı Merkezi, Bursa ili, Yıldırım İlçesi'nin Emirsultan Mahallesi'nde, çevresinde Emir Sultan Cami ve Emir Sultan Hamamı'nın bulunduğu bir bölgede yer alıyor. Yapı, zemin kat ve çatı kullanımından oluşup, program olarak ihtiyaç doğrultusunda; aile sağlığı merkezi, muhtarlık ve spor-çocuk oyun alanları olarak tasarlanmıştır. Projenin zemin katında oluşturulan iç bahçe ve ışıklıklar ile bekleme holü ve muayene odalarının gün ışığından maksimum faydalanması sağlanırken aynı zamanda kontrollü alanların oluşturulması amaçlanmıştır. Proje alanının mevcut olan çocuk oyun alanı fonksiyonu, yeşil çatı kullanılarak park alanıyla beraber güncellenmiştir. Tasarlanan açık alanlar, yapının çevresi ile ilişkisini güçlendirirken içerdiği işlevler ve kullanılan yapı malzemeleri ile de yapı, bölgede görsel ve işlevsel bir çekim noktası oluşturuyor.

VİLLA 717 CM² MİMARLIK VE TASARIM STÜDYOSU

Projenin Adı ve Yeri:	Villa 717, Nilüferköy, Bursa
Proje Müellifi:	CM ² Mimarlık ve Tasarım Stüdyosu
Tasarım Ekibi:	Çağrı Arcan Mumcu, Mustafa Mumcu
İşveren:	NOY Mühendislik
Proje Yılı:	2020
İnşaat Alanı:	350 m ²

Nilüferköy'de yer alan bir arazide modern ve sade çizgilerle ele alınan iki katlı Villa 717'nin mimari konsepti ve iç mekan tasarımı, kütle hareketi, malzeme seçimi, renk dengesi ve aydınlatma önerileriyle zenginleştirilmiş. 7 metre yüksekliğe sahip kapısı ile girişin sağlandığı zemin katta; galerili giriş holü, yaşam alanı, mutfak, misafir odası, misafir tuvaleti ve hamam&sauna yer alıyor. Birinci katta bulunan üç adet oda ve onlara bağlantı sağlayan merdiven ve galeri boşluğu ile mekansal kurgu desteklenmiş. Villanın galerili girişinin karşısında yer alan merdivenin arka cephesi cam malzemeyle tasarlanarak gün ışığından maksimum fayda sağlanmış. Merdiven arkası dış mekanda, iç görseli bütünleyici şekilde bitkilendirme yapılmış. Manzaraya hakim bahçede, açık yüzme havuzu, şöminenin bulunduğu sohbet çukuru ve teras yer alıyor.

BAF TEKSTİL FABRİKASI PER SE MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri:	BAF Tekstil Fabrikası, Fatsa Organize Sanayi Bölgesi, Ordu
Proje Müellifi:	Per Se Mimarlık
Tasarım Ekibi:	Ali Derya Dostoğlu, Uğur Özer
İç Mimari Proje:	Çizgi İç Mimarlık
Statik ve Çelik:	Veritas Mühendislik
Mekanik ve Tesisat:	Systemmep Mühendislik
Elektrik:	Yurtnet Mühendislik
İşveren:	BAF Tekstil
Proje Yılı:	2022
İnşaat Alanı:	8.728 m ²

Denim üretimine odaklanan İstanbul merkezli BAF Tekstil'in yeni üretim tesisi olmak üzere tasarlanan fabrikanın ofis bölümü, girişi karşılayacak şekilde konumlandırılan ve çoğunlukla idari işlevleri barındıran dört katlı bir hacimden oluşuyor. Zemin kat, giriş holü ve danışma için ayrılmış olup bir adet toplantı odası içeriyor. Giriş holüne, konsolaşan bir kütlelen altından geçilerek ulaşıyor. Birinci kat, galeri boşluğundan girişe bakan bir fuayeye sahip çok amaçlı bir salon içerirken, ikinci kat kesimhaneye aynı seviyede olduğundan, doğrudan üretimle ilgili ofislere ayrılmış. Üçüncü kat ise bütünüyle idari ofislerin kullanımına verilmiş. Üretim alanı, alta depolama ve finishing işlemlerini, üstte de kesimhaneyi barındıran iki adet yüksek kattan oluşuyor. Yemekhane ise zemin katta, üretim hacminin ön cephesi boyunca konumlanıyor. Fabrika, yatay olarak kullanılan gazbeton duvar panelleriyle çevrelenmiş bir kaide üzerine oturmakta. Ön cephede kullanılan polikarbonat paneller, dış ve iç arasındaki ilişkiyi güçlendirmiş. Panellerin mavimsi, yarı opak hali hem üretim faaliyetinin kontrollü bir şekilde sergilenmesini hem de içeriye alınan gün ışığı miktarının artmasını olanaklı kılıyor, aynı zamanda fabrikanın denim üretimine de gönderme yapıyor.

HACİBEKTAŞ KONUT VE YAŞAM MERKEZİ İKİKERE BİR MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri:	Hacıbektaş Konut ve Yaşam Merkezi, Nevşehir
Proje Müellifi:	İkikerebir Mimarlık
Tasarım Ekibi:	Hakan Ekvaya, Kutlu İnanç Bal, Serhat Çakır, İpek Gönüllü Bilikçi, Damla Demir, Ömer Faruk Aslan
İşveren:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Proje Yılı:	2022
İnşaat Alanı:	10181 m ²

Hacıbektaş Konut ve Yaşam Merkezi, Nevşehir ili, Hacıbektaş ilçesi, Bala mahallesinde yer alan 5492 metrekarelik arsa üzerinde tasarlandı. Yapı toplam 10181 metrekarelik lik kapalı inşaat alanında toplam 7 adet ticari birim ve 56 adet konut birimi barındırıyor. Projenin mekansal kurgusu, bölgenin iklimsel ve sosyal özellikleri doğrultusunda oluşan iç avlulu ve eyvanlı yerel mimari örnekleri incelenerek oluşturuldu. Zemin katta önerilen ticari birimler ile çevre ilişkisi güçlendirildi. Konut birimleri açık/yarı açık teraslar ile ilişkilendirilerek bir arada yaşamın mekansal karşılıkları oluşturuldu.

TÜRK SMD 28. OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI YAPILDI

Türk Serbest Mimarlar Derneği 28. Olağan Genel Kurul toplantısı 18 Şubat 2023 tarihinde yapılarak 2023 - 2024 dönemi yeni yönetimi belirlendi.

Ali Osman Öztürk'ün Yönetim Kurulu Başkanı olarak devam edeceği yeni dönemde, M. Erkan Kaçar, R. Güneş Gökçek, Gamze İlan, Onur Özkoç, Gül Güven ve Aysin Sevgi Macit Yönetim Kurulu'nda görev aldılar.

BASAMAKLAR'22 | 8. ÖĞRENCİ PROJELERİ SERGİSİ

Basamaklar'22 | 8. Öğrenci Projeleri Sergisi, Nippon Boya ana sponsorluğunda TSMD Mimarlık Merkezi'nde yoğun katılımlı açılış etkinliğiyle 18 Kasım 2022 tarihinde ziyarete açıldı.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, TED Üniversitesi ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi mimarlık bölümlerinin öğrenci projelerinden seçilen içerikli sergi 18-25 Kasım 2022 tarihleri arasında TSMD Mimarlık Merkezi'nde ziyaret edildi.

Sergide yer alan tüm projeler Basamaklar Çevrimiçi Sergi üzerinden <https://www.tsmdbasamaklar.com/adresinden> yıl boyunca izlenebiliyor.

Serginin kapanış etkinliği ise CAA Stüdyo kurucusu Alihan Çırakoğlu'nun konuk olduğu sunum ve söyleşi ile 25 Kasım 2022 Cuma günü yapıldı.

İSTANBUL SERBEST MİMARLAR DERNEĞİ 11. DÖNEM YÖNETİM KURULU BELLİ OLDU

18 Şubat Cumartesi günü İstanbul'da gerçekleşen Genel Kurul Toplantısı kapsamında Ali Hızıroğlu Yönetim Kurulu Başkanı seçildi ve yönetim kurulu görev dağılımı yapıldı.

Ali Hızıroğlu başkanlığındaki yönetim kurulunda; Sevilay Uğur Çekim Başkan Yardımcısı, Burak Pekoğlu Sayman Üye, Görkem Volkan Yönetim Kurulu Üyesi, Kurtul Erkmen Yönetim Kurulu Üyesi, Ertuğ Uçar Yönetim Kurulu Üyesi ve Burak Ünder Yönetim Kurulu Üyesi olarak yer alıyor.

İSTANBULSMD 20. YAŞINI KUTLADI

İstanbul Serbest Mimarlar Derneği (İstanbulSMD), yirminci yılını Pera Palas'ta düzenlenen gecede kutladı. VitrA ana sponsorluğunda ve Dalsan, DTreu, Gerflor, Reynaers Alüminyum ile Şişecam'ın eş sponsorluğunda gerçekleştirilen 20. Yıl Gecesi kapsamında İstanbulSMD Onur Ödülleri ve İstanbulSMD 20. Yıl Özel Ödülleri sahiplerini buldu. Cafer Bozkurt ve Hayzuran Hasol İstanbulSMD Onur Ödülü'ne, Pelin Derviş, Esen Karol, Ömer Madra, İKSV ve SALT, İstanbulSMD 20. Yıl Özel Ödülleri'ne layık görüldü.

20. Yıl Gecesi'nde, İstanbulSMD Onur Ödülü ile bu yıla özel olarak mimarlık kültürünün gelişimine katkıda bulunan kişi ve kurumlara verilen İstanbulSMD 20. Yıl Özel Ödülleri sahiplerini buldu. Ödül töreni aralarında Deniz Ova, Saadet Özen, Bahar Türkay, Banu Uçak ve Doç. Dr. Funda Uz'un da bulunduğu seçici kurul üyelerinden Prof. Dr. Arzu Erdem'in konuşmasıyla başladı. Ödül sahiplerinin mimarlığa özveri ve süreklilik içeren bir çaba ile destek sağlayan ve üretimleri/etkinlikleri ile mimarlık disiplinini sadece profesyoneller için değil genç mimar adayları ve mimarlık akademisyenleri için de daha değerli kılan isimleri içerdiğini belirten Erdem, kadınlardan oluşan bir kurulu kurma cesareti ve nezaketi için İstanbul Serbest Mimarlar Derneği yönetimine teşekkür etti.

Arzu Erdem'in konuşmasının ardından İstanbulSMD 20. Yıl Özel Ödülü seçici kurulunun gerekçeleri Ceylan Saner tarafından izleyicilerle paylaşılırken ödülleri İstanbulSMD Yönetim Kurulu tarafından sahiplerine takdim edildi. Pelin Derviş, Esen Karol, Ömer Madra, İKSV ve SALT eşdeğer ödüllere layık görülen kişi ve kurumlar arasında yer aldı.

2012 yılından bu yana verilen İstanbulSMD Mimarlığa Katkı Ödülleri bu sene İstanbulSMD Onur Ödülü adıyla verildi. İstanbulSMD 20. Yılında yönetim kurulu ve üyeler tarafından belirlenen iki değerli isim onur ödülüne değer buldu. İstanbulSMD Onur Ödülü'nün sahipleri Hayzuran Hasol ve Cafer Bozkurt'a ödülleri Durmuş Dilekci tarafından takdim edildi.

ANITKABİR ZİYARETİ

TürkSMD geleneksel Anıtkabir ziyareti 16 Kasım 2022 tarihinde gerçekleşti.

Törene, TürkSMD Yönetim Kurulu Başkanı Ali Osman Öztürk, İzmir SMD Başkanı Tamer Aksüt, İstanbul SMD Başkan Yardımcısı Ali Hızıroğlu ile TürkSMD üyeleri ve yakınları katıldı.

MEINHARD VON GERKAN 1935 - 2022

1935 yılında Riga'da doğan Meinhard Von Gerkan mimarlık eğitimini Berlin ve Braunschweig Üniversitelerinde yapar ve 1964 yılında mezun olur. Mezuniyetinden hemen sonra 1965 yılında, sınıf arkadaşı Volkwin Marg ile birlikte katıldıkları Berlin Tegel Havalimanı yarışmasını kazanırlar ve bugün uluslararası ölçekte 13 bürosu olan, 300'den fazla personel çalıştıran Hamburg merkezli, Alman mimarlık ofisi Von Gerkan, Marg and Partners (GMP) kurulur.

Kendilerini "hiçbir doktrine ve mimari üsluba bağlı görmediklerini, tasarımlarını ihtiyaç programı, işlev ve yere göre geliştirdiklerini" (1) belirten GMP, mesleki maceralarını özellikle yarışmalarla geliştirir. 1978 yılında kazandıkları Uluslararası Tahran Kütüphanesi Yarışması ise büronun uluslararası mimarlık ortamında bilinirliğini artırır. İran Devrimi sonrası gerçekleştirilemeyen bu tasarım, hem ekibin başka işlerinde, hem de çeşitli mimarların tasarımlarında izler bırakır. GMP günümüzde dünyanın her yerinde tasarım yapan, yapılar gerçekleştiren, çok

ortaklı, uluslararası işler yapan bir firmaya dönüşmüş durumda. Başta Çin olmak üzere Uzak Doğu, ekibin son yıllarda en çok tasarımı ve yapı ürettiği bölge.

Ankara'daki Karum AVM, Sheraton Oteli ve Antalya'daki Calista Tatil Sitesi büronun Türkiye'de gerçekleştiren işleri. Karum AVM'nin kötü işletilmesine karşın iç mekan kalitesi ile Ankara'daki en iyi ticari mekanların başında geldiğini, Sheraton Oteli'nin de kentteki en iyi turizm yapısı olduğunu düşünüyoruz.

Berlin Tegel Havalimanı, Berlin Merkez Tren İstasyonu, Expo 2000 Hristiyan Pavyonu/Hannover gezdiğim, deneyimlediğim ve sevdiğim binaları. Hamburg'daki Hanse Viertel Çarşısı ise kentteki birbirine bağlanan, kapalı pasajlar sisteminin hala en iyi örneği. Kiev Olimpik Stadyum yenilemesi ise kent mekanına ustaca eklenmesiyle dikkat çekmekte. GMP'nin burada yazdıklarının dışında, çok nitelikli onlarca yapısı var. Ancak ben sadece kendi gördüklerimle yazıyı sınırladım.

30 Kasım 2022 tarihinde vefat eden Von Gerkan için, sınıf arkadaşı ve ortağı Volkwin Marg'ın yazdığı anma yazısı, ikilinin mimari yaklaşımlarını ve çalışma yöntemlerini çok iyi anlatmakta: "Meinhard ve benim, ortaklarımız ve personelimiz ile birlikte son yarım yüzyılda yarattıklarımızdan gurur duyuyorum. Almanya'da ve dünya çapında tanınan ve beğenilen binalarımızla gurur duyuyoruz. Birlikte, her zaman iyi mimarının yanında durduk; çoğu zaman başarılı olduk ve bazen olamadık. Aynı zamanda, birlikte çalıştığımız elli yılı aşkın sürede çalışma tarzımız sadece biraz değişti. General Moltke'nin "Aynı ayrı yürümek, birlikte yenmek" özdeyişine gevşek bir şekilde dayanarak, tasarımlarımızı ayrı ayrı ürettik, ancak tüm ana ilkeleri her zaman birbirimizle tartıştık. Tasarıma yaklaşımımızda aynı fikirdeydik, böylece -hem kavramsal olarak hem de içerik açısından- aynı ilkeler temelinde hareket edebildik, sosyal kalite ve onurlu mimari için her zaman mekanın ruhunu ve işlevsel amacı tartıştık. Sonuna kadar, ilham verici işbirliğine dayalı bağımızın tadını çıkardık. Onunla bu alışverişi çok özleyeceğim.

HASAN ÖZBAY

Berlin Merkez İstasyonu

Karum AVM ve Sheraton Oteli, Ankara

Calista Tatil Sitesi, Antalya

Olimpik Stadyum Yenilemesi, Kiev

Hanse Viertel, Hamburg

Hristiyanlık Pavyonu

Ek olarak, bizim neslimizin deneyimlerini paylaştık: İkinci Dünya Savaşı'nın dehşeti, Soğuk Savaş'ın sonuçları, Almanya'nın bölünmesi, Berlin Duvarı'nın yıkılması, Almanya'nın yeniden birleşmesi ve Avrupa Birliği. Barış zamanlarında başlama ve demokrasi içinde yaşama şansına sahip olduk. Hem mimaride hem de kentsel tasarımda, çevreyi farklı düzeylerde şekillendirmek için çözümler üretme özgürlüğüne sahip olduk. İkimiz de deneyimlerimizi uygulamamızın dışında da genç nesle aktarma konusunda eşit derecede kararlı hissettik. Bu nedenle, üniversite profesörleri olarak ve GMP Vakfı'ndaki çalışmalarımız bizim için özellikle önemliydi. Meinhard'ın yaratıcı düşüncesi, özellikle

Academy for Architectural Culture'da (AAC) canlı kalacak ve gelişecek.

Meinhard von Gerkan, sevgi dolu ailesi tarafından kuşatılmış olarak hayata gözlerini yumdu. Sonunda gücünü kaybetti ve ölümü onu rahatlatmıştı. Gerçekten tatmin olmuş bir hayatın sonuna geldi." (2)

(1) *Architektur 1966-78 Von Gerkan, Marg und Partner. Karl Kramer Verlag, Seuttgart, 1978. S: 9.*

(2) <https://www.gmp.de/en/news/41/press/1354/obituary-for-my-friend-and-companion-by-volkwin-marg>

METE ARAT

1938 - 2022

40 YILLIK ARKADAŞIM, HUZUR İÇİNDE UYU

30 Ekim Pazar günü telefonum çaldı (Telefonumun zili çalarken kimin aradığını gördüğümde sevinilecek mi yoksa üzülmeyecek bir haber miydi diye kaygıyla açtım). Cem Arat'ın haberini aldığım da Mete Arat'ın vefat ettiğini derin bir üzüntüyle öğrendim. Son zamanlarda sıkça telefon edip durumunu kendisinden öğreniyordum. Rahatsızlığına rağmen sesi hala gürlü ve enerjikti ve yine mimarlıktan ve yarışmalardan konuşuyorduk.

1938'de İstanbul'da doğan Mete Arat, 1959'dan 1965'e kadar Stuttgart Teknik Üniversitesi'nde okumuştur. Öncelikle ikimizin de ortak noktası sanırım, Prof. Rolf Gutbrod ile aynı zamanlarda çalışmış olmamızdır.

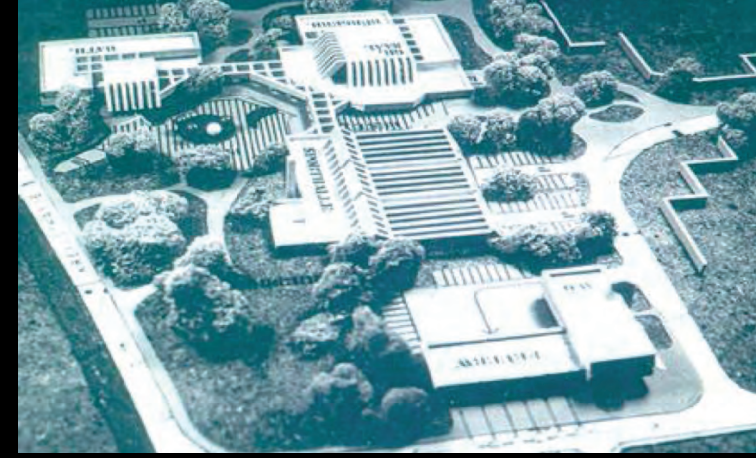
Mete Arat, 1971 yılında Manfred Volz ve Rainer Haisch ile birlikte 1986 yılına kadar yönettiği ilk ofisini kurdu. Bu süre zarfında ofis tarafından Sindelfingen'deki Untertieden Gramer

Okulu gibi birçok okul binası ve Ludwigsburg'daki Hoheneck Termal Merkezi yarışması kazanılarak inşa edildi. Arat, 1976'da BD'ya kabul edildi. En büyük mesleki başarılarından birini 1984 yılında, Dieter ve Gisela Kaiser ile birlikte, Frankfurt am Main'deki Alman Ulusal Kütüphanesi, Merkezi Arşiv Kütüphanesi ve Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Ulusal Bibliyografik Merkezi için açık yarışmaları birincilikle kazanmaları ve bu önemli binaların uygulamasını yönetmeleri oldu. 2011 yılına kadar Paul Stohrer'in eseri olan Stuttgart Herdweg Strasse'deki harika ofis binasında bulunan ASP-Arat, Siegel und Partner ofisinde çalışmalarını sürdürdü.

ASP-Arat, Siegel und Partner, Arena Leipzig (2002), Oldenburg'daki EWE Arena (2005), Stuttgart'taki Porsche Arena (2006) ve Gottlieb-Daimler Stadyumu'nun dönüştürülmesi (2001) gibi birçok büyük spor ve etkinlik me-

kanlarını planladı. Dubai Merkez Kütüphanesi (2005 yarışma birincisi olarak kazanılan kütüphanenin uygulaması, 2021'de tamamlandı) gibi kültürel yapılar da ortaya koydu. Arat, daha sonraki yıllarında ASP ile birlikte Türkiye'de iki büyük stadyum projesini gerçekleştirdi. İstanbul'daki Türk Telekom Arena (2011, bugün: Nef Stadyumu) ve Türkiye'nin Karadeniz kıyısındaki Trabzon'daki stadyum (2014) mimariye kazandırdığı önemli eserlerdir. Alman-Fransız Resim Mimarları Derneği "ligne et couleur" üyesi olarak Londra, Paris ve Stuttgart'ta sergilere katıldı. Mete Arat, 1960'ların başındaki ikinci Stuttgart Okulu'ndan ve aynı zamanda Luis Kahn'ın çalışmalarından etkilenerek, mimarının işlevselliğinin yanı sıra duyuşal ve heykelsi bir güç geliştirmesi gerektiği konusunda çalışmalarına devam etmiştir.

Mete Arat'la 1974 yılında ekonomik krizin derinleştiği bir zamanda tanışmamız, o zaman

Bobenheim-Boxheim Kültür Merkezi + Belediye Binası + Kapalı Spor Salonu ve İtfaiye Binası Davetli Mimari Proje Yarışması, Yavuz S.Sepin ile 1. Ödül ve Uygulaması, 1976

Stuttgart-Schwaben Zentrum Kentsel Proje Yarışması Yavuz S.Sepin ile, 1975

Terrassen Hotel ve Teras Evler Backnang, Yavuz S.Sepin ile, 1976, (tasarım).

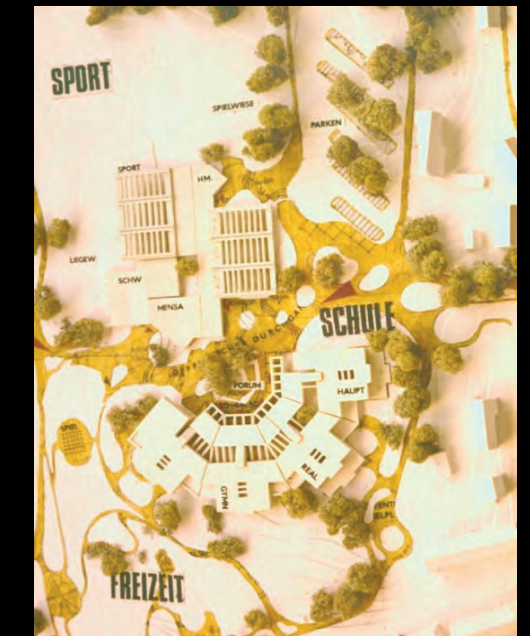
Ankara Esenboğa Hava Meydanı Yarışması, Yavuz S.Sepin ile 3. Mansiyon, 1998.

YAVUZ SELİM SEPİN

Stuttgart-Nord'ta Arat+Haisch+Volz adı ile kurdukları büroda yardımcı mimar olarak yarışmalara katılmamla başladı. Yarışma deneyimimi üstat Mete Arat'tan çok şey öğrenerek geliştirdim. Büronun üst katında yarışmalara ayrılmış kısımda iç içe geçen iki odanın birinde Mete çalışırken diğerinde de ben başka bir yarışmaya çalışırdım. Hep birlikte uzun tartışmalar ve çalışmalar eşliğinde sonuca varma pratiğini elde ederdik.

Berber katıldığımız ve kazandığımız yarışmalara gelince: Esslingen Schul Zentrum Yarışması 3. Ödülü, (1974), Stuttgart-Schwaben Zentrum Kentsel Proje Yarışması, (1975), Bobenheim-Boxheim Kültür Merkezi + Belediye Binası + Kapalı Spor Salonu ve İtfaiye Binası Davetli Mimari Proje Yarışması 1. Ödülü ve Uygulaması, (1976), Terrassen Hotel ve Teras Evler Backnang (1976) (tasarım), İzmir Adnan Menderes Havalimanı Yarışması, (1998),

Ankara Esenboğa Hava Meydanı Yarışması 3. Mansiyon (1998). 1971'den bugüne kadar 500'ün üzerinde yarışmaya katılmış birçok ödülleri almış ve arkasında dünyanın çeşitli ülkelerinde önemli eserler bırakmış bir Türk mimar olarak bizi çok gururlandırmıştır. Mete Arat'ı anlatmak bu sayfalara sığmaz. Bu derin üzüntümüzün yanında tesellimiz, bayrağı onun bıraktığı yerden çok ilerlere taşıyan ve taşıyacak olan oğlu Cem Arat'ın devir aldığıdır. Stuttgart ve Berlin'de yaklaşık 120 kişinin çalıştığı bir büroyu yöneten çok bilgili, yetenekli ve mütevazı bir kişiliği barındıran oğlunun da başarılarının büyüyerek devam edeceğine ve bizi babası gibi gururlandıracağına inancım tamdır. İsmi ve eserleri ile sonuza dek yaşayacak Mete Arat'a Allah'tan rahmet diler, bana kazandırdıkları için de minnet duygularımı burada tekrar ifade etmek isterim.

Esslingen Schul Zentrum Yarışması, Yavuz S.Sepin ile, 3.lük Ödülü, 1974.

ORHAN AKYÜREK 1932-2022

"HER DOSTUN ÖLÜMÜ KAYIPTIR,
AMA BU SEVGİDEN KAYIP
ANLAMINA GELMEZ;
SEVGİ ÖLÜMLE EKSİLMEZ,
ARTAR, BÜYÜR,
YOĞUNLAŞIR, SICAKLAŞIR."
İLHAN SELÇUK

ERDOĞAN ELMAS

27 Kasım 2022'de aramızdan ayrılan Orhan Akyürek 1957'de İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Benim için 60 yıl "Orhan Abi" oldu. Arkadaş, dost, meslektaş, akraba olduk. Torunlarımız Doğa ve Damla'nın varlığı bizi mutlu etti. Güzel zamanlarımız oldu, çocuklarımız birlikte büyüdü.

1960'lı yılların yoğun mimarlık ortamında Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nde tasarımcı mimar, müdür olarak çalıştı. Mimari proje yarışmalarında gerek jüri üyesi olarak, gerekse onaylayan olarak mimarlık dünyamızda her zaman sözü olan, ağırlığı olan isimdi. Bir üst bürokrat olarak tasarımı da sürdürmesi (Örneğin Ankara Milli Kütüphane Yapısı) o dönemde benzerlerine göre farklı olan yanıydı.

1986 yılında emekli olduktan sonra da tasarımcı kimliğini Aytöre-Genç Mimarlık'la sürdürdü, girdikleri mimari proje yarışmalarında 6'sı birincilik üzere 16 derece aldılar.

Orhan abi aynı zamanda çok iyi bir ressamdı, sergiler açtı, heykeller, objeler yaptı, durmadan üretti. Mizah duygusu yüksek bir çizerd, Süleyman Demirel Üniversitesi nedeniyle büromuzu ziyaret eden Demirel ile mimarlar Erdoğan Elmas, Zafer Gülçur'u çizdiği harika karikatürü hep sakladım. İlk olarak biraz müstehcen olsa da gün yüzüne çıkıyor!

Meslektaşım, dostum, yakınım olmaktan büyük mutluluk duyduğum Orhan abiyi 27 Kasım 2022 günü kaybettik. Ertesi gün oğlum Can ile Ankara'ya gidip eşi Aysel, oğlu Tuna, kızı Çağla ve yakınlarına baş sağlığı dileyip onu sonsuzluğa uğurladık.

Yaşamımda önemli saydığım insanlar bir bir azalıyor. 2023'e de Akyürek olmadan girdik. Sevdiklerimiz dostlarımız bizi bırakıp gidiyorlar,

Metin Altıok'un sözleri ile: "Bir bir uzaklaşıyor sevdiğim insanlar, Hangi kapıyı çalsam evde yoklar."

MUSTAFA AYTÖRE

Bayındırlık Bakanlığı'nda çalışıyordum 1972'den beri, okulu ve askerliği bitirince dönüşünde tekrar aynı yerde çalışmaya başlamıştım. Orhan ağabey ile karşılaşmamda "Ben Ankara Palas'ta göreve başladım, orayı restore edeceğim, yardımcı mimara ihtiyacım var. Çok şeyler öğrenirsin, senin için çok iyi olur" diyerek beni de yanına çalışmaya çağırdı. İlk samimi ilişkimiz o zaman başladı.

Sabahları gelir gelmez ilk iş olarak ahşap saçakların yapıldığı atölyeye gider, oradaki ustalarla sohbet eder, kahvesini içer daha sonra da alçı Kevork Usta ile alçı profilleri incelerdi. Hiçbir zaman işin kalitesinden ödün vermezdi.

Bir keresinde dönemin Cumhurbaşkanı ve Başbakanı'nın Cumhuriyet Bayramı'na yetişsin ısrarını "Yetiştiremem. Zamanı gelince biter." diyerek korkmadan reddetmişti. Onun için işin iyi yapılması birinci öncelikti. Çok titizdi, beğenmediği yerleri hiç çekinmeden yıktırırdı. Bu arada restorasyonun sonuna doğru arkadaşım, mimarlık bürosu sahibi, Orhan Genç ile birlikte girdiğimiz Cumhurbaş-

Milli Kütüphane

Çankaya Cumhurbaşkanlığı Basın Salonu

İzmir Adliye Binası
(Mustafa Aslaner-Mustafa Aytöre ile)

Kendi binası önünde.

başkanlığı Binası Yarışması'nı kazanarak şantiyeden ve sevgili Orhan ağabeyden ayrılmak zorunda kaldım.

Cumhurbaşkanlığı Binası'nın inşaat ihalesinin uzaması nedeniyle kaba inşaatı ancak 1986 yılında bitirilebilmişti. Bu arada Orhan ağabey emekli olmuştu. Orhan Genç ile beraber kendisini büroya davet ettik. Bu binayı beraber tamamlayalım sizin bilgi ve tecrübelerinizden yararlanmak istiyoruz dedik. Kabul etti. Böylece 16 yıl sürecek büro birlikteliğimiz, isteği üzerine İç Mimar Feridun Helvacıoğlu'nun da katılımıyla başlamış oldu.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel döneminde, ek resepsiyon ve basın toplantı salonları projelerini aldık ve yine onun engin bilgi ve tecrübeleriyle, güzel eskiz çalışmalarını projeyi tamamladık. İnşaatını da bitirdik.

İzmir Adliye Sarayı, Bursa Büyükşehir Belediye Binası (uygulanmadı), Bursa Tayyare Sineması restorasyonu, Balıkesir Rektörlük Binası gibi binalar ile yarışmalarda kazandığımız hastane projelerini birlikte tamamladık. 2002 yılında sevgili Orhan ağabey artık sanatın başka alanlarıyla uğraşacağını, mimari işlerin, işveren davranışlarının kendisini çok yorduğunu belirterek büro çalışmalarını bıraktı, ama dostluğumuz ve iletişimimiz hep devam etti.

Bu çalışmalar esnasında gerek yurtiçi gerek yurtdışı, özellikle Cumhurbaşkanlığı Binası ile ilgili mobilya seçimleri için çokça seyahatlerimiz olmuştur. Bu seyahatlerde iki Orhan ile de çok güzel zamanlarımız geçmişti.

Cumhurbaşkanlığı binası uygulamalarında sanatçıları, yapacakları eserlerin yer seçimle-

rini, kendi sanatçılığının da verdiği deneyimle başarılı bir şekilde çözümlenmiştir. Devrim Erbil, Rahmi Aksungur, Turan Erol, Ferit Özgen, Mustafa Pilevneli, Atilla Galatalı gibi sanatçıların eserlerini binaya kazandırmış, ancak yönetimin bizim dışımızda maalesef yapmış olduğu yenileme esnasında depoya kaldırılmıştır. Özellikle Orhan ağabey ile Devrim Erbil'in beraber çalışması neticesinde ortaya çıkan, kabul holünün her iki tarafında 3x12 metre ebatlarındaki kuşlar desenli halı dokuma muhteşemdi.

Birçok proje çalışmalarımız ve yarışmalarımız zaman zaman İhsan Onrat, Mustafa Aslaner, Faruk Eşim, Hayri Anamurluoğlu, Sualp Güreşçioğlu gibi mimarların da katılımıyla daha renkli hale gelmiştir.

Mesleğindeki başarısının dışında esprileriyle de öne çıkmıştır. Özellikle İzmir Adliye Sarayı

yarışma projesi çalışmalarında çok yakın arkadaşı, kardeşi Mustafa Aslaner ile birbirleriyle şakalaşmaları Mustafa Aslaner'e "Musta Bey" veya "Bay Telaşe" diye takılması, onun da Orhan ağabeye "Usta" demesi çok hoştu. Her girdiğimiz yarışmada hemen Mustafa Aslaner'i çağırır (çünkü ikimizde yazma özürülü idik), proje raporlarını ona hazırlatırdı. Aslaner'in koca binayı beş dakikada inceleyerek sayfalar dolu-su mimari rapor yazması inanılır gibi değildi.

Orhan ağabey eskiz çalışmalarını boyamadan bitirmez, çizime vermezdi. Sabah geldiğinde ilk işi kahve içmek, kuru boya kalemlerini açmak ve malzemelerini, özellikle "Bant ve silgi yerinde mi, yine Aytöre mi almış?" diye kontrol etmekte.

Her ikisi de bana çok takılırlardı. Ben o dönemde Tekirova'da Haldun Erdoğan'ın projelerini hazırladığı bizim de kısmen revize ettiğimiz dillere destan küçücük 42 metrekairelik iki oda salon ve çift banyolu sitenin inşaat işlerini almıştım. O arada İzmir Adliyesi'ni çalışıyorduk. Akyürek ile Aslaner benimle dalga geçiyorlardı: "Şu salonun ortasına bu evin birebir maketini bir yaptır da görelim içine sığabilecek miyiz?" diye. Ama sonra Orhan ağabeye hemen bitişliği-mizdeki evi verdim. Halen çocuklarımız orada beraber yaşıyorlar.

Bir gün ofisimizin üst katında yaşayan bir hanım geldi. Orhan ağabey ile oturuorduk. Başka bir tanıdığının bizim siteden ev aldığını öğrenmiş. Çok sitemkar bir şekilde "Mustafa Bey bana niye haber vermediniz, ben de oradan ev alırdım." diye söylendi. Hemen Orhan ağabey

imdadına yetişti. "Hanımefendi ben size o evi bir anlatayım isterseniz" dedi. "Ev öyle küçük ki, terasta otururken tuzluk mu istiyorsun, kolunu bir uzattın mı hemen alırsın. Banyosu öyle küçük ki klozete oturdun mu dizlerin kapıya çarpıyor, o yüzden sığsın diye kapıdan delik açtılar" deyince kadıcağız önce şaşırıldı sonra "Oğlum niye öyle küçük ev yapmışsın. Sen iyi bir mimara benziyordun ama..." diyerek gitti. Orhan ağabey ne yaptın deyince "İkinizi de rahatlattım. O sana kızmaktan vazgeçti. İyi ki almamışım diye sevindi. Sen de ona haber vermediğin için kötü duruma düşmekten kurtuldun."

Bana her gelen misafire o gün keyfi çok yerinde ise takılırdı. Bir keresinde kredi kartları yeni çıkmış, kravatlı takım elbiseli bankacı bana geldi kartı tanıtıyor. Biz de kahve içiyorduk. Kendisine "Kahve içer misin?" diye sordum. "Teşekkür ederim içmem" dedi daha sonra kadıncamız çay getirdi. Yine sordum "Teşekkür ederim, içmem" dedi. Bu arada Orhan ağabey bakıp duruyordu ve dayanamadı. "Su içer misiniz?" dedi yine teşekkür. Bu sefer "Aspirin vereyim mi?" dedi yine teşekkür ve en sonunda "Dolma kalemin var mı? Bari mürekkep doldurayım" dedi bankacı adam iyice şaşırıldı. Herhalde delilerin arasına geldim diye düşündü. Olan benim kredi kartıma oldu. En düşük limiti çıkarmıştı. Evet, bu 16 senenin içerisinde o kadar şeyler yaşadık ki anlatmakla bitmez. Seyahate çıkmayı sevmez ama Polatlı'yı geçtikten sonra da "İyi ki çıkmışız", derdi. Dünya tatlısı bir insandı. Orhan ağabey, Orhan Genç, Mustafa Aslaner, İhsan Onrat sizleri çok özleyeceğim. İyi ki sizleri tanıdım, iyi ki sizlerle çalışmışım...

ÇAĞLA AKYÜREK

1932 yılında Isparta'da doğdu. Kendi anlatımıyla çocukluğu, "Allah'ın dağında" çember çevirerek, topladıkları mantarları teneke üzerinde pişirip, evden getirdikleri tuzu üzerinde boca edip yiyecek, davulculara özenip boynuna astığı tenekeyi gün boyu tıngırdatarak geçti.

1957 İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi mezunudur. Bu tarihten itibaren 1986 yılına kadar Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nde tasarımcı mimar olarak çalışmış ve müdürlük yapmıştır. Kamu yapıları, hastaneler, eğitim yapıları, adalet yapıları, kültür merkezleri, çarşılar, oteller, konutlar gibi çeşitli konularda çalışmalar yaptı.

2002 yılına kadar serbest mimar olarak Aytöre Genç Mimarlık'ta çalışmalarını yürütmüş ve birçok mimari projeye imza atmıştır.

Ankara Milli Kütüphane, Çankaya Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterlik Binası, Basın Toplantı Salonları ve Resepsiyon Binası, Ankara Palas restorasyonu, Bursa Tayyare Sineması restorasyonu, İzmir Adliye Binası önemli projeleri arasındadır.

Bugüne kadar 6'sı birincilik olmak üzere 16 yarışmada ödül ve mansiyon kazanmıştır. 50'den fazla mimari proje ve sanat yarışmalarında jürilik yapmıştır.

Tüm yaşamı sanatla çevrelenmiş, hep üretmiştir. Alçı heykeller, sulu boya resimler, kara kalem resimler, eskizler, kolye tasarımları, ahşap heykeller... diye başlar ve devam eder özgeçmişler... Oysaki insanı insan, sanatçıyı sanatçı yapan çok daha başka şeyler vardır. Yaşamındaki anılar, ailesi, arkadaşları, paylaşımları... Aslında bunlardan özünde geçmişisi o insanın!

Orhan'ın anılarına da bir göz atalım bugün: Yaşamının ilk ve en renkli bölümü eşi Aysel'le tanışmakla başlar. 60 sene; iyi günde, kötü günde... Daha sonra yaşamlarına harika bir ışık doğar. Aileye Tuna dahil olmuştur. Sonra yaşamları, aileye Çağla'nın katılmasıyla daha bir neşelenir.

Çağla'nın "baba mesleği" mimarlığı seçmesiyle baba - kız ilişkileri farklı bir boyut kazanmıştır. *Baba, projeme bakar mısın? Kesit ne demek baba? Üç boyutlu nasıl düşüneceğim baba? Projenin burasını nasıl çözeceğim baba?" diye mimarlık eğitimi sırasında bitip tükenmeyen sorularla Çağla babasına zor anlar yaşatır. Öyle ki bir gün, Çağla öğrenciliği sırasında yapı projesini çizirken merdiven kesitlerini anlamayıp, babası Orhan'a sormak gafletinde bulunmuştur. Orhan, merdiven kesitlerini çizemeyen Çağla'yı, apartman sahanlığına çıkartıp, en yüksek sesiyle: "Bak kızım bu iniyor bu çıkıyor" demesiyle, Çağla'da parlayan ışıkla üniversite birincisi olmasına sebep olmuştur.

Her zaman mükemmeliyetçiliği önde olan Orhan, Çağla'nın mimarlık okuluna girdiğinin ilk

senesinde, "Kızım sen bu okulu bırak" demesiyle, bitirdiğindeki Çağla'nın başarısı karşısında, eve Gazi Üniversitesi tarafından gönderilmiş "Üniversite Birinciliği" belgesi eline geçtiğinde, "iyi ki beni dinlememişsin" diyerek kızıyla büyük bir gurur duymuştur.

Burs alarak yüksek lisans eğitimi için Amerika'ya giden Çağla ailesini çok özleyip, durmadan ağlaması üzerine Orhan'ın her telefonda "Hemen dön!" çağrılarını bir kez daha dinlemez. Ve yine yüzünün akıyla diplomasını alıp bitirir. Amerika dönüşü babasıyla birlikte çalışma başlar. Zorlu ama bir o kadar da öğretici bir dönemdir bu.

Orhan'ın her proje için yaptığı proje eskizleri başlı başına bir sanat eseridir. Büroda çalışan çocukların eskizleri rahat anlayabilmesi için kendince geliştirdiği çizim teknikleri, ortağı ve yakın dostu olan Mustafa Aytöre'nin sürekli olarak Orhan'ın masasından aldığı kalem, silgi, cetvel ve bandı alamaması için oluşturduğu düzenler hala mimari büro camiasında bir efsane olarak anlatılır.

Orhan hayvanları çok sever. Bunda çocukken beslediği köpeklerin, kuşların etkisi büyüktür. Çağla bir gün eve papağanla gelir. Çok renkli olmasına rağmen adı "Çamur"dur. Orhan, Çamur'u acemi bir ressamın resmettiği resimlere benzetir, sanki canı her rengi kullanmak isteyen bir ressam... Ve tabii papağanın bakımı Orhan'ın vazifesine dönüşür. Aralarında öyle güçlü bir bağ oluşur ki papağan Çamur adeta insan kimliğine bürünür, kafeste durmayı reddederek Orhan nereye Çamur oraya, yürüyerek Orhan'ın dizinin dibinden ayrılmaz olur.

Yaşamı hep mizahi olarak ele almıştır. Bu kimi zaman içinde bastıramadığı, her fırsatta kendini gösteren çocuksu duygular, kimi zaman muzır duygular, kimi zaman da karamsar duygularla kalemine, fırçasına konu olmuştur Orhan'ın. Ama ne olursa olsun, hayat felsefesi hiç değişmez. Hep "Bu da geçer yahu" dur.

Hakikaten bu da geçmiştir yahu!

Gittiği yerleri resmetmesi, bulduğu dalları şekillendirmesi, tasarladığı kolyeler ile her geçen gün sanatına sanat, yaratıcılığına yaratıcılık katmaktadır. Sanat Yapım'da İbrahim Demirel ile devam eden sanatsal ve mizahi anıları, biri padişah, diğeri sadrazam, kurdukları kulüp ile başlayıp, devam eden rakı sohbetleri kitap olacak niteliktedir.

Yaşamı torunları Derya, Doğa, Damla ile daha da bir renklenir. Torunları Orhan için çok özel, torunları için de Orhan çok özeldir.

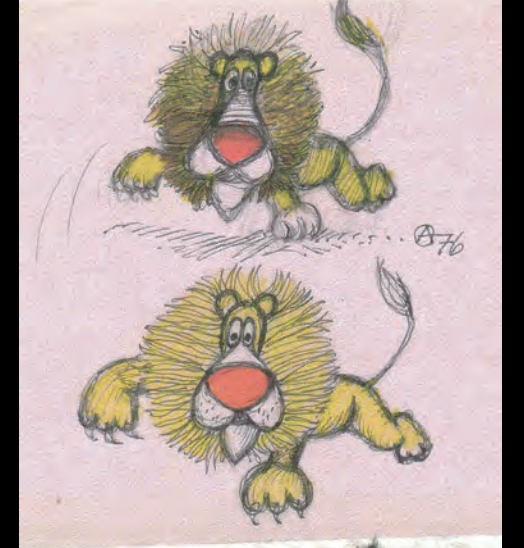
Çok sevgili babama...

Yaşama bakış, olgunluk yaşla başla değilmiş. Şimdi şimdi bunu daha iyi anlıyorum.

Yaşamın bize bazen sunduğu, bazen yaşattığı, bazen de yerden yere vurduğu olaylar bize

yaşamızı kazandıran. Sürüp giden yıllar değilmiş. Bizi olgun kılan, her olayda ayakta daha bir güçlü kalmamızı sağlayan ise arkamızı dayadıklarımızmış. Kendi karakterimiz olduğu kadar, bize görünmeden güç veren kişilermiş. Onların varlığı, bize yaşamımız boyunca yaptırmadan öğrettikleriymiş. Sen olmuşsun benim dayanağım, yol göstericim. Hayatı ge-

rektiğinde ciddiye almayı, gerektiğinde dalga geçmeyi öğretilmişsin. Küçücük bir detaydan zevk alabilmeyi, üzücü bir olayda yıkılmama-yı, güçlü olmayı, yaşamın devam ettiğini, hep önümüze bakmamız gerektiğini...

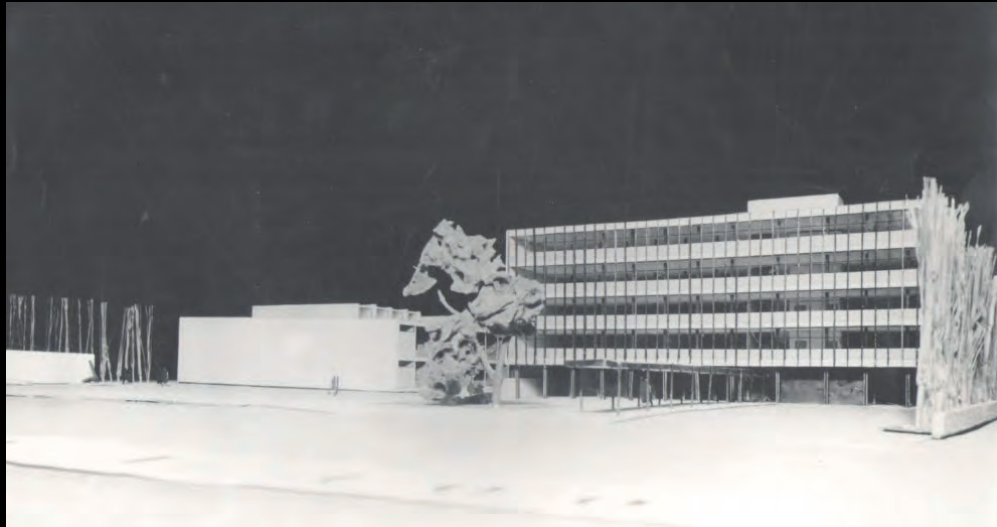
Tüm bunlar için sana sonsuz teşekkür etmek isterim.

NİŞAN YAUBYAN 1928-2022

MİMARLIK YAPARKEN ÇALIŞIYOR GİBİ HİSSETMEZSİN, YORULMAZSIN, AKSİNE KEYİFLENİRSİN... EN NİHAYETİNDE SEVDİĞİN BİR ŞEYLE İLGİLENİYORSUN. BU İŞ TUTKU, AŞK İŞİDİR. MİMARLIK, SEVİLMEYEN YAPILACAK BİR ŞEY ASLA DEĞİLDİR."

N. YAUBYAN

1928 İstanbul doğumlu Nişan Yaubyan, 1953 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu. İTÜ'den arkadaşları ve sonradan ortakları olan Enis Kortan, Avyerinos Andonyadis ve Harutyun Vapurciyan ile katıldığı birçok yarışmadan derece aldı. Birçok tasarımı uygulandı ve Türk modern mimarlığının ilk nesline mensup bir mimar olarak önemli binaların inşasında adı yer aldı. Bunlardan en önemlisi ortaklarıyla gerçekleştirdiği ve yarışma birinciliği ardından inşa edilen tasarımlarından olan Sakarya Hükümet Konağı'dır. Michigan Üniversitesi'nde yüksek lisans tamamlayan Yaubyan, bir süre Amerika'da çalışmış, önce Eero Saarinen'in ofisine girmiştir. Ardından Minoru Yamasaki'nin çalışma ekibinde yer alan Yaubyan, İkiz Kuleler

gibi önemli projelerinde de çalışma imkanı bulmuştur. Türkiye'ye döndükten sonra kendi ofisinde mimarlık çalışmalarına devam eden Yaubyan, 2000 yılından itibaren Arman Güran'ın davetiyle bir süre Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde eğitim görevlisi olarak çalışmış, kendisine 2003 yılında, İstanbul Serbest Mimarlar Derneği tarafından Türkiye mimarisine katkılarından dolayı onur üyeliği verilmiştir. Aynı zamanda Mimarlar Odası Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri 2020 yılı Mimar Sinan Büyük Ödülü sahibidir.

Yaubyan'ın mimarlığa duyduğu tutku ve aşk sonucu arşiv araştırmacısı için bir çeşit okula dönüşmüştür. Mesleği ekonomik kaygılar güderek yapmadığını, halen daha mesleğe doya-

madığını açık bir dille ifade eden Yaubyan'ın mütevazı kişilik özelliği ve tavrının, mimarlık mesleğinde kendini konumlandırışı, duruşu, tavrı, iş alma ve yapma biçimine yansıdığı kolaylıkla söylenebilir. Ona göre "Mimarlıkta mevzunun büyüğü küçüğü olmaz. Tasarım problemi, ihtiyacı gelir mimar olarak kendine göre en iyisini yapmaya çalışırsın". (Evin Eriş, 2018, YAPI Dergisi)

Nişan Yaubyan'la İren Bıçakçı'nın Serbest Mimar'ın 36. sayısında yer alan röportaja www.tsmd.org.tr/serbestmimar adresinden erişebilirsiniz.

Ailesine, yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı dileriz.

ARATA ISOZAKI 1931-2022

ÇOĞULCU DIŞAVURUM

SUHA ÖZKAN HON. F AIA

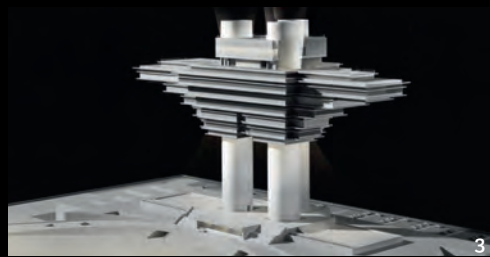
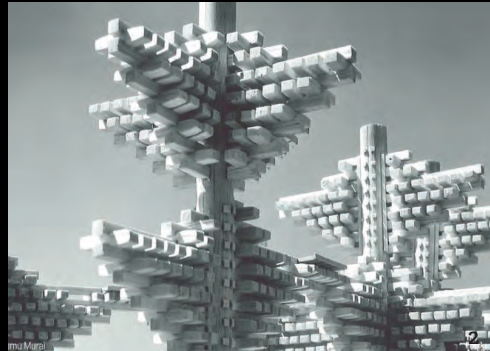
Arata Isozaki (1931, Ōita - 2022, Naha) mimar, şehir planlamacısı ve akademisyen. 20. yüzyılın önde gelen mimarlarından Kenzō Tange ile bir dönem birlikte çalışan Isozaki, mesleğinin ilk yıllarında Matabolizm akımı içinde çok önemli kavramsal projeler geliştirdi.

Biraz ansiklopedik anma yaparsak: Kariyerine 1987 Pritzker Ödülü sahibi Kenzō Tange'nin rehberliğinde çıraklık yaparak başladı. II. Dünya Savaşı'nın yıkımından kaynaklanan siyasi, ekonomik ve kültürel belirsizliğin ortasında fiziksel olarak yeniden yapılanma arayışında olan Japonya'da 1963 yılında Arata Isozaki & Associates'i kurdu. Çalışmaları, memleketi ve Fukuoka'daki birçok bina ile yerel olarak başladı ve hızla Gunma, Osaka ve Tokyo ile devam etti. Kariyerinin ilk yıllarındaki önemli eserleri arasında Ōita Valilik Kü-

tüphanesi (1962-1966), Osaka Expo '70 Festival Plaza (1966-1970), The Museum of Modern Art, Gunma (1971-1974) ve Kitakyushu Belediye Sanat Müzesi, Fukuoka (1972-1974) yer aldı. Reynier Banham'a göre Isozaki ilk projelerinde, Yeni Brutalizm ve Metabolist Mimari (Ōita Medical Hall, 1959-1960) arasında karışık bir stilde Avrupa deneyimlerinden etkilendi. Mimari stili, Fujimi Country Club (1973-74) ve Kitakyushu Merkez Kütüphanesi (1973-74) gibi yapılarla gelişmeye devam etti.

Mito, Ibaraki kentinde Yüzüncü Yıl Kutlamaları ile 1990'da açılan Mito Kulesi ve Sanat Galerisi çalışması tasarım söylemi açısından Isozaki'nin vardığı en uç noktalardan biri olarak düşünülebilir. Galeriler, konser salonu ve simgesel kulesi ile benzeri olmayan bir yapı olarak son otuz yılın gündeminde-

dir. Bir yandan Mito Kulesi gibi teknolojik tasarımın kesici ucunda ürünler veren Isozaki 1970'lerin Post-Modern akımı içinde, çekinmeden Doğu - Batı birlikteliği içinde yer alması nedeniyle tam anlamı ile çoğulcu bir mimar olarak değerlendirilebilir. Zaha Hadid ya da Frank Gehry gibi özgün bir tasarım dilinin geliştirilip yinelenmesi yerine Herzog - de Meuron gibi her projenin kendi dinamikleri içinde, çağının ve ortamın geçerli tasarım dilinde özgün katkı vermeyi yeğleyen bir mimar olarak tanımlayabiliriz. Gerçekte 91 yılı bulan uzun ömrü de böylesine zengin bir çoğulculuğa hem ortam hem de olanak sağladı. Yine de uluslararası mimarlık başarısının yetkin belirleyicisi olan Pritzker Ödülü'nü 2019'da 88 yaşında almış olması biraz gecikmiş bir onurlandırma olarak görülebilir.

1. Mito Sanat Kulesi
2. Gökyüzünde Tokyo
3. Katar Ulusal Kütüphanesi
4. Katar Ulusal Kütüphanesi (Rem Koolhaas)
5. MOCA Çağdaş Sanatlar Müzesi, Los Angeles
6. Floransa Tren İstasyonu (yarışma projesi), 2002.
7. Kongre yapısı, Doha, Katar.
8. University of Central Asia (Orta Asya Üniversitesi), Naryn, Kırgızistan.
9. University of Central Asia (Orta Asya Üniversitesi), Khorog, Tacikistan.
10. Weill Cornell Tıp Okulu, Doha, Katar.

İkinci Dünya Savaşı sırasında henüz 14 yaşında iken Hiroşima ve Nagasaki şehirlerine Amerika Birleşik Devletleri tarafından düzenlenen atom bombası saldırıları, Isozaki üzerinde derin bir etki bıraktı. Isozaki daha sonra yaptığı bir açıklamada çocukluk dönemini şöyle açıklar: "Dünyayı anlamaya başlayacak kadar büyüdüğümde, memleketim yakıldı. Kıyının karşısında, Hiroşima'ya atom bombası atıldı, bu yüzden sıfır noktasının yakınında büyüdüm. Şehirler tamamen harabe halindeydi ve mimari, bina ve hatta bir şehir bile yoktu. Etrafımda sadece kışlalar ve sığınaklar vardı. Böylece, ilk mimarlık deneyimim mimarlığın boşluğuyla ve insanların evlerini ve şehirlerini nasıl yeniden inşa edebileceklerini düşünmeye başladım."

Şehirlerin yıkımını görmek, mimariye olan ilgisini artırdı. 1954'te Tokyo Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nin Mimarlık Bölümünden mezun oldu ve aynı üniversitede mimarlık alanında doktora yaptı.

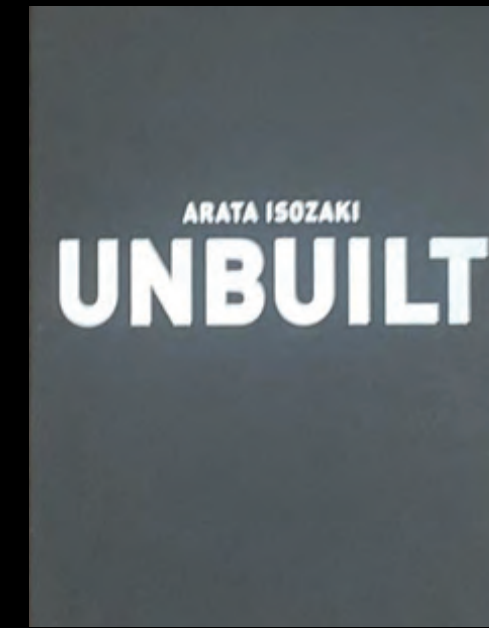
Eleştirel yazılarıyla ve önemli mimarlık yarışmalarında jüri üyesi olarak dünya çapında genç mimarların fikirlerinin hayata geçmesinde önemli bir rol oynadı. 1979'da ilk Pritzker Mimarlık Ödülü jüri üyeliğine atandı ve beş yıl boyunca üye olarak devam etti. 1994'te Kraliyet Sanat Akademisi'nin onursal üyeliğine seçildi. 1998'de Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi üyesi, 2017'de ise Japonya Sanat Akademisi üyesi oldu. 1986'da Kraliyet Altın Madalyası ile ödüllendirildi. 1996 Venedik Mimarlık Bienali'nde Altın Aslan Ödülü aldı. 1997'de Fransa tarafından Sanat ve Edebiyat Nişanı'na değer görüldü. 2007 yılında İtalya Cumhuriyeti Liyakat Nişanı tevcih edildi. Isozaki, aralarında Columbia Üniversitesi, Harvard Üniversitesi ve Yale Üniversitesi de dahil birçok prestijli üniversitede misafir profesör olarak ders verdi. Japonya, Çin, İtalya ve İspanya'da faaliyet gösteren ofisleri olan Isozaki, Okinawa şehrinde yaşadı.

Metabolizm Akımı'nın öncül kişilerinden Arata Isozaki mimarlık düşüncesinin gelişiminde özellikle 30'lu yaşlarında çok etkin oldu. Genellikle gökyüzünde yatay köprüler ya da derin konsollar olarak büyüyen kentsel yapılanmalar ondan sonraki nesil olarak beni etkilemiş ve o doğrultuda ama Türkiye koşulları içinde daha gerçekçi projeler yapmıştım. O yıllarda hayran olduğum ütöplastlarla yakın dost olacağım hiç aklıma gelmezdi. Bu öncül mimarların arasında, Londra'dan Peter Cook (d.1936) Japonya'dan Kisho Kurokawa (1934-2007), Fumihiko Maki (d.1928), Arata Isozaki (1931-2022) var oldu.

Isozaki ile dostluğumuz Los Angeles de Museum of Contemporary Arts'ı (MOCA) gezdirmesi ile başlamıştı. Sonra 1998 Aga Khan Mimarlık Ödülü Jürisi'nde yer alması ile pekişti. Arata Isozaki Japonların kendilerine ilk adları ile hitabı bile kurala bağladığı ortamda, bana doğrudan "Suha" demeyi tercih etmiş, benden de sevgi gereği kendisine "İso" dememi istemişti. Bu benden 14 yaş daha büyük biri tarafından verilen elbette büyük onurdu.

MOCA yapısında biraz Luis Barragan ama daha çok Barragan'dan daha az formal olan Ricardo Legorreta etkileri izlemiştim. Daha sonra Barselonadaki Caixa Kültür Merkezi ve Forum projesini ise oldukça duyarlı tarihi bir ortamda çok hafif bir cam örtü ve onu taşıyan bir ağıcı anışturan taşıma sistemi ile beni çok etkiledi. Bu yapı Mies van der Rohe'nin unutulmayan Barcelona Pavyonu yapısının karşısında, Avrupa'nın en duyarlı yapıları arasında yer alıyor.

Onunla sohbetlerimiz arasında, onun "Gökyüzündeki Tokyo" projesinden öğrencilik yıllarımda ne denli etkilendiğimi ama gerçek dışı ve ütöplastik bulunup nasıl cezalandırıldığımı anımı paylaştım. O da ilginç bir biçimde: "O projeden dolayı ben de epey azar işittim," diyerek beni

yaratıcı mimarlardan söz ettim. Gösterdiğim ütöplast örneklerden "Gökyüzündeki Tokyo" projesi onun çok ilgisini çekti ve amcası Emir'e gösterdi. Emir, Isozaki'nin projesini çok beğenip o kavramı Katar Ulusal Kütüphanesi olarak tasarlamasını istedi. Emir'in projeyi seçip işlevi yakıştırmaması ne denli tuhaf olsa da, bir mimar tarafından reddedilecek bir öneri değildi. Isozaki de çok mutluymuştu. Hep benim önyak olduğumu sandı. Oysa sadece bir rastlantıydı. Onun bu duyusaması yakınlaşmamızı iyice pekiştirdi.

Proje uygulama aşamasına değin geldi. Uygulama başladı. O gökteki Tokyo düşüncesi ve derin konsollar ağır yükler taşıyacak bir kütüphane için uygun değildi. Olmadı. Olmayınca Milli Kütüphanenin yerini değiştirip işi yeni baştan Rem Koolhaas'a verdiler. Yeni yapı daha gerçekçi yatay bir biçimlendirme ile 2017'de kullanıma açıldı.

Isozaki'nin mimarlık yaşamında beğendiği "orada olmazsa burada olsun" dediği bir öneri de Floransa'da yarışmaya sunup kazanamadığı istasyon projesinin en azından ikonik unsurlarını Katar'da kongre merkezinde kullanması projeyi bilenler açısından ilginçtir. Bu yineleme de Emir'in beğenisi sonucu olsa gerek.

Weill Cornell Tıp Okulu ve Merkezi köprüler ile bağlanan konutlar, yurtlar, amfilerin oluşturduğu 200 metreyi bulan bir yapıdır. Genelinde basit geometrik kütlelerden oluşan yapı, yüzeylerinde geometrik kabartma bezemeleri ve beyaz mermerle kaplıdır. Avlularda geleneksel rüzgar yakalayıcılarından esinlenmiş kuleler vardır. Tüm mekanlarda olabildiğine soyut ve dingin bir varoluş sunarken biraz geleceği "sürreel" bir izlenim yaratmaktadır.

Kendisinin aldığı ve büyük bir ölçekte gerçekleştirilmekte olan Kırgızistan, Tacikistan ve Kazakistan'daki Orta Asya üniversitelerinin mimarı olarak seçilmesinde katkım oldu. Bu sadece benim ona olan sevgim ve takdimimden ötürü değil. Bir o kadar da Orta Asya'da olagelen Japon hayranlığıydı. Programda olan üç üniversiteden ilk aşaması tamamlanan Kırgızistan Naryn yerleşkesi. Çok dramatik bir dağ, yamaç ve ova ortamı içinde yer almasına karşı geliştirilen Isozaki mimarisi nedense biraz sıradan oldu. Herhalde yerel koşulların zorluğu ile Kırgızistan'daki tüm kurumlarının devam eden Sovyetik yapısından kaynaklanması gerek. Aynı durum Khorog, Tacikistan'daki yerleşkede de geçerli. İki ayrı dağ ülkesi için geliştirilen mimari dil bence yalın ama çok duyarlı değil. Bu konu uzun yıllar tartışılacak. Üçüncü yerleşke, halen planlanmakta olup Kazakistan'ın Tekeli kentinde yer alacak.

Isozaki hiç vazgeçmediği zengin biçim ve üslup zenginliği ile tüm kuzey yarımküre kıtalarındaki yüzlerce yapıtları ile yüzyıllarca anılacak. Ama benim için en önemlisi, beni en çok etkileyen, onun düşünce ve ütöplastların yer aldığı "Unbuilt" (İnşa Edilmeyenler) kitabı.

Unutulmayacak.

RAFAEL VIÑOLY

1944-2023

Kimmel Gösteri Sanatları Merkezi

Cleveland Sanat Müzesi

1944 yılında Uruguay'da doğan Rafael Viñoly, Buenos Aires Üniversitesi'nde mimarlık okudu ve henüz öğrenciyken başarılı Estudio de Arquitectura firmasını kurdu. 1983 yılında kurduğu Rafael Viñoly Architects çatısı altında çalışmalarına devam eden mimar dünya çapında 600'den fazla yapı tasarladı. 1978'de Viñoly ve ailesi Amerika Birleşik Devletleri'ne taşındı. Kısa bir süre Harvard Graduate School of Design'da misafir öğretim görevlisi olarak görev yaptı. 1979'da kalıcı olarak New York'a yerleşti

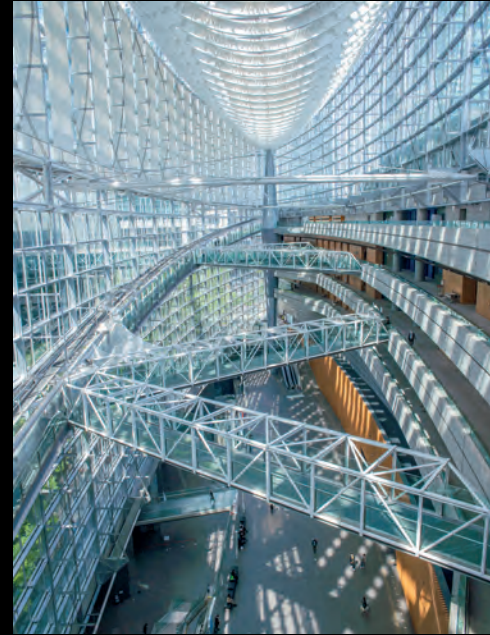
Tokyo Uluslararası Forumu

432 Park Avenue

ve buradaki 1983'te Rafael Viñoly Architects PC firmasını kurdu. New York'taki ilk büyük projesi, 1988'de tamamlanan John Jay College of Criminal Justice oldu. 1989'da, yapımı 1996'da tamamlanan, Tokyo Uluslararası Forumu'nu tasarlamak için uluslararası Dünya Ticaret Merkezi Tasarım Yarışması'nı kazandı.

Rafael Viñoly, 40 yılı aşkın süredeki kariyer yaşamı boyunca Amerika Birleşik Devletleri, Latin Amerika, Avrupa, Asya, Afrika ve Orta

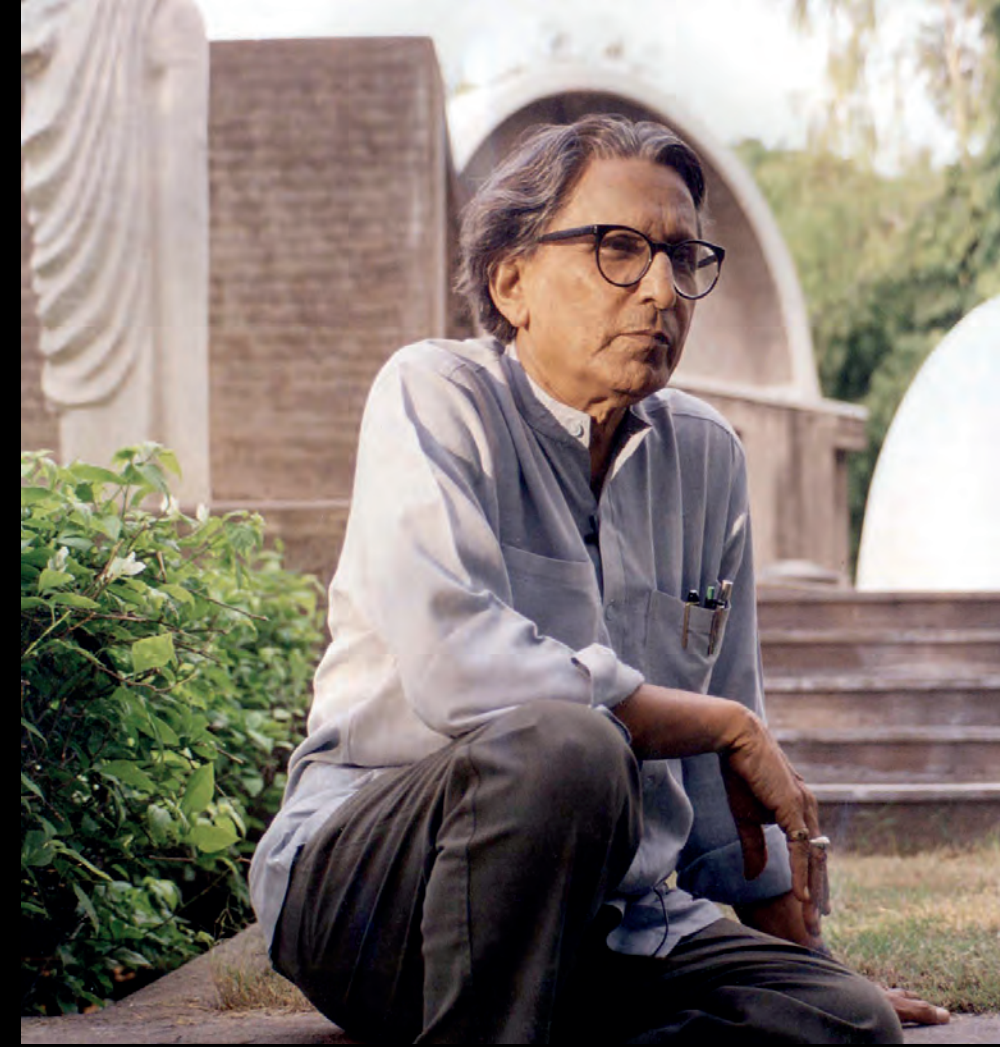

Tokyo Uluslararası Forumu

Doğu'da çalıştı. Metropolise verdiği bir röportajda "sakin bir işlevselci ve kurumsal tasarım ustası" olarak ün kazandı. "Gösterişsizliğe çok ilgi duyuyorum!" dediği röportajda "mimarın anıtsal olmak için değil, insanlar tarafından kullanılmak için olduğunu" belirtti. Viñoly, New York'ta 432 Park Avenue, Tokyo Uluslararası Forumu, Kimmel Gösteri Sanatları Merkezi ve Cleveland Sanat Müzesi gibi önemli yapılar tasarladı. 78 yaşında hayata gözlerini yumdu.

BALKRISHNA DOSHI

1927-2023

BİR ANIT İNSAN

SUHA ÖZKAN H F AIA

1962 yılında, ben Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mimarlık Fakültesi'ndeyken, Ahmedabad'da B.V. Doshi tarafından Çevre Planlama ve Teknoloji Merkezi'nin (CEPT) bir parçası olarak mimarlık bölümü kurulmuştu. Bölümün mottosu "bilim ve maneviyatla harmanlanmış bilgi" anlamına gelen Sanskritçe "gnanam vighnanamsahita"ydı. Kısıtlı iletişim imkanlarına ve Ankara ile Ahmedabad arasındaki erişilme zorluğuna rağmen, özellikle de 1960'ların sonlarındaki o heyecanlı zamanlarda efsanevi "Ahmedabad Okulu"ndan haberimiz olmuştu. Köhneleşmiş kurallara ve kapitalist sistemlere karşı gençliğin önderliğinde başlayan ve sonrasında Fransız siyasetinde bir dönüm noktası kabul edilen 1968 Mayıs'ının Paris'te yarattığı siyaseten dopdolu ortamda biz de Ankara'da

çevre farkındalığı, açıklık ve katılımdan söz ediyorduk. Tam da o zamanda, biraz da şaşkınlıkla, Doshi'nin öncülüğünde CEPT'in bu değerleri eğitim ilkelerinin temeli olarak çoktan hayata geçirdiğini sadece duymuştuk. Yapısını, içeriğini bilmiyorduk. Çok ilginç bir şekilde, Doshi ve CEPT, ancak 21. yüzyılda çoğulcu ve demokratik değerler olarak tanınmaya başlanan toplumsal değerlerin öncüleri oldu.

CEPT'in çok etkileyici ve sembolik özelliklerinden biri kapıların olmamasıdır. City Lab'e yaptığı bir röportajda Doshi bu durumu şöyle ifade etmişti: "Tabii ki elinizi kolunuzu sallayarak içeri girebilirsiniz -hayvanlar, köpekler her şey içeri içebilir. Düşünüyorum da, bunun nesi yanlış? Çok cömert ve iyi bir dünyada ya-

şıyoruz. Bütüncül bir dünyada. Bizim felsefemiz de bütüncül. Bizim için, yaşam her şeyin içinde. Neden bunu devam ettirmeyelim ki? Neden kapılar yaratalım ya da engeller yaratalım? Her zaman yazdığım gibi, bir eğitim yerleşkesinin, CEPT yerleşkesinin, kapısız olması gerektiğine dair bir fikrim vardı. Sınırları olmayan bir kampüs. Devam ettirdiğim felsefe de bu."

CEPT'in başarısı "Ahmedabad Okulu" adı altında dünya çapında yayıldığında, Doshi tarafından tasarlanmış bina da okulun ününe ün katıyordu. Boş alanların düzenlenmesi ve brüt beton kullanımı, haliyle Le Corbusier'den izler taşıyordu. Tuğla dolgu duvarlarsa Louis Kahn'ın etkisini taşıyordu. Doshi bu iki ustayla da çalışmıştı. İkisinin de öğrencisi olmuştu ve sonra fikirlerinin de mirasçısı oldu. Doshi'nin kendi çalışmalarını da yürüttüğü Vastu Shilpa Vakfı'na da ev sahipliği yapan bina olan Sangath daha önce Aga Khan Mimarlık Ödülü'ne aday gösterildi. O yıllarda çoğulculuk, çoğulluğa saygı anlayışı ve çeşitliliklerin tanınması şimdiki kadar yaygın değildi. Sangath, kısa listeye alınmış, incelenmiş ve ciddi anlamda değerlendirilmiş olsa da esasen Sangath'ın lehine olan uzun tartışmalardan sonra, o yıl ödülü alamadı. Nitekim, o senenin jürisinin yenilikçi fikirlere kapalı olduğu ilan edildi. Jüriye göre, peşinden gitmeye değecek geçerli değerler klasisizm ve postmoderniteydi. Jüri ikiye bölündü ve sonuç olarak jüri içindeki muhalefet, azınlığı koruyan demokratik geleneği gündeme getirerek kendisinin azınlık konumunu ilan etti. Bu protesto, mimari çevrelerde iyice yankılandı.

Doshi, AKAAnın 1990-1992 döneminde jüri üyesi olarak görev yaptı. O yıllarda yakın çalıştık ve benim de Doshi'yi tanımam bu döneme denk gelir. AKAAnın merkezinde bulunduğu Cenevre'deki mimarlık camiasına bir jest olarak Cenevre Üniversitesi'nde Doshi tarafından verilecek bir konuşma organize ettik. Konuşmaya olağanüstü bir katılım oldu; Doshi'nin fikirleri harikaydı, tevasusu örnek olacak nitelikte ve alçakgönüllülüğü hayranlık uyandırıcıydı. City Lab röportajında Ashish Malhotra'ya da söylediği gibi, "Yedi yıldızlı bir otele gidiyorsun, birisi sana bir şeyler öğretiyor, sana şarap, pasta, leziz yiyecekler falan veriyor. Sonra evine gidiyorsun ve her zamanki yemeğine geri dönüyorsun. Ben de oraya mimari estetiğin yedi yıldızlı ziyafetine gittim; harika, çığır açan bir yolculuk yaptım. Sonra eve döndüm. Yaptığım buydu. Bu benim eve dönüşümdü. Bu tür konular hakkında ne kadar uzun süredir düşündüğümü hayal edebilirsiniz. Bu benim hayattaki misyonarımdan biri."

Batı dillerinde Asya alt-anakarası olarak anılan Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'ten oluşan Güney Asya ülkeleri topluluğu, çağdaş mimarlık tarihine de damgasını vurmuş ülkeler. Özellikle değişen siyasal yapılarla oluşan yeni başkentlerinin tasarımında dünyanın en yetkin mimarlarının çağrılması, birçoğunun sandığı gibi bu ülkelerdeki sömürgeciliğin kazıntıları olmak yerine, kendilerinin en iyisine layık olduklarının özgüvenidir. Chandigarh'ın Le Corbusier'ye, Dhaka Parlamento yapısının Louis Kahn'a verilmesi böylesine bir ileri görüşlülüğün ürünüdür. Üstelik, bu çağrılar yalnız Le Corbusier ve Kahn ile sınırlı değildir. Paul Rudolph, Stanley Tigerman, Alexis Doxiadis birçok yetkin yabancı mimar arasında hemen anımsanabilenler.

Kahn ve Le Corbusier'nin Hindistan'daki varlıkları çağdaş Hint mimarlığı için çok erkin bir girdi. Çünkü, bu ustaların özenle tasarladıkları yapıların doğrudan etkisinin ötesinde, Le Corbusier ile çalışan Charles Correa ve her ikisi ile de çalışan Balkrishna Doshi'nin, bu yirminci yüzyıl mimarlık kahramanlarının mimarlık öğretisini benimseyip, yeniden yorumlayıp nasıl insanıllaştırdığı yönünden de çok önemli. Batı'nın yetkin mimarları ile çalışanlar ile o öğreti sürecini izleyenler ve hatta onlara iş veren mimarlar arasında Muzharul Islam, Achyut Kanvinde, Raj Rewal, Romi Khoshla bugün tüm dünyanın saygın mimarları arasında yer almaktadırlar.

Doshi, 1950'lerin başında Paris'te Le Corbusier'nin atölyesinde Chandigarh üzerinde çalıştı. 1955'te Hindistan'a döndü ve Üstad'ın oradaki uygulamalarını yürütmeye başladı. 1956'da Ahmedabad'da kendi bürosunu kurdu. İlk ürünü olan Indoloji Enstitüsü, kitleden ayrıntıya, konum planından çıplak beton yüzey bitimlerine değin yoğun bir Le Corbusier etkisi taşıyor. O kadar ki, sanki La Tourette ile Chandigarh'ın bir türevi gibidir. Aynı koşutta biçimlenen Hindistan Yönetimbilim Enstitüsü (Bangalore, 1977-85) de Louis Kahn'ın yoğun etkisini taşıyor. Burada konu kesinlikle kopya değildir. Tersine, Modernizm'in kesici ucundaki oluşumların ve yorumların Hindistan'ın yerel koşullarına uyarlanması söz konusudur. Bu, bir bakıma Kahn'ın yaptığına ayna görüntüsü gibi algılanabilir. Nasıl, Kahn Hümayun Türbesi'ni soyutlayıp en modern biçimde Dhaka'ya parlamento yapısına dönüştürmüş ise, Doshi de Le Corbusier'yi ve Kahn'ı Hindistan için yorumlama çabası içindedir. Sonuç ise yöreye özgü ve özgün çağdaş mimarlıktır. Hem Doshi'nin hem de kendileriyle aynı amacı hedefleyen sözünü ettiğimiz mimarların başarısının altında yatan kopya etmek değil, düşünceyi anlayıp kendi yorumları ile özümlemeleri gerçeğidir. Bugün özgün bir Güney Asya çağdaş mimarlığı vardır. Bu mimarlığın kaynakları, genellikle Kuzey Hindistan'ın Mugal (Baburoğlu) mimarlık mirasıdır. Doğal olarak, Mugal mimarlığının o denli yalın, soyut ve kısacası modern olması, belki çağdaş Hint mimarlarının şansısıdır ama daha önemlisi bizim Kemal

Balkrishna Doshi Aga Khan Mimarlık Ödülü'nü alıyor. Surakarta, Endonezya, 1995.

Aranya Sosyal Konutları.

Kamala Evi

Bangalore Indian Institute of Management

Atatürk'ten, onların da Jawaharlal Nehru'dan bu yana kendilerini adadıkları çağdaşlık düşüncesidir. Hindistan ve Bangladeş'te yorumlanan yöresel çağdaşlık ne yazık ki, Türkiye'de salt Batı ürünlerinin anlamadan kopya edilmesi yüzünden bir türlü oluşamadı.

Kenneth Frampton, yukarıda adı geçen Güney Asyalı mimarları Modernizm'in genel geçer, hoyrat ve yerel ortamı yadsıyan tutumuna karşı, yerel değerleri savunan birer eleştirel tutum olarak görür ve bu katkıların ancak küçük parçalar (fragments) düzeyinde gerçekleştirebildiğini belirtir. Her ne kadar bu saptama bu mimarların 1980 sonrası yapıtlarında daha geçerli olsa da, özellikle hem Doshi hem de Correa'nın öncül yapılarında, ödün verilmeyen bir Modernizm tutkusu ile bu akımı Güney Asya koşullarında yorumlama çabası daha belirgindir. Bu bir yönden Frampton'un Eleştirel Bölgecilik (Critical Regionalism) yaklaşımı gibi görünürse de, bir başka yönden de bu satırların yazarının Modernizm'e daha çok pay veren Çağdaş Bölgecilik (Modern Regionalism) tutumu olarak yorumlanmalıdır.

Doshi'nin kendi bürosu olarak inşa ettiği Sangath, Modernizm'in duru öğelerinin yerel ik-

lim koşulları ile yoğrulmasının birleştirilmesi ile oluşmuş Güney Asya bölgeselliğinin en yetkin yorumudur. 1981'de bitirilen bu yapı aynı zamanda Doshi mimarlığının da en önemli ürünüdür. Çok basit bir şema ve çatki dizgesine karşı, mekansal zenginliği ile Hindistan'da adından en çok söz edilen, belki de en çok yayınlanan bir yapı olarak belirdi. Birbirine koşut, uzun dikdörtgen mekanları bütünleştirerek örten bir dizi beton tonozun oluşturduğu yapı karmaşasının, büyük bir ustalıkla doğa ile bütünleştirilmesi, Modern düşüncenin yalınlığı ile Doğu'nun tinselliğini bir araya getiren basit, ama derin içerikli bir uygulamadır. Tonoz da bir bakıma Doshi'nin Ahmedabad'da Atira ve Pril Ucuz Konutları'ndan (1957-1960) bu yana sürekli olarak birçok yapısında kullandığı bir "leitmotiv". Doshi'nin hayranlık uyandıran bir yönü, evrensel ünü olan bir mimar olarak mimarlık becerisini, onun gibi uluslararası ünlü bir mimara değil, herhangi bir mimara danışmaya bile parası olmayan, en fakir kesimin hizmetine sunmasıdır. Bugün, Aranya'da yaşamlarını en zor koşullarda, var olabilmek sınırında sürdüren ailelerin birer "Doshi tasarımı ev"leri var. 1995'de Aranya Konutları, Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü kazandığında, jüri projenin mimarlık yetkinliğinin ötesinde, Doshi'nin imzasını bir "Signature Architect" (İmza-Kaşe Mimarı) olarak en varlıksız kesime vermesini takdir etmişti. Ama Doshi itici değil, rahat ve hiç kasılmadan: "Eğer onlar (konut sahipleri) başka bir şey istiyorlarsa, kendileri bilir. Herkesin kendi güzeline -ya da çirkini- ama istediğini yapma özgürlüğü vardır" diyebilecek denli hoşgörülü, demokrat ve katılımcı bir tutum içinde olagelmisti.

Doshi bir bakıma "Ben mimar olarak doğru, uygun, iyi ya da güzel bildiğimi tasarlar ve öneririm. Ama insanlar başka şeyler istiyorlarsa, bunları yasal yapılaşma sınırları içinde uygulamak onların katılımcı özgürlüğünün tanınmasıdır, sonunda bu evlerde yaşayacak olanlar onlar değil mi?" diyordu. Aranya'da Doshi'nin projesini aynen uygulayanlar ile kendi sevdi-

Sangath Architects Studio

lerini, bildiklerini ekleyerek "zenginleştirilen" arasındaki görsel nitelik farklılığı ne denli açık olursa olsun, bu katılımcı ve çoğulcu yaklaşımın yarattığı çevresel zenginlik mimarlık ortamına yepyeni bir soluk olarak girdi.

İnsan olarak Doshi, şöhreti ve varlığı ile ters orantılı bir biçimde alçak gönüllü ve rahatlık içindedir. Ne kendinden söz ederdi, ne yanında çalışıp güvenlerini ve hayranlıklarını kazandı ustalardan, ne de yapılarından... En gurur duyduğu olaylar yapılarının ucuz, kullanışlı olması ve kullanıcılar tarafından beğenilmesi idi.

Son yıllarda Doshi neredeyse tamamıyla kendini ucuz, katılımcı konut oluşturma işlerine adanmıştı. 2001 Gujrat depremindeki gönüllü çalışmaları unutulmaz. Kendini hem birey hem de düşünür olarak adadığı bu tür tüm toplumsal etkinlikler, öznel gelirini de vakfettiği Vastu Shilpa Vakfı aracılığı ile neredeyse son yirmi yıldır sürmekte. Vakıf, Doshi'nin bir birey olarak kimliğinin ötesinde, toplum hizmetinde bir kurum olarak varlığını sürdürmeye devam ediyor.

2018 Pritzker Ödülü öncesi Doshi ve Rajiv Kathpala ile Uttar Pradesh eyaletinin olası başkenti Amarvati Yarışması'nda karşılaşmış, ortak esprilerimizle hasret gidermiştik. Jüri üyesi olduğum yarışmaya Richard Rogers, Nikken Sikkai, Fumihiko Maki ve Doshi çağrılmıştı. Ben en çok onun projesini beğenmiştim. Yarışmayı Maki kazandı.

Uzun yıllar sonra Doshi'nin Damadı Rajiv'le yeniden karşılaştım. Onun yeteneği ve düşünsel gücü beni çok etkiledi. Proje sunumunda izlemek büyük keyif verdi. Sangath geleneği onunla sürecek.

Not: Bu yazının bir bölümü Pritzker Ödülü'nü kazandığında Doshi'nin isteği üzerine yazılmış, sonra Condé Nast'ta (19 Temmuz 2018) yayınlanmış ve Arrademento Mimarlık'ta yayınlanan (Ağustos 1998) yazıdan bir kesim de eklenmiştir.

Tagore Hall, Ahmedabad

©Cemal Emden

CEPT University, Ahmedabad

©Cemal Emden

SMD'LER DEPREM VE MİMARLIK ÇALIŞTAYI'NDA BİR ARAYA GELDİ

Kahramanmaraş merkezli, 11 şehri ve yaklaşık 13 milyon nüfusu etkileyen deprem felaketi sonrası, tüm SMD'ler (TürkSMD, İstanbulSMD, İzmirSMD, BursaSMD, AkdenizSMD ve MuğlaSMD) mimarlık mesleği odağında, deprem konusunda kısa, orta ve uzun vadede yapılması, yeniden düzenlenmesi, iyileştirilmesi gereken konularda ortak akıl üretme amacıyla Ankara'da TürkSMD ev sahipliğinde 4 Mart 2023'de toplanarak Deprem Çalıştay'ı gerçekleştirildi.

Deprem Çalıştay'ı öncesi ve sonrasında, alt gruplar halinde, konunun çok kapsamlı yapısı ele alınmış, pek çok farklı açıdan değerlendirilmiş ve halen devam etmekte olan bu çalışmalar için uzun soluklu bir sürece girilmiştir. Bu süreç için sadece mimarlar değil, öğrenciler, vatandaşlar, kamu kurum ve kuruluşları gibi geniş katılımı ve kapsayıcı bir yaklaşım ile kolektif çalışma/üretme anlayışı benimsenmiştir.

Bu kapsamda: Dernek Üyeleri ile geniş katılımı toplantılar yapıldı, tüm SMD üyeleri ve yapı sektörünün diğer paydaşları ile Ankara'da herkese açık geniş katılımı bir Deprem Çalıştay'ı organize edildi, tüm şehirlerdeki SMD üyeleri ile çevrimiçi toplantılar yapıldı, TürkSMD Üyeleri tarafından 4 ayrı Çalışma Grubu kurularak çalışmalar yürütüldü, inşaat sektöründeki TMMOB, TMMMB, İMSAD, GYODER, Ankara Sanayi Odası ve Ankara Ticaret Odası gibi kurumlar ile istişareler yapıldı.

Bu çalışma ve temaslarda, deprem felaketini yaşayan şehirlerin durumu, depremin yarattığı sonuçlar değerlendirilerek: Öncelikle kısa vadede, depremden vatandaş ve meslektaşlara yönelik neler yapılabileceği ile bölgedeki enkaz kaldırma, geçici / kalıcı yerleşimlerin planlama ve yapımı kapsamında neler yapılabileceği tartışıldı, bu çapta bir felakete sebep olan hataların tekrarlanmaması amacıyla orta - uzun vadeli planlamalar ile, yapı üretim sürecinin planlama boyutundan başlayarak, tasarım, projelendirme, yapım, denetim, kullanım dahil olmak üzere tüm aşamalarının bilimsel gerçeklikler ışığında

gözden geçirilmesi ve yeniden yapılandırılması gerektiği vurgulandı, kamu yönetiminin, deprem konusundaki tüm çalışmalarda şeffaf ve kapsayıcı bir bakış açısıyla konu ile ilgili tüm tarafların görüş ve desteğini alarak

hareket etmesi gerektiği ifade edildi. Konunun sürekli gündemde tutularak kamuoyunda farkındalık yaratma ve bu farkındalığın sürekliliğini sağlamanın önemi vurgulandı (toplumsal yaklaşım, eğitim süreçleri ve mes-

lek çalışmalarında deprem ülkesinde yaşadığımız bilincinin her seviyede sürekli canlı tutulması)

Çalışmalarda bir taraftan Serbest Mimarlar Derneklerinin yapabileceği faaliyetler planlanırken, diğer taraftan genel olarak yapı üretim sürecindeki karar vericilere tavsiye niteliğindeki görüşler dile getirildi. Elde edilen sonuçlar ve görüşler aşağıda özetlenmiştir:

Deprem Bölgesine ve depremden vatandaş/meslektaşlara yönelik çalışma ve önermeler
- Afetten etkilenen meslektaşlarımız ve öğrencilerin yaşadıkları zor durumlar, kayıplar, mesleklerini icra edememeleri nedeni ile

acil ihtiyaç talepleri belirlenerek, dayanışma ve destek olmak isteyen kişi/kurum ve kuruluşlardan gelecek desteklerin ihtiyaç sahiplerine ulaşmasında köprü olmak

- Afetten etkilenen meslektaşlarımızın, kendi bölgelerinde, kentleşme ve yeni yapılaşma çalışmalarının koordinasyonunda görev almalarına destek vermek; bölgede yürütülen kamu ve özel projeler ile uygulamalarda, ortak çalışma platformları oluşturmak, bu sayede yerel demografik yapının korunmasını sağlamak

- Desteklerin uzun vadeli ve sürdürülebilir olması amacıyla; ulusal ve uluslararası meslek örgütleri, kurum, kuruluş ve yardım gönüllüleri ile kalıcı, sürdürülebilir ilişkiler kurmak, "kardeş ofis", "misafir personel" ve

“mentörlük” gibi yapılarla dayanışma bilincini geliştirmek, kalıcı olmasını sağlamak

- Deprem bölgesindeki tarihi ve kültürel varlıkların tespiti, kayda alınması ve yeniden kazanılması konusunda farkındalık yaratmak
- Konu ile ilgili, ulusal ve uluslararası kaynakları tarayarak “dijital kütüphaneye” oluşturmak, önceki deneyimleri, yeni bilgileri derlemek, bilgi arşivi oluşturmak
- SMDler bünyesinde ‘dayanışma sandığı’ oluşturmak

Geçici / Kalıcı Yerleşimlere Yönelik Önergeler

- Sağlıklı koşullarda, altyapı hazırlığına önem veren, bölgenin bağlamına uygun geniş kapsamlı planlama yapılması
- Geçici Yerleşimlerin sökülebilir, toprağa zarar vermeyen, dönüştürülebilir, stoklanabilir, gerekli sosyal donatıları ile birlikte düşünülmesi
- Kalıcı yerleşimlerde katılımcı esaslı çok yönlü üretim, yerel malzeme ve tekniklerin

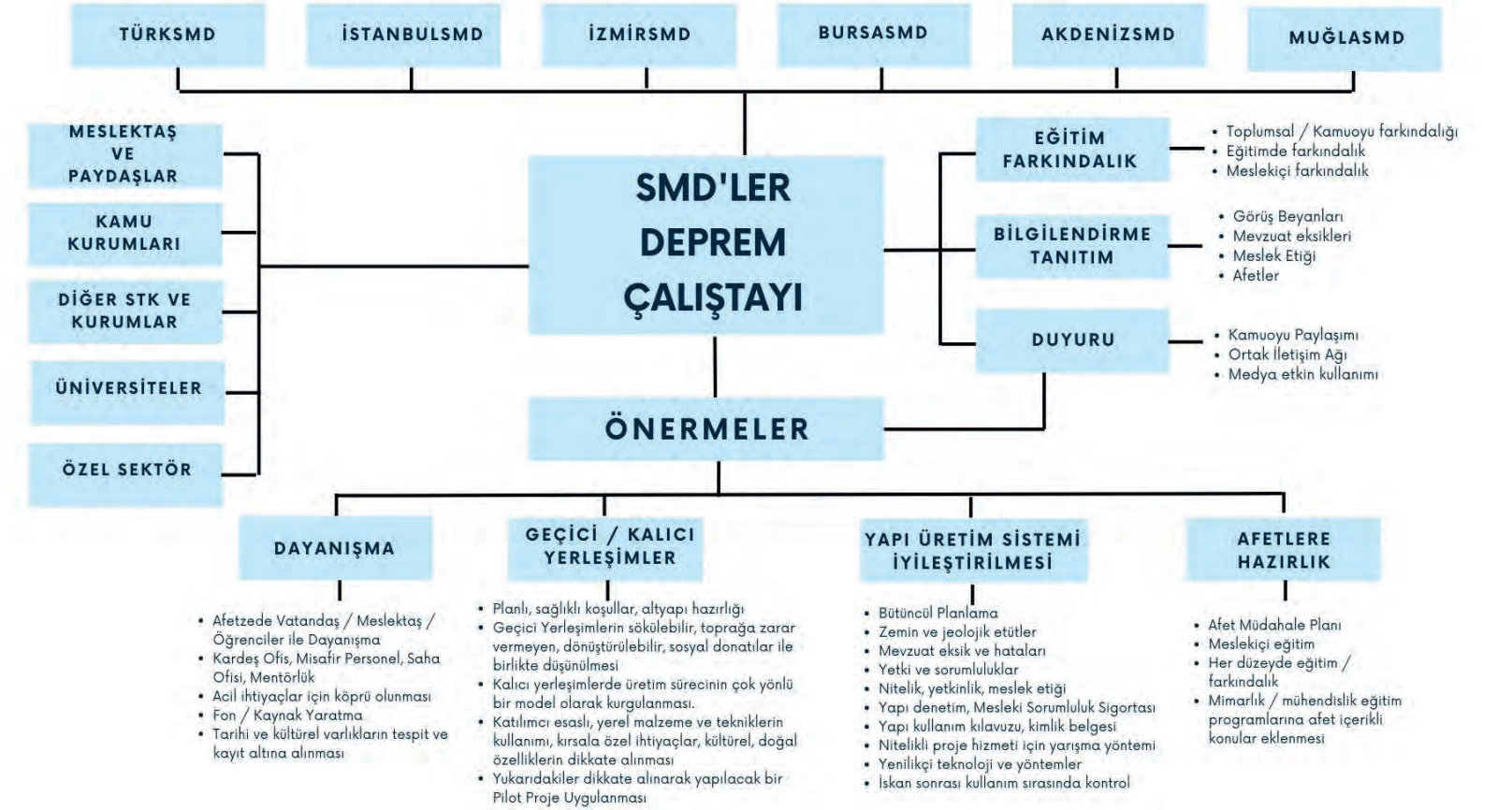
kullanımı; kırsala özel ihtiyaçlar, kültürel, doğal özelliklerin dikkate alınması

- Yukarıdakiler dikkate alınarak yapılacak bir Pilot Proje Uygulanması.

Yapı Üretim Sürecinin Komple İyileştirilmesine yönelik önermeler

- Planlamanın fiziki ölçekten uygulama aşamasına kadar bütüncül bir anlayışla ele alınması
- Zemin etütlerinin kamu tarafından doğru ve güvenilir şekilde yaptırılması

6 ŞUBAT DEPREMİ SONRASI - SERBEST MİMARLAR DERNEKLERİ GÖRÜŞ VE ÖNERMELERİ

dislik hizmeti alınması için ihale sisteminde düzenleme yapılması, yarışma yöntemi ile katılımcı bir süreç uygulanması

- Yenilikçi teknoloji ve yöntemlerin kullanılması
- Yapıların periyodik muayenesi, iskan sonrası kullanım sırasında kontroller ile projeye uygunluğun denetlenmesi, tüm bu denetim ve kontrollerin kayıt altına alınması.

Afetlere hazırlık amaçlı önermeler

- Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu ve gelecekte de depremler yaşanacağı bilinerek, yeni bir Afet Müdahale Planı oluşturulması ve plan çerçevesinde hazırlık yapılması
- Meslek insanlarına afet özelinde ve mesleki içerikli çalıştay, seminer, konferans, kongreler düzenlenmesi, eğitim programlarıyla gerekli eğitimlerin verilmesi
- Okul öncesinden başlayarak her yaşta insanı kent ve mimarlık konularında farkındalık yaratılması, her düzeydeki eğitim programlarına afet konularının eklenmesi
- Mimarlık / mühendislik eğitim programlarına afet içerikli konular eklenmesi, tasarımlarında afet özelinde uygulamalı projeler yapılması.
- Tüm SMD ler olarak yukarıda kısaca özetlenen alt başlıklar altında ve geniş katılımlı alt gruplarda çalışmalarımız devam etmektedir.

KALEBODUR'LA MİMARLAR KONUŞUYOR'UN OCAK AYI KONUĞU NİLÜFER KOZİKOĞLU

Prof. Dr. Abdi Güzer'in moderatörlüğünü yaptığı Kalebodur'la Mimarlar Konuşuyor serisinde Ocak ayı konuğu Nilüfer Kozikoğlu oldu.

Söyleşide, Nilüfer Kozikoğlu'nun küçük obje tasarımından sanatla ilişkilenen mimarlık üretimine, kentsel ölçekte tasarımdan konvensiyonel anlamda bina tasarımına, eğitimden yarışmalara geniş bir sahada çeşitlenen mimari deneyimlerine uzanan pek çok konuya değinildi.

AG: Sen bu eğitim alanının, ünvanın tanımladığı neredeyse her alanda var olan birisin. Küçük obje tasarımından sanatla flört eden mimarlık üretimine, kentsel ölçekte

tasarımdan konvensiyonel anlamda bina tasarımına... Bir de ölçekler dışında eğitimden yarışmalara, araştırmadan yazıya her alanda var olan birisin. Nasıl oluyor da oluyor?

NK: Merak... Gerçekten merak ediyorum. Merak ettiysem öğrenmek istiyorum ve öğrenmenin en iyi yolu yapmak. Hiçbir alanda "tamamen varım" diye bir şey değil benim yaptığım. Deniyorum, o sırada çıkarabileceğim bir şey varsa çıkarıyorum, yoksa ben bu konunun bilirkişisi gibi seslenmiyorum."

Söyleşinin tamamına <https://youtu.be/Wl91YkBCrhw> adresinden erişilebilir.

2023 PRITZKER ÖDÜLÜ'NÜN SAHİBİ DAVID CHIPPERFIELD OLDU

Sir David Alan Chipperfield CH, Pritzker Mimarlık Ödülü'nün 52. kazananı oldu.

Mimarlık alanındaki en prestijli ödül olan Pritzker Mimarlık Ödülü 2023 edisyonunun sahibi Sir David Alan Chipperfield CH oldu. 2022'de Francis Kéré'nin ve 2021'de Anne Lacaton ve Jean-Philippe Vassal'ın kazandığı ödülün bu yılki töreni David Chipperfield onuruna bu Mayıs ayında Yunanistan'ın başkenti Atina'da yapılacak.

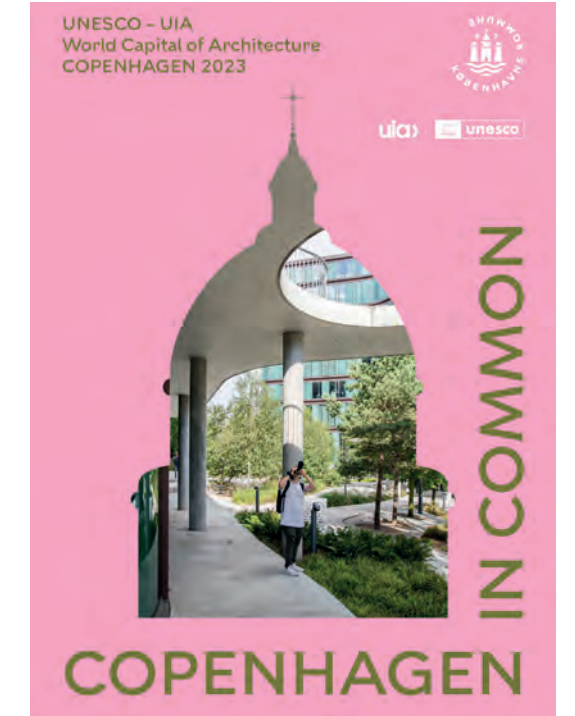
David Chipperfield 1953'te Londra'da doğdu ve İngiltere'nin güneybatısındaki Devon'da bir kırsal çiftlikte büyüdü. 1976'da Kingston Sanat Okulu'ndan 1980'de Londra'daki School of Architecture'dan mezun oldu. Kariyerine 1999 Pritzker Ödülü sahibi Norman Foster ve 2007 Pritzker Ödülü sahibi Richard Rogers ile birlikte çalışarak başladı. 1985'te Londra'da David Chipperfield

Architects'i kurdu. İlk büyük projeleri arasında kendi ülkesindeki River and Rowing Museum (1997), Neues Müzesi'nin yeniden inşası (1993-2009) ve James-Simon-Galerie (1999) bulunuyor.

Londra, Berlin, Milano, Şangay ve Santiago de Compostela'daki ofislerinde Chipperfield, "ince ama güçlü, bastırılmış ama zarif" yaklaşımıyla, trendlerden ve modadan uzak duran, abartısız ama dönüştürücü mimarlık eserleri üretti. 2010 yılında mimarlık dünyasına hizmetlerinden dolayı şövalye ilan edilen David Chipperfield, 2011'de RIBA Kraliyet Altın Madalyası, Avrupa Birliği Çağdaş Mimarlık Ödülü - Mies van der Rohe Ödülü'nü aldı ve 2012'de 13. Biental Architettura'nın küratörlüğünü yaptı.

"MÜŞTEREK KOPENHAG"

Kopenhag 17 Ocak tarihinde gerçekleştirilen resmi açılış ile 2023 UNESCO Dünya Mimarlık Başkenti etkinliklerine başladı.

Kopenhag Belediye Binası'nda, Kopenhag'daki Dünya Mimarlık Başkenti hamisi Danimarka Velihaht Prensi Frederik, UNESCO ve UIA'dan temsilciler de dahil olmak üzere davetli konuklarla resmi bir açılış etkinliği düzenlendi.

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından bu yıl toplanması planlanan 28. Dünya Mimarlar Kongresi'ne de ev sahipliği yapacak olan Danimarka'nın başkenti Kopenhag, 2023 yılı boyunca pek çok mimarlık etkinliğine sahne olacak. "Müşterek Kopenhag" ana temasıyla gerçekleştirilecek 300'den fazla sayıda etkinlikte tarih, doğa, günlük yaşam gibi yaygın kentsel sorunlar ve mimarın şehirlerimizde daha sürdürülebilir bir gelecek inşa etmeyi nasıl destekleyebileceği konuları ele alınacak. "Müşterek Kopenhag" temasıyla farklı topluluklar arasındaki diyalog ve yaşam kalitesi ön plana çıkartılırken demokratik ve sürdürülebilir bir kentsel çevre konusunda farkındalık yaratmak hedefleniyor.

3-26 Şubat tarihleri arasında düzenlenen Kopenhag Işık Festivali, Danish Architecture Center (DAC) tarafından 17 Şubat'ta gerçekleştirilen DAC Mimarlık Koşusu, kentsel dönüşüm geçiren eski demiryolu bölgesi Jernbanebyen'de kurulacak düşük karbon emisyonlu yedi sürdürülebilir pavilyonda izlenebilecek sürdürülebilirlik sergileri, 25-26 Mart haftasında yine DAC tarafından düzenlenen ve halka kapalı yapıların gezildiği Open House etkinliği yıl boyunca Kopenhag'da gerçekleştirilen mimarlık aktivitelerinden bazıları oldu.

VENEDİK BİENALİ 18. ULUSLARARASI MİMARLIK SERGİSİ TÜRKİYE PAVYONU'NDA YER ALACAK PROJE BELİRLENDİ

İKSV'nin koordinasyonunu yürüttüğü Venedik Mimarlık Bienali Türkiye Pavyonu Sevince Bayrak ve Oral Göktaş'ın küratörlüğünde "Hayalet Hikayeleri: Mimarlığın Çuval Teorisi" projesini ağırlayacak.

Dünyanın en önemli mimarlık etkinliklerinden Venedik Bienali 18. Uluslararası Mimarlık Sergisi Türkiye Pavyonu'nda yer alacak projenin belirlenmesi amacıyla yapılan iki aşamalı açık çağrı sonuçlandı. Aslı Çiçek, Prof. Dr. Ayşen Savaş, Neyran Turan, Han Tümertekin ve Ertuğ Uçar'dan oluşan Seçici Kurul, açık çağrıya gelen toplam 24 proje arasından yaptığı değerlendirme sonucunda, küratörlüğünü Sevince Bayrak ve Oral Göktaş'ın üstlendiği "Hayalet Hikayeleri: Mimarlığın Çuval Teorisi" adlı projeyi, 20 Mayıs-26 Kasım 2023 tarihleri arasında ziyarete açılacak Venedik Mimarlık Bienali Türkiye Pavyonu'nda sergilenmek üzere seçti. Venedik Mimarlık Bienali Türkiye Pavyonu'ndaki sergi İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın

koordinasyonunda, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı katkılarıyla ve T.C. Dışişleri Bakanlığı himayesinde, Schüco Türkiye ve VitraA'nın eş sponsorluğunda gerçekleştiriliyor.

Seçici Kurul üyeleri, ikinci aşamaya kalan ve her biri farklı içerik ve tasarım kaliteleri barındıran öneriler arasından, mimari ve kentsel tartışmalara özgün bir perspektif getiren "Hayalet Hikayeleri: Mimarlığın Çuval Teorisi" projesini, Türkiye'de olduğu kadar dünyada da güncel ve önemli bir soruna odaklanması, zengin bir içerik ve araştırma yöntemi önermesi ve ölçeklerarası yaklaşımıyla yapıdan şehirciliğe kadar uzanan bir ilgi alanı geliştirmesi nedeniyle seçtiklerini açıkladı.

"Hayalet Hikayeleri: Mimarlığın Çuval Teorisi" projesi binalarla ilgili kanıksanmış imgeleri ve yaklaşımları sorgulamayı ve geleceğe dair umut verecek önerileri ortaya çıkarmayı amaçlıyor. Ursula K. Le Guin'in Çuval Teorisi'ne dayanarak, son yirmi yılda mimarlık dünyasının geçirdiği köklü değişimden de güç alan sergi içeriği, kaideler üzerinde duran kahraman yapılar yerine, kullanılmayan yapıların hayalet hikayelerini dinlemeyi öneriyor. Türkiye'nin hemen her şehrinde bulunan bu yapılardan oluşan güncel arşivin kolektif olarak belgelenmesi ve "geleceğin laboratuvarı" olarak ele alınabilecek bu yapıları yıkmak ya da kaderine terk etmek yerine nasıl dönüştürülebileceğine dair araştırmalar projenin ana başlıklarını oluşturuyor.

ERKUT ŞAHİNBAŞ TASARIMI DOĞRAMACIZADE ALİ PAŞA CAMİİ, ABDULLATİF AL FOZAN ÖDÜLÜ'NE LAYIK GÖRÜLDÜ

Derneğimizin 5. Dönem (1995-96) Yönetim Kurulu Başkanı Mimar Erkut Şahinbaş'ın Ankara Bilkent'deki Doğramacızaade Ali Paşa Cami projesi ile "Abdullatif Al Fozan Ödülü"nü kazandığını gururla duyuruyor, kendisini bu başarısından dolayı kutluyoruz.

Abdullatif Al Fozan Cami Mimarisi Ödülü, 2011 yılından itibaren, üç yılda bir düzenleniyor ve başvuran projeler cami mimarisi alanında deneyimli uluslararası mimarlardan oluşan jüri tarafından değerlendiriliyor. Bu yıl düzenlenen seçmelerde, farklı kıtalardan katılan 201 cami yapısı jüri tarafından değerlendirilmeye alındı ve Slovakya, Mozambik, Avustralya, Sırbistan ve Türkiye'den farklı kategorilerdeki beş cami yapısı ödüle layık görüldü. Değerli üyemiz Erkut Şahinbaş'ın tasarımı olan Doğramacızaade Ali Paşa Cami de ödül alan projeler arasında yer aldı.

5 Mart 2023'te Riyad Ulusal Müzesi'nde gerçekleşen ödül törenini, kazanan projelerin mimarları tarafından tasarım sürecinin anlatıldığı 2 günlük seminerler serisi izledi.

Jüri üyeleri; geçmiş, bugün ve gelecek arasında camileri değerlendirirken her projenin bağlamsallığını, mahremiyetini, dini ve mimari önemini ve topluma katkısını dikkate aldı. Kısa listeye kalan 22 proje arasından kazanan beş camide; dini bir mekanda hissetmenin önemi, "kentsel iletişim araçları" olarak değerleri, yapıların mimari dillerinin dini değerleri nasıl yeniden tesis ettikleri ve yaygın cami tipolojilerinin ne kadar ötesine bakabildikleri konuları öne çıkarıldı.

ANKARA KENT KONSEYİ'NDE YARIŞMALAR TARTIŞILDI

Ankara Kent Konseyi Mimarlık Kültürü ve Planlama Çalışma Grubu 24 Aralık 2022 tarihinde "Ankara'da Yarışmalar Panel ve Forumu"nu düzenledi.

Yazar: Dr. Nezh Burak BİCAN, 10.03.2023

Ankara Kent Konseyi bileşenlerinden Mimarlık Kültürü ve Planlama Çalışma Grubu 24 Aralık 2022 tarihinde "Ankara'da Yarışmalar - Yakın Dönem Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Kentsel Tasarım Projeleri ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Panel ve Forumu" başlıklı geniş katılımlı bir etkinlik düzenledi. Çalıştay'da, 2019 yılından bu yana Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen yarışmalar süreci ve yarışmalardan elde edilen deneyimler çeşitli boyutlarıyla değerlendirildi. Gençlik Parkı'nda bulunan Ankara Kent Konseyi binasında düzenlenen çalışmaya; gerçekleştirilen yarışmaların jürilerinden, üni-

versitelerden, ilgili meslek odalarından, sivil toplum örgütlerinden temsilciler, öğrenciler ve vatandaşlar katıldı.

Toplantı, çalışma grubu sözcüsü, Prof. Dr. Nuray Bayraktar ile Ankara Kent Konseyi Başkan Vekili Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin'in açılış konuşmalarıyla başladı. Ardından Dr. Nezh Burak Bican ve Dr. Gizem Deniz Güneri tarafından Söğüt'ün yakın dönemde Ankara ve İstanbul'da düzenlenen yarışma süreçlerinin sorunlarına dair yaptıkları araştırma çalışmasını özetleyen çerçeve sunuş gerçekleştirildi. Sunuş, görev alan aktörle-

rin birbirleriyle olan ilişkilerinin ve iletişim kopukluklarının; işleyiş süreçlerinin ve uygulanan yöntemlerin sorunlarını haritalandırarak katılımcılar için bir tartışma altlığı oluşturdu. Katılımcıların, çevrimiçi platform üzerinden ortaya konulan konu başlıklarını oylamaları istenerek yarışma süreçlerinde yaşanan kopuklukların kaynakları üzerine bir değerlendirme yapıldı.

Çalıştayın panel kısmında Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen son dört yarışmada izlenen süreçler, yöntemler ve son gelinen durumlara ilişkin konuşmalar

ANKARA'DA YARIŞMALAR

YAKIN DÖNEM MİMARLIK, PEYZAJ MİMARLIĞI, KENTSEL TASARIM PROJELERİ VE GÜZEL SANAT ESERLERİ YARIŞMALARI

Panel ve Forumu

Program:

13.00-13.30 AÇILIŞ KONUŞMALARİ
Adile Nuray Bayraktar, Başkent Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
AKK Mimarlık Kültürü ve Planlama Çalışma Grubu Sözcüsü
Halil İbrahim Yılmaz, Ankara Kent Konseyi Başkanı

13.30-14.00 SUNUM
Yakın Dönem Mimarlık Yarışmaları: Aktörler, Süreçler, Sorunlar
Nezh Burak Bican - Gizem Deniz Güneri Söğüt - Atılım Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

14.00-15.15 PANEL
Ankara'da Yakın Dönem Mimarlık Yarışmaları - Deneyimler
Kolaylaştırıcı
Adile Nuray Bayraktar, Mimar, Başkent Üniversitesi
Katılımcılar
Aydan Balamir - Mimar, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Ulus Modern Kültür ve Sanat Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması
Can Kubin - Şehir Plancısı
Sağlık Çalışanlarına Şükran ve Anma Mekanı Yarışması
Oktan Nalbantoğlu - Peyzaj Mimarı, Bilkent Üniversitesi
2023 Cumhuriyet'in 100. Yılı Anıtı Fikir Projesi Yarışması
Hasan Özbay - Mimar, Atılım Üniversitesi
100. Yıl Çarşısı ve Çevresi Fikir Projesi Yarışması

15.15-15.30 - ARA

15.30 -17.30 FORUM
Ankara'da Mimarlık Yarışmalarının Geleceği
Kolaylaştırıcı
Savaş Zafer Şahin - Şehir Plancısı, Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Ankara Kent Konseyi Başkan Vekili
Katılımcılar
Kurumsal / Örgütsel
Aktan Acar - Mimar, Mimarlar Derneği 1927
Umut Bilgiç - Mimar, Koruma Uzmanı, Kor-Der
Barış Ekmeççi - Peyzaj Mimarı, Peyzaj Mimarları Odası
Aytekin İtez - Mimar, Türk Serbest Mimarlar Derneği
Akademik
Emel Akın - Mimar, Atılım Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
Heves Beşeli - Mimar, TED Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
Nevin Turgut Gültekin - Mimar, Gazi Üniversitesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Özgür Öztürk - Mimar, Hacettepe Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
Murat Sönmez - Mimar, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi,
Mimarlık Bölümü
Mehmet Tunçer - Şehir Plancısı, Çankaya Üniversitesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Özgür Yakın - Mimar, Başkent Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
Sivil İnsiyatifler
Berkutay Coşkun - Mimar, AnkaraAks
Elif Pekince - Mimar, Atölye 117

17.30-18.00 DEĞERLENDİRME
Olgu Çalışkan - Şehir Plancısı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Ali Hakkın - Mimar, Atılım Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
Mehmet Nazım Özer - Şehir Plancısı,
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kentsel Tasarım Şube Müdürü

ANKARA KENT KONSEYİ
MİMARLIK KÜLTÜRÜ VE
KENT KONSEYİ PLANLAMA ÇALIŞMA GRUBU
24 Aralık 2022 / 13.00-18.00
Ankara Kent Konseyi Binası
Adres: Kızılay, Atatürk Blv No 18, 06050 Altındağ/Ankara

yaşandı. Prof. Dr. Nuray Bayraktar'ın yönetici olduğu panelde, ilgili yarışmaların jürilerinde başkan veya üye olarak görev almış olan panelistler; Prof. Dr. Aydan Balamir, Doç. Dr. Oktan Nalbantoğlu, Şehir Plancısı Can Kubin ve Mimar Hasan Özbay katkı verdikleri yarışmaları değerlendirdiler.

"Sağlık Çalışanlarına Şükran ve Anma Mekanı" yarışması jüri üyesi Can Kubin, Kurtuluş Parkı yakınındaki karmaşık duruma rağmen iyi öneriler geldiğini; birinci ekibin bazı değişikliklerle uygulama projesini tamamladığını ifade etti. "2023 Cumhuriyet'in 100. Yılı Anıtı Fikir Projesi Yarışması" jüri üyesi Doç. Dr. Oktan Nalbantoğlu konu ve jüri kompozisyonunun heyecan verici olduğunu, yarışmada uygulamayı zorlaştıran bağlamsal problemlere rağmen nitelikli bir katılım sağlandığını, birinci proje için idare ile yapılan uzun müzakerelerden sonra uygulama kararının alındığını dile getirdi. "Ulus Modern Kültür ve Sanat Merkezi" yarışması danışman jüri üyesi Prof. Dr. Aydan Balamir, koruma amaçlı imar planının yokluğunda bağlamların etkilerini öne çıkarıp farklı katmanlara vurgu yapan bir şartname hazırladığını, alanın yaratıcı kullanımının arandığı değerlendirme sonucu birinci gelen önerinin uygulama projelerinin hazırlanmış olmasına rağmen henüz beklemede olduğunu belirtti. Panelistlerden, "Ulus 100. Yıl Çarşısı ve Yakın Çevresi Fikir Projesi Yarışması"nın jüri başkanı ve TSMD yayın kurulu üyesi Hasan Özbay ise Ankara'da 1980'lerden itibaren düzenlenmiş yarışmaları

özetleyerek bütüncül bir perspektifle yarışmalar arasındaki süreksizliğe, yönetsel ve idari eksikliklere dikkat çekti. Özbay, yarışma katılımcılarının çoğunluğunun ve öne çıkan ilk sekiz projenin mevcut yapının korunmasını önermiş olmasına rağmen, idarenin yarışma sonunda düzenlediği ankete dayanarak "kamuoyu kararı" ile yapının yıkımına karar verdiğini ifade etti.

Çalıştayın son bölümünde, öncelikle programda yer alan davetlilere ve ardından dileyen tüm katılımcılara söz verilen bir forum gerçekleştirildi. Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin'in kolaylaştırıcılığını üstlendiği forumda farklı aktörlerin bakış açılarından yarışma süreçlerinin sorunları gündeme alındı. Katılımcı süreçlerin kısıtlılıkları, çeşitli aktörler arasındaki iletişim eksiklikleri, değerlendirme süreçleri, jürilerin belirlenmesi, kurumsal alt

yaşı yetersizliği, yönetmeliklerin güncellenme ihtiyacı ve meslek örgütlerinin katkıları gibi konular tartışıldı. Yarışma süreçlerine ilişkin yenilikçilik, katılımcılık, sürdürülebilirlik başlıkları altında öneriler ve beklentiler dile getirildi.

Forum, Mimarlık Kültürü ve Planlama Çalışma Grubu üyesi Mimar Ali Hakkın ve Şehir Plancısı Mehmet Nazım Özer'in değerlendirmeye konuşmaları ile son buldu. Ali Hakkın, son yirmi yılda yarışmalarla yapılmış nitelikli C umhuriyet yapılarının yıkıma maruz kaldığını hatırlatarak son dönemde düzenlenen yarışmaların uygulanamamış olmasının düşündürücü olduğu tespitini yaptı. Mehmet Nazım Özer ise yarışmaların kent mekanına dair kamuoyu oluşturma potansiyelinin artını çizerek uygulama etkinliğinin artırılması, buna bağlı olarak kentin dinamiklerine uygun yarışmaların teşvik edilmesini, kolokyumların etkin ve yapıcı bir tartışma ortamı olarak ele alınması, bürokrasi ve yerel yönetim kadrolarının bir birikim oluşturmak üzere eğitilmesi ve yapılandırılması, kurumsal aktarımın sağlanabilmesi için arşiv çalışmalarının yapılması, yer tespiti ve şartname netliği gibi konular için deneyimin artırılması ve aktarılması, "çok" değil "nitelikli" katılımın sağlanması konularında tespit ve önerilerini paylaştı. Çalıştayın özeti, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili bölümleri ve ilgili meslek örgütleri ile paylaşılacak üzere çalışma grubu temsilcilerinin kaleme aldığı metin ile kayda alındı.

BURSA KAYAPA ORGANİZE SANAYİ YÖNETİM BİNASI

Bimat Mimarlık Bursa Kayapa Organize Sanayi Yönetim Binası, iç mekanda kullanışlı ve zengin, ferah mekanlar sunuyor.

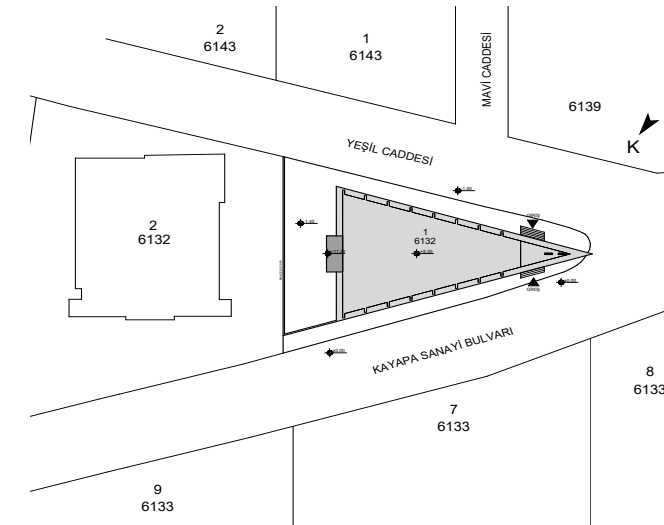
Mimari Proje: Bimat Mimarlık
Tasarım Ekibi: H. Murat Bostancı
İşveren: Bursa Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü
Statik Proje: İsmail H. Günhan
Elektrik Projesi: Recep Şeker
Mekanik Proje: İsmail Yıldırım
Proje yılı: 2018
İnşaat alanı: 1.200 m²
İnşaat Tamamlanma yılı: 2022

Bursa İli Nilüfer İlçesi Kayapa mahallesinde bulunan Kayapa Organize Sanayi Bölgesi Bursa'nın en son onaylanan organize sanayi bölgesi olup kuruluş çalışmaları 1997 yılına kadar uzanıyor. Organize Sanayi Bölgesi İdari Binası talebi 2019 yılında Bimat Mimarlıkta bildirilmiş ve tasarım süreci 2 ay devam etmiş. Arsanın üçgen biçiminde olması, yapı yaklaşma sınırı içinde kalan inşaat yapılacak alan ile ihtiyaç programının zemin katta olması gereken işlevlerinin neredeyse aynı büyüklükte olması, tasarımı dış kabuk ve hareket olarak etkilediği

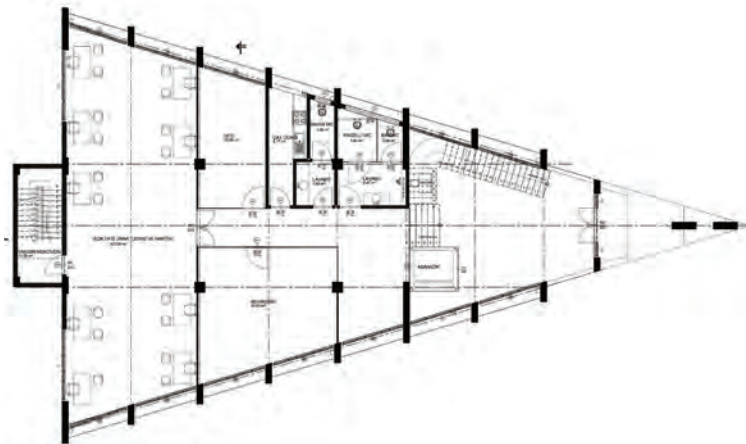
gibi, iç mekanda da kullanışlı ve zengin, ferah mekanlar oluşturulmasında sınır oluşturucu etkenler olarak görülmüş. Alanın üç yolun kesiştiği bir kavşakta olması üçgenin en dar açısının da bu köşede olması tasarıma önemli girdi olarak kabul edilmiş ve bu köşe boşaltılarak binaya giriş bu alanda düzenlenmiş. En dar ve kısıtlı alanda iki kat yüksekliğinde ferah ve şeffaf bir giriş holü tasarlanmış. Proje süreci işveren ve temsilcileri yakın koordinasyon içinde sürdürülmüş ve bunun sayesinde yapı kısa zamanda tamamlanmış.

Yönetim kurulu, inşaat yapım organizasyonunun tasarımcı grup tarafından yürütülmesi konusunda ortak bir görüşle karara varmış. Bu karar, yeterince yapım ve tasarım deneyimine sahip olan mimari gruba yeni bir deneyim kazanma olanağını da beraberinde getirmiş. İnşaat sürecinde alt yüklenici seçimleri, malzeme seçim kararları ve daha birçok konu işveren temsilcileriyle iyi bir ekip çalışması yapılarak belirlenmiş. İnşaat sırasında, tasarım sürecinde eksik kaldığı görülen noktalar konseptin prensiplerine uygun olarak ele alınmış.

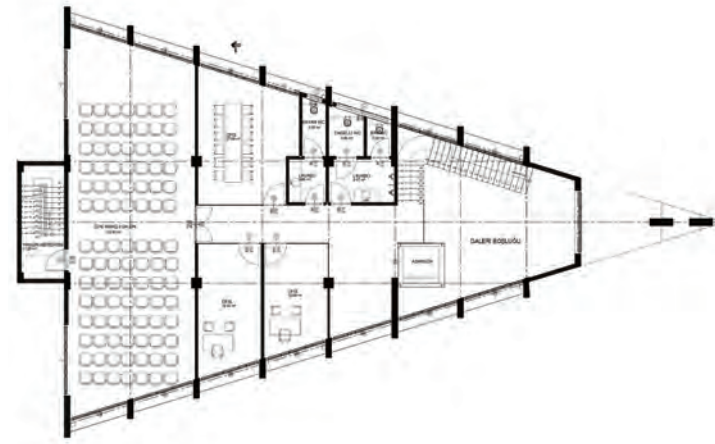

Vaziyet Planı

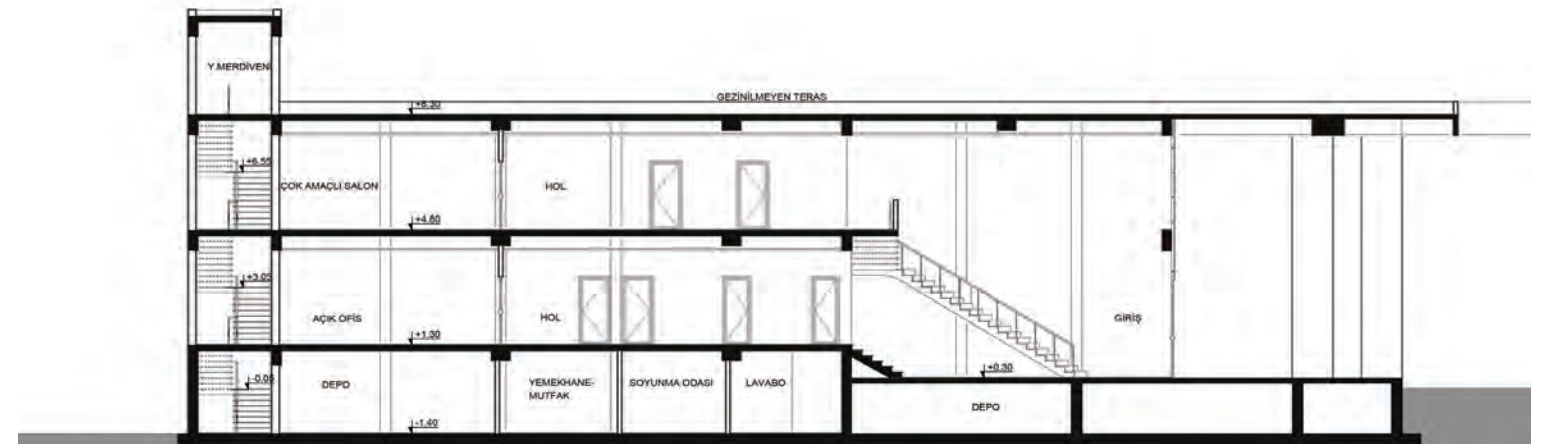

Zemin Kat Planı

1. Kat Planı

Kesit

ELMADAĞ PAZAR YERİ

Taner & Sertan Demirdağ tasarımı Elmadağ Pazar Yeri, hem kullanıcıları güneş ve yağmurdan koruyacak hem de kişilerin psikolojilerini olumsuz etkileyebilecek karanlık, basık ve sıkıcı ortam etkilerini ortadan kaldıran bir pazar üstü örtüye sahip.

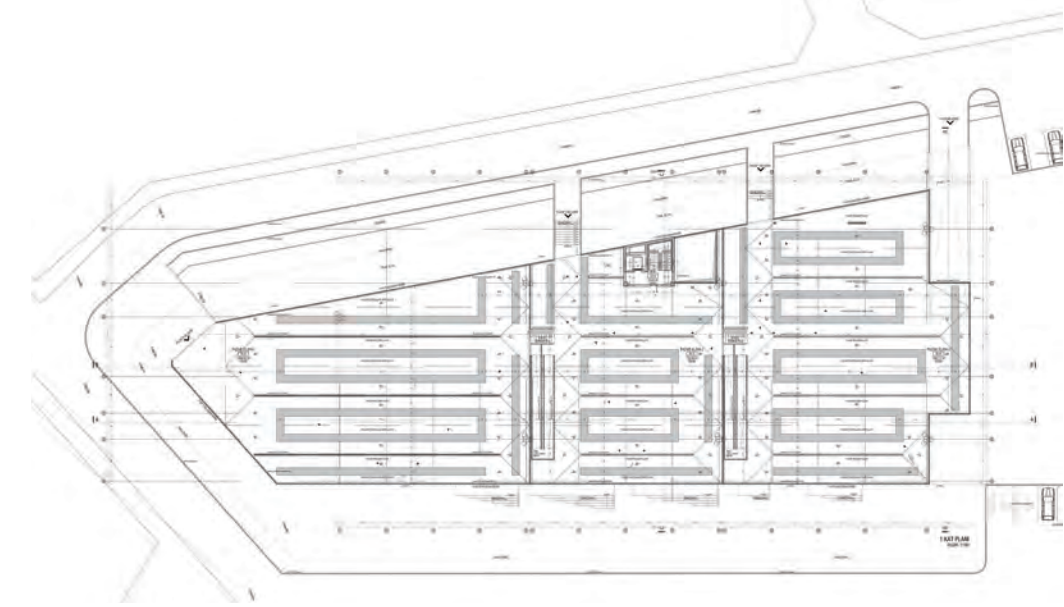
Tasarım Ekibi: Taner Demirdağ, Sertan Demirdağ
İşveren: Elmadağ Belediyesi
Statik Proje: Tayfun Bozok
Elektrik Projesi: Bahadır Gündoğar
Mekanik Proje: Selim Akdere
Proje yılı: 2018
İnşaat alanı: 5.754 m²
İnşaat Tamamlanma yılı: 2019

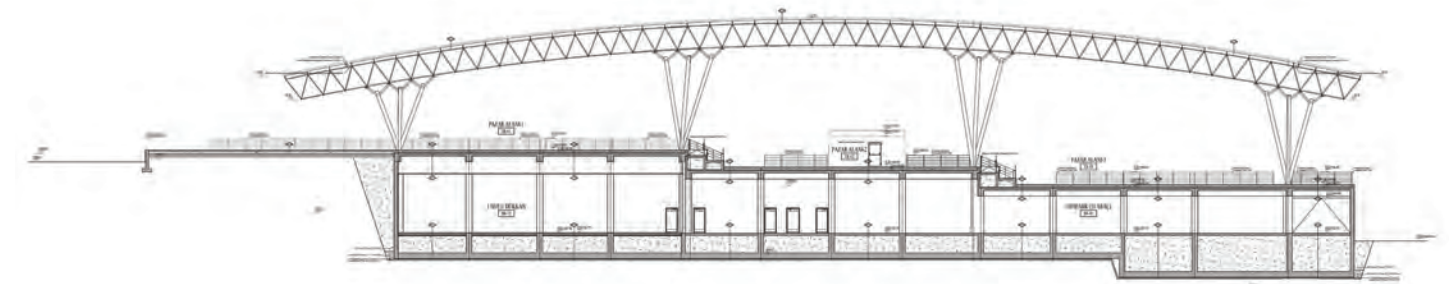
Projeleri ihale yöntemi ile elde edilen Pazaryeri proje süreci başlangıcında, Elmadağ Belediyesi talebi ve ihtiyaç programı doğrultusunda kapalı otopark, cadde üzeri ticari üniteler, açık pazar alanı, belediye hizmet binası olarak avan projeleri hazırlanmış ve Elmadağ Belediyesi onayına sunulmuş. Ancak idarenin teknik ekibinin talepleri, hizmet binasının bütçe dolayısı ile iptali, çatı formunun değiştirilmesi, çatı kaplamasının altının maliyeti nedeniyle tasarımdan çıkartılarak proje süreci tamamlanmış. Pazar alanlarında dolaşım ya doğrusal ya da satış tezgahları arasındaki sağlı sollu temaslar ile akıcı bir özelliğe sahiptir. Bazen bu dolaşım sırasında bir dizideki satış tezgahlarının bittiğini dahi anlayamaz insan. Tasarım alanının eğimli özelliği, alanın tamamında tek bir eğimli düzlem ile insan dolaşım ve satış tezgahı yerleşimine olanak vermemiştir. Bunun sonucun-

da çevre yollardan da pazara kolay ulaşılması amacıyla pazar alanı düzlemi 3 farklı kotta düzenlenmiş ve bu kotlar arasındaki bağlantılar rampalar ile akıcı bir şekilde sağlanmış. Arsa çevresindeki bu farklı kotlar, alan çeperinde dükkanlara cephe oluşturacak, kolay ulaşımı sağlayacak şekilde planlama olanağı vermiştir. Pazar alanı tezgah üstü örtüleri çoğunlukla taşınabilir, hafif örtülerdir. Genellikle satış tezgahındaki ürünleri yağmurdan, güneşten korumak amacıyla kullanılırlar, pazar ziyaretçileri korunmasızdır. Tasarımdaki pazar üstü örtü hem kullanıcıları güneş ve yağmurdan koruyacak hem de kişilerin psikolojilerini olumsuz etkileyebilecek karanlık, basık ve sıkıcı ortam etkilerini ortadan kaldıracak şekilde tasarlanmış. Yapım aşaması, çeşitli aksaklıklar ile uzun bir süre devam etmiştir. Zamanın uzamasında inşaat yüklenicinin birkaç defa değişmesi de et-

ken olmuş. Birçok bina ve yapının yapım sürecinde olduğu gibi, mimari projelerin onaylanan versiyonlarına yakın bir şekilde inşaat tamamlanmış. Yapının inşaatının onaylı projesine uygun tamamlanabilmesi için gerek Elmadağ Belediyesi gerek Ankara Büyükşehir Belediyesi yetkililerine yapım süresince de bedelsiz proje ve danışmanlık desteği verileceği bildirilmiş. Bu talep karşılıksız bırakıldığı gibi, yapı kullanıma açıldıktan sonra, tasarımcı ekibin bilgi ve onayları dışında pazar alanı çevresine duvar imalatları yapıldığı tesadüfen görülmüştür. Kış mevsiminde rüzgarı kesmek amacıyla yapıldığı ileri sürülen bu duvarlar eğer tasarımcının görüşü alınmış olsaydı taşıyıcı sistemin bütünlüğünü bu şekilde bozacak bir rüzgar kesici kesinlikle olmayacaktı. Bu durum bir kez daha tasarımcının inşaat sürecinin içinde olmasının ne kadar önemli olduğunu gözler önüne seriyor.

Pazar Alanı Kotu Planı

Kesit 1

KOMMAGENE KÜLTÜR MERKEZİ (K-ODAK)

Mevcut İl Halk Kütüphanesi Binası'nın yerine ERBUĞ Mimarlık & PROMET Proje tarafından tasarlanan Kommagene Kültür Merkezi, elli yıllık yetişkin çınar ağaçlarını koruyarak kent hafızasında önemli ve oldukça aktif kullanılan kütüphane mekanlarına da ev sahipliği yapıyor.

Mimari Proje: ERBUĞ Mimarlık & PROMET Proje

Tasarım Ekibi: Sinan Erbuğ, Yavuz Özkaya

Proje Müellifi: Global İnşaat Tasarım Ekibi

İşveren: Adıyaman Valiliği

Statik Proje: Portal Mühendislik

Mekanik Proje: STM Mühendislik

Elektrik Projesi: RAM Mühendislik

İç Mekan Tasarımı: ERBUĞ Mimarlık & PROMET Proje

Fotoğraflar: Sinan Erbuğ, Yasemin İskenderoğlu

Proje yılı: 2022

İnşaat alanı: 2.615 m²

İnşaat Tamamlanma Yılı: 2022

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi tarafından Prof. Dr. Neriman Güçhan Şahin yönetiminde 2013 yılında hazırlanan "Kommagene Nemrut Gelişim Planı (KN-GP)" kapsamında tanımlanan proje, Adıyaman kent merkezinde Kommagene uygarlığını tanıtan kalıcı bir sergi mekanı (K-ODAK) ve Nemrut Dağı çevresindeki dokuz ayrı ören yerinde ziyaretçi karşılama merkezleri ve çevre düzenlemelerini içeriyor. Bu planla dergi ve promosyon faaliyetlerinin yanı sıra ziyarete açılacak yeni ören yerleri ile Adıyaman'da konaklama süresini artırmak, turizm yoluyla kentin sosyal ve ekonomik yaşamına katkı sağlamak hedefleniyor.

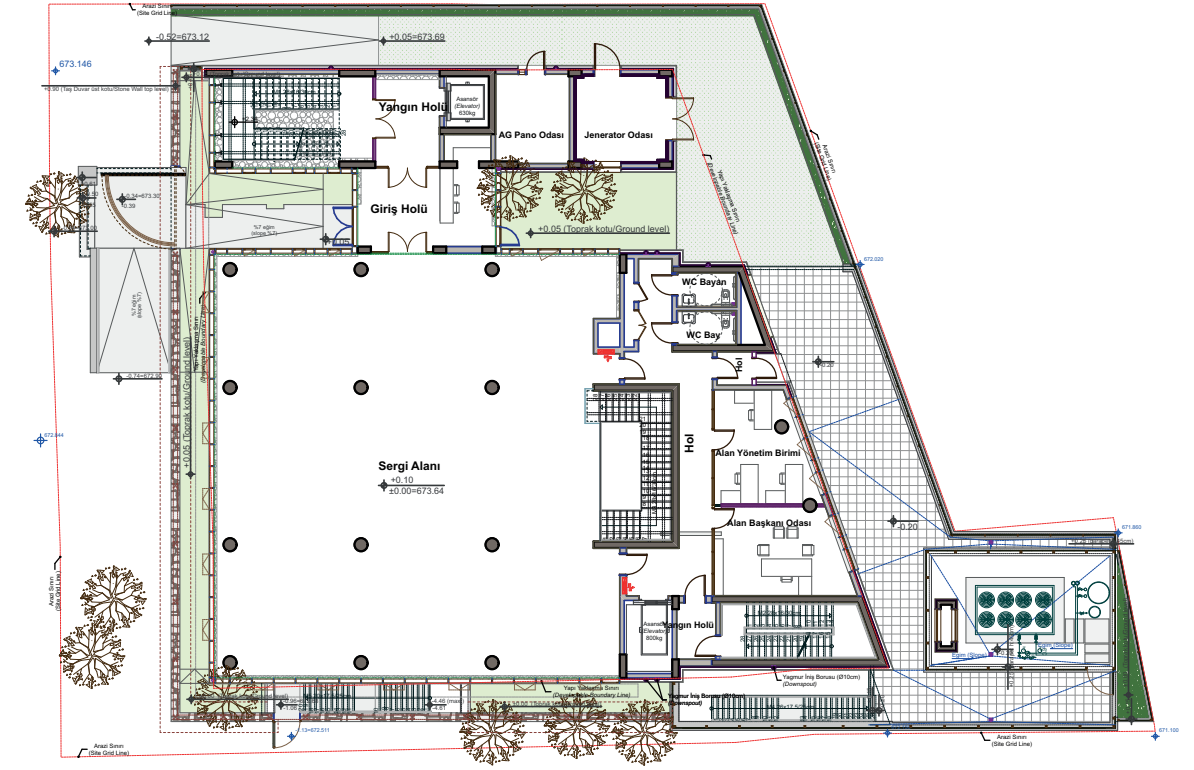
2015 yılında Adıyaman Valiliği ile yapılan sözleşme sonrası Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel

Müdürlüğü yönetiminde AB mevzuatına uygun olarak hazırlanan proje ve hesaplamalar bağımsız müşavirlerce denetlenmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Parklar Müdürlüğü ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan onay aldıktan sonra yapım, denetim, mal ve hizmet alım ihale dosyaları hazırlanmış, inşaatlara başlandığı 2020 yılında yeni deprem yönetmeliğine göre proje revizyonları yapılarak binalar ve çevre düzenlemeleri 2022 yılında tamamlanmış.

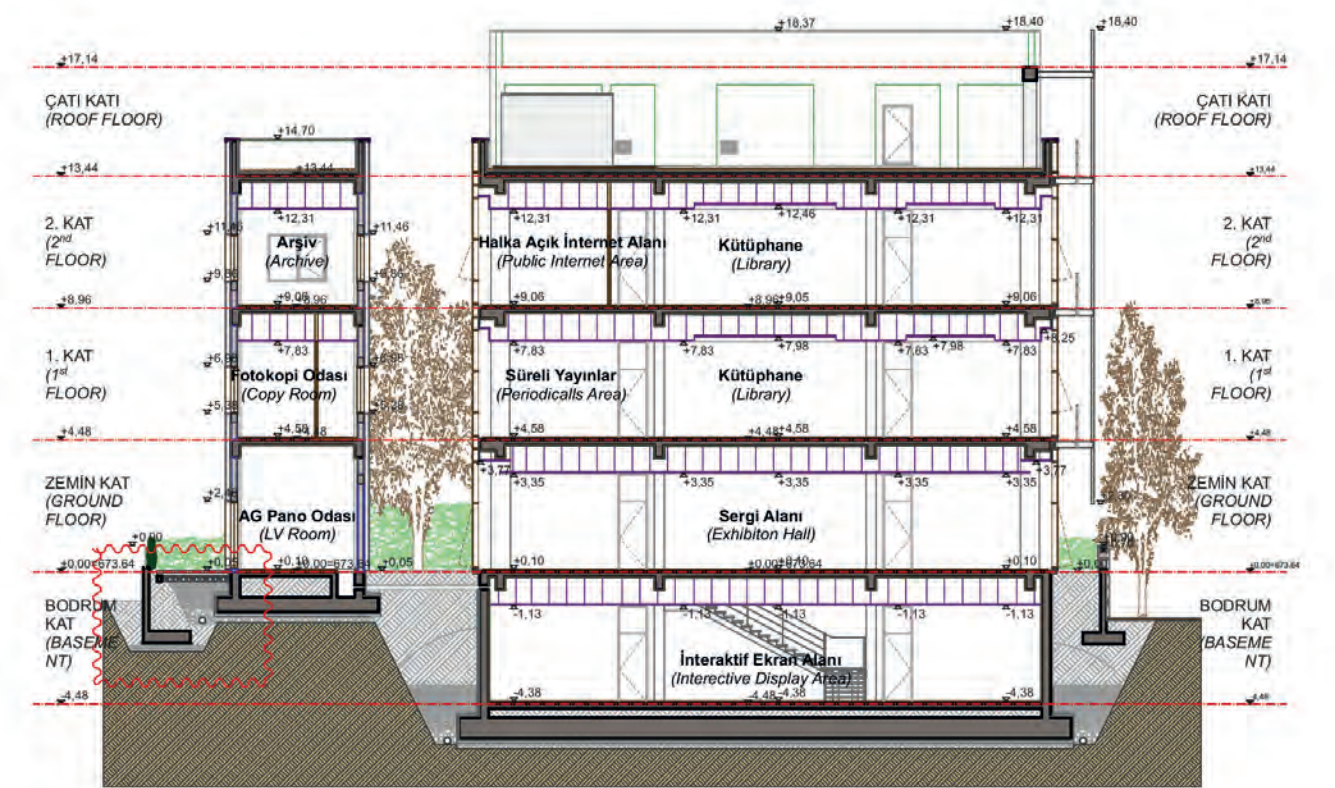
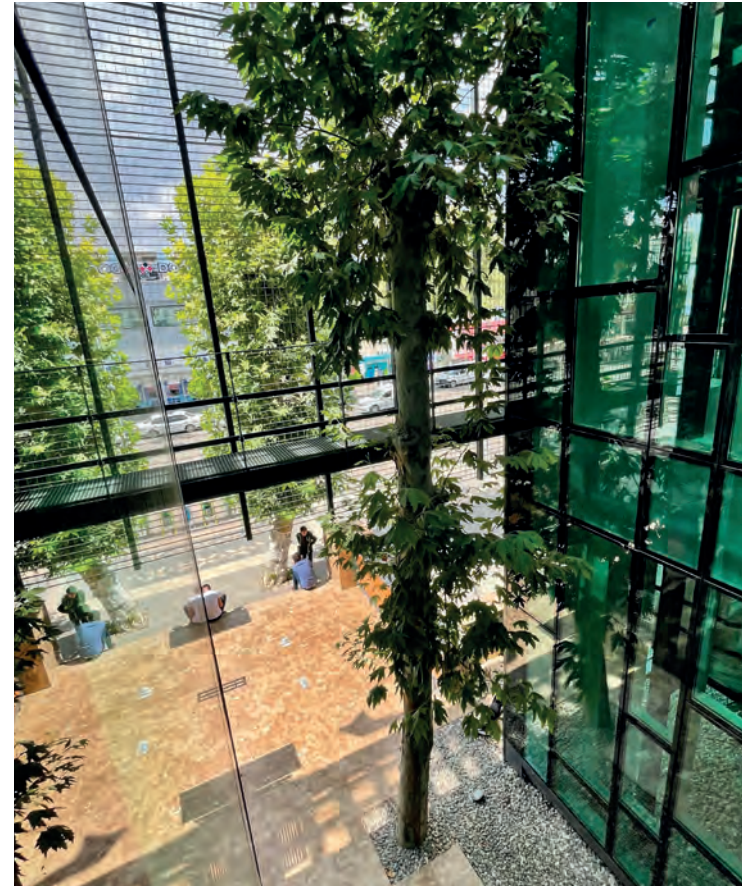
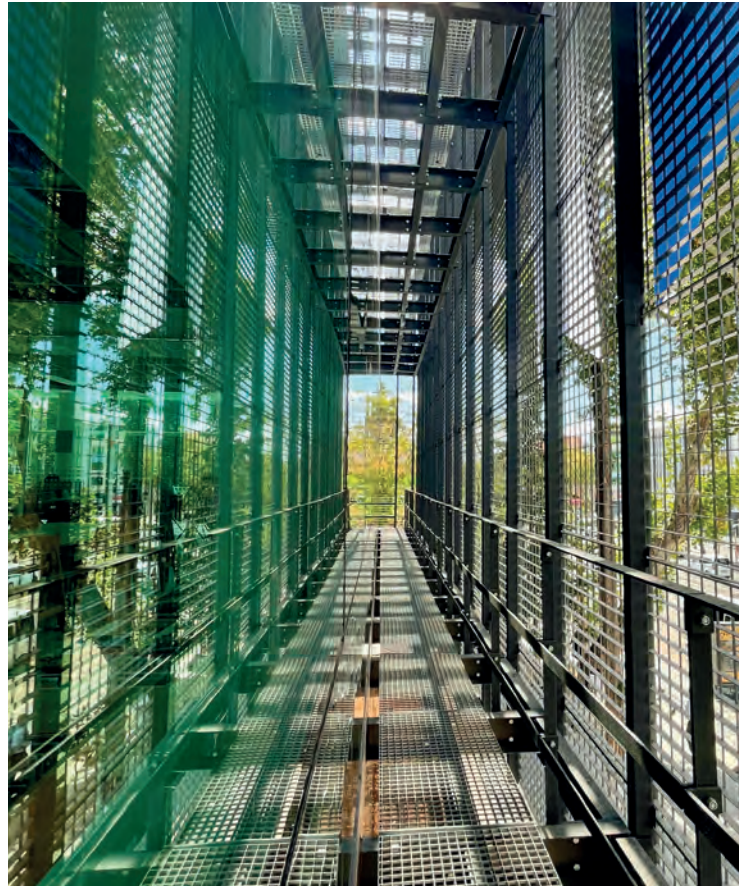
K-ODAK binası, deprem yönetmeliğince yeterli olduğu saptanan mevcut İl Halk Kütüphanesi Binası yıkılarak aynı parselde tasarlanmıştır. Batsında Atatürk Caddesi, doğu ve kuzeyde Adıyaman Müzesi'ne komşu parselin güneyinde Demokrasi Parkı bulunmaktadır. Parseldeki elli yıllık yetişkin çınar ağaçlarını koruyarak tasar-

lanan binanın bodrum ve zemin katları kalıcı sergi, üst iki kat ise kent hafızasında önemli ve oldukça aktif kullanılan kütüphane mekanlarına ayrılmış. Atatürk Caddesi'nden, korunan ağaçların boşalttığı bir yarıktan/iç sokaktan ulaşılan ana giriş holünden sergi mekanlarına ve hizmet alım ihale dosyaları hazırlanmış, inşaatlara başlandığı 2020 yılında yeni deprem yönetmeliğine göre proje revizyonları yapılarak binalar ve çevre düzenlemeleri 2022 yılında tamamlanmış. Yine bu holden arkadaki iç sokaktan Adıyaman Müzesi'ne ayrı bir erişim verilmiş. Cephe kaplamalarında ve ortak mekan zeminlerinde Adıyaman'da üretilen doğal taş kullanılmış, iç sokağa bakan cepheler ile Atatürk Caddesi ve Demokrasi Parkı'na bakan cepheler tamamen şeffaf tutulmuş, ancak güneş kırıcı metal mesh (galvaniz boyalı metal ızgara) ile perdelenmiş. Çevre ve karşılama duvarlarında geleneksel taş duvar örgüsü kullanılmış.

Zemin Kat Planı

Kesit

SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ

Beril Serbes Architects tasarımı Selimiye Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nde mimari elemanların biçim ve ölçeğini etkileştirdiği yapılar ve dış mekanın hiyerarşik dizge içindeki yeri belirlenirken peyzaj örüntüsü içinde etkinliklerin yapılacağı, insanların toplanıp vakit geçireceği, çevre donatıları ile zenginleşmiş bir kent mekanı kurgulanmış.

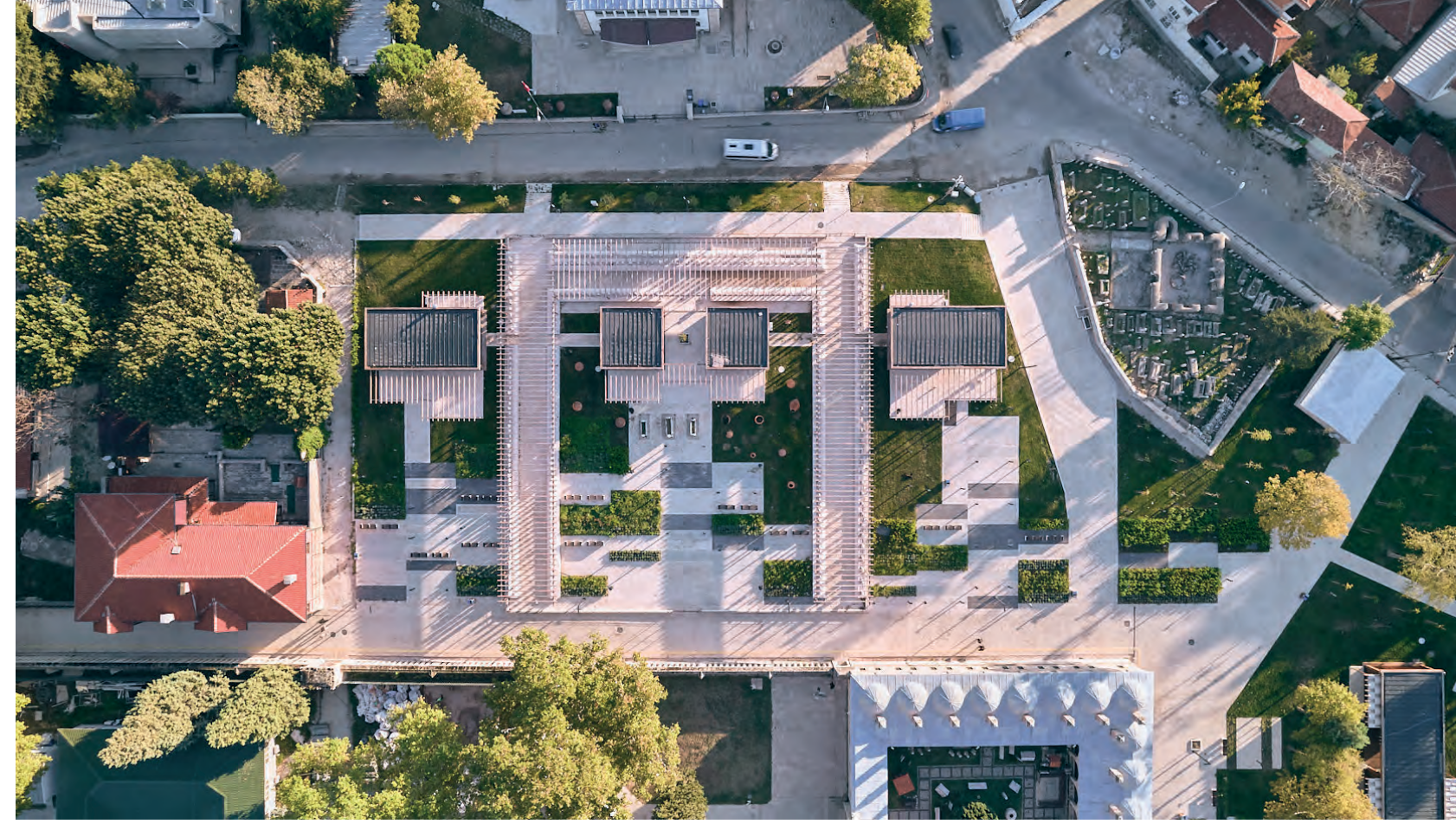
Mimari Proje: Beril Serbes Architects
Tasarım Ekibi: Beril Serbes, Emre Açar, Dilan Yüksel, Gürkan Kaya, Tuğçe Onuk
Danışmanlar: Sercan Özgencil, Orkun Özür, Tuncer Çelik
İşveren: İşveren: Edirne Büyükşehir Belediyesi
Uygulayıcı Firma: Pekerler İnşaat
Statik: Megatek Mühendislik
Mekanik: Tema Mühendislik
Elektrik: GMF Mühendislik
Uygulama Finansman: Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
Proje Alanı: 43.300 m²
Yarışma Tarihi: 2010
İnşaat Tarihi: 2022

Proje, Mimar Sinan'ın ustalık eserinin etrafını saran, onunla birlikte yaşayan, mimari sorumluluğu oldukça yüksek bir projedir. Bunun yanında çoklu bürokratik parametrelerin içinden bir şekilde çıkmış, zor koşullarda uygulanmış bir yarışma projesidir.

Birincilik ödülünün hemen ardından Edirne Belediyesi, uygulama projelerinin uygulanmasını talep etmiştir. Projenin uygulaması ise 9 ay sürmüş, yarışmadan 12 yıl sonra tamamlanmıştır. Bu süreç, Koruma Kurulu'nun proje alanındaki tarihi Yemiş Kapanı için kurtarma kazısı kararı ve kazıların yapılmasını da kapsamaktadır. Belediye, UNESCO, ICOMOS, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Yarışma Jürisi, Valilik ve STK'lar ile defalarca kez görüşülmüş ve gerekli onaylar alınmıştır. Süreçte proje defalarca kez engellenmeye, değiştirilmeye, iptal edilmeye çalışılmıştır. Adeta bir orkestrayı yönetir gibi bütün bürokratik katmanları dengeleyerek yarışma projesinin aslına sadık kalınması için yıllarca uğraş verilmiştir.

Projenin finansmanı ise Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'dır. Projenin uygulaması Haziran 2022'de tamamlanmıştır.

Osmanlılar, Edirne'nin var olan kent yerleşimini korumuş ve burayı Osmanlı Kent merkezi olarak yeniden düzenlemiştir. Kentin kamusal belleğinde yer almış önemli noktalar aynen korunmuş, yeni kentsel elemanlar bu odaklarla ilişkilendirilerek düzenlenmiştir. Edirne'de çoklu kültür aktarımıyla kent biçimlenmiş, kültürlerin aktardığı zenginlikle bu biçim kendine anlam bulmuştur. Sokak, kent kurgusu içinde düzenleyici eksendir ve kentsel eylemlerin gerçekleştiği yaşamsal bir mekandır. Osmanlı sokaklarında ve sokakların açıldığı meydanlarda yakalanan farklı

perspektifler mekansal zenginlik sağlar. Bu bağlamda Osmanlı'da sokak hem ikinci, hem üçüncü boyutta sürprizli bir mekan kurgusu yaratır.

Tarihte; dükkanlar, pazarlar, yüksek duvarlı kapanlar, arasındaki dar sokaklardan ve bu dar sokakların açıldığı meydanlardan algılanan Selimiye, daha sonra camilerin önündeki "eski yapıların kaldırılması" politikasıyla ve bazı afetler sonucunda eski algısından kopuk bir biçimde yalnızlaşmıştır. Bu bağlamda, Selimiye'nin etrafından kaldırılmış olan ticaret yapılarının, yarı açık pazar yerlerinin oluşturmuş olduğu mekansal kurgunun değerli olduğu saptanmıştır.

Selimiye'nin tarihteki algısının yeniden canlandırılması adına, etrafındaki yapıların yeniden ayağa kaldırılması önerilemez. Böyle bir öneri, replika olmaktan ileriye gi-

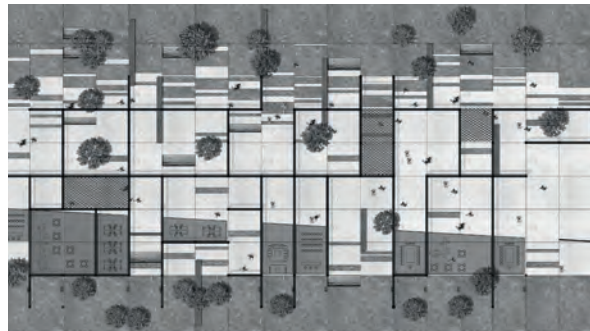
demez, sonucu sanal bir yapılanmaya dönüşür. Değerli görülen algı, ancak bu sokakların korunmasıyla ve yeniden yorumlanmasıyla yakalanabilir. Projede, bu tarihi sokakların vurgulanması için etrafındaki topografya pahlı olarak çok yumuşak eğimlerle yükseltilmiş. Topografyanın üzerinde ise yine yumuşak eğimlerle Selimiye yönünde algıyı asla kesintiye uğratmayacak şekilde yalın bir peyzaj örüntüsü ve bu örüntünün içinde etkinliklerin yapılacağı, insanların toplanıp vakit geçireceği, çevre donatıları ile zenginleşmiş bir kent mekanı kurgulanmış. Sokakların buluşarak oluşturduğu, tarihte de sebil ile sağlanan meydanlaşma, insanların buluşacağı ve etkinliklerin yapılacağı yarı açık mekanları, turistlerin Edirne ve Selimiye ile ilgili enstalasyon ve video görüntülerine ulaşacakları bir sinevizyon odasını, kent kültürüne ait ürünlerin üretilip, sergilenileceği atölyeleri (bir adet meyve sabunu atölyesi, bir adet süpürge atölyesi, bir adet ahşap işleme atölyesi, bir adet ebru atölyesi, bir adet heykel atölyesi) barındırır. Saray kenti Edirne'nin tarihten gelen yüksek nitelikli sanatsal yaratım etkinliğinin yansımaları sonucu kentte el sanatları çok gelişmiştir. El sanatları gibi kent kültürünü yansıtan diğer sanatların atölyeleri de tüm proje alanına homojen olarak yayılmıştır.

Projede dış mekan kurgusu mimari elemanların kullanımı ile güçlendirilmektedir. Mimari elemanların biçim ve ölçeğini etkileştirdiği yapılar ve dış mekanın hiyerarşik dizge içindeki yeri belirlemiş. Projede alanında canlandırılması istenen akslar, geçişgen bir tipolojiye sahip olan yapılarla tutulmuş. Yapılar, kentteki sokakların devam-

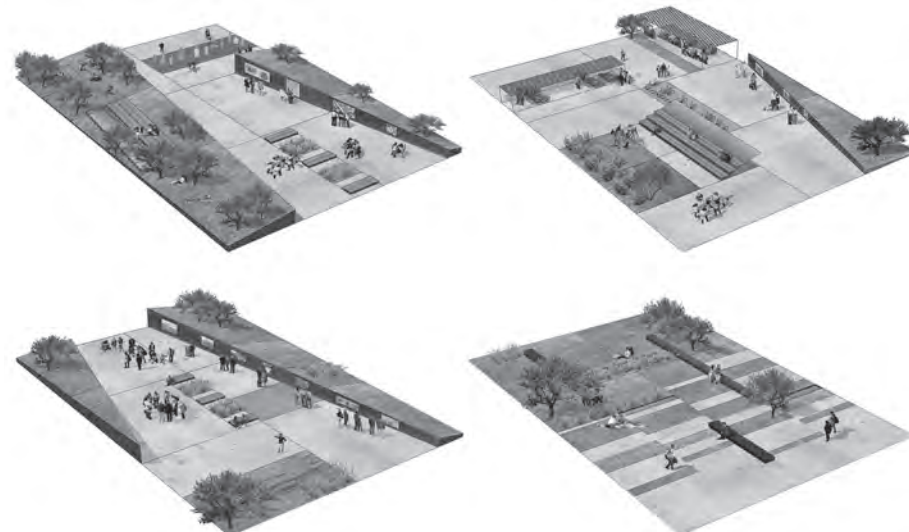

lılığını sağlamak ve onları ana koridora aktarmak için boşluklu olarak tasarlanmış. Yapıların malzemesi ahşap ve camdır, nitekim üzerinde kent koridoru boyunca uzanan revaklar da ahşaptır. Bu yapılar geometrilerini etraflarındaki önemli yapıların geometrilerinden alırlar, Osmanlı kent dizgesi mantığındaki gibi, var olana saygı göstererek, onunla birlikte var olma durumu üzerinden tasarlanmışlar.

Tarihte kullanılan patikaların yönlenmelerinin kent kurgusu içinde doğru olmasından dolayı günümüzde patikalar yok olmuş olsa bile insanlar yine aynı doğrultuda hareket etme eğilimi gösterirler. Örneğin tarihte bedestenin aksı, İki Kapılı Han'ın kapılarını tutup, onun içinden insanları Kervansaray'a aktarırmış. Bugün de İki Kapılı Han'ın olduğu yerde bulunan parkın içinden insanlar aynı doğrultuda hareket etmek-

Kentsel Modüller

Kentsel Kullanım Alternatifleri

canlanması için Böylece bu önemli aks kent kurgusu içindeki yerini yeniden bulacaktır.

Selimiye'nin kuzeydoğusunda atıl durumdaki Osmanlı mezar taşları sergisi bölümü, projede kent yaşamına kazandırılmış. Bu bağlamda bu alan, pergolalarla saçaklaşan ve burayı bir buluşma mekanı haline getirecek birtakım fonksiyonlarla zenginleştirilmiş. Bu naif yapılaşma, Selimiye'den geri çekilerek önünde saçaklı bir avlu oluşturmaktadır. Osmanlı mezar taşları bu avluda giriş-çıkışı olan döngüsel bir sergi alanı içinde sergilenmektedir. Fonksiyon olarak Edirne'de meşhur olan mezar taşı işçiliği atölyesi, modern heykel atölyesi ve iki

adet yeme-içme birimi bulunmaktadır. Böylece Selimiye'nin "arka"sının da artık kent içinde yaşayan mekanlarla zenginleşmesi sağlanmıştır.

Yemiş Kapanı Hanı arkeolojik kazı alanı düzenlenerek kente kazandırılmıştır. Yemiş Kapanı Hanı'nın iki ana kapısının konumu belirlenmiş, peyzajda bu tarihsel aksın yeniden okunması sağlanmıştır. Yönelimi destekleyen peyzaj elemanları ve aydınlatma ile Yemiş Kapanı Hanı'nın doluluk-boşluk (yapı-avlu) oranları okunur hale getirilmiş. Peyzaj içinde yürüyen insanları kazı alanına çekerek ve tarihle buluşturarak tarihsel bilgi yeni nesillere aktarılmaktadır.

Osmanlı, Bizans'tan kalan kent dizgesine saygı gösterip, onun varlığından yola çıkarak kente yerleşmiştir. Projenin politikası da tüm bu bozulmuş tarihi dizgenin, günümüzde uygun olarak yeniden canlandırılmasıdır.

Vaziyet Planı- Ardışık Meydanlar

Vaziyet Planı-Tarihi Yüzeyler

MODERN GEZİLER: KENDİNİ ARAYAN BİR YAZI DİZİSİ – 10

Bu sunuş yazısını deprem olduktan sonra yazıyorum. Yazıyı ise Bursa Uludağ Üniversitesi Doktora Öğrencisi Mimar Abdülkerim Karaoğlu, depremden önce yazmıştı. Yazının tesliminden bugüne uğraşlarımıza bakışımız değişti. Depremde yakınlarını kaybedenlerin, evlerini kaybedenlerin acısını paylaşırken bir yandan yaptığımız her şeyi yeniden gözden geçiriyor, yeniden değerlendiriyoruz. Ben, deprem bölgesinde bu büyük felaketi yaşayanlar başta olmak üzere hepimize sabır diliyorum ve bu depremin modern yapıların değerlendirilmesi ve korunması konusunda açtığı yeni sorunsalları, örneğin betonarme strüktürlerin ömrünün uzatılması, strüktürel dayanıklılığın saptanması ve güçlendirilmesi konusunda yaygın yöntemlerin ve etik ilkelerin geliştirilmesi gibi, gelecekte daha çok tartışacağımızı umuyorum. Abdülkerim Karaoğlu'na beni Petek Pansiyon'la tanıştırdığı ve deneyimini bizlerle paylaştığı için çok teşekkür ederim.

Bölüm Editörü: Prof. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş
Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

YÜZYIL ORTASI MODERN ESTETİĞİNDE BİR TURİZM YAPISI: PETEK PANSİYON

**Abdülkerim Karaoğlu, Bursa Uludağ
Üniversitesi Doktora Öğrencisi**

Bu yazıda sizlere Petek Pansiyon deneyimlerimi aktaracağım. Bu yapıyı, Ekim ayının ortalarında rehber olmak üzere başvuru yaptığım, Arkitera Mimarlık Merkezi tarafından düzenlenen Açık Kapı Mimarlık Festivali

kapsamında ziyaret etme imkanı buldum. Açık Kapı Mimarlık Festivali, 15-22 Kasım 2022 tarihleri arasında İstanbul'un normalde halka açık olmayan binaları kentlilere açan ve gezilebilir kılan bir etkinlik dizisi. Festival kapsamında ziyaretçilere açılan yapılar arasında İstanbul Erkek Lisesi, Ahrida Sinagogu, Maçka İnönü Evi, Surp Hireşdagabed Ermeni Kilisesi, Fransız Lape Hastanesi, Metro Han ve rehberliğini benim yaptığım Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Yeldeğirmeni Apartmanları gibi İstanbul'un farklı yüzyıllarına tanıklık etmiş birçok yapı bulunuyor. Şimdi gelelim Petek Pansiyon'a...

18 Kasım Cuma günü, sabahın erken saatlerinde Fenerbahçe'nin ara sokaklarında gezinerek Petek Pansiyon'a doğru giderken, gökdelenvari konut bloklarının arasında ön cephesi ağaçlarla kapanmış Petek Pansiyon çıkıyor karşıma. İlk bakışta binada dikkat çeken şey bakımsızlığı oluyor. Ön cephesindeki dört mevsimi sembolize eden mozaikleri örten ağaçların ve ince uzun sarmaşıkların yanından geçerken bir "terkedilmişlik" hissi içime işliyor (Resim 1). İnce ve uzun bir koridordan geçerek eski Türk filmlerinde betimlenen zengin aile evlerindeki mobilyaların istiflendiği camlı bir salona giriyorum. Antika sayılabilecek düzinelerce

Şekil 4. Petek Pansiyon zemin kat planı (Fotoğraf: Abdülkerim Karaoğlu, 2022).

bardak, kadife kaplı sandalyeler, çeşitli süs eşyalarıyla dolu bu odadaki eşyalara dokunmak istesem de yalnızca bakmakla yetiniyorum. Delikli sarı perdeleri, ilginç aydınlatma elemanları ve tozlu eşyalarıyla bu odada terkedilmişlik hissi yoğunlaşıyor (Resim 2). Petek Pansiyon'un sahibi Y. P'den, kendisinin Petek Pansiyon ile ilgili anılarını dinleyerek geziye başlıyoruz.

1960'lı yılların başlarında açılan Petek Pansiyon, Şişli-Nişantaşı civarındaki apartmanlarıyla bilinen Coşkun Kanay ve Sabahattin Tanyeri tarafından tasarlanmış. Orijinalinde üç katlı olan (Resim 3) ve kübik bir estetik dili yansıtan bu binanın zemin katında (Şekil 4) açık bir plan kurgusu hakim (Güney ve Tulum, 2021). Ortak kullanım alanı olan bu alanda konuklara hizmet eden lobi alanı binanın ön, yan ve arka bahçeleriyle görsel ilişki kuracak biçimde kurgulanmış. Yapının orijinalinde zemin katta bir de süs havuzu bulunmaktaymış, Petek Pansiyon'un sahibi Y. P'nin aktardığına göre içerisinde süs balıkları bile varmış. Bugün ise içi boş olsa da bu havuzun küçük bir kısmı ve havuz zeminindeki orijinal mozaikleri görülebiliyor (Resim 5). Bu yoğun doku içerisinde geniş pencereler, binanın yan bahçesindeki ağaçlar ve zihnimizde hayal ettiğimiz su sesleriyle zemin kat adeta bir vahadaymış gibi hissettirmekte (Resim 6).

Y. P'nin aktardığına göre, açıldığı 60'lı yıllarda karşısında bulunan Belvi Gazinosu'nda solistlik yapan Bülent Ersoy, Nükhet Duru, Ajda Pekkan gibi birçok sanatçı ve dönemin diğer önemli isimlerinden birçok insana bu bina konaklama imkanı sunmuş. İnşa edildiği dönemin estetik anlayışını yansıtan bu bina sanatçıların ve entelektüellerin toplandığı, sanat icracılarına kolektif bir yaşam alanı sunan bir yer olmuş.

Resim 1. Petek Pansiyon'un ön cephesine M. P. tarafından yapılan mozaikler (Fotoğraf: Sedef Çiçekdiken, 2022).

Resim 2. Petek Pansiyon'un zemin katındaki ortak kullanım alanı (Fotoğraf: Abdülkerim Karaoğlu, 2022).

Resim 3. Petek Pansiyon'un ön cephesini gösteren 1961 tarihli fotoğraf (Güney ve Tulum, 2021).

Resim 5. Petek Pansiyon'un iç mekanındaki havuzdan geriye kalan bölüm (Fotoğraf: Sedef Çiçekdiken, 2022).

Resim 6. Petek Pansiyon'un zemin katındaki lobinin geniş pencereleri ve bahçeye kurduğu görsel ilişki (Fotoğraf: Sedef Çiçekdiken, 2022).

Resim 7. Petek Pansiyon'un merdiven holü ve Y. P. ve ailesine ait sanatsal çalşmalar (Fotoğraf: Sedef Çiçekdiken, 2022).

Resim 8. Petek Pansiyon'un atriumundan aşağıya bakış (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

Resim 9. Petek Pansiyon'un yenilenmiş odalarından biri (Fotoğraf: Sedef Çiçekdiken, 2022).

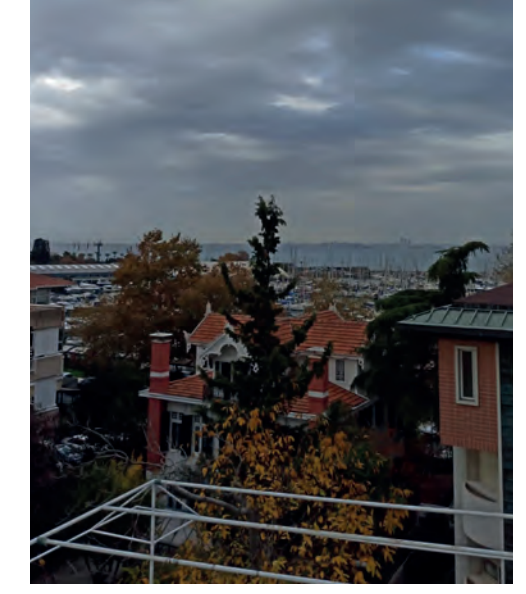
Resim 10. Petek Pansiyon'un oda numaraları (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

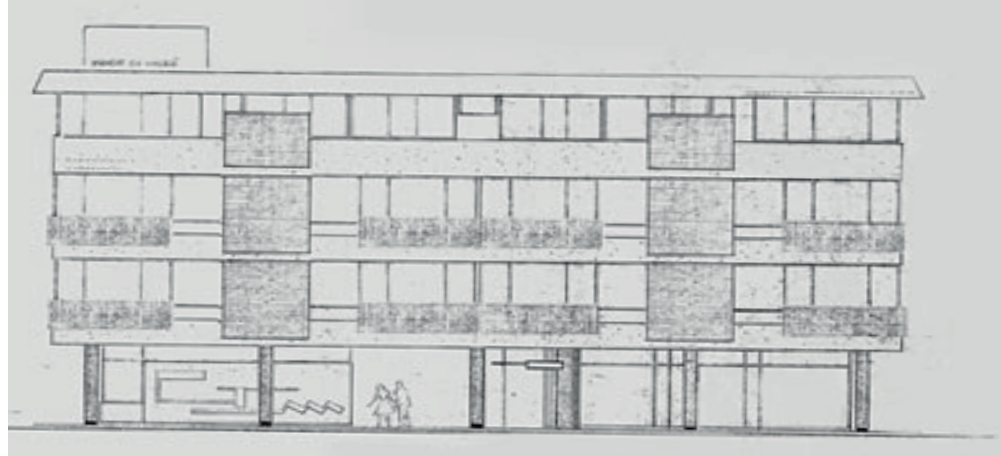
Resim 14. Yemek katında yer alan eksik parçalı sehpalardan biri (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

Resim 15. M. P. ve öğrencileri tarafından yapılan ahşap duvar panosu (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

Resim 16. Petek Pansiyon'un terasından Fenerbahçe sahili manzarası (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

Şekil 11. 1972 tarihli tadilat projesinde eklenen dördüncü kat (Güney ve Tulum, 2021).

Yavaş yavaş pansiyonun yatak odalarının yoğunlukta olduğu üst katlara doğru devam ediyoruz. Daha merdiven holüne geldiğimizde seramik ve cam sanatçısı Y. P.'nin ve babası sanatçı ve akademisyen M. P.'nin yaptığı birçok sanatsal çalışma bizi karşılıyor (Resim 7). Bu sanatsal çalışmalar Petek Pansiyon'un her bir köşesinde gözümüze çarpmaya devam edecek.

Petek Pansiyon'un 1972 yılında yapılan tadilat projesinde (Şekil 11) eklenen dördüncü ve son katı bir yemek katı olarak dizayn edilmiş. Bir büfe, çeşitli formlardaki masalar ve koyu renkli kadife sandalyelerin bulunduğu bu alan binanın genelindeki durum gibi biraz dağınık ve tadilat aşamasında. Eskiden bir alttaki katın tavanında bulunan ancak yeni bir kat eklenildiğinde kapatılan vitraylı tavan buraya aynen aktarılmış. Ancak binanın bakımsız kaldığı sürece boyunca yağmur, kar, dolu gibi doğa olayları yüzünden bu tavadaki vitraylar kırılınca düz renkli buzlu camlar ile bir üst örtü oluşturulmuş (Resim 12). Petek Pansiyon gezisinde bize rehberlik eden Y. P. bu katın yoğun olarak kullanıldığını, insanların bu alanda çeşitli masa oyunları oynadıklarını aktarıyor. Bugünkü haline baktığımızda ise binanın bu bölümü de diğer yerleri gibi eski neşeli ve coşkulu günlerindeki görünümünden çok çok uzakta.

Yapıda en çok dikkat çeken dekoratif unsurlardan olan aydınlatma elemanları burada daha da gösterişli bir hal alıyor. Kenarları kırık buzlu camlarla kaplı floresanlı yatay aydınlatmalar ile taşları eksik kristal bir avize ve kare biçimdeki küçük aynalarla kaplı bozuk arka planı da binanın uzun zamandır gözden düştüğünü gözler önüne seriyor (Resim 13). 60'lı yıllara tanıklık etmiş eşyalardaki eksik parçalar adeta tamamlanacakları günü bekliyor (Resim 14).

Pansiyonun her yerinde olduğu gibi burada da birçok sanat eseri karşımıza çıkıyor. Ama

Resim 12. 1972 yılındaki tadilat projesinde eklenen yemek katındaki cam tavan (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

Resim 13. Yemek katındaki kristal avize ve parçaları eksilmiş aynalı arka planı (Fotoğraf: Abdulkerim Karaoğlu, 2022).

Resim 17. Petek Pansiyon'un terasından yan adadaki gökdelenvari konut blokları (Fotoğraf: Sedef Çiçekdiken, 2022).

yemek katındaki cüsseli bir kolonu kaplayan ağaç parçalarından oluşan eser, eşsizliğiyle tüm binadakilerden farklılaşıyor (Resim 15). Rehberimiz Y. P.'nin aktardığına göre bu eser babası M. P. ve öğrencileri tarafından yapılmış. İsimlerini anımsaymasam da bu eserin yapımında yardımcı olan o dönemki öğrencilerin günümüzde çok iyi yerlere gelmiş, ulusal çapta tanınan sanatçılar olduğunu eklemişti Y. P. Bey.

Yemek alanından geçerek çıkılan terasa geldiğimizde bir döneme damgasını vurmuş bu şaşı ve popüler pansiyonun neden bu kadar rağbet gördüğünü kavramak kolaylaşıyor. Sahip olduğu muhteşem Fenerbahçe manzarası, günümüzde marina ve yat limanıyla kapanmış olsa da kıyının şeridinin hınca hınç dolu olmadığı o eski günlerde bu terasın manzarasının hayranlık uyandırdığını düşünmeden edemiyorum (Resim 16). Sahile bu kadar yakın ama deniz kültüründen bu kadar uzaklaşmış Fenerbahçe semtinde, sahil kültürüne dair anılara tanıklık etmiş bu kadar eşyayla bir arada durmak içimde bir hüznün, bir burukluk yaratıyor. Bu güzel manzaraya hayran hayran baktıktan sonra diğer tarafa döndüğümde gelirken yanından geçtiğim o yüksek katlı konut blokları olanca eziciliğiyle yanı başımızda dikilmeye devam ediyor (Resim 17).

Tüm bu karmaşık duygulara rağmen Petek Pansiyon'dan güzel bir his ve Açık Kapı Mimarlık Festivali kapsamında bu binayı gezme fırsatı elde etmemizi sağlayan Arkiter'a'ya sonsuz duyduğum minnetle ayrılıyorum. Sahibi olduğu binanın festival kapsamında gezilmesine izin veren Y. P. Bey'e ve Petek Pansiyon gezisi sırasında çektiği fotoğrafları benimle paylaşan Sedef Çiçekdiken'e teşekkürü borç bilirim. Tadilatın bir an önce tamamlanması ve bir gün burada konaklama şansı yakalayabilmek umuduyla...

TÜRK SMD 15. MİMARLIK ÖDÜLLERİ

Türk Serbest Mimarlar Derneği (TürkSMD) tarafından iki yılda bir verilen Mimarlık ödüllerinin bu dönem sahipleri belli oldu.

Bien ana sponsorluğunda, Cosentino ve Reynaers Aluminium gold sponsorluğunda, Şişecam silver sponsorluğunda ve Arkitera medya sponsorluğunda 8 Ekim'de Ankara'da düzenlenen

ödül töreninde, Büyük Ödül, Basın-Yayın Ödülü, Mimarlığa Katkı Ödülü, Yapı Ödülü ve Jüri Özel Ödülü kategorilerinde 5 dalda ödül sahiplerini buldu. 2021-2022 Dönemi 15. Ödül Jürisi; Enis

Öncüoğlu (jüri başkanı), Kerem Erginoğlu, Orçun Ersan, Tülin Hadi, Metin Kılıç, Özcan Uygur, Kerem Yazgan ve Tülin Çetin'den (yedeğe üye) oluştu. Ödül sahipleri ise şu şekilde sıralandı:

BÜYÜK ÖDÜL

Nevzat Sayın

Nevzat Sayın 1954 yılında, Hatay'da doğdu. 1978 yılında, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümünü bitirdi. 1980 yılına kadar sosyal konutlar üzerine bir yüksek lisans çalışması; 1984'e kadar usta-çırak yöntemiyle okul sonrası mimarlık eğitimi; 1986'ya kadar bilgi/görgü artırma gezileri ile ilgilendi. 1986'da farklı ölçek ve konularda mimarlık hizmeti vermek amacıyla katılımcı bir yönetim ve yürütme anlayışına sahip olan Nevzat Sayın Mimarlık Hizmetleri'ni kurdu.

Mimarlık kariyeri boyunca yurtiçinde ve dışında çeşitli sergilere katıldı ve yapıları ile ödüller aldı. 2004'te Düşler Düşünceler İşler, 2015'te Bir Yapı Kitabı, 2019'da son on beş senelik üretimini bir araya getirdiği Düşünceler İşler yayımlandı. NSMH çatısında süren mimarlık çalışmalarının yanı sıra, Türkiye'nin farklı mimarlık okullarındaki eğitim çalışmalarının bir uzantısı olarak İstanbul Bilgi Üniversitesi Mimarlık Yüksek Lisans Programı kurucu üyesidir. Mimarlık öğrencileri için yaz okulları, seminerler, jüriler, atölye çalışmaları da mimarlık eğitimi ile ilişkisinin önemli parçaları olmaya devam etmekte.

2000 yılında başladığı ve 2006 yılından bu yana Emre Senan Tasarım Vakfı bünyesinde sürdürdüğü Yahşibey Mimarlık Çalışmaları (on beş günlük yaz okulu) alternatif bir mimarlık eğitimi olarak dikkat çekmektedir. Çalışmalarının önemli bir bölümünü mimarlığa ve sanata dair yazılar, röportajlar, sergiler ve yayınlar oluşturuyor. TRT2'de yayınlanmakta olan MİM adlı mimarlık programını hazırlayıp sunmakta.

Nevzat Sayın, tüm meslek yaşamı boyunca; geçmişten ileriye akan zamanda bilginin sürekliliğine verdiği önem, ait olduğu ve süreklilik içinde çalıştığı her tasarım konusunu yeni bir araştırma haline getirerek, geçmişten gelen bilgiye yaptığı kendi çağına ait, kendine özgü eklemeler, olağanüstü olanı aramadan yarattığı kendine has bir mimarlık, mesleğinin farklı kuşaklara

ile kurduğu diyalog ve üretimlerine dair taşıdığı merak ile yarattığı yeni düşünme ve paylaşım ortamları, sadece yapı üretimi ile sınırlı kalmayıp uğraşları arasına kattığı mimarlık eğitimi, basın yayın faaliyetleri, bu sayede mimar adaylarına, ilgi duyanlara

mimarlık ve mimara dair süzülüp berraklaşmış bilgiyi aktarması, mimarlığın dışındaki kalan sanat ve düşünce alanları ile sürekli bir ilişki geliştirerek bu alanlara dair gerçekleştirdiği üretimler nedeniyle TSMD Büyük Ödülü'ne layık görülmüştür.

YAPI ÖDÜLÜ

Bangladeş Halk Cumhuriyeti Kançılara Yerleşkesi, Bütüner Mimarlık

Bütüner Mimarlık tarafından tasarlanan yerleşke Çankaya'nın Oran semtinde yeni büyükelçilik yapıları için ayrılan dik yamaçlı bir arazide yer almaktadır. Kançılara ve rezidans hizmetlerini barındıran yerleşke en üst sokak kotunda oluşturulan podyum etrafında kümelenen kitlelerden oluşur. Rezidans ve kançılara, farklı kotlardan podyuma bağlanarak birlikte veya ayrı ayrı kullanımlara olanak sağlar. Podyuma açılımı olmayan servis, çok amaçlı salon ve vize bölümleri (dışarıdan kullanımın yoğun olduğu kısımlar) ise en düşük kottaki sokaktan ulaşılan alt zeminde yer alır. Kançılara yapısında tasarlanan yüksek tavanlı karşılama mekanı, kent ve podyum cephelerinde konumlandırılan açık alanları, geçişli cepheleri ve bu geçişliliği vurgulayan etrafındaki masif kitleler ile -tüm içe kapalı fonksiyonlarına rağmen- binayı kente açmaktadır. Podyum, kat terasları, geriye çekilmiş cepheler ile oluşturulan boşluklar ve gölgeli alanlar yapıları zenginleştiren öğelerdir. Tuğla ve ahşaptan oluşan sınırlı malzeme paleti ve masif mimari kitle kompozisyonunda Bangladeş'teki modern mimari izlerinin takip edildiği gözlenmektedir. Temsil binası olarak getirdiği yalın yorum, Bangladeş mimarisine atf yapan referansların kompozisyonu ve güncel yorumları ile jürimiz tarafından Yapı Ödülü'ne layık bulunmuştur.

Bilim ve Teknoloji Merkezi, Kıbrıs Uluslararası Üniversitesi, Lefkoşa, SKA Mimarlık

Saffet Kaya Bekiroğlu tarafından Lefkoşa'da Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi yerleşkesi içinde Bilim ve Teknoloji Merkezi olarak tasarlanan yapı, dört ana birimin iki çizgisel avlu ve bir atriyum ile bütünleşmesinden oluşuyor. Dik açılı prizmatik alt birimlerin farklı açılarla biraraya getirilerek, iç ve dış mekan perspektiflerini zenginleştirilmesi etkileyici nitelikte. Akdeniz iklimi ile barışık bu tasarım, temsiliyetindeki başarısı ile kendini belli ediyor. Oraya, yerine ait olduğu her halinden belli.

Yapı gövdesinin zeminin şemsiyesi olarak kullanıldığı bu yapılar bütünü altında, gizemli yarı açık mekanlar, geçitler barınıyor. Kuzey ve güneydeki parçalı ve saydam cephe yüzeyleri; kuzeyde, üst kısımdaki cephe-den kayıp zemine yer yer değerek yarı açık geçişleri tanımlıyor. Güneyde ise güneşin açılarına göre yapı gövdesine yaslanıp, güneş enerjisi panellerini oluşturuyor, yapı ile arasındaki boşlukta ise yarı açık korunaklı insan geçişlerine dönüşüyor. Doğu ve batıda ise yine iklimsel değerlerin şekillendirdiği cephe hareketleri yapı gövdesini adeta havada uçuruyor. Zeminde oluşturulan zengin yarı açık mekanlarla birlikte, kapalı eğitim mekanlarından çatılara ulaştırılan hava baccaları da hava akımı sağlanarak mikro klima yaratıyor.

Beton, çelik ve camın yalın kullanımı ile elde edilen, fiziksel ve mekansal şekillenmesini

içinde bulunduğu iklimden ve yerden alan, mimari ve fiziksel sürdürülebilirliği içeren, kendi yerinde güçlü ve özgün duruşuyla günümüz tasarım anlayışını temsil eden bu yapı, jürimiz tarafından Yapı Ödülü'ne değer bulunmuştur.

Zonguldak Mağaraları Ziyaretçi Merkezi, Yalın Mimarlık

Yalın Mimarlık tarafından tasarlanan yapı, Zonguldak ili içerisinde keşfedilen mağaralar ve mağaralar ağı oluşumunun yerli-yabancı ziyaretçiler, araştırmacılar ve mağara sporcularının yönlendirildiği ve bilgilendirildiği bir arayüz olarak tasarlanmıştır. Açık alandan kayalıkların içerisindeki boşluklara geçiş benzer bir doğal akışın ve formasyonun gücü ve mekansal kurgusu başarılı bir şekilde yapıya yansımış. Topografyanın kullanımı, kullanılan malzemeler ve doğal ışığın malzemeler ve doğal dokular üzerindeki etkisi, etkileyici ara kesitler ile ziyaretçilerin deneyimine katkıda bulunurken bu oluşumlar ile ilgili bilgilendirmeler de benzer bir dil içerisinde yapıya entegre edilmiş. Yapı gücünü tümüyle milyonlarca yılda oluşan kayalar ve onların arasındaki boşluklardan alarak, dağım eteğinde bu oluşumun doğal bir parçası olabilecek özen ile tasarlanması, detaylandırılmasında ulaşılan hassasiyet ve mimarlık ortamına kattığı öğreticilik için jürimiz tarafından Yapı Ödülü'ne layık bulunmuştur.

MİMARLIĞA KATKI ÖDÜLÜ

Aura İstanbul

Mimarlık ve Şehircilik Araştırmaları Akademisi - AURA İstanbul, 2017 yılında İstanbul merkezli deneyimli mimarlar ve tasarımcılar tarafından çok disiplinli araştırmaların yapılacağı bir tartışma ve eğitim platformu olarak, kar amacı gütmeyen bir yapıda kurulmuştur. Akademi, Sertifika Programı ile mimarlık, kentsel tasarım ve kentsel peyzaj konularıyla ilgilenen lisans mezunları için tek yıllık yoğun bir çalışma ortamı sunmaktadır. Fark yaratabilecek genç tasarımcıları bireysel araştırma konularını keşfedebilecekleri bir stüdyo ortamında, akademik veya profesyonel kariyerlerine hazırlamak üzere faaliyetler gerçekleştirmektedir. Sertifika programının yanı sıra, herkese açık seminer ve konferanslar aracılığıyla araştırma ve tartışmaları yaygınlaştırmaktadır. Bugüne kadar; Türkiye'nin 60'a yakın mimarlık fakültesinden, mimarlık, şehircilik, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve plastik sanatlar alanında, sayısı 1000'e yaklaşan lisans mezununun başvurusunu almış. 11 Sertifika Programı düzenlemiş, 175 AURA Alumni / mezun vermiş, 23 Stüdyo Yürütücüsü/Mentor desteği almış, 160 Araştırma Tabanlı Tasarım Projesi üretmiş, 76 Cumartesi Aurası disiplinler arası konferansı düzenlemiş, 231 Seminer düzenlemiş, 17 AURA Suare tasarım söyleşileri düzenlemiş, 11 AURA Forum tasarımcı buluşması, 6 Exlibris AURA kitap söyleşileri, 6 AURA Crea atölye ve yarışma düzenlemiş. 1 Yaz Akademisi düzenlemiş. 2 Yaz Atölyesi düzenlemiş.

1 AURA Prizma yarışması düzenlemiş, 16 AURA Focus Organizasyonu (AURA Dostu mimarlar ve yapı sektörü profesyonellerini buluşturmuş). Beşiktaş'taki merkezinde ve çevrimiçi etkinliklerinde 10.000'in üzerinde ziyaretçiyi ağırlamış. Tüm etkinliklerini herkese açık ve ücretsiz olarak, sponsorların desteği ile gerçekleştirmiş.

Bir sosyal sorumluluk projesi ve mimarlık alanındaki en yetkin sürdürülebilir eğitim merkezi olması sebebi ile Mimarlığa Katkı Ödülü'nü almaya jürimiz tarafından uygun görülmüştür.

Kemal Aran

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ilk mezunlarından olan Kemal Aran, daha sonra Pennsylvania Üniversitesi, Güzel Sanatlar Akademisi'nde Louis Kahn'ın öğrencisi olmuştur. Kopenhag, Danimarka Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi, Mimarlık Okulu'nda ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde eğitmen olarak çalışmış, mimari üretimini özüne ve felsefesine dair özgün fikirleri ile tasarım stüdyosunda dersler vermiş, stüdyolar dergisini çıkarmıştır.

Paris'in modern sembolik yapılarından Pompidou için 1971 yılında açılan yarışmada, Rogers ve Piano'dan sonra, Ahmet Gülgönen, Selahattin Önür ve Metin Demiray ile birlikte 2.lık ödülüne layık görülmüştür.

Mimarlığa ve eğitime büyük katkısının yanı sıra "Barınaktan Öte" ve "Bozkır" kitapları ile Anadolu kır yapılarını derinlemesine inceleyen, bu mimarının doğallığına övgüsü ve bunu analitik olarak ele aldığı özverili çalışmalarıyla bu alandaki araştırmalara öncülük etmiştir.

"Kır insanı yapı yapmak için değil, yerle ilişkili olarak kurduğu dünyası için yapı yapar, içine girilecek bir bina olsa da, kır insanı için inşa ettiği yapı yarattığı dünyasının yeryüzündeki sığınağıdır. Bu nedenle Barınaktan Ötedir."

Kemal Aran'a TürkSMD 15. Mimarlık Ödülleri Mimarlığa Katkı Ödülü'nü vermekten onur duyuyoruz.

Murat Germen

Kendisini fotoğrafı bir ifade / araştırma aracı olarak kullanan, bir sanatçı, eğitimci ve arşivci olarak tanımlamış. Her sergisi güçlü bir görsel anlatımın yanında ciddi bir sorgulama ve eleştiri içermektedir. Eserleri ağırlıklı olarak aşırı ve çarpık kentleşme, mülkiyet ve mülkiyetsizleştirme, kişisel/kentsel bellek çatışmalarını belgeleyecek bir çizgide oluşturulmuştur. Mimarların yapı çevre ve kent dinamiklerini yalın bir düzlemde gözlemlemesine ve sanatçının yaptığı eleştiri ve yorumları kendi kadrajı ile aktarması sebebi ile jürimiz tarafından Mimarlığa Katkı Ödülü'ne layık bulunmuştur.

BASIN YAYIN ÖDÜLÜ

Eşik Programı

TRT 2'nin 2021-2022 sezonu için hazırlanan "Eşik" programı; "21. Yüzyıl Türkiye'sinde Mimari Kültür" alt başlığıyla yayın hayatına başladı. Türkiye'nin önde gelen mimarlarının ve yapılarının yer aldığı, ilk sezonu 13 bölümü olan ve her bölümü 26 dakikadan oluşan belgesel projesinde, 2000 senesinden itibaren Türkiye mimari tarihine eşik atlatan mimarlar ve yapıların, tasarım fikirlerinden yapımların, inşaat aşamalarından günümüz kullanımına dair her türlü detayına yer veriliyor. Güncel Türk mimarlar ve yapıların gelişimi ve hikayeleri ile tanıtan Eşik programı mesleğin geniş kitlelerle buluşması için bir platform oluşturması neticesinde jürimiz tarafından Basın Yayın Ödülü'ne layık bulunmuştur.

Bodrum Mimarlık Kitaplığı

Dünya Mimarlık gündemini belirleyen önemli unsurlardan biri olan Aga Khan Mimarlık Ödülleri yöneticiliği ve Türkiye'deki akademik faaliyetleri sonrası Süha Özkan ve Yasemin Aysan çifti zaman içinde oluşturdukları mimarlık kütüphanesini yapıyla beraber yeniden değerlendirerek eşsiz bulunmaz bir mimarlık kütüphanesi oluşturarak

tüm mimarların hizmetine sundular. Ayrıca açıldığı 16 Temmuz 2016 tarihinden itibaren 76 adet söyleşi ve etkinlik yaparak güncel mimarları ve konuları youtube kanalları ile tüm mimarlık camiası ile buluşturarak güncel sorun ve konular üzerinde de bir tartışma platformu oluşturdular. Bodrum'a giden tüm mimarların buluşma noktası olan kütüphane jürimiz tarafından bu örnek faaliyetleri neticesinde Basın Yayın Ödülü'ne layık bulunmuştur.

Yasemin Şener

Mimar, iletişimci ve yayıncı Yasemin Şener, dergilerin yazı işlerinde başladığı meslek hayatı boyunca tasarım, mimarlık ve yapı dünyasının iletişim alanına odaklanan farklı disiplinlerde başarılı işlere imza attı. 2012 yılında mimarlık alanına odaklanan ilk iletişim ajansı olan pRchitect iletişim firmasını kurdu. 2017 yılında Türkiye'nin en köklü mimarlık dergisi Yapı'nın imtiyaz haklarını alarak, yaklaşık 50 yıldır yayınlanan bu önemli yayının, kesintisiz devam etmesini sağladı. Geçtiğimiz yıldan bu yana, Milliyet Gazetesi ile YAPI Dergisi'nin ortak yayın projesi olan Milliyet Mimarlık Eki'ni de yayın hayatına kazandıran Şener, bu yayın aracılığıyla mi-

marlığın ulusal ölçekte daha fazla görünür ve tartışılır olmasına katkıda bulundu. Ülkemizde gerçekleştirilen mimari projelerin geniş kitlelere tanıtılmasına, yapı sektörü oyuncularının birbirleri ile sinerji yaratmasına olanak sağlayacak girişimlerini tarafsız, vizyoner ve son derece profesyonel şekilde yöneten Yasemin Şener, mimarlık mesleği için verdiği hizmetlerden dolayı Basın Yayın Ödülü'ne layık bulunmuştur.

JÜRİ ÖZEL ÖDÜLÜ

Onaranlar Kulübü

Onaranlar Kulübü, özellikle son 30 sene içerisinde düzensiz yapılaşma ve şehirlere olan göç neticesinde toprağın ve kaynakların sorumsuzca kullanıldığı, kentsel hafızada değeri olan yapıların fütursuzca yıkıldığı bir dönemde korumanın, iyileştirmenin geliştirilmesinin önemini vurgulayan üretim, onarma ve paylaşma odağında sosyal fayda projeleri geliştiren bir sosyal girişim olarak mimarların ilgisini çekti. Amacı katılımcılık, kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik ilkeleri

ile yaşanan alanlara aidiyeti arttırmak ve birlikte "iyi"leşmek olarak açıklayan bu girişim, kent, çevre ve insan arasındaki diyalogu güçlendirmek ve insanların yaşadığı yerlere aidiyetini artırmak hedefiyle geliştirdiğimiz kolektif üretim projelerinin yanı sıra eğitim ve atölyeler düzenleyerek herkes için demokratik üretim ve pratik alanları oluşturmak için projeler üretti. Sosyal sorumluluk projesi ve kolektif dayanışmaya örnek olması sebebi ile jürimizin Mimarlığa Katkı Ödülü'ne layık bulunmuştur.

Nilay Örnek

Nilay Örnek, gazeteciliğe Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik bölümünde öğrenciyken, 1995 yılında Sabah Gazetesi'nde editör olarak başladı. O tarihten itibaren gazetecilik mesleğini değişik platformlarda başarılı bir şekilde yürütmektedir. İkinci kitabı olan "Her Umut Ortak Arar" adıyla açtığı Instagram hesabı ve kurduğu site ile Türkiye çapında "mimari açıdan kıymetli-hikayesi değerli" binaların arşivini yaparak bir kolektif hafıza projesi sürdürmesi, ayrıca güncel ve izlenen bir platform olan "Nasıl Olunur" podcastlerindeki, konuklarının hikayelerindeki, şehir-mekan ve yaşam üzerindeki detayların, izleyicileri ile buluşmasında gösterdiği hassasiyet nedeni ile Mimarlığa Katkı Ödülü'ne layık görülmüştür.

OLAĞANIN PEŞİNDE OLAĞANDIŞI BİR MİMAR; NEVZAT SAYIN

16. TSMD Büyük Ödülü sahibi Nevzat Sayın ile 47 yıllık meslek hayatı boyunca ait olduğu ve kendisini ait hissettiği coğrafyada, süreklilik içinde, üzerinde çalıştığı her tasarım konusunu yeni bir araştırma haline getirerek, olağanüstü olanı aramadan yarattığı kendine has mimarlık pratiğini konuştuk.

47 yıldır aktif olarak mimarlık üretimi içinde olan Nevzat Sayın, 2022 yılında, Türk Serbest Mimarlar Derneği (TürkSMD) tarafından iki yılda bir verilen Mimarlık Ödülleri'nin 15. döneminde, Büyük Ödül'e değer görüldü. Enis Öncüoğlu, Kerem Erginoğlu, Orçun Ersan, Tülin Hadi, Metin Kılıç, Özcan Uygur, Kerem Yazgan ve Tülin Çetin'den oluşan seçici kurul, Nevzat Sayın'ı tüm meslek yaşamı boyunca: Geçmişten ileriye akan zamanda bilginin sürekliliğine verdiği önem, ait olduğu ve kendisini ait hissettiği coğrafyada, bu süreklilik içinde üzerinde çalıştığı her tasarım konusunu yeni bir araştırma haline getirerek, geçmişten gelen

bilgiye yaptığı kendi çağına ait, kendine özgü eklemeler, olağanüstü olanı aramadan yarattığı kendine has bir mimarlık, mesleğinin farklı kuşakları ile kurduğu diyalog ve üretimlerine dair taşıdığı merak ile yarattığı yeni düşünme ve paylaşım ortamları, sadece yapı üretimi ile sınırlı kalmayıp uğraşları arasına kattığı mimarlık eğitimi, basın yayın, bu sayede mimar adaylarına, ilgi duyanlara mimarlık ve mimara dair süzülüp berraklaşmış bilgiyi aktarması, mimarlığın dışında kalan sanat ve düşünce alanları ile sürekli bir ilişki geliştirerek bu alanlara dair gerçekleştirdiği üretimler nedeniyle TSMD Büyük Ödülü'ne layık gördü.

Nevzat Sayın'ın yaşamı boyunca mimarlık merkezli üretimini taçlandıran bu ödül vesilesiyle bir söyleşi yapmak üzere kendisiyle neredeyse özdeşleşen semtte, 1982'den beri yaşadığı Kuzguncuk'ta, ofisinde buluştuk. Her zamanki enerjisi, açık sözlülüğü, merakı ve neşesiyle beni karşıladı. Kendi ideallerinin peşinde genç yaşta koşmayı öğrenmiş, hayatın kendisini bir tasarım problemi olarak ele alan, yaşsız, meraklı ve entelektüel bir mimarlık emekçisi olan Nevzat Sayın'dan, yaşamından ve mesleki serüveninden, ben kendi adıma çok şey öğrendim.

BANU UÇAK: Bu söyleşi için oldukça heyecanlandığımı söylemeliyim. Seninle her buluşmada birçok cevap almakla birlikte, kafamda yeni soru işaretleri oluşuyor. Kendimi yeni kavramları tartışırken, eskileri sorgularken buluyorum. Hızlı bir giriş yapmak istiyorum. Öncelikle Türk Serbest Mimarlar Derneği'nin Büyük Ödülü ve ödülün verilme gerekçelerine ilişkin görüşlerini sormak isterim.

NEVZAT SAYIN: Açıkçası gerekçeli raporu ilk kez şimdi senden duydum ve çok mutlu oldum. Ödül gecesi okunduğunu söyledin ama çok içmiş olmalıyım ki hatırlamıyorum. Mutlu oldum çünkü ne bir eksik ne bir fazla. Bu kadar iyi özetlenebilirdi. Özellikle "Olağanüstü olanı aramadan yarattığı kendine has bir mimarlık" ifadesi beni çok sevindirdi. Aslında bu benim olduğum yerden bakıldığında olağan bir durum ancak senin de dediğin gibi çok sık rastlanır bir şey de değil. Bunun bulunup

çıkarılabilmiş ve TürkSMD'nin yönetimi gibi belirli bir noktada duran insanlar tarafından fark edilmiş ve bu açıklıkta dile getirilmiş olması bence şahane bir şey. İtiraf edeyim ki çok duygulandım.

BU: 1974 yılında Ege Üniversitesi'nde mimarlık eğitimine başladın. YÖK kurulmadan, henüz okulların müfredatları türdeş hale gelmeden, mimarlık okullarının kendilerine ait ekollerinin olduğu dönemde, İzmir'de, periferi sayılabilecek bir şehirde mimarlık eğitimi almaya başladın. Bugünden bakıldığında ODTÜ, İTÜ ve Güzel Sanatlar Akademisi'nin, İstanbul ve Ankara üzerinden ağırlıklı şekillendirdiği mimarlık ortamından uzakta, İzmir'de mimarlık eğitimi nasıldı? Ege Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin kendine ait bir ekolu var mıydı?

NS: Ne yazık ki yoktu ama kendi omurgası olmayan bazı okullar gibi, birlikte çalıştığımız hocalar üzerinden, her ekolu deneyimleyebileceği imkan veren bir ortamı da vardı. Mesela, ODTÜ'den gelen hocalar ODTÜ geleneğine paralel, temel tasarım konularına ağırlık veren, soyut, kuramsal yönü ağırlıklı bir tavırdaydılar. Mimar Sinan mezunu hocalar, Güzel Sanatlar Akademisi'nden gelen refleksle daha artizanal bir yaklaşım benimsemişlerdi. Serbest elle yapılan çizimlere önem verir, daha çok geleneksel yapılar üzerinde dururlardı. İTÜ'den gelen hocalar daha yapısal meselelerle haşır neşirdiler. Ve bizden de bunu isterlerdi. İtiraf edeyim ki bugün geriye baktığımda okulu, o dönem algıladığımdan çok daha iyi buluyorum. Göstergebilim terimini ve Roland Barthes'ın adını ilk defa yüksek lisansta, hocam Mutlu Başakmandan duymuştum. Christopher Alexan-

der'ın "Delikli Duvar" tezini ve Modulo'u Ahmet Eyüce anlatmıştı. Prefabrik elemanlarla konvansiyonel yapı elemanları arasındaki farkın neye dayalı olduğunu, yapıda teknolojinin ve tekniğin ne demek olduğunu Necati Şen'den öğrenmiştim. Geleneksel yapılara nasıl bakmam gerektiğini Yüksel Ceztürnak göstermişti. Okula homurdanarak gidiyordum, kendimi istemeden bu okulda bulmuştum. Oysa ODTÜ'ye gitmek istiyordum, lise sonda sınava girdim ve ODTÜ'yü kazandım ama ne yazık ki liseyi bitiremediğim için ODTÜ'ye gidemedim. Liseyi bitiremememin nedeni de tuhaftır; lisede okulun yüzde takımının kaptanıydım. Yani bütün politik hareketliliğime rağmen yüzmeden de vazgeçmemiştim. Liselerarası Yüzme Şampiyonası ile matematik sınavı aynı güne geldi. Hiç unutmuyorum coğrafya dersindeydik. Kapı açıldı. İçeriye müdür "Ayı Kemal" girdi. Elindeki zarfta ODTÜ'yü kazandığıma dair kağıt vardı. O zaman lise sınavını bitirmeden üniversite sınavlarına girilirdi, sonuçları da lise mezuniyetinden önce gelirdi. Matematik hocası da olan müdür, "Matematik sınavı ile Türkiye Şampiyonası aynı gün, matematik sınavına girmeyip şampiyonaya gidersen sana tek ders hakkını tanımam ve kalırsın" dedi. DEV-LİS'deyiz, yanımıza yaklaşamıyor, dilimiz pabuç gibi. Ben de "Ödülü alıp cebime mi koyacağım, okula getireceğim, canınız nasıl isterse öyle yapın, yarışa gideceğim ve birinci olacağım" dedim. Gerçekten de yarışa gittim, birinci oldum, şampiyonluğu da okula getirdim. Ve müdür de söylediğini yaptı, matematikten kaldım ve bana tek ders hakkı tanınmadı. Araya kimler girmedik fakat karar değişmedi. Ben de bu nedenle kazandığım halde ODTÜ'ye gidemedim. Ertesi sene de kazanamadım... Bu yüz-

den son derece isteksiz başlamıştım. İzmir Atatürk Lisesi'ndimim. Neo-klasik bir yapının cephesindeki iyonik kolonların arasından okula giriyorsun, İyonyadın ama kimse sana İyonyadan bahsetmiyor. Hadi liseyi öyle atlattık, üniversiteye geldik. Kimse Ege bölgesinin İyonik geleneğinden, Karyadan söz etmiyor. İzmir'deyiz ama azınlıklardan, Yahudilerden, Rumlardan ve Levantenlerden de kimse söz etmiyor. Kendileri de söz etmiyordu. Ben böyle tuhaf bir ortamda, sanki hayat 1923'te başlamış ve ondan önce de dünya gaz ve toz bulutuymuş gibi ortamın içinde mimarlık eğitimi alıyorum. Benim kendi bulunduğum coğrafyaya ilgilim Cevat Şakir'in kitaplarını okuyarak başladı. Yanılmıyorsam ilk okuduğum kitabı Aganta Burina Burinata'ydı. Sosyalizm üzerinden modern düşünceyi benimseyince, okuldaki mimarlık eğitimi de tamamen modernist bir eğitim olunca sen de bunların doğal uzantısı olarak modern oluyorsun ve didaktik bir biçimde gelenekle bir işin olmadığını düşünüyorsun. Oysa Cevat Şakir'i okuyunca bulunduğum coğrafyanın geriye doğru zengin bir tarihi olduğunu fark ettim. Ben bu ikisinin arasında gidip gelerek geçmiş tahmin ettiğimden çok daha fazla merak etmeye başladım. Tarih ve daha da çok coğrafya meraklısı oldum.

BU: Aslında coğrafya ve geleneğe ilişkin tavrının senin karakterinde ve mimarlığında bu kadar merkezi bir konumda olmasını biraz da bu kavramları kendi kendine keşfetmene, genç yaşında bu keşfi sahiplenmene bağlıyorum, sen ne dersin?

NS: Hiç böyle düşünmemiştim. Belki dediğin gibi, coğrafyanın birinin bana anlattığı bir şey değil de benim bulup çıkardığım bir şey olması bu kadar sahiplenmeye ve vazgeçilmez bir bilgi haline dönüştürmeme yol açtı. Tek neden değilse de çok etkin bir neden olabilir. Belki de bütün bilgiler böyle edinildiğinde daha güçlüdür. İtiraf edeyim ki, solculuğumun da bana çok büyük bir katkısı oldu. İçinde olduğum hayat hakkında çeşitli mızıldanmalarım vardı hep. Benim gibi düşünen başkaları da vardı. O zaman bir araya gelebilir, konuşabilir ve daha iyi bir gelecek fikri oluşturabiliriz. Bu gelecek tahayyülünü Turgut Cansever'in deyişiyle gelecek tasavvuruna dönüştürme çabası bence bir insanın tasarlayıp, tasarlayabileceği en sıkı problem olabilir. Cemal Kafadar'ın kitabının başlığında sorduğu soru aklıma geliyor; "Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken?" Ya da biz kimin topraklarında oturuyoruz? O zaman Priene, Milet, Didim, Herakleia çok daha enteresan bir bilgi üretmeye başlıyor. Fakat şunu hatırlıyorum; kendi örgütümden arkadaşlarıma bile bunları açıklıkla söyleyemezdim. Bu düşüncelerimi paylaştığımda "Bırak şimdi bunlarla uğraşmayı, devrimci bir adamın bunlarla uğraşacak zamanı mı var?" dedikleri için onlara yalan söyleyip Efes'e gidiyordum.

BU: Devrimci bir genç olmanın, büyük hayaller kurabilmenin, örgütlü bir faaliyet içinde,

kendinden daha büyük bir dünyayı düşleyebilmenin çok önemli bir şey olduğunu düşünüyorum. Genç yaşta edindiğin bu deneyim belli ki mimarlıkta da çok işe yaradım. Çok genç yaşta, 1976'da okulun ikinci sınıfında bir ofis düzeni kurdun. Bu süreç nasıl gelişti?

NS: Mimarlık eğitimi için bu okula gitsem mi yoksa bir daha sınava girip başka bir okul ihtimali üretsem mi ya da o sıralarda beliren bir imkanla Almanya'da mı okusam gibi düşüncelerle boğuşup, politik eylemlerin birinden diğereye koşarken her yere geç kaldığım gibi mimarlık fakültesine de 15 gün kadar geç başladım. Herkes stüdyolarına girmişti. Bir öğle vaktiydi, hiç unutmuyorum, stüdyoya girdim ve teknik resim ya da temel tasarım dersi olmalı; çizimler var masanın üzerinde, bütün stüdyoyu gezdim. Okuldaki ilk günüm. Herkes yemek paydosunda, stüdyoda kimse yok. Tek tek sıraları gezdim, paftalara baktım, hepsi ile başa çıkabileceğini düşündüm. Yani burada benden daha iyi biri yok dedim ama masalardan birinin önünde çakıldım kaldım. Bu kim acaba, hayatta bunu çizemem diye düşündüm. O, Serhat Akbay'dı. Sonra öğrenciler geldi, tanıştık ve okula bir ucundan başladım. Tabii hemen gidip Serhat'la arkadaş oldum. Serhat'la arkadaş olunca onların o 15 günlük süre içindeki tanışıklıklarının uzantılarına da ulaşmış oldum. İşte Sedat, Ahmet, Ali hayatıma o vesileyle girdi. Sol sempatican olsalar da hiç biri politik konularda aktif değildi. Ahmet Özerk çok iyi bir grafik tasarımcıydı, mimarlık öğrencisiydi ama, büyüktü bizden. Profesyonel bir grafik stüdyosu vardı, mesela Can Tereyağları'nın etiketi onundu. DYO'nun birçok işini yapmıştı. Stüdyosunun tam zamanlı bir çalışanı bile vardı.

Sedat Dilek İzmir'in çok ünlü bir iç mimarı ve bizim de ince yapı hocamız Fikret Tar'ın atölyesinde çalışıyordu ve metal, kil, gaz beton gibi elemanları kullanarak rölyefler ve dekoratif duvarlar yapıyordu. Serhat Akbay sıkı bir ressamdı. Ali Özkol çiziminde hiç bu taraklarda bezi olmayan biri, bir kırtasiyeciyi tüccarın öğrenciydi ve hesap kitap işleri ondan sorulurdu. Kendi aramızda konuşurken, bir yer tutalım dedik, stüdyo gibi kullanalım. Hepimizin elinden bir şey geliyor, kirasını çıkarırım. Kendimi-

ze ait bir ofis stüdyo adına ne diyeceksek bir yerimiz oldu ve bir süre sonra sadece biz değil öğrenciler, hocalar, asistanlar da bize gelmeye başladı. Bu arada ben DEV GENÇ'ten Türkiye İşçi Partisi'ne geçmiştim. Bir yandan da gece sabaha kadar afişlemeye çıkıp, TİP'te işçi kültüre gidip konular anlatıyorum. Bütün bunların yanısıra liseden beri uğraştığım bir konu olan fotoğrafa iyice merak sardım ve fotoğraf satmaya başladım. Sonra bir teklif geldi; İzmir'in ünlü pastanesi Bonjour'un kafeteryası için. Bonjour altı metreye üç metre gibi bir duvar panosu sipariş etti. Marmaris'e gittim, okaliptüslü yolu çektim ve fotoğrafı o boyutlara büyüttüm. Böyle tuhaf şeyler yapmaya başladık. Denizli Apre Fabrikası'nın teknik müdürü evinin dekorasyonunu istedi bizden ve öyle başladı her şey. Uşak'ta bir iş hanının "iç/dış dekorasyon" projelerini yaptık. Bir zaman sonra döşeme atölyesi, metal atölyesi, ahşap atölyesi dahil yaklaşık otuz çalışanı olan bir yer olduk. Eğlenceli, keyifli zamanlardı. Bu arada da okulun en iyi öğrencileriyiz, projelerimiz dillere destan. Hiçbir şeyi es geçmiyoruz. Deliler gibi çalışıyorduk, zaman neye nasıl yetiyordu bil-

miyorum. Bir süre sonra bir arabamız, bir şoförümüz oldu.

BU: Tüm bunlar olurken herhalde sen 20-21 yaşındaydın.

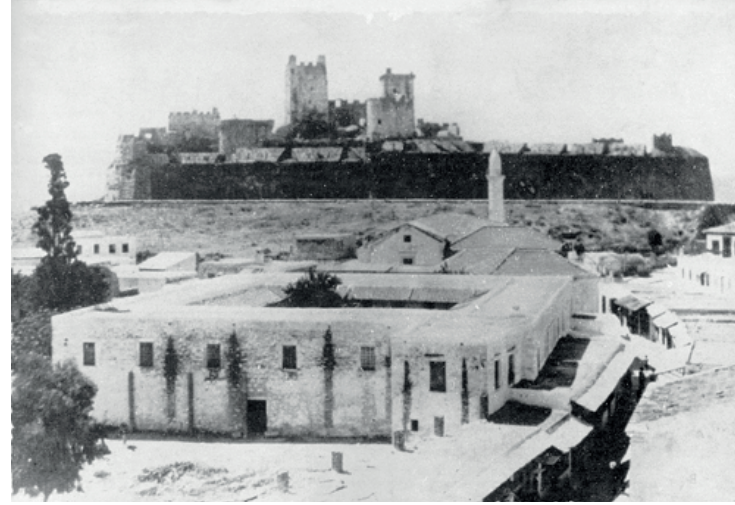
NS: Evet ve böyle başlamış oldum mimarlığa. Tüm bunlara rağmen sonrasında hiçbir zaman profesyonelce mimarlık yapmayı düşünmemiştim. Yapmayı öğrenmek güzeldi ama oyun gibiydi ve ben akademisyen olma hayali kuruyordum.

BU: Bu hayal de biraz sol düşünce ile, teori ile ilgili olabilir mi? 20 yaşında birinin epeyce felsefe, tarih, siyaset konusunda okuyup yazdığını, bunu başka insanlara anlatmak için çalıştığını düşünenecek olursak, hayatın bir tür ideoloji ve entelektüel üretimle devamı konusunda istek duyması anlaşılabilir geliyor bana.

NS: Sanırım böyleydi benim için. Seçtiğim yüksek lisans konusuna bak; sosyal konut... Saint Simon'un tezlerinden yola çıkarak, Marxist bir düşünce doğrultusunda sınırlı kazanımı olan insanlar için gerçek anlamda sosyal konutlar yapmak mümkün mü sorusuna cevap arıyordum... Henüz o zaman Viyana'daki Karl Marx Hoff'un adını bile duymamıştım ama ortak kütüphanesi, ortak yemek salonları, ortak kullanım alanları olan, olabildiğince küçük tutulmuş özel mekanlarıyla birlikte ortak güzel komünal bir hayat için bir arada olunabilen mekanların ortak özellikleri neydi ve yeniden üretilebilir miydi bu mekanlar? Buydu benim konum.

BU: Bir yandan da yüksek lisans sırasında çalışmaya arkadaşlarıyla kurduğun bu ofiste devam ettin. Yani genç yaşta aile ile maddi bağlarını koparmıştın.

NS: Aile ile maddi bağım aslında çok önce, Lise 2'de kopmuştu. El becerileri olan bir çocuktum. Babamın memuriyeti nedeniyle ortaokul 2. sınıfın yazından itibaren her yaz üç, üç buçuk ay Bodrum'da kalırdık. Kendi kendime çeşitli şeyler yapıyordum. Nal çivisini keşfetmiştim. Enteresan bir alaşımdır. Çok yumuşaktır karga burunla onu eğip bükerek ötekilere geçirip bir şeyler yapıyorum. Bir kolye yapmıştım kendime ve boynumda nal gibi kocaman bir kolye ile geziyordum. Kıyıda oturmuş, bunları yapmakla uğraşırken bir İngiliz turist geldi ve "Bu kolyeden bana da yapar mısın?" diye sordu. "Yaparım" dedim. Fiyatını sorduğunda bir dil sürçmesiyle o gün için oldukça yüksek sayılabilecek bir fiyat söyledim. Tamam dedi, akşam Han Restoran'da yemekteyiz, saat on ikiyeye kadar getirebilirsin. Yarın gidiyorum ama getirirsen paranı orada ödeyeceğim. Gittim. Fiyakalı bir yerdin o yapıyı ve mekânı hiç unutmadım. Ve ilk fırsatta da Bodrum'da yaptığım Colossus Otel ile Han Restoran'ın etkisini taşıyan bir yapı inşa etme şansım oldu. Büyük bir masada oturuyorlardı, beni gördü ve elini kaldırdı. Gittim yanına, deriden bir kese yapmıştım. Kolyeyi keseden çıkardı, beğenisini belirtten abartılı

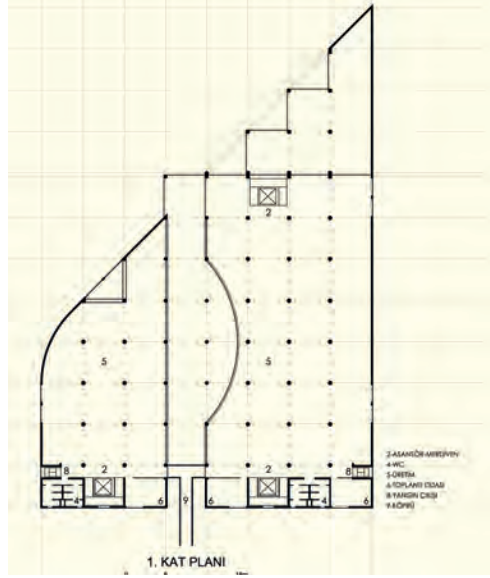
bir tezahürat yaptı ve masadakilere gösterdi. Ben masadan 8 siparişe ayrıldım. Hatta içlerinden bir tanesi benimkini önce yap diyerek parasını o sırada ödedi ve ben kendi paramı kazanmaya böylelikle başladım. Evle parasal bir bağım kalmadı.

BU: Müthiş. Okul bitiyor ve yüksek lisanstan sonra hepimizin yakından bildiği Bektaş'ın ofisinde geçen dört yıllık dönem başlıyor. Usta çırak ilişkisi çift taraflı bir ilişki. Biz bunu hep tek taraflı konuşuyoruz. Aslında bir şeyi öğretebildiğin sürece gerçekten biliyorsun bana sorarsan. Bu dönemi biraz anlatır mısın?

NS: İzmir'deki ofis devam ederken, yüksek lisansın sonuna doğru, akademik olmaktan daha çok yapı yapmak istediğimi fark ettim. O güne kadar da böyle bir donanımım olmadığı için kendime bir "usta" bulmaya ve okul kadar bir zamanı, dört yılı bir şey beklemeden, para kazanmadan, ikinci öğrencilik, bir tür yüksek lisans gibi değerlendirmeye karar verdim. Yüksek lisansa başlamadan, üniversite son sınıfta, bu akademik hayal sürerken, Proleterya devriminin önce İngiltere'de olacağını tahmin eden Marx'ın da etkisiyle, İngiltere'ye gitmiştim. Sanayi devrimi ve işçi sınıfının izlerinden

Bristol, Liverpool, Manchester, Londra'da dolanarak kendime bir yüksek lisans programı bulmaya çalıştım. Bristol'da bir dil okuluna girdim. Orada oldukça keyifli bir hayat kurmaya başlamıştım ancak sınavlarımı vermem gerekiyordu. Döndüm. Döndükten sonra da çok buralı bir adam olduğumu fark ettim. Yani çok iyi koşulların da olsa, sokağa çıktığım zaman nereye çıkıyorum, kimlerle itişip kakışıyorum gibi gündelik ayrıntıların benim için önemli bir şey olduğunu ve bir yabancı gibi yaşamayı sevmediğimi fark ettim. Sonuçta döndüm ve yüksek lisansa başladım. Yüksek lisansın sonuna doğru da usta arama meselesi için kendime hedefler koydum. Cengiz Bektaş, Tekeli-Sisa, Sedat Hakkı Eldem, Behruz Çiçinci ve Turgut Cansever. Beş tane ofisin en solcu daha doğrusu da tek solcusu olanı Bektaş olduğu için de Bektaş birinci sırada duruyordu. Bu arada Bektaş'ın İstanbul, Ankara ve İzmir'de, üç ofisi var. İzmir ofisinde de bir arkadaşım çalışıyordu, o arkadaşımın yardımıyla, Bektaş'ın Edirne evleriyle ilgili yaptığı bir saha çalışmasına katıldım. Onlarla birkaç gün Edirne'de kaldım. Ve inanmadım böyle bir çalışma olabileceğine, büyülendim resmen. Sonra bir sepet gibi oturaktan sıkıldığım için Bektaş'a ben de sizi nasıl gördüğümü anlatabilirim miyim dedim. Bu

Bektaş'ın çok hoşuna gitti. Bana, İzmir'e gitmek zorunda değilsen İstanbul'a gelir misin diye sordu ve İstanbul'a geldik. Öyle bir saatte geldik ki tam bir akşam yemeği saati, benim yanımda oturur musun dedi, oturdum. Konuşmak, onunla çalışmak istediğimi söylemek için fırsat kolluyorum. Bektaş benden önce davrandı ve İstanbul'a gelmek, benimle çalışmak ister misin dedi. Kendisine de söylediğim gibi, 30 saniye geç kalsaydı ben soracaktım. Hemen kabul ettim. O zamanki aylık kazancımın neredeyse onda biri olan maaşı da kabul ettim ve Bektaş'la çalışmaya başladım. Deli gibi çalışarak dört yıl geçirdim. İşe başladığım gün hedefimin dört yıl çalışmak olduğunu söylemiştim. Dört yıl, dört ay çalıştıktan sonra ayrıldığımda Bektaş benimle iki buçuk yıl konuşmadı. Kızıyla evli olduğum için velihaht prensin ihaneti gibi olmuştu. Ayrıldığımda Brütüs konumuna gelmişim ama sonra bir şekilde anlatabildim derdimi. Sonrasında her zaman iyiydi aramız. Bektaş'tan ayrıldıktan sonra karım ve kızımın birlikte iki yıl serserilik yaptık. Gitmediğimiz yer, yapmadığımız şey kalmadı. Görmediğimiz antik kent bırakmadık. Paramız yoktu, fotoğraf satıyordum. Fotoğraf laboratuvarını kullandığım arkadaşım Emlak Bankası'nın şubeleri için bir fotoğraf dizisi istediklerini söyledi. Her şube

için, şubelerin yer aldığı bölgenin geleneksel evleri ile modern evlerini buluşturan bir kolaj serisi hazırladım. Yönetim Kurulu'ndan geçti ve Emlak Bankası'nın duvar panolarını yapmaya başladım. Oldukça büyük ve sürekliliği olan bu iş sayesinde iyi para kazandım. Ancak iki buçuk yılı mimarlık yapmadan geçirinca kaşınmaya başladım, artık yerimde otursam, bürom olsa, mimarlık yapsam duygusu geldi.

BU: Mimarlığı özledin yani...

NS: Evet özledim. İstanbul'a döndüm bir arkadaşımın yönlendirmesiyle Nişantaşı'nda iç mimarlık yapan bir ofise destek vermeye başladım. Büyük bir iş almışlardı ve desteğe ihtiyaçları vardı. Çok da eğlenceli insanlardı. İç mimarlık zaten İzmir ofisinden iyi bildiğim bir şey olduğundan iç mimari projeler çalışmaya başladım. Tabii bu kadar çalışkan bir adam görünce patronum, bana ortaklık teklif etti. Kabul etmedim, mimarlık yapmak istediğim için onlarla yollarımı ayırdım. Gön Deri firmasının reklamlarını yapan ajansın sahibi olan bir arkadaşımın firmasının Şişli'de açacağı mağaza için mimar aradığından bahsetti ve böylece Gön'ün sahibi Engin Altaş ile tanıştık. Engin'i çok sevdim ve çok iyi arkadaş olduk. Onların mağazalarını yaptım ve mağaza çok ilgi gördü, çok sevildi. Yere göğe koyulmuyor. Deli gibi, her şeyi tasarlayacağım diye elektrik düğmelerini bile kendim yapmıştım. Engin bir sanayi sitesi yapacaklarını, sitenin yüzde ellisinin müteahhite verileceğini, yüzde 50'sinin Gön'e ait olacağını ve bu bölümü deri fabrikası yapacaklarını anlatıp, projeyi gösterdi ve "iç mimarisini" benim yapmamı istedi. Projeyi beğenmedim. Neden doğru dürüst, güzel bir şey yapmıyorsun dediğimi, "ne bileyim sanayi sitesinin güzel olur mu?" demişti. Cuma günü konuştuk, pazartesiye kadar izin istedim. Araziyi daha önce görmüştüm. Hafta sonu aralıksız çalışarak projeyi çizdim. Tasarımı ilk gördüğünde Engin'in tepkisini hiç unutmuyorum: "Nasıl yani, gerçekten bu olur mu?" dedi ve ruhsat almış ve inşaatla başlamaya hazır

projeyi bırakıp, "Bu projeyi yapalım" dedi ve benim İstanbul'daki kişisel buluşturana bir kolaj serisi hazırladım. Yönetim Kurulu'ndan geçti ve Emlak Bankası'nın duvar panolarını yapmaya başladım. Oldukça büyük ve sürekliliği olan bu iş sayesinde iyi para kazandım. Ancak iki buçuk yılı mimarlık yapmadan geçirinca kaşınmaya başladım, artık yerimde otursam, bürom olsa, mimarlık yapsam duygusu geldi.

BU: Mimarlık fakültesinde okurken Nevzat Sayın mimarlığı ile beni tanıştıran yapı da Gön Fabrikası'ydı, demek arka planını bilmesem de önemini doğru kavramışım. Gön'ün ardından 1990'lar senin için art arda başarılı projelerin yapıldığı bir dönem oldu. Benim açımdan Gön'ler dışında, Pulver ve Boşluktaki Beyaz Ev 90'ların en çarpıcı yapılarıydı. Sen bu dönemi nasıl hatırlıyorsun? Kalbi soldan atan bir genç olarak İstanbul'a sermayenin merkezine gelip kendi pratiğini oluşturdu. Türkiye'de Özal'lı yılların ardından büyüyen özel sektörün etkisiyle, değişen işveren profili mimarlık üretimini ölçtüyü ve yapı tipolojisini çeşitlendirdi. Sen bu dönemi nasıl değerlendiriyorsun?

NS: Aynı sırada birbirine benzemeyen bir çok şey vardı aklımda. Her ne kadar buralarda yapı yapmaya çalışıyor olsam da, "taşradan" gelmiş birisiydim önünde sonunda. Ama mimarlık yapmayı çok sevmiştim, inşa edilen mimarlık beni büyülemişti bu denemelerde. İstanbul'daki mimarlık ortamında tutunmaya çalışıyordum. 1990'lardan bahsederken benim için çok önemli olan, senin değinmediğin post-modern bir yapı daha var, Shell Genel Müdürlüğü...

BU: Doğru, ben tamamlanma tarihini esas alarak Shell'i 2000'lerde konuşmak üzere not etmişim

NS: Shell genel merkez yapısına ilişkin bir davetli yarışma açtı ve ben de davet edildim. Yarışmayı kazandık ve yapıyı Ali Üstay'la, Üstay İnşaat'la birlikte yaptık. Ali Üstay gerçekten titiz, işine çok meraklı, ben de çok heyecanlıydım. O gençlikle ve merakla şantiyeye prefabrik üretimine ilişkin bir atölye bile kurduk: Bugünkü gibi prekast eleman üreten firmalar olmadıktan prekastlarımızı şantiyede yaptık.

BU: Şunu çok merak ediyorum; o anda sınırlı sayılabilecek bir tecrüben var. Yapısal olarak yeni bir şey denemek istiyorsun, mesela prekast. Buna ilişkin nasıl bilgileniyorsun, kaynaklar halen sınırlı sayılabilir. Sen "yapmayı" nereden biliyorsun o sırada?

NS: Ne güzel bir soru. Bektaş benim için olağanüstü bir şans oldu. Mesela Ankara'da Türk Dil Kurumu'nu, Toprak Mahsulleri Ofisi'ni, Emin Hattat için yaptığı oteli geziyoruz. Cephede incecik doğramalar arasında incecik beton elemanlar görüyorum. Bu nedir, nasıl yapılabilir? Bu siva değil, taş değil, prekast elemanlar bunlar. Bütün bunları yazıyorsun aklına, peki detayı nasıl? Bektaş'ın detay arşivi çok zengin olduğu halde onunla da yetinmiyorum, soruyorum; duvara nasıl bağlanıyor? O pencereye onun üzerine nasıl oturuyor diye? O sıralarda artık çok zenginleşmiş bir detay bilgim vardı açıkçası. Onun için de Üstay gibi donanımlı bir müteahhitle karşılaşınca keyifle çalıştım. Shell Binası ya, kırmızı ve sarı taşlardan oluşan bir bina tasarlamıştık. Preskastların da bir kısmı kırmızı, bir kısmı sarı. Aynı rengi yakalayabilmek için doğal taşı öğütüp, onun mıcırlarını ve kumlarını kullanılıyorduk. Bütün agrega taştan elde ediliyordu. Siyah çimento mu, beyaz çimento mu katılır, hangisi rengi yakalar diye çok emek verdik. Kaç sene geçti, o yapı hala zamba gibi duruyor. Bütün bu yapma bilgilerinin yanısıra öbür taraftan da post-modernizm diye bir şey ve Stirling'in de sarı kırmızı banlı binaları var.

BU: Stirling'in Stuttgart Müzesi'nden de izler var Shell'de değil mi?

NS: Var. Taklitle öğrenmenin iyi bir öğrenme yolu olduğuna inanırım. Ama nesneyi değil de yöntemi taklit etmektir buradaki kastım, oradaki akıllı bulup çıkarmak. Mimesis diyebiliriz. Stuttgart'a hiç gitmedim ama Stirling'in müzesini literatürden biliyorum, onun yanı sıra Beşiktaş'taki Sinan Paşa Camii'ni de, Selçuklu

Shell Genel Müdürlüğü (Fotoğraf: Cemal Emden)

kervansaraylarının siyah beyaz taş sıralarını da, antikitenin taş duvarlarını da biliyorum. Bu "eski bilgiler"i bir araya getirince Gön 1'de ve Shell'de enikonu post-modern denebilecek şeyler yaptım. Bu tutum, yakın tarihli başka bir yapı olan Irmak Lisesi'nde, gri sıralara ve ahşap tonozla dönüştü. Niye ahşap tonoz biliyor musun? Türkiye deprem kuşağında. Shell binasını yaparken çok çok önemli bir mühendis olan Hami Gürün ile çalışmışım, Cengiz Bektaş'la çalıştığı zamanlardan tanırıldım. Hami Bey şöyle dedi: "İstanbul gerçekte birinci derece ama bütün yönetmelikler ikinci derece deprem bölgesi gösterir. Çünkü inşaat maliyetlerini düşük tutabilmek için devlet bunu bilerek yapıyor. Benden ikinci grup deprem bölgeleri için yapacak projeyi istersen yapmam. İstanbul'da birinci derece deprem bölgesi için yapı yapılı." Tamam dedik, raporu ve projeyi sunduk. Shell yönetimi bina maliyetini arttırdığı gerekçesiyle kabul etmedi. Fakat kanıtlandı ki doğru yaklaşım budur. Irmak Lisesi'nin tasarım sürecine geldiğimizde önceden öğrenilmiş bir deprem meselesi vardı. Denizin kenarında, faya yakın, depremde en riskli alanlardan birinde bir okul tasarlıyorum. İlk yapılması gereken yapıyı yukarıya doğru hafifletmek olmalı diye düşünmüştüm. Bunu ancak yapıyı yukarı doğru toplayarak ve hafif malzeme kullanarak yapabiliyordum. Ahşap ve tonoz bu ihtiyacın cevabı olarak ortaya çıktı. Bunu Türkiye'de yapacak bir yer olmadığı için şimdi İzmir'de yaşayan arkadaşım, mimar Vedat Tokyay'ın temsilcisi olduğu Kuzey İtalya fir-

ması olan Holtzbaue ile temasa geçtik. Vedat'la, İtalya'ya gittik. Projeyi, ne yapmak istediğimizi anlattık. Hazır oraya kadar gitmişken de orası senin burası benim gezdik. Bolonya, Verona, Scarpa bilgileriyle donatılmış olarak dönünce bakır çatı, ahşap tonoz, sıralı almalı duvarlar belirdi.

BU: Irmak Lisesi'nde artık post-modern dilin sadeleştiği, moderne kaydığı bir mimari dil var değil mi?

NS: Haklısın. Biçimsel denemelerle bir yere varılamayacağını anlamış olmalıyım ki daha sadeleşmiş, sakinleşmiş bir yola girmeye başlamışım galiba. Her şey değişiyor gibi görünse ve gerçekten değişse de bazı şeyler de değişmeden kalıyor. Stoacıların dediği gibi özünde olan değişmeden kalıyor. Hedonistlere kalırsa her şey hep değişiyor. Ben hep ikisinin arasında seyrettim.

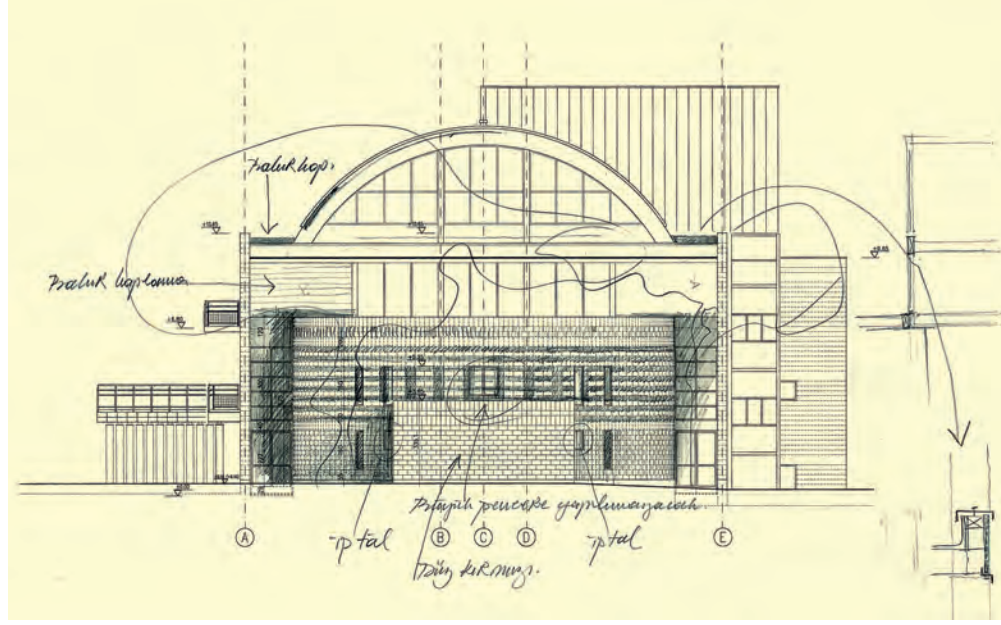
BU: Anlıyorum ne demek istediğini. 2000'lere geldiğimiz zaman aslında birçok farklı tipolojide, yüksek metrekarelerde yapılara imza atmış, o günün ölçülerine göre artık kurumsallaşmış bir mimarlık ofisi haline geldin. 2000'leri bir olgunlaşma dönemi olarak tanımlamak herhalde yanlış olmaz. Yahşi bey, Santralistanbul, Umur Matbaa, Evidea, Doğan Holding, Banvit gibi birçok önemli yapıya imza attın. Artık 2000'lerde modern, post-modern , modern gibi ifadelerinin kullanılamaz

hale geldiğini ve Nevzat Sayın dilinin tam olarak oturduğunu söylemek mümkün bence.

NS: Evet, bu örnekler için böyle bir şey söylebilir belki ama hepsi birbirinden çok farklı yapılar. Sanırım hiç bir zaman üslupçu bir tavrim olmadı. Konuya, imkanlara ve kimi zaman açıkça anlatılamayacak olanlara tutunup, sorunları veriye dönüştürerek mimarlık yapmaya çalıştım. 2000'lerde daha yerine oturmuş ve kendi gerçekliğini oluşturmaya başlamış olan şeyler çıksa da hepsi farklıydı ama hepsinin altında benzer bir düşünce yapısı olduğunu da biliyordum. Yani o karmaşık ve değişen şeylerle daha düzenli ve değişmeyeceğini düşünebileceğimiz şeyler arasında dolayımı ve git gelli bir ilinti olduğunu sanıyorum. Mesela yüksek lisans tezimin Karl Marx Hoff gibi bir yer üzerine olması, sonunda Evidea'yı yaptırıyor. Evidea'yı İhsan Bilgin ve Emre Arolat ile birlikte yapmıştık. Bu şemayı ilk önerdiğimde "Yok artık!" demişlerdi, İhsan çat diye atladı ve "Karl Marx Hoff bu" dedi ve ekledi; "Peki bunu nasıl anlatacağız?" Nitekim Yapı Kredi Koray'ın yöneticileri de durumu fark etti. "Bu komünist blokları bize satmayı düşünmüyorsunuz değil mi?" diye bir soru belirdi ve proje bu sunuşta kabul edilmedi. Yapı Kredi Koray'ın danışmanı Jean Pierre ikna olsa da yöneticiler ikna olmamıştı. Orta ve orta alt gelir gruplarını hedefleyen bu konuların bir sosyal konut olarak algılanması gerekiyordu. Evler minimize edilmiş, ortak yaşam alanları maksimize edilmişti. Elli metrelik bir yüzme havuzu, lokantası, spor salonu, çocuk kulübü, kuaförü, bakkalı, kreşi olan bir yerden söz ediyorduk; "Düşünsenize", dedim. "Küçük bir para veriyorsunuz ve kocaman bir şeye sahip oluyorsunuz." Ama hem siyasi olarak hem de pazarlama açısından bu düşünce doğru bulunmamıştı. Danışmanların desteklemesine rağmen Yapı Kredi Koray kabul etmedi. Beni de şeytan dürttü, fokus grup yapılmasını önerdim; profesyonel olmak böyle bir şey; Yapı Kredi Koray üç tane on beş kişilik fokus grup oluşturdu. Projeyi gruplardan birine Emre, birine ben, birine İhsan anlattık ve kırk beş kişiden kırk kişi "Ben burada yaşarım" dedi. Böylelikle biz işi aldık ve önerdiğimiz şeyi hayata geçirdik.

BU: Evidea bu anlamda hala güncelliğini koruyan ilginç bir proje. Bir yandan bir sermaye grubu için kar odaklı, buz gibi kapitalist bir meta, bir diğer yandan plan şemasını, ilhamını Karl Marx Hoff'dan alıyor. Oldukça güçlü bir fikir ama bir yandan, "Altın 8, soldan 33. pencere benim evim" dedirten, oldukça güçlü modernist bir imgesi de var. Bir yandan da mimarlıkta güzellik ve çirkinlik eksenine sıkışmış bu işveren mimar ilişkisinde acayip ufuk açıcı bir diyalog örneği anlatıyorsun. Yani çok fazla tanımla muğlaklaştırarak buluşturan bir örnek.

NS: Aslında bu tavrım hiç değişmedi. Tafuri, "Mimarlık sermayeyle ve siyasetle o kadar iç içedir ki, hayatın anlamlı katmanları için bir

Irmak Lisesi (Fotoğraflar: Nevzat Sayın)

şey yapmasını ondan bekleyemeyiz" der ya, bunu bir kere kabul ettikten sonra mimarlık yapmaktan vazgeçmek yerine problemi "iyi mimarlık" olarak "daraltıp" ama "derinleştirerek" bakmaya başlayınca, işverenin bir sermaye grubu mu, bir kooperatif mi olduğu konusunu çok fazla önemsemiyorum. Önemsemiyorum çünkü hepsinin hareket noktası karın maksimizasyonu. Bu da pek sosyal sorumluluk sayılmaz. Bu ele alış mimar için aşırı iyimserlik olabilir. Ama bende vardır o aşırı iyimserlik.

BU: Ben bunu iyimserlikten ziyade gerçekçilik olarak görüyorum.

NS: Gerçekçi daha güzel, daha da iyi bir sıfat. Siyasi örgütlerin içinde çalışırken iyi öğretmenlerle karşılaştık. Bu karşılaşmalardan çok önemli iki şey kaldı. Biri "Sürekli mızıldanmıyorsunuz" demişti. "Şunu unutmayın, sorunu veriye dönüştüremezseniz sizden hiçbir şey olmaz, sürekli mızıldanırsınız." Bu çok sihirli bir uyarıydı. İkincisi de hazırlıksız konuşma diye bir şey yapardık; 10 kişi bir araya gelip, "kın kanatlıların solunum sistemini"

tartışacaksınız ve bu ömründe ilk defa duyduğunuz bir şey olacak. Önce yadırgıyorsunuz, sonra bilenlerin konuşmalarından dinleyerek belli çıkarsamalarda bulunuyorsunuz. Asıl önemlisi, azıcık bilgiyle hazırlıksız konuşarak çekingenliğini kırıyor ve kendinle birlikte ötekilerin de konuyu açmasını sağlıyorsunuz.

BU: Olgunluk dönemi olarak tanımladığımız 2000'lerde eğitim konusu da hayatına giriyor. İhsan Bilgin'le Yıldız Teknik Üniversitesi'nde başlayan formal eğitime katkı, Yahşibey'de de enformel kurguda devam etti. Sana verilen TürkSMD Büyük Ödül gerekçelerinde de değinilen eğitime katkı o dönemden bu yana kesintisiz olarak devam ediyor. Mimarlık eğitiminin bir yanında durmak önemsediyim de bir konu diye düşünüyorum. Bir noktadan sonra bir parçası olmanın dışında dönüştürücü bir rol oynamaya da gayret ettiğini gözlemliyorum.

NS: Bunları senden duymak benim için çok güzel ve çok önemli. Burada birkaç şey birbirinin içine geçiyor; ilki, İhsan benim için çok önemli bir figür, bütün hayatımın birkaç kişisinden

birisi İhsan Bilgin'dir. Beni ilk kez okula İhsan davet etti. O deyince yapılmalıydı ama öğrenciliğimden beri akademik dünyaya yakınlık duymamın da bu işi sahiplenmemde rolü büyüktü. İkincisi, bir zamanlar duyduğum ve çok önemsediyim, "Birinci ağızdan söyleyecek şeyi olanların konuşmak boyunlarının borcudur" mottosuydu. Yine burada da Bektaş'ın çok büyük payı var. Mesela bizimle geleneksel yapıları tartışırken, konuşurken öğretme biçiminin ne kadar önemli olduğunu hissetmiş, onunla da paylaşmışım. Yanıtı "Hiçbir şey öğretilmez ama her şey öğrenilebilir." olmuştu. Bunlar üst üste gelince benim okullarla ilişkim kaçınılmaz oldu. Bir de içtenlikle inanıyorum ki, biraz önce senin söylediğin şey, usta çırak ilişkisinde ikisi de öğreniyorlar. Ve içten bir hocanın bence öğ-

Evidia (Fotoğraf: Cemal Emden)

rencilerden öğreneceği çok şey var. Ve sonra o okul merakı, yani eğitim merakı, benim gibi okullarla arası hiç iyi olmayan ama okulların gerekli olduğuna da içtenlikle inanan biri için alternatif bir okul düşüncesini oluşturmaya başlamış olmalı. 1999'da staj için başvuran çok öğrenci vardı. Ne yapsak diye konuşurken "hepsini alalım" dedi Han. Ondan çıktı yanılmıyorsam ilk fikir. Ardından İhsan'la konuştuk. Kuştepe böyle bir çalışma için en uygun yerdi. Çingenerler, Kürtler, alt gelir grupları, sorunlar, suçlarla yüklü bir varoştur. Serhan, Oğuz Özerden ve Yiğit Ekmekçi'yle konuştu ve bize yönetim kurulu odası açıldı. 30 öğrenciye yemek kartları, kırtasiye kartları verildi. Bugüne kadar yaptığımız en inanılmaz, en sistematik yaz okulu oldu. Hızımızı 99 depremi kesti ve sergimizi o anda yapamadık. Ama daha sonra yaptık. Orada bu okul meselesi üzerine çokça düşünme fırsatı bulduk. Aslında öğrencilerin bizden değil birbirlerinden öğrendiklerini, bize düşenin de görebilecekleri mesafede durmak olduğunu, çünkü varlığımızın neredeyse bir katalizörlük olduğunu fark edince bu yapılanmanın üzerinde durmaya başladık. "Yeni bir mimarlık okulu" düşünebilir miyiz fikri doğdu. Konuyu Oğuz'a açtık. Oğuz "Fazlası olan bir mesleğin okulu mu olurmuş?" dedi. Biz konunun peşini bırakmadık. Oğuz'u da ikna edip Bilgi'deki mimarlık okulunu kurmuş olduk. İhsan Bilgin ve Tansel Korkmaz'ın devreye girmesi meseleyi çok daha sistematik bir hale getirmişti. Yahşibey Atölyeleri ise 2000'de Mert Eyiler'in fikriydi. Mert, "Kırsal kesim mimarlığı üzerinden gelenek, yerellik, basit şeylerin teknolojiyi, taş, toprak anlatıyorsun, niye Yahşibey'de bir yaz okulu yapmıyorsunuz?" diye sordu. O sırada Emre Senan'ın Yahşibey'deki evini yapıyordum. Böylece Yahşibey Atölyeleri başladı. Yahşibey'deki mimarlık okulu da Bilgi Üniversitesi'ndeki yeni okul düşüncesini tamamladı.

2007, Yahşibey Tasarım Çalışması Fotoğraf:ESTV arşivi

BU: Eğitim ve pratiğin iç içe geçtiği, rüzgâr gibi 2000'lerden sonra 2010'ların en önemli çıktılarında biri "Düşler/Düşünceler/İşler" sanırım. Bal Parmak, Umur Basım yine bu dönemin öne çıkan yapılarından. Malatya Camisi, her ne kadar hayata geçmemiş olsa dahi bu tipolojiye ilişkin birçok kalıbı tartışmaya açması açısından çok kıymetli. Sen ne dersin?

NS: Giderek birikimin, söyleyebileceğin şeyler, yapabilme becerin artıp, bütün bunları üst üste koyunca yeni konular çok daha kıskırtıcı olmaya başlıyor ve tam argoda-ki gibi uyuzunu kaşımaya başlıyor... Benim için mistik mekanlar her zaman çok önemli oldu. Dinsel inançlardan azade biri olmama rağmen bu konuda da meraklı biri olmaktan bir türlü kurtulamıyorum. Bu merak beni sonunda mistik mekanlara, camilere, cem evlerine, kiliselere, sinagoglara ve diğer ibadet mekanlarına taşıdı. Malatya Camii de bu çerçevede ilginç bir konuydu benim için.

BU: Malatya'da gerçekten 5000 kişilik bir cami gerekli midir?

NS: İşverenime "Malatya'da bu kadar büyük bir camiye gerek var mı?" diye sorduğumda beni Malatya'nın iki büyük camisine götürdü. Birinde beş kişi, diğerinde de on kişi vardı öğle namazında. "Tamam ama Cuma namazı, bayram namazı ya da önemli birinin cenaze namazı için de o kadar insanın girebileceği yer yok. Süleymaniye Camii gerekli miydi, değil miydi diye tartışır mıyız şimdi?" dedi ve buna benzer konuşmalarla beni bir şekilde ikna etti.

BU: Sanki sen de ikna olmayı istemişsin. Bir taraftan manevi olarak bunu sorgulamam lazım diyor Nevzat, öbür taraftan da bunun getirdiği problemlerle baş etmek için de sabırsızlanıyor herhalde.

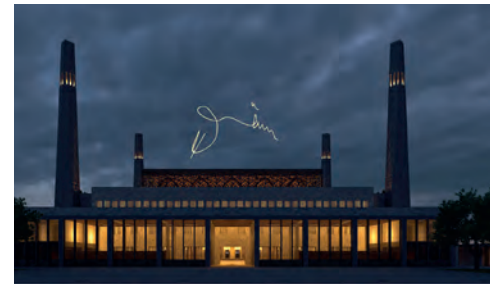
NS: Doğru, ikna olmak için kendimi kurmaya başlamış olmalıyım. Cami konusu bu ikna olmalarla başladı ve uzun zamanlarımızı

Malatya Camii

orada geçirdim. Malatya, Osmanlı döneminde çok önemli bir yer değil ama beylikler ve Selçuklular döneminde çok önemli bir yer. Beylikler döneminden kalan çok direkli camiler var. Bu camilerin bir çoğunun dış duvarları taş, çatıları ve kolonları ahşaptır. Çoğunda kubbe yoktur, kırma çatı vardır. Bu örnekleri taramaya başladım ve Konya Beyşehir'de üç gün kaldım. Neredeyse projeyi orada yerli yerine oturttum kafamda. Dolayısıyla Malatya Camisi'nin ilham perisi

Eşrefoğlu Camii'dir. Cami meselesi birkaç konuda düşünmemi sağlamıştı. İnanmasam bile iyi bildiğim bir konuda tasarım yapabildim; kuralları çok net bir kullanımda yeni bir şey yapabildim; arkitektonik dediğimiz şeyi strüktür ve mekan bileşimi üzerinden değerlendirerek okunaklı bir şey yapabildim; izlek olarak geleneğe tutunsam bile yeni bir cami olmasını sağlayabildim. Daha ne olsun? Bu proje için kendini ikna etmeyip ne yapacaksınız?

BU: 2020'lere geldiğimizde zaten Balçova Cem Evi'nde yine benzer bir problematiğin bu sefer bambaşka bir şekilde yanıtlanmasıyla karşılaşırız. Ben orada belirgin bir Eduardo Sauto de Maura etkisi hissediyorum.

NS: İlk bakışta bana da öyle geliyor ama bu alelacele bir benzetme olur. Hem plan hem de kütle açısından çok farklılar. Kırmızılıkları arttırıyor benzerliği. Balçova Cemevi'nin ilham perisi esas olarak Bodrum yakınlarındaki Acar Dede Türbesi'dir. Türbe beyazdır ama kızılbaşlar için kızıl bir yapı yapmaktan kendimi alıkoymak istemedim... Maura'nın Paula Rega Müzesi'ni gördüğümde hem sevmiş hem sevinmişim. Kırmızı yapma cesretini o yapıdan aldığımı söyleyebilirim. Benzerliklerinden memnunum. Alevilerin saklı gizli yaşama zorunlulukları yüzünden cem evlerinin içleri vardır ama dışları yoktur. Mekanın karakteristik içini genellikle, "tütekli tavan" dediğimiz ve tepe noktasında penceresi olan piramidal bir çatı örtüsü oluşturur ama dışarıdan bakınca bunu göremeyiz çünkü kırma bir çatıyla örtülüdür. İçi bu olan yapının içini yansıtabileceği dışı nasıl olurdu diye kurmuştum problemi. Plan düzlemi ve piramidal tavan için izlek Malatya'nın Onar Köyü'nde, 1200'lere tarihlenen

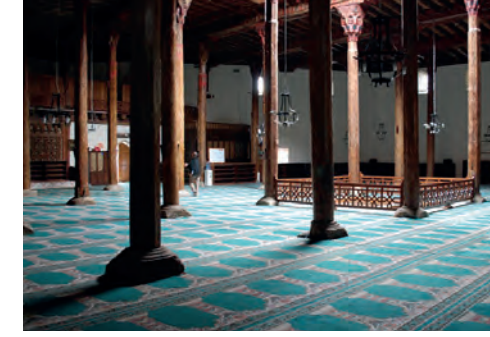

Eşrefoğlu Camii (Fotoğraf: Nevzat Sayın)

"Büyük Ocak"tır. Uzunca bir "Yol"dan tepesinde pencere olan tütekli tavanla örtülü "Meydan"a varılır. Dışı için izleklerimden bir diğerinin de Maraş Taş Mescid'deki türbeler olduğunu söylemeliyim. Ayrıca kümbetler de yine bu izleğin karakteristik örnekleridir. Günkut Akın'ın doktora tezi olan "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Tarihsel Ev Tiplerinde Anlam" bu tür konular için bulunmaz bir kaynaktır.

BU: Son yıllarda kendi mimarlığını anlatırken bu coğrafya meselesi, Akdenizlilik meselesini gittikçe daha güçlü, ideolojik olarak çok daha tanımlı şekilde ortaya koyduğun bir dönemin içindeyiz. YKY'dan çıkan son kitabın "Coğrafi Bir Mesele Olarak Mimarlık" da bunun altını çiziyor. Dolayısıyla bugün artık tüm yaşamın boyunca ürettiklerinin katmanlaştığı ancak hala neredeyse ilk günkü heyecanla yapı yapmaya devam ettiğini gözlemliyorum. Bugün masanda neler var, seni heyecanlandıran, üzerinde çalıştığın?

NS: 160 IQ'nun üzerindeki çocuklar için yaptığımız bir okul var. Çok ilginç, atıpkı bir okul. Bir diğeri Aydın Doğan Güzel Sanatlar Lisesi'nin müzik bölümü için yaptığımız konser salonu, mağara gibi bir yer, çok seviyorum o projeyi. Esenyurt'ta Baykar Holding için bir Fen Lisesi projesi çalışıyoruz. Eczacıbaşı sponsorluğunda Bodrum Ortakent'te de bir başka Fen Lisesi için çalışıyoruz. Ayrıca Tosyalı Çelik sponsorluğunda Kilis'te bir okul projesi üzerinde çalışıyoruz. Devasa bir okul, 50 bin metrekare kapalı yapı alanı var. GOSB'da Conta Fabrikası'nı yeni bitirdik, teslim ettik ama hala ufak tefek işleri var. Ahşap Ürünler Fabrikası için, Conta Binası'nın hemen yanındaki parselde bir mobilya fabrikası yapıyoruz. Çok heyecan verici bir konu çünkü büyük olasılıkla kendileri inşa edecekler ve mobilya yapar gibi bir bina yapma şansımız olacak. Düzce'de Pekintaş prefabrik betonarme elemanlarıyla bir poliüretan fabrikası yapıyoruz KimPur firması için. Yalova Organize Sanayi Bölgesi'nde, tamamlandığında toplam kapalı alanı 240 bin metrekare olacak olan bir matbaa ve kağıt ürünler fabrikasıyla uğraşyoruz. İskenderun'da Tosyalı Çelik için genel müdürlük binası yapıyoruz. Urla, Çeşme, Seferihisar, Ayvalık ve Assos'ta irili ufaklı konut projelerimiz var.

BU: Neredeyse hiç olmadığın kadar yoğunsun diyebilir miyiz?

NS: Hep yoğundum ama bu hayatımın en yoğun dönemi galiba.

BU: Ne kadar müthiş! Tabii bu konuştuğumuz dışındaki, TRT 2'de hazırlayıp sunduğumuz MİM programını son derece önemli buluyorum. Mimarlıkla ilgili ulusal televizyonda böyle bir programın varlığının çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Kendi deneyimimden böyle bir işin ön hazırlığının gerektirdiği zamanın ve emeğin de azımsanamaz olduğunu biliyorum. Dolayısıyla o da büyük bir yoğunluk. Bunun dışında burada anlatmadığım, yarışmalarda jüri üyelikleri, çeşitli belediyelere verdiği destek, fotoğraf sergileri de var. Bu arada yine sana verilen TürkSMD Büyük Ödül'ün gerekçelerinde de yer alan "bilginin sürekliliğine verdiği önem" kavramını da vurgulamak istiyorum. Yaklaşık iki saatlik sohbetimizden edindiğim izlenim sadece bilginin sürekliliği değil hiçbir şeyi reddetmeden her şeyin, hayatın, dostluğun, kültürün, coğrafyanın sürekliliğine vurgu yaptığını görüyorum.

NS: Evet, aslında bütün hayata öyle bakıyorum. Herhangi bir şey bir kere olduğunda bir daha hiç bitmiyor. Bittiğini düşünmek bence çok travmatik bir şey ve belki benim inadım da yine buradan kaynaklanıyor. On yılda bir her şeyin baştan aşağı değiştiği bir ülkede değişmeyen şeylere tutunmak başlı başına bir inada dönüşmüş olabilir.

BU: Nevzat Sayın Tabula Rasa'ya inanmıyor diyebilir miyiz?

NS: Bence böyle bir şey yok. Belki doğduğumuzda var ama sonraki zamanlar için yok. Hangi masayı bütünüyle nasıl temizleyebilirsin ki? İstediyin kadar sil süpür, az çok bir şeyler kalır masada.

BU: Senin mimarlığın ile ilgili her bir proje, her bir konu, her bir coğrafyada yeniden ve oraya özgü. Ama Nevzat Sayın'ın metodolojisi ile bir yaklaşım üretmek söz konusu olduğunda, tasarım süreci ve ofis örgütlenmesi konusu masaya geliyor. NSM'nin mutlu çalışanlar, hakla-

rın gasp edilmediği bir mimarlık ofisi olduğu izlenimine sahibim. Burada bir proje nasıl üretiliyor, ne kadarı, kimin uhdesinde?

NS: Belki başlangıç vuruşunu ben yapıyorum ama yapmasam da yapılabileceğini biliyorum. Bana göre tasarım her aşamada tasarım olduğu için onu geliştirmek, değiştirmek, dönüştürmek de tasarımın bir parçası. NSMH çok kısa olarak şöyle anlatılabilir. Aynı mekânda küçük ofisler var ve onların her biri kendi konusuyla ilgileniyor. Kimi zaman tek başına kimi zaman başkalarıyla birlikte. Manifaktür dönemi gibi, bir mekan var. Herkes kendi işiyle orda ve çalıştığı işle ilgili kazancının bir kısmını kendi alıyor, bir kısmını da oraya bırakıyor. Sıkıştığı zaman ötekileri ayartıp kendi projesine katabiliyor. Bu da yetmiyorsa ki şu anda böyle, daha önce bizimle çalışıp ayrılmış ofisler ile birlikte de çalışıyoruz. Tasarım yapmaktan, uygulama projesi çizmeye, şantiyeyi yönetmeye kadar işin ruhuna uygun bir iş bölümünü yapıyoruz. O yüzden büyümüyoruz zaten. 12 kişinin çalışabileceği bir yer var. On üçüncü kişiye yer yok ofiste. Çünkü ben ancak bu kadarını yönetebiliyorum. Her şey çok açık. Çalışma arkadaşlarımız proje ve şantiye işlerinin yanı sıra sözleşmeleri de yazıyor, hizmet bedellerini de belirliyor, işverenlerimizle gerekli konuşmaları da yapıyor ve karlılığı da hesaplıyor. Sigortamız, vergilerimiz çok açık. Gerçek değerler üzerinden. "Örtülü ödenek"le bir şey yapmıyoruz. Bunlar yan yana gelince sanıyorum bir arada olmak keyifli bir şeye dönüşüyor. Gerçek anlamda kolektif üretim yaptığımızı düşünüyorum. Çok daha iyi olabilir koşullarımız ama ülke koşulları buna izin vermiyor. Evet, ben hala tayin edici olanım. Bektaş için söylediğim benim için de geçerli; Salt'ta Bektaş'la birlikte çalıştığım zamanlar üzerine konuşurken "Hepimiz eşittik ama Bektaş daha eşitti" demiştim. Bu tanımı kendim için de yapabilirim.

BU: Bektaş'ın ofisinden bir Nevzat Sayın çıktı. Nevzat Sayın ofisinden bir başka Nevzat Sayın çıkar mı sence?

NS: Bence çıkar. İbrahim Eyüp, Hakan Deniz Özdemir, Sibel Özdoğan, Mert Eyiler, Serkan Çakıt, Tuğba Okçuoğlu, Bahar Lakerta, Gaye Keskin farklı tercihlerle devam ediyor ve işle-

Balçova Cemevi (Fotoğraflar: Nevzat Sayın)

rini iyi yapıyorlar. Ben tasarım odaklı biriyim ama şimdi daha geniş bir çalışma alanı var mimarlar için. Bir özgeçmiş yazmıştım kendime ve mezun olduğum okul olarak Bektaş'ı göstermiştim. Kulağına gitmiş, "Bir kahve içelim" diye çağırdı ve "Bu doğru değil" dedi. "Ben böyle hissediyorum, burası benim okulum" dediğimde "Peki burası bir okulsu neden başka bir tane daha Nevzat çıkmadı? Hiçbir şey öğretilmez ama her şey öğrenilebilir" dedi. Çok önemli bir cümleydi bu. Ben de öyle düşünüyorum açıkçası. Kim ne öğrenmek istiyorsa onu öğrenmek için NSMH bir tür açık kaynak sayılır.

BU: Ben Bektaş'ı mimar olarak değil, çocukluğumdan bir edebiyatçı olarak tanıdım ilk. Benim halam Yazko Sanat'ın redaktörüydü. Hatıralarımda net ve sert biri olarak kalmış. Senin ona göre daha yumuşak bir yanın var bence. Seninle her şeyin tartışılabilceğini hissediyorum.

NS: Evet, Bektaş sert adamdır. Kendine de, başkalarına da. Farkındaydı ama engellemiyordu. İnce yapıyı ve iç mimarlığı okul zamanındaki ofis ve atölye çalışmalarından bildiğim için İktisat Bankası'nın şubelerini

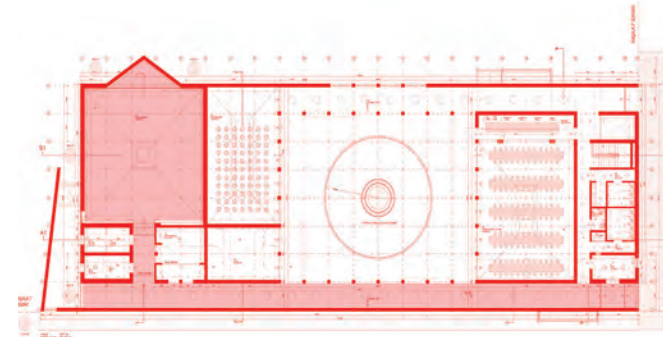
yaparken bir dolap eskizi yapıp imalat çizimini istemişti. Çizdim, beğenmedi. Önerdiği şekliyle dolabın çalışmayacağını söylediğimde "Ne diyorsam onu yap." dedi. Dediğini çizdim ama bana göre doğru olanı, olması gerekeni de çizdim ve paftaların üstüne patronun istediği ve olması gereken diye de yazıp duvara astım ve gecenin bir yarısı paftaları öylece unutup çıktım ofisten. Bektaş hepimizden önce gelirdi. Ofise gelince paftaları gördüğünü anladım. Özur diledim, ama suratıma bile bakmadı. Necati Usta öğleden sonra gelip paftayı alacak ve onların imalatına geçecek. Ben Bektaş'ın çizdiğini Necati Usta'nın önüne çıkardım. Necati Usta şöyle bir baktı, "Ulan, ben de seni mobilya biliyorsun, zannediyordum, bu olmaz ki." dedi. Niye olmasın falan diye de savunuyorum. Bektaş da yanımda. "Oğlum, bu kapaklar açılmaz." O öyle olmaz, bu böyle olmaz. Saydı sıraladı. Bektaş "Sen bir şey çizmiştin, getirsene şunu." dedi, getirdim, Necati Usta baktı "Tamam, soracak bir şeyim yok, budur." dedi. Aldı gitti paftayı. Bektaş iyi ki yapmışsın falan demedi, demezdi.

BU: Mesleğe ilişkin epeyce konuştuk, söyleşimizin de sonuna geliyoruz. Hayata ilişkin, yoğun çalışmana, işinle ilgili ihtirasların olmasına rağmen, keyife eğilimli, hayatı ıskalamayan biri olduğun izlenimini ediniyorum, ne dersin?

NS: Açıkçası bunun senin tarafından görül-müş ve söylenmiş olması çok hoşuma gitti. Evet, olabildiğince ıskalamadım ve hakkını vermeye çalıştığımı söyleyebilirim. Aslında konu çok basit: Bir rastlantıyla içinde olduğumuz hayatı nasıl daha anlamlı bir hale getirebiliriz? Yemeğe, içmeye, aşka, sanata, işe her şeye böyle bakılabilir ve bu anlam her yerde bulunabilir. Bu durum yine sorunu veriye dönüştürmek gibi bir şey. İçinde bulunduğum durumun, hayatımızın 'olmazsa olmaz' önemde bir yeri olmalıdır. Oraya tutunmak ve böylelikle diğerleriyle başa çıkmanın yolunu bulmak gerekiyor bence. Başa çıkamadığımız şeyler de var kuşkusuz ama sıkı bir yere tutununca varsın olsun diyorum. Stoacılar "Tanrım, değiştirebileceğim şeyler için güç, değiştiremeyeceğim şeyler için sabır ver." der ya...öyle bir şey...

Onar Köyü Cemevi Planı, 1200'ler.

İskenderun Tosyalı Çelik Genel Müdürlük Binası (Fotoğraf: MAK İnşaat Vinç Operatörü: Erdoğan Şahin)

Özel hayatı ve işi ayrı olan insanlar vardır, ikisini ayrı ayrı yaşayan. Mimarların bu ikisini birleştirmek gibi bir avantajı var ve bunlar iç içe geçtiğinde işler, tatiller, kaçamaklar, yemekler, içkiler, seyahatler de iç içe geçiyor ve hepsinin toplamından daha anlamlı ve büyük bir iyiliğe sahip olabiliyor insan. Geçirimli, bütünlüklü bir hayatı yaşayabilme becerisi de diyebiliriz...

BU: Çeperleri olmayan, kompartımanları olmayan bir hayattan söz ediyorsun.

NS: Çeperleri varsa bile geçirgen olan bir hayat. Hem kendi hayatımızdaki kompartımanların hem başka hayatların çeperleriyle ilişkisinde geçirgen.

BU: İşverenlerle ilişkilerini de çoğunlukla uzun soluklu görüyorum. Bir kısmı arkadaşlık ilişkisine dönüşüyor.

NS: 45 derece eğimli bir yerde benden bir yapı istendiğinde tüh keşke düz olsaydı diye başlamak yerine 45 dereceyi sorundan veriye dönüştürdüğüm gibi işverenlerimi de sorun olmaktan çıkarıp veri olmaya dönüştürdüğüm için iyi bir arkadaşlığımız oluyor. Burjuvaziyle de iyi ilişkiler kurulabiliyor... Bu her iki tarafı da zenginleştirici bir şey.

BU: Burjuvazi olarak tanımladığın işverene, dünya görüşünle etki edebildiğini düşünüyor musun?

NS: Evet, doğrudan ve dolaylı etki edebiliyorum. Büyük bir endüstrinin sahibi olan birinin çalışanlarıyla olan ilişkisini mekân üzerinden dönüştürmek de bunun bir parçası; mavi yakalıların beyaz yakalılarla birlikte yemek yemesi düşünülecek bir şey değil-

ken şimdi tersi düşünülecek bir şey değil. İnsanların çalıştıkları mekânda serbest mekanlara sahip olmalarının gerektiğini, bir çalışanın ayaklarını uzatıp kahve içmesinin zaman kaybı olmadığını anlatabildiğimi, aynı zamanda iyi arkadaşım olan patrona sendikalaşmadan kurumlaşmanın mümkün olmadığı yönündeki söylenmelerimin grevin bitişiinde etkisi olduğunu düşünüyorum.

BU: Mimarların egosu yüksek olduğu söylenir. Ben de katılıyorum bir ölçüde. Senin de egosu yüksek bir mimar olduğunu düşünüyorum. Ama bir yandan da meslektaşlarına senin kadar kolay ve içten iltifat edebilen, onların tasarladığı nitelikli yapılara bu derece ilgi duyan çok az mimar gördüm. Heyecan ve merakını hep taze tuttuğunu, bunun da seni yaşsız bir insan haline getirdiğini görüyorum.

NS: İtiraf edeyim ki, bu söylediğin şey benim için çok önemli ve bunu fark etmiş olmanı çok sevdim. İyi şeylerin içinde olmak, yanında durmak istiyorum. Farkettiğim iyilikleri kutlamak içinde olduğum yeri iyileştiriyor sanki.

BU: Bu tavrının bir başka vechesi de olumsuz gördüğün durumlar karşısında da bir o kadar net, zaman zaman sert olarak tanımlanabilecek bir tutum takınman diye düşünüyorum. Aslında bu iki durumu bir yandan da çok tutarlı buluyorum. Tabii bir güveni de beraberinde getiriyor diye düşünüyorum ilişkilerde.

NS: Ne güzel, umarım böyledir. Bazen tadını kaçırdığımı ben de fark ediyorum. Özellikle toplantılarda üzerinde konuşulan kişi orada yoksa ve onun hakkında sert bir şey söyle-

niyorsa kendimi tutamıyorum, avukatlığını yapar gibi konuşuyorum. O zaman dilim çok sertleşiyor farkındayım. Bir de satışlarda ara sıra şakanın dozunun kaçtığı yerlerde de sert cevap veriyorum. Kasıt olmadığını bildiğim halde ifadelerim sertleşiyor. Dediğin doğru ama maksadı aşacak kadar serttim affedersin demeyi de bildiğim için kırılıp dökülmüyor bir şeyler.

BU: Türkçe kullanımında yazılı ve sözlü olarak kendini ifade etme konusunda ciddi bir özen gösteriyorsun. Mimar olarak temsil araçlarının gücüne vakıfısın. Mimar olmadan çok önce kendi ideolojini ifade etmeyi, kendine benzeyen, benzemeyen birçok insanla öncelikli dil üzerinden iletişimi kurmayı öğrenmiştin. Gözlemediğim kadarıyla bu senin için önemli bir şey. Bunun sana sağladığı bir kolaylık olduğunu düşünüyor musun? Çünkü düzgün ve özenli dil kullanımını bugün neredeyse insanı hafif lümpen gösteren bir tavır olarak görüyoruz.

NS: Ben farketmedim ama eğer dediğin gibiyse ne kadar yazık böyle görülmesi. Ludwig Wittgenstein'in dediği gibi dilimizin, sınırları düşüncemizin sınırlarıdır. Anlatılabiliyorsam bu bir düşüncedir. Aksi halde sadece içimizden geçendir, derin bir iç sestir. Bence bu beceri de solculuktan olmalı. Çok erken sayılabilecek yaşlardan itibaren anlatmak, tartışmak, ikna etmek, propaganda yapmak gibi konuşma odaklı faaliyetlerin içinde olunca ister istemez gelişmiş olmalı.

BU: Benim sorularım bitti, çok teşekkür ederim bu keyifli söyleşi için. Eklemek istediğin bir şey var mı? Fazlasıyla konuştuk galiba. Ekleyecek bir şey gelmiyor aklıma. Ben de teşekkür ederim.

ETİBANK UMUM MÜDÜRLÜĞÜ MERKEZ BİNASI

Ankara Tenis Kulübü ve Ankara'daki birçok yapıyla aynı sonu paylaşan, 2012 yılının Aralık ayında kaybettiğimiz, inşa edildiği zamanki adıyla Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası, yıkıldığı adıyla Eti Maden İşletmeleri Merkez Binası'nın hikayesi.

Dr. Mustafa Kemal BARAN

Resim 1 Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Merkez Binası (Övgü Pelen Karelse Arşivi, 2006).

Resim 2 Yıkım Aşamasında Etibank Binası (http://www.yapi.com.tr/haberler/cumhuriyet-donemi-ornegi-yapilar-birer-birer-yikiliyor_104100.html)

Türkiye'de, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş, modernizm etkisi etkisi taşıyan, türünün iyi örnekleri olarak kabul edilmiş ve toplumsal bellekte yer etmiş yapıları baş döndürücü bir hızla kaybediyoruz. Bu yazının bir parçası olduğu Modernî Koruma yazı dizisine konu olan yapılardan Ankara Tenis Kulübü'nün yıkımına, hakkında yayınlayan araştırmamızın üstünden daha bir yıl geçmeden şahit olduk. Bu yazı da Ankara Tenis Kulübü ve Ankara'daki birçok yapıyla aynı sonu paylaşan, 2012 yılının Aralık ayında kaybettiğimiz, inşa edildiği zamanki adıyla Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası, yıkıldığı adıyla Eti Maden İşletmeleri Merkez Binası ile ilgili. Elli yılı aşkın bir süre boyunca kuruma, kurum çalışanlarına, ziyaretçilerine ev sahibi yapan bina, Ankara'nın kentsel hafızasında kendine yer edindi (Şekil 1). Kurumun günümüz ihtiyaçlarını karşılamadığı gerekçeyle yeni yapılan bir binaya taşınması sonucu önce Adalet Bakanlığı'na devredilen yapı, yerine bakanlık için yeni bir ek hizmet binası yapılmak amacıyla 2012 yılının Aralık ayında, korunmasına yönelik tüm çaba ve önerilere rağmen yıkıldı (Şekil 2). 2023 Ocak ayı itibarıyla söylenen ek hizmet binası hala yapılmadı ve ardında bıraktığı boş alan on seneyi aşkın süredir otopark olarak kullanılıyor.

Yıkım Süreci

Hikayeyi belki de sondan başlayarak anlatmak gerekiyor. Yıkıma giden sürecin nasıl başladığı ile ilgili ipuçlarına ise arşiv belgelerinde rastlamak mümkün. 15 Aralık 2004 tarihinde, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nden Çankaya Belediyesi İmar Müdürlüğü'ne gönderilmiş bir belgede yapı ile ilgili şu ifadeler yer alıyor:

"Cihan Sokak No:2 Sıhhiye/ANKARA adresinde bulunan binamızın yapımına Atatürk zamanında başlanmış olup inşasının tamamlanmasını takiben hizmete alınmış, halen kullanımına devam edilmektedir. Günün şartlarına göre yapılmış olan bina Kurumumuzun gelişmesi de göz önüne alındığında ihtiyaçlarımızı karşılamamaktadır. Genel bir bakım onarım ve tadilatla ihtiyaç bulunmaktadır.

Şekil 3. 1152 Ada 36 Parsel, Etibank Binasi Konum (Ankara Büyükşehir Belediyesi).

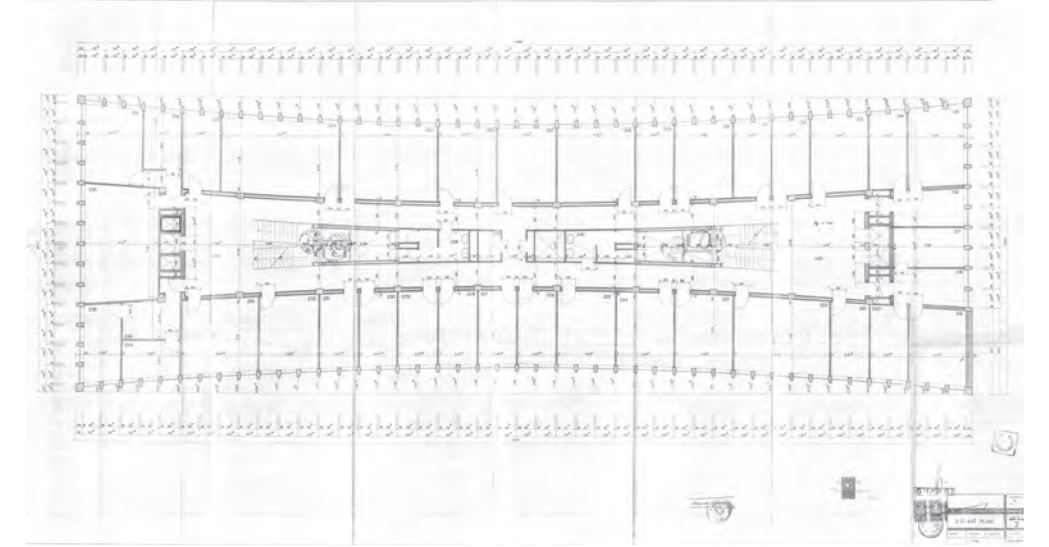
Şekil 4. Etibank Binasi Konum (Google Maps).

Genel Müdürlük binamızın karşısında bulunan Balıkcıoğlu ve Ankara pasajlarının yer aldığı binalar zemin +9 kattan oluşmakta, arka cephemizde yer alan eski halk bankasının bulunduğu, 35 parsel numarasında yer alan bina ise zemin +8 kattan oluşmaktadır.

Genel Müdürlük binamız zemin + 6 kattan oluşmakta; Belediyenizden almış olduğumuz ekli imar çapında "imar durumu tasdikli projesine göredir" denilmektedir. Tapuda Çankaya 3. Bölge Korkutreis mahallesi 144 pafta 1152 ada 36 parsel numarası ile kayıtlı Genel Müdürlük hizmet binamızda tadilat yapmak istiyoruz.

Belediyeniz İmar Yönetmeliği müsaade ederse yapılacak tadilat ile birlikte Kurum ihtiyaçlarını karşılamak üzere kat ilavesi yapmak istiyoruz. Statik araştırma ve sorumluluğu Kurumumuz'a ait olmak üzere ilave kat yapılıp yapılamayacağımız hususunda bilgi verilmesinin rica ederiz (2)."

Kurum tarafından yapılan, yazının ileriki kısımlarında belirtileceği üzere yapının tarihi ile ilgili yanlış bilgiler içeren ve yapının özgün tasarımını göz ardı eden ilave kat ekleme teklifi Çankaya Belediyesi tarafından reddedildi. Bu-

Şekil 5 Devres-Tuncer-Özsan, Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası 2. Kat Planı 1/50, 1954 (Çankaya Belediyesi Arşivi, 2009)

Resim 6. Etibank Binasi Çalışma Birimi (Mustafa Kemal Baran Arşivi, 2009).

Resim 7. Etibank Binasi Koridor (Mustafa Kemal Baran Arşivi, 2009).

Resim 8. Eren Eyüboğlu İmzalı Mozaik Pano (Eskici, B. ve Şener. Y. S., 2014).

Resim 10. Bedri Rahmi Eyüboğlu İmzalı Mozaik Pano (Eskici, B. ve Şener. Y. S., 2014).

Resim 11. Haluk Tezozar İmzalı Atatürk Kabartması (Mustafa Kemal Baran Arşivi, 2009).

Resim 9. Eren Eyüboğlu İmzalı Mozaik Pano (Mustafa Kemal Baran Arşivi, 2009).

nun üzerine, kurum tarafından bu sefer ilave kat çıkma isteği bir kenara bırakılarak, içinde "...cephe kaplamaları ise yer yer dökülerek harabe bir görüntü teşkil eder..." ve "...yurt dışı ülkelerle sıkı bir ilişki içerisinde bulunan kurumumuza böyle bir binada hizmet vermek yakışmamaktadır..." gibi ifadelerin bulunduğu ve çeşitli tadilat isteklerinin iletildiği dilekçelere Çankaya Belediyesi Arşivi'nde rastlıyoruz. Kurumun söz konusu yapıyı uzun süre önce gözden çıkardığı, yapının özgün tasarımına ve Ankara'nın kentsel belleğindeki yerine herhangi bir değer biçmediğini bu belgeler bize gösteriyor. Belki de bu kurumsal tavrın doğal bir uzantısı olarak, ilerleyen süreçte yapı öncelikle Adalet Bakanlığı'na devredildi. Adalet Bakanlığı da söz konusu yerde yeni bir hizmet binası yapmak niyetiyle yapıyı 2012 yılının Aralık ayında yıktı. Aradan yaklaşık 10 sene geçmesine rağmen yerine bir hizmet binası yapılmadı. Bunun yerine yıkım sonrası boş kalan alan, Adalet Bakanlığı tarafından günümüze kadar bir otopark olarak işletildi. Otoparkın yanına da son yıllarda Adalet Bakanlığı Ayaş Cezaevi'ne bağlı işletilen, hükümlülerin ürettiği ürünlerin satıldığı bir dükkan ve lokanta işlevi olan geçici bir yapı eklendi.

Peki yıkıldıktan sonra arsası 10 senedir otopark olarak kullanılan Etibank Genel Müdürlüğü Binası neden korunmalıydı? Bu sorunun cevaplarını aramak için hikayenin başına, yapının yarışma süreciyle meydana gelen özgün tasarımına, bu tasarımın ve inşaa sürecinin Ankara'nın mimarlık tarihindeki konumuna ve yıllar içinde geçirdiği değişimlerle Ankara kentsel belleğinde nasıl yer ettiğine bakmamız gerekiyor.

Yapının Konumu ve Tasarımı

Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası, 1950'li yıllarla birlikte yapılarına başlanan Ankara'daki diğer kamu yapıları gibi bir yarışma sonucunda meydana gelmiştir. Şevki Vanlı "Bilinmek İstenmeyen 20. Yüzyıl Türk Mimarlığı" adlı kitabında, yapının bir mimari yarışma sonucunda Toğrul Devres-Tuncer Yılmaz-Vedat Özsan iş birliği ile tasarlandığını belirtmektedir (4). Bu yarışma süreci ile ilgili Çankaya Belediyesi Arşivi'nde bir belge bulunmasa da, belediyeye ait arşivde bulu-

Resim 12. Etibank Binası Aydınlatma Elemanları (Mustafa Kemal Baran Arşivi, 2009).

Resim 13. Etibank Binası Aydınlatma Elemanları (Mustafa Kemal Baran Arşivi, 2009).

Resim 14. Etibank Temalı Anahtarlık (gittigidiyor.com).

nan planlarda mimarların isimleri Şevki Vanlı'yı doğrulayan niteliktedir. Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası'nın yapıldığı yıllarda Toğrul Devres-Yılmaz Tuncer-Vedat Özsan mimari işbirliğini başka mimari projelerinde gözlemliyoruz. 1955 yılında Karayolları Genel Müdürlüğü Mimari Yarışması'nda üçüncülük ödülünü kazanan ekip, aynı yıl sonuçlanan Erzurum Atatürk Üniversitesi Kampüsü Uluslararası Mimari Yarışması'nda bu kez içinde Haluk Baysal, Melih Bilsel, Turgut Cansever ve Sedar Gürel'in de bulunduğu yedi kişilik bir ekip ile yine üçüncülük ödülünü kazanmışlardır (5). Aynı yedi kişilik ekip 1956 tarihli Expo 58 Brüksel Türkiye Pavyonu tasarım ya-

rişmasında ise ikincilik ödülünü kazandılar (6). Devres-Tuncer-Özsan mimari iş birliğinin Etibank Genel Müdürlüğü Binası özelinde görev dağılımının nasıl yapıldığını bilmiyoruz. Fakat yapının tadilatı ve yeniden düzenlenmesi ile ilgili 1980 tarihli bir projede imza olarak sadece Toğrul Devres'in ismi geçmektedir. Bu ipucundan yapının inşasından sonraki yıllarda yapı ile ilgili mimari kararlarda Toğrul Devres'in sorumlu olduğunu öngörebiliriz (7).

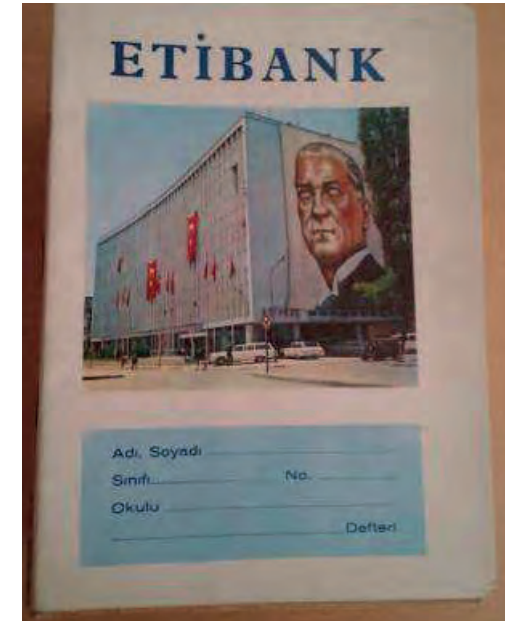
Yıkılmadan önce 1152 ada, 36 parselde konumlanan yapı, ana girişi Sıhhiye Meydanı'na bakacak şekilde Cihan Sokak'ta yer alıyordu (Şekil 3-4).

Resim 15. Etibank Temalı Anahtarlık (gittigidiyor.com).

Resim 16. Etibank Temalı Anahtarlık (gittigidiyor.com).

Resim 17. Etibank Temalı Okul Defteri (gittigidiyor.com).

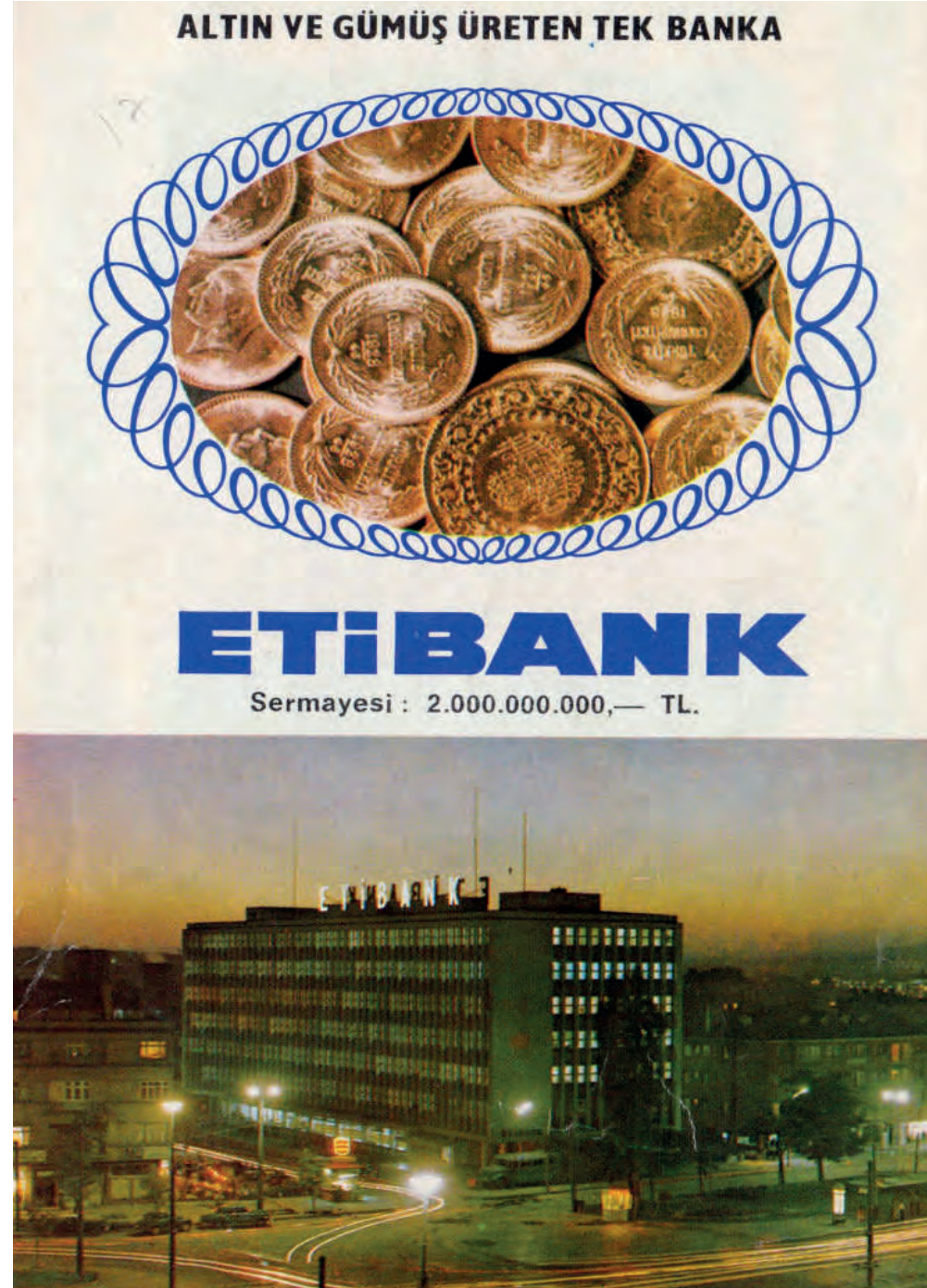
Resim 18. Etibank Temalı Okul Defteri (gittigidiyor.com).

Resim 19. Etibank Temalı Anahtarlık (gittigidiyor.com).

Resim 20. Etibank Binası'nın Yer Aldığı Takvim Yaprağı, 1960 (gittigidiyor.com).

Resim 21. Etibank Reklamı, 1973 (gittigidiyor.com).

Sıhhiye Meydanı ve çevresinde yer alan kamu yapılarından biri olan Etibank Binası, konum tercihi nedeniyle, inşa edildiği 1950'li yıllarda Ankara kent merkezinin Ulus'tan Yenışehir'e doğru geçişinin önemli duraklarından biri olarak düşünülebilir (8). Bu bakımdan, yapının yıkılmasıyla birlikte Ankara kentsel değişiminde, özellikle ticari merkezinin Ulus'tan Yenışehir'e doğru kaymasının fiziksel izlerinden birini de yapının yıkılmasıyla kaybetmiş olduk.

Kütlesi dikdörtgenler prizmasına oturan, uzun kenarları iç bükey olarak tasarlanan yapının,

kısa kenarı 10 metre, uzun kenarı ise 62 metre gelmekteydi. Yapının tasarım açısından en çarpıcı ve kendine özgü özelliğini oluşturan bu iç bükey eğri cepheler, 1950'lerin mimari akımlarının ve uluslararası modernizm etkilerinin hissedildiği yapıda modernizmin statikliğini kırmaktaydı (9). Zemin üstüne 6 kat yüksekliğinde inşa olan yapının baskın yatay çizgisini dikeyde kullanılan beton elemanlar dengelemekteydi. Zemin kat üstüne 6 kat olarak inşa edilen yapıda zemin katın altında ise servis işlevi görececek şekilde planda alt zemin ve bodrum katları olarak adlandırılmış iki kat daha mevcuttu. Yapının kat planına yakından ba-

Resim 23. Etibank Binası (Etibank Yıllık Raporu, 1991).

kıldığında, servis unsurlarının çekirdekte merkezde toplandığını, cam tuğla kullanılan merdivenlerin yapının iki ucunda konumlandığını ve bu çekirdeğin çevresini ise koridorların sardığını görülebilir (Resim 5). Çalışma alanlarına ise bu ince uzun koridorlardan ulaşılmaktaydı. Yapının dış cephesindeki taşıyıcı dikey elemanları, iç mekanda modüler bir işlev görüp, çalışma alanlarını belli oranlarda bölmekteydi. Şekilde de görüleceği üzere, katlar cepheye referansla iki, üç ya da daha fazla pencereci çalışma alanlarına bölünmüştü (Resim 6-7).

Yapının proje süreci ve sonrasında yaşadığı değişimleri arşivlerde bulunan farklı tarihli teknik çizimler üzerinden izleyebiliyoruz. Çankaya Belediyesi Arşivi'nde bulunan 21 Nisan 1954 tarihli planlarda yapı zemin üstüne 6 kat olarak tasarlanmış görünürken, yine aynı arşivdeki 1960 tarihli planlarda ise zemin üstüne 7 kat olarak planlandığı görülmektedir (10). 1955 tarihli bir belgede ise geriye doğru çekilmiş çatı katının tam kat haline dönüştürülmesinde bir sakınca olmadığı raporu yer almakta ve bu belge o sıralarda değişen kat izinleri ile de paralel olduğunu düşünülebilir (11). Fakat bu farklı planlara rağmen, yapı sonunda yine de zemin üstüne 6 kat olarak inşa edilmiştir.

Sanat ve Mimari İşbirliği

Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası'nı korunmaya değer, mimarlık tarihinde önemli bir yeri olan bir bina yapan diğer bir unsur da iç tasarımında kullanılan sanat eserleri ve yapıya özgü mimari elemanlarıdır. Bu açıdan yapı, 1950'li yıllar ve sonrasında birçok yapıda görülen mimari-sanat işbirliği ve yapıya özel sanat eserlerinin mimari tasarıma dahil edilmesi pratiğine önemli bir örnek oluşturmaktaydı (12). Binanın iç tasarımında, bazıları yarışma sonucu bazıları da yapıya özel sipariş edilmiş sanat eserleri kullanılmıştı. Bu sanat eserleri arasında 1957 tarihli yapının giriş katında ve Atatürk Bulvarı'ndan geçenlerin görebileceği bir konumda bulvara bakacak şekilde konumlanan Eren Eyüboğlu imzalı mozaik pano (Resim 8-9), 1. katta özel kalem bürosunun içinde yer alan 1957 tarihli Bedri Rahmi Eyüboğlu imzalı mozaik pano (Resim 10), giriş holünde yer alan Haluk Tezozar imzalı Atatürk Kabartması sıralanabilir (Şekil 11). Bir yarışma sonucu olarak seçilen ve yapının dış cephesinde yer alması planlanan Şadi Çalık imzalı Etibank Kabartması hayata geçirilme fırsatı bulamamıştır (13). Yukarıda ismi geçen sanat eserlerine ek olarak, 2009 yılında yapıda gerçekleştirilen incelemede, yapının ilk inşa aşamasından kaldığı tahmin edilen

Resim 22. Etibank Binası (Etibank Yıllık Raporu, 1981).

aydınlatma elemanları ve elektrik düğmeleri gibi bazı tasarım unsurları da dikkat çekmekteydi (Resim 12-13).

Yapının yıkım sürecinden belki de tek teselli, söz konusu sanat eserlerinin yıkım öncesinde koruma amacıyla kayıt altına alınıp, uzman ekipler tarafından sökülmesi yapılmış

Resim 24. Etibank Banka Şubesi İç Mekan (Etibank Yıllık Raporu, 1988).

olması sayılabilir. Gazi Üniversitesi Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümünden Prof. Dr. Bekir Eskiçi ve Prof. Dr. Y. Selçuk Şener önderliğinde bir ekip tarafından yürütülen sökümlü işlemler sonucunda mozaik panolar ve kabartmalar Eti Maden İşleri'nin yeni genel merkezine aktarıldı (14). Haluk Tezoner imzalı Atatürk Kabartması kurumunun yeni genel merkezinde tekrar bir araya getirilmiş olsa da, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Eren Eyüboğlu mozaik panoları hala Eti Maden İşletmeleri'nin depolarında tekrar gün ışığına çıkmayı bekliyor.

Yapının Toplumsal Bellekteki İzleri ve Yıllar İçinde Geçirdiği Değişim

Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası'nın toplumsal bellekte bıraktığı izleri takip etmeden önce, kısa da olsa Etibank'ın kurumsal tarihinden bahsetmek, yapının yıllar içinde geçirdiği değişimleri anlamak adına aydınlatıcı olacaktır. Cumhuriyetin önemli kurumlarından biri olarak Etibank, Mustafa Kemal Atatürk'ün girişimiyle 14 Haziran 1935 tarihinde kuruldu (15). Kurulum amaçları arasında Türkiye'nin doğal enerji kaynaklarını yönetmek, sanayi kullanımı için hammadde üretimi ve bankacılık faaliyetleri yer aldı. Türkiye'nin birçok yerinde çeşitli hammadde üretim ve işleme faaliyetleri gösteren sanayi tesisleri ve banka şubeleri ile yıllar içinde gelişti ve büyü-

dü. 1950'li yıllarla birlikte birtakım kurumsal değişikliklere giden Etibank, 1951 yılında demir ve çelik üretimini Demir Çelik İşletmeleri'ne, 1957 yılında ise kömür yataklarının işletmesini Türkiye Kömür İşletmeleri'ne devretti. 1990'lı yılların ortasından itibaren birçok sanayi tesisi ve banka şubesi özelleşmeye başlayan Etibank, 1998 yılında Eti Holding A.Ş., 2004 yılında ise Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ismini alarak kurumsal olarak dönüştü (16). Bu değişimlerin sonucu olarak yazıya konu olan yapı yıllar içinde Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası, Eti Maden İşletmeleri Genel Merkez Binası ve Eti Maden İşletmeleri Hizmet Binası gibi birçok isimle anıldı.

Yıllar içinde Etibank ile ilgili özel yıllar için çıkarılmış anahtarlık, madalyalar ve okul defterleri gibi kurumsal birçok ürün ve yapının Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası'nın silüeti ve imajından ilham almıştır. Bu tür ürünler yapının kurum ve çalışanları açısından önemli bir görsel belleğin bir parçası olmasının yanı sıra, aynı zamanda, yapının inşasından yıkımına kadar geçirdiği değişimleri gözlemlemek açısından da önemli bir kanıt oluşturmaktadır (Resim 14-19). Örneğin, 25 Haziran 1960 tarihli bir takvim yaprağında yer alan fotoğrafın yapıya ait ilk ve özgün tassa-

rımına en yakın halini yansıtan görsellerden birini oluşturur (Resim 20). Söz konusu fotoğrafta Cihan Sokaka bakan cephede beton saçaklarla belirginleştirilmiş iki ayrı giriş ve sade dikey elemanlar öne çıkmaktadır. 1973 tarihli bir Etibank reklamında ise binada bir takım yapıya değişiklikleri gözlemleyebiliyoruz. Bu değişiklikler arasında çatı katına yerleştirilmiş olan uzaktan seçilebilecek şekilde büyük bir Etibank reklam panosu yer alır. Buna ek olarak zemin kattaki giriş ve saçaklardan biri tahminen banka şubesinin cephesini açması adına kaldırılmıştır (Resim 21). 1981 yılı Etibank Yıllık Raporu'nda yer alan görselde diğer girişi belirleyen saçığın da kaldırılmış olduğu ve banka şubesinin pencerelerini saracak şekilde bir çıkıntı inşa edildiği görülmektedir (Resim 22). Bunların yanında az sayıda da olsa birkaç pencerede klima ve Etibank banka şubesine ait bir tabela göze çarpmaktadır. 1991 tarihine geldiğimizde ise banka şubesinin pencerelerini saran çıkıntının bankanın logosunu da içerecek şekilde bir reklam panosuna dönüştürüldüğünü, banka şubesine olan girişin değiştiğini ve pencerelerde sayıları artmış olan klimaları görmekteyiz (Resim 23). 1988 ve 1991 tarihli Etibank Yıllık Raporları'nda ayrıca banka şubesinin iç tasarımının ve kullanılan mobilya ve aydınlatma elemanlarının da değiştiğini gözlemleyebiliyoruz (Resim 24-25).

Kurumsal yayın ve objelere ek olarak, arşivde bulunan bir seri plan ve çoğunlukla yapıda gerçekleştirilmek istenen bakım ve onarım işleri ile ilgili belgeler de yapının geçirdiği ışık tutmaktadır. 1971 yılında yapıya 3 tane insan taşımada kullanılmak üzere asansör, 1987 yılında ise bir adet yük asansörü eklenmiştir. Bu dört adet asansör, 2000 yılı tarihli bir belgede 1 adet makam asansörü, 1 adet mutfak asansörü, 2 adet de personel asansörü olarak tanımlanmıştır. 1982 yılında Etibank yönetimi tarafından yapının mimarlarından Toğrul Devres'ten istenen detaylı bir durum raporu ve yeni bir iç mekan tasarım önerisi mevcuttur. Devres'in detaylı yeni iç mekan önerisinde en dikkat çekici değişim öncesinde tüm katlara dağılmış bir şekilde yer alan arşivin bodrum katına taşınması ve bodrum katında olan kafeteryanın da altıncı kata taşınması gösterilebilir. Bu değişimlerin nedeni olarak Devres yapının statik durumunu ve olan yangın durumunda arşiv belgelerinin bodrum katında tek bir yerden tahliye etmek adına daha elverişli olacağını belirtmiştir.

Sonuç Yerine

Toplumsal bellekte yer etmiş nitelikli modern mimari örneklerinin yaşatılabilmeleri için izlenebilecek basit bir reçete maalesef yok. Korunamamalarının ardında da çok katmanlı bir nedenler örgüsü var. Yukarıda Etibank örneği üzerinden anlatmaya çalıştığım gibi yıkım süreçleri, çoğunlukla yapıların bağlı olduğu kurumların kendileri tarafından başlatılıp, sonuçlandırılıyor. Türkiye'de yürürlükte olan kültür varlıklarını koruma altına alan yasal tescil mekanizmaları yirminci yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş yapıları çok az sayıda istisna dışında tarihe öneme sahip olarak görmeyip, yasal koruma altına almıyor(18). Bunun sonucu olarak yıkım kararlarına karşı mimarlık ve koruma meslek grupları ve çevreleri yoğun çaba gösterse de pratikte yapabilecekleri maalesef sınırlı kalıyor. İstanbul Atatürk Kültür Merkezi örneğinde olduğu gibi bazen yapının tescilli olması da yıkımını engelleyemi-

yor. Belki de yasal çerçevenin yirminci yüzyıl yapılarının tarihsel değerini tanımamasının bir çeşit yansıması olarak, bu yapıların geniş kitlelerce korumaya değer yapı algısı oluşmuyor. Fakat, 2023 yılında bu durum, neredeyse yirminci yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş hiçbir yapının özgün haliyle bir sonraki yüzyıla aktarılamaması ve yapı çevreinde belli bir döneme ait bir kara delik oluşması ile sonuçlanacak. Bu noktada belki de izlenecek rota, koruma tescil mekanizmalarını söz konusu yapıları da içerecek şekilde geliştirmek ile birlikte, kültür varlıklarını koruma konusunda çoklu paydaşları göz ardı etmeden, bu yapılar ile ilgili toplumsal belleği daha görünür ve çok sesli kılmaktan geçiyor. Acımasız yıkım ve yeniden inşaat döngüsünü durdurmak ve yirminci yüzyıl yapı çevresine ait bir toplumsal bellek oluşturmak da ancak bu sesleri çoğaltmak ile mümkün.

REFERANSLAR VE NOTLAR

1. Bu çalışma, Prof. Dr. T. Elvan ALTAN tarafından ODTÜ Mimarlık Tarihi Lisansüstü Programı dahilinde açılan "AH 544: Architectural History Research Studio, Ankara 1950-1980" dersi kapsamında yazar tarafından yürütülen araştırma temel alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın farklı versiyonları bilgileri verilen yayınlara konu olmuştur: Mustafa Kemal Baran, "Simge bir Yapının Yıkımı: Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası," Ankara'da İz Bırakan Mimarlar: Vedat Özsan içinde, der. Nuray Bayraktar (Koç Üniversitesi VEKAM: Ankara, 2022) (Yayın aşamasında); M. Kemal Baran, "Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası / Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Binası," Ankara Mimarlar Odası Bülten 98 (2011): 90-92.
2. T. Duman ve M. Şengül, "Genel Müdürlük Binamızda yapılacak tadilat ve kat ilavesi." Sayı: B.15.2.ETİ.0.73.00.01. Çankaya Belediyesi Arşivi: Ankara, 2004. Belgedeki yazıma sadık kalmıştır.
3. B. Gürgeç ve M. Şengül, "Genel Müdürlük Binamızın onarımı." Sayı: B.15.2.ETİ.0.73.00.01. Çankaya Belediyesi Arşivi: Ankara, 2007.
4. Şevki Vanlı, Bilinmek İstenmeyen 20. Yüzyıl Türk Mimarlığı: Eleştirel Bakış (Ankara: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, 2006).
5. Karayolları Umum Müdürlüğü Binası Proje Müsabakası. Arkiv web sitesinden 12 Nisan 2019 tarihinde erişildi: <http://v2.arkiv.com.tr/y1476-karayollari-genel-mudurlugu-mimari-proje-yarismasi.html>;

v2.arkiv.com.tr/y1476-karayollari-genel-mudurlugu-mimari-proje-yarismasi.html; Erzurum Atatürk Üniversitesi Kampüsü Uluslararası Mimari Proje Yarışması. Arkiv web sitesinden 12 Nisan 2019 tarihinde erişildi: <http://v2.arkiv.com.tr/y199-erzurum-ataturk-universitesi-kampusu-uluslararasi-mimari-projeyarismasi.html>.

6. Expo 59 Brüksel Türkiye Pavyonu. Arkiv web sitesinden 12 Nisan 2019 tarihinde erişildi: <http://v2.arkiv.com.tr/y1470-expo-58-bruksel-turkiye-pavyonu.html>.
7. Toğrul Devres, Etibank Genel Müdürlüğü Binası Mart 1982 Durumu 1.100 [Plan]. Eti Maden İşleri Genel Müdürlüğü: Ankara, 1982.
8. Ali Cengizkan, Ankara'nın İlk Planı: 1924-1925 Lörcher Planı (Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı, 2004).
9. Söz konusu dönemin mimari gelişmelerine dair detaylı incelemeler için A. Colquhoun (2002), Modern Architecture (Oxford: Oxford University Press, 2002); D. P. Doordan, Twentieth-Century Architecture (New York: H. N. Abrams, 2002); A. Batur, A Concise History: Architecture in Turkey during the 20th Century (Ankara: Chamber of Architects of Turkey, 2005).
10. T. Devres, Y. Tuncer, V. Özsan (Çizen), Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası Projesi 1.50 [Plan]. (Dosya No: Cihan Sokak. 1152 ada, 36 parsel). Çankaya Belediyesi Arşivi: Ankara, 1954; T. Devres, Y. Tuncer, V. Özsan (Çizen), Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası Projesi 1.50 [Plan]. (Dosya No: Cihan Sokak. 1152 ada, 36 parsel). Çankaya Belediyesi Arşivi: Ankara, 1960.
11. Tutanak, Etibank Umum Müdürlüğü Merkez Binası. Çankaya Belediyesi Arşivi: Ankara, 1955.
12. Ezgi Yavuz, "An Aesthetic Response to Architectural Challenge: Architecture's Dialogue with the Arts in Postwar Turkey" (Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015).
13. "Etibank Sanat Eseri Müsabakası," Arkitekt 3 (1955): 166.
14. B. Eskiçi ve Y. S. Şener, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü H. Tezoner Atatürk Kabartması, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Eren Eyüboğlu Mozaiklerinin Kaldırılması, Restorasyonu ve Taşınması Çalışmaları (Ankara, 2014).
15. O. Kural, Etibank El Kitabı (Etibank: Ankara, 1967).
16. Tarihçe. Eti Maden web sitesinden 12 Ocak 2021 tarihinde erişildi: <https://www.etimaden.gov.tr/tarihce>
17. Toğrul Devres, Etibank Genel Müdürlüğü Binası Mart 1982 Durumu 1.100 [Plan]. Eti Maden İşleri Genel Müdürlüğü: Ankara, 1982.
18. Ebru Omay Polat, "Modern Mimarlık Mirasını Onaylamak: Yasal Süreç ve Tescil Kararlarına Bakış," Mimarlık 340 (2008). 5 Şubat 2023 tarihinde erişildi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=290&RecID=1706>.

REHA ORTAÇLI İLE GEÇ YAPILAN (VE GEÇ YAYINLANAN) BİR SÖYLEŞİ

Geçtiğimiz Ocak ayında Ankara Tenis Kulübü'nün yıkılması nedeniyle, yapının mimarı Reha Ortaçlı ile 2009 yılında yapmış olduğumuz söyleşiyi artık yayınlamamız gerektiğini, bunun mimarlık ortamına borcumuz olduğunu fark ettik.

Hasan ÖZBAY

Türk Serbest Mimarlar Derneği 2009 yılında, Ankara'da korunması gereken "modern dönem" sivil yapıları saptayan ve bu tespitleri Koruma Kurulu'na iletmeyi amaçlayan bir çalışma yürüttü. Çalışma çerçevesinde 10 adet yapı belirlendi, bunlara ait tescil fişleri hazırlandı ve Koruma Kurulu'na iletilti. Bu yapıları kamuoyu ile paylaşmak amacıyla "On Eser" adlı sergi düzenlendi.

Seçilen eserler arasında Reha Ortaçlı tarafından tasarlanmış "Ankara Tenis Kulübü" de vardı. Tenis Kulübü 1954 yılında tamamlanarak hizmete giren, 19 Mayıs Spor Kompleksi içinde yer alan, küçük, ama çok özel bir yapıydı. Rampa ile üst katlara çıkılan galerili iç mekanı, malzeme kullanımı ve ışığın etkisi ile çok etkileyici, formu ve yapı detayları ile çok özeldi. Yapının 2009 yılında yıkılacağı söylentileri çıkmıştı. TSMD olarak bunu önlemek için yapının Koruma Kurulu'na tescil edilmesi için doküman toplamaya başlamıştık.

Yapının mimarını bilmemize rağmen projelerini elde edemedik. Ne belediye arşivinde ne de Tenis Kulübü'nde projeler yoktu. Hiçbir medyada yayınlanmamıştı. Ben de Reha Ortaçlı'nın ailesine ulaşmak için Mimarlar Odası'nı aradım. "Elinizde Reha Bey'in ailesine ait bir telefon numarası var mı?" diye

sordum. "Reha Bey'in telefonunu verelim" cevabını alınca, şaşkınlıktan bir süre cevap bile veremedim... Sessizliğimi bir soru ile bozdum: "Reha Bey hayatta mı?" Yanıt çok kısaydı: "Evet".

Aradım, Reha Ortaçlı'ya ulaştım, kendisi ile görüşmek istediğimi söyledim. 12 Aralık 2009 tarihinde, öğleden sonra evinde buluşmak üzere sözleştik. Projeyi birlikte yürüttüğümüz Mehmet Soylu'yu aradım, bilgi verdim. Cumartesi günü elimizde çiçeğimizle, Reha Bey'in Mebusevler'deki evinin kapısını çaldık. Apartmanın adı "Ortaçlı Apartmanı" idi. Sonradan bu apartmanın da Ortaçlı tarafından yapıldığını öğrendik.

Kapıda bizi kalabalık bir aile efradı karşıladı: Reha Bey'in eşi Mükkerrem Hanım'ın yanı sıra, yeğenler ve akrabalar olduğunu öğrendiğimiz gençler de evdeydi. Salona geçtik ve Reha Ortaçlı ile tanıştık. Reha Bey'in üzerinde rahat bir kıyafet ve robdöşambr vardı. Hafif sakallıydı, yorgundu. Bir sağlık sorunu yaşadığını, yeni atlatıldığını söyledi. Ve sohbet başladı.

Söyleşi değil, sohbet diyorum. Çünkü konuşmamız bizim planladığımız şekilde gelişmedi. Reha Bey, kendisini dinleyecek mimarlar bulmanın coşkusu içinde sorularımıza kendi

düzeninde cevap verdi. Bazı konuları tekrar etti, sormadığımız farklı konulardan bahsetti... Sonuçta konuşmanın eksenini kendi belirledi. Konuşması biraz tutuktu. Biz geçirdiği hastalığa ve yaşına bağladık ama daha sonra çocukluk dönemindeki bir travma nedeniyle konuşma sorununu hep yaşadığını öğrendik (1).

Konuşmayı videoya kaydettik. Ancak konuşmamız umduğumuzdan fazla uzadı (o zamanki teknoloji ile videoları mini CD'lere kaydediliyordu), CD yetmedi. İki saat sürer diye düşündüğümüz sohbet, altı saati buldu. Öğleden sonra girdiğimiz evden, akşam hava karardıktan sonra çıktık. Reha Ortaçlı bizi tanıdıktan sonra bir itirafta bulundu: "İn misiniz, cin misiniz, bilemediğimiz için sizi evde kalabalık karşıladık" dedi. Böylece evdeki nüfusun nedenini de öğrendik. Sohbet esnasında Reha Bey'in eşi Mükkerrem Hanım bizi yaptığı yemeklerle müthiş zarafetle ağırladı.

Kim olduğu bilinmeyen insanlar olarak girdiğimiz Ortaçlı evinden "kırk yıllık dostlar" gibi ayrıldık. Aynı işi yapan, aynı sorunlarla boğuşan meslektaşlar zaten başka türlü ayrılabilir mi?

Söyleşimizden sonra ben elime şerit metreyi ve lazer cihazını alıp, bürodan bir arkadaşla

Tenis Kulübü'ne gittim. Yapının çok detaya girmeyen bir rölovesini çıkardım, fotoğraflarını çektim. Bu malzeme ile Koruma Kurulu'na verilecek tescil fişini ve sergi panosunu hazırladık. Sergi panosunun bir kopyasını da Reha Bey'e götürdüm ve sergiye davet ettim. Gidince de tekrar sohbet etme fırsatı doğdu. 20 Mart 2010 tarihli bu söyleşiyi de banda kaydettim. Reha Bey ne yazık ki sağlık nedeniyle sergiye katılmadı. Kısa bir süre sonra da (31.05.2010) Reha Ortaçlı'nın vefat haberini aldık.

Hepimiz çok üzüldük. Bu kayıp bizim yayın motivasyonumuzu da paramparça etti, söyleşiyi yayınlamaya elimiz gitmedi.

2022 yılının son aylarında, yıkılan 19 Mayıs Stadyumu'nun yerine yapılması planlanan yeni stat için Tenis Kulübü'nün tescil kararının kaldırıldığı ve yapının yıkılacağı söylentileri yeniden canlandı. Söylentiler gerçek oldu ve 2023 yılının Ocak ayında Tenis Kulübü, tüm çabalara rağmen yıkıldı. Bu yıkım bir anlamda, Reha Ortaçlı'nın ikinci ölümüdür! Bir mimarın, en bilinen ve çok önemli bir yapısının yıkılması başka nasıl değerlendirilebilir?

Tenis Kulübü'nün yıkılması nedeniyle, Reha Ortaçlı ile yaptığımız söyleşiyi artık yayınlamamız gerektiğini, bunun mimarlık ortamına borcumuz olduğunu farkettilik. Yayınlarken, Reha Bey'in üslubuna ve sohbetin akışına olabildiğince sadık kalmayı, anlaşılmayan bazı noktalarda küçük müdahaleler yapmayı tercih ettik, tekrarları ayıklaadık, benzer konuları birleştirdik. İleri bir yaşında tanıma onuruna eriştiğimiz Reha Ortaçlı'nın üslubuyla da yansmasını istedik.

Üniversite Yılları

REHA ORTAÇLI: (Akademi'de) İkinci sınıfa geçtim. İmtihan açtılar. Herkes iştirak ediyor. Sınıf ayrımı yok. Kültür ayırımı olabilir. Katılanlar mimarlık öğrencisi olacak. İstanbul'da bugünkü haliyle, yani üniversitenin olduğu hava içinde, bir Üniversite Girişi Kompleksi yapılacak, mevzu bu. Ne yaparsan yap. Her şey istediğin gibi. Hediye, ikramiyeli, öyle bir mevzu. Bizim arkadaşların hemen hemen hepsi (ki ilk sınıftan son sınıfa kadar üniversitenin tamamı) iştirak ediyor. Osmanlı mimarileri olur, giriş kapıları, kemerler, şunlar bunlar... onları yaptılar. Turgut (Cansever) falan da. Zaman doldu, ellerimizden kağıtları aldılar, geçti bitti.

Birkaç ay geçti. Sedat (Eldem) Hoca emir vermiş, içinde yabancı hocalar da dahil olmak üzere bir jüri ortaya çıktı. İki gün inceleme yaptılar ve birinciyi seçtiler. Kim: Reha Ortaçlı

HASAN ÖZBAY:

Hımm. **RO:** Yoksa anlatmam bunları. (Gülüşmeler) Beş sınıflı bir okulda, beş sınıflı katıldığı bir müsabakada bir günlük emekle birincilik alıp, hocalarca takdir edilen kişi, daha ikinci sınıfa yeni geçen Reha Ortaçlı idi. Son sınıftaki arkadaşlar bile hayret ettiler. Mektepte o kadar kişi içinde (600 kişi) Sedat Hakkı hocadan, üstelik onun titizliği falan dikkate alınırsa... Bu hakikaten (önemli) bir muvaffakiyetti.

(Reha Bey sohbetimizde bu konudan birkaç kere daha bahsetti. Okuldaki bu başarısının sonraki meslek hayatında önemli rolü olduğunu düşündüğünü bize hissettirdi.)

Bizim okulun babayığitleri (Nihat Yücel, Nihat Uysal) bir gün bana geldiler. Açık hava tiyatrosu konusuna girecekler, yardım istedikler. Teslime son günler kalmış, Ben onlardan ufak sınıftayım. Benim resmim var. Benim resmim de resimdi ama... Hemen o akşam onlardan kağıtları (eskizleri) aldım. İki günde çizdim, jürinin görüşüne hazırladım, verdik. Konkur sonuçlandı, bunlar birinci oldu. Böyle bir ortamda yaşadıkları sevinci gözüne getir... Aradan 15 gün geçti, eve geldiler, "Ne istersin" diye sordular. "Ben çok da bir şey yapmadım ki, iki gün çalıştım" dedim. Bayındırlık Bakanlığı'ndaki arkadaşlar 120 Lira maaş alırdı. Bana o gece çıkarıp 1000 Lira verdiler. Sonra da "Ankara'ya gel" dediler.

Ankara'ya Geliş

HÖ: Siz Ankaralı mısınız?

RO: İstanbulluyum.

HÖ: Okulu bitirince mi Ankara'ya geldiniz?

RO: Okulu bitirince İzmir'e gittim. Bizi, 2 arkadaş, Muhlis Türkmen'le beni işe aldılar, İzmir'e gittik. Orada bir-iki ay hizmetim var. Sonra askerlik ortaya çıktı, rahmetli babam beni askere çağırdı. İzmir'den ayrıldım, İstanbul'a geldim. Okulun (Akademi'nin) henüz yanmadığı yıllar. Askerliği mi (İstanbul'da) yaptım, sonra Ankara'ya geldim. Okul yandığında ben Ankaradaydım.

HÖ: Ankara'da da Emlak Kredi Bankası'nda mı çalışmaya başladınız?

RO: Ankara'da banka haricinde iyi bir iş buldum. İmkanların da iyiydi. Sınıf arkadaşlarım 120 Lira alırken ben 600 Lira alıyordum. İyi paraydı. **MEHMET SOYLU:** Çalıştığınız yer resmi kurum muydu yoksa özel mi?

RO: PTT Umum Müdürlüğü. Hala Ulus'tadır. Yüksek bina, asansörsüz. İner çıkardık. Orada kurumun işlerini yaptım. Özel işler yaptım. Müsabakalara girdim.

Yarışmalar

HÖ: Girdiğiniz müsabakalarda başarılı da olmuşsunuz. Ama serbest çalışmak yerine bankayı tercih etmişsiniz. Bu yarışmaları bize anlatsanız.

RO: Hangisini söylesem ki. İki arkadaşlık biz. Bakırköy'den Mimar Fethi (Tulgar), rahmetli

oldu. At yarışına düşküncü; iyi bir ailenin kızı olan hanımı vardı, CHP Denizli Milletvekili'nin kızı. İyi bir insandı. Babası iyi, namuslu bir memurdu. Onunla (müsabakalarda) arkadaşlık ettim.

HÖ: Sizin 1946 ile 1951 yılları arasında 11 adet yarışma dereceniz var (2).

RO: Evet var. O sıralarda imkan buldum.

HÖ: Ankara Belediyesi Ticaret Evi Yarışması'nda 2. ödül, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi yarışmasında mansiyon almışsınız. Ulus Meydanı Yarışması'nda ise 1.'lik ödülü kazanmışsınız.

RO: Ama o yapılmadı. Birinci ve ikinci olduğum yapılmadı, üçüncü olduğum yapıldı.

HÖ: Niye yapılmadı?

RO: Onu hatırlamıyorum. O hengâme içinde yapılmadı.

HÖ: Yarışmalara en son 1951 yılında girmişsiniz, sonra da ilgilenmemişsiniz. Neden acaba?

RO: Vallahi, bu sual enteresan... Bir kere hayat gailisi, hayat şartları. Evlenmem, iş sahâmın değişmesi, talepler... Nihat (Erim) Bey'in apartmanını yapsan ne olur, yapmasan ne olur. Ama işte öyle değil. O sana bir şeref bahşediyor. Uğraşıyorsun, beğeniliyor, beğenilmiyor. Hayata atılıyorsun, keyifsiz, sevimsiz bir hayatın içine giriyorsun. Daha sonra işler çoğaldı. Medeni Bey'in faaliyet hızı o işlere (müsabakalara) engel oldu. Önceliğim işler oldu. O tarihlerde, buralarda ev yoktu, boştu.

MS: Mebusevleri mi?

RO: Oradan bir daire aldım. O zaman aklım yokmuş. İstesem her ay bir ev, bir arsa alabilirdim.

MS: Yarışma parası ile mi?

RO: Yarışma yaptım, özel işler yaptım. Çankaya'da apartmanlar yaptım. Ecnebiler aldı.

HÖ: O binaların projelerini sakladınız mı?

RO: Hiç saklamadım.

Emlak ve Kredi Bankası Dönemi

HÖ: Emlak Bankası'nda ne zaman çalıştınız?

RO: Ben askerden sonra, Medeni (Berk) Bey zamanında 1950'den önce bankada işe girdim. Askerliğim şanssız geçti. Ben İstanbulluyum, Erenköylüyüm. Ailem oradandır. İstanbul'daki işsizlik üzerine, davet olmam üzerine, Ankara'ya geldim. Medeni Bey'in lütufları ile, orada iyi bir ortam buldum. Koş Ankara'ya, koş İstanbul'a... O halka büyüdü, Anadolu'nun her yerine gittim. Ondan sonra evlendim. Hatta benim nikahımda, o devrin önemli bürokratları şahidim oldu. O kadar itibarlıydım. 2 çocuğum oldu. Hanım hala aynı hanım (güllümler).

1980'den evvel de ihtilaller oldu. İlk ihtilal olduğunda (1960) Medeni Bey'i alıp götürdüler suçlu diye. Huzur bitti. Hiçbir sebebi yoktu. Her ihtilalde ihtilalcilere yaranamadık. İki yüzülüğüm yoktur, dobra dobra söylerim herşeyi. Ona rağmen atılmadım. Üçüncü ihti-

lalden sonra (1980) işe aldığımız arkadaşlarda fesat havası hissettim. Nasıl anlatsam, zor... İzmir'e arkadaşlarla seyahate gittim, (başım geleni) orada öğrendim. Hanımların hakim olduğu bir devreydi. Bakanlık'ta yüksek mer-tebede, hanım olan bir mimar vardı. Bazı çekememizlikler, iftiralar oldu, kıskançlıklar oldu... Onları hissettim. O zaman benim yanımda olduğumu zannettiğim kişilerde bir hoşnutsuzluk oluştu ve müffettişe düştüm. Bir hanım yüzünden. Üniversitede bir sınıf arkadaşım vardı, ona yaptığım bir yardım, bir projesine 2 tane kalemle hava vermişim, mimar olmuş. Çekemezlik yüzünden. Neticesini aldık ve ayrılalım dedim. 1980'de emekli oldum.

HÖ: Biz sizin Emlak Bankası'nda yaptığınız projelere ulaşamadık. Bu dönemde projeleriniz oldu mu?

RO: Oldu. Bankanın İstanbul, Ankara, İzmir şubelerini yaptım. Yaptım da yaptım. İzmir 2. Kordon'daki İzmir Merkez Şubesi'ni yaptım

(3). Yazlık evler yaptım. Yani ne görev verdilerse yaptım. Ama (projeleri) tanzim edeceğim bir zaman bulamadım. Oraya buraya koş derken, onlar öyle heder oldu. Zaten o zamanki zihniyette neşretmek (yayınlamak) lüzumsuz addediliyordu.

HÖ: Konut yaptınız mı?

RO: Yaptım tabii. Çabuk yaptım, hızlı yaptım. İstanbul Ataköy'de, İzmir'de Karşıyaka mahallelerinde yaptım. Yani yapmadığım bir iş kalmadı. Medeni Bey'in dikkati altındaydım. Onun emir verdiği işleri muhakkak yapmam icap ediyordu. Yapmadığım, elimin değmediği yer kalmadı. Doğu'ya yolladılar. Banka ile ilgili emir altında olduğum çeşitli işleri, hayvanat bahçesi, statlar falan yaptım.

HÖ: Hangi stat?

RO: Ankara'daki merkez stadın inşaatında bulundum. Elimin değmediği yer kalmadı.

HÖ: Emlak Bankası konutlarından Ankara'da yaptığınız var mı?

RO: Elbette olması lazım. Ama Ankara o kadar gözde değildi.

HÖ: Hiç projelerinizi saklamadınız mı?

RO: O zamanlar öyle icap etti.

HÖ: Ankara'da özel işler yaptım dediniz. Nelerdi bunlar?

RO: Ankara'da da çok iş yaptım. Şimdi şöyle hatırlıyorum. 1950'li yıllarda bazı yakın olduğum ve talep gördüğüm siyasilerin evlerini yaptım. Nihat Erim başta olmak üzere. İki

tane evi vardı, Cinnah Caddesi'nde, rampalı falan. O zaman rampa modasını icat ettim. O bölgede onların itibar ettiği kişilerin evlerini yaptım. Çankaya'da İnönü ve ailesine, o zümreye ait -Halk Partili kişilere- yardımcı oldum. Aklıma çok şey geliyor.

HÖ: Erim evi Cinnah'ın neresindeydi?

RO: Çıkarırken sol tarafta. Yabancılarla ait elçilikler var. Daha ileride kule var, o havzada yaptıklarım var. Onun arkasındaki mahalle-

de var... Ama bunların hepsi uçtu gitti. Rant yüzünden gidenler var, sahip değiştirdiği için elden çıkarlar var. Hatırlamıyorum şimdi, yaş epey ilerledi.

MS: Doğum tarihiniz 1921 olduğuna göre yaşıңыз 88 oluyor. Maşallah.

RO: İyi değilim, hastanede yattım.

RO: O bir devirdi. (Reha bey banka yıllarını kastediyor.) Saysan kağıtlara sığmaz. O zamanın Umum Müdürü ve idarecileri çok namuslu, ahlaklı insanlardı. Böyle insanlar arasında takdir edildiğini hissetmek, bir erbab için büyük bir mazhariyet ister. Takdir edildiğinizi hissediyorsunuz. Onların iltifatını kazandım. El attığım bazı işlerin ahlaklı olmadığını ortaya çıkardım. Hayatımı ortaya koydum. Tehditler aldım. Yeni evlenmişim o zaman. Suistimallerle uğraştım. Demokrat Parti'nin el atması yüzünden rahmetli büyükbabamın Erenköy'deki arsalarını kaybettim. Onun bunun eline geçti. Aileden kalanlarla iktifa ettim. Bir arazi kaldı, o da elimizden çıktı gitti. Resimleri vardır, büyükbabam -sizlere ömür- padişahın tayin ettiği bir kişidir. Ailemiz öyle bir ailedir. Karacaahmet'te yaşıyorlar. Sahip çıkamadık. Babam askerdi. Şerefli bir askerdi. Annemi, askerlik nedeniyle gittiğimiz Maraş gibi yerlerde yakalandığı sıtma nedeniyle İzmir'de kaybettik. Aynı hastalığın bir çeşidine, en azgınına ben de yakalandım.

Tenis Kulübü'nün Öyküsü

HÖ: Siz tenis kulübü'nün süreci nasıldı (4)?

RO: Emlak ve Kredi Bankası Umum Müdürü Medeni (Berk) Bey cesur, atak, namuslu bir insandı. Umum müdürü olarak biraz haşin bir insandı. Beni çağırdı, "Kulüp inşaata yapılacak, bundan sen sorumlusun" dedi ve gitti. Umum müdürü olduğu zaman arabası yoktu. Araba lazım olduğunda Reha Efendi (kendisinden bahsediyor) hizmetindeydi. Hem iş hususunda hem de amir-memur hususunda dikkatli bir insandı.

HÖ: Siz bankada çalışırken tenis kulübü'nün projelerini de mi yaptınız?

RO: Evet. İnşaatı ise Ayduk Koray'ın çalıştığı firma yaptı (5). Orada başka inşaatları da vardı. Çöktü o inşaat. Ayduk dikkatli bir insandı. İyi bir ailenin çocuğuydu. Ankara'da başka inşaatlar da yaptı. İstanbul'a gidişinden sonra alakamız kesildi, haberleşemedik. O da istediği seviyeye çıktı.

HÖ: Biz tenis kulübü'nün iç mekanını, özellikle o rampalı mekanı, çok seviyoruz. Çok keyifli.

RO: Keyifli de yer kıtlığı vardı. Sahanlıkta müdüriyet var. Oraya sokabildim ancak. İte kaka çıkan bir netice oldu.

HÖ: Biz projeleri aradık. Tenis kulübü'nde bulamadık.

RO: Ayduk'a sordunuz mu?

HÖ: Ona sormadık.

RO: Ayduk o inşaatı yaptıktan sonra öbür inşaatın çökmesinden sonra yeise kapıldı.

MS: Başka inşaatı kastediyorsunuz anlaşılır. O da mı kulübe aitti?

RO: Spor salonu.

HÖ: Aaa, çelik çatısı çöken kapalı spor salonu... Ayduk Koray o binayı da mı yapıyordunuz?

RO: Ayduk yardımcı mühendisti, şantiye şefi gibi bir pozisyonda. Bina birdenbire çöktü. Halbuki hata, İTÜ'den, bu işleri menfaat uğruna yapan, o zaman şöhretli bir hocaların eseri. Yanlış hesap yüzünden çöktü. Sonra yeniden yaptılar.

HÖ: Siz Emlak Bankası'nda çalışmaya devam ettiniz tabii.

RO: Ettim. İstanbul, Ankara ve İzmir'de işler yürüttüm.

HÖ: Banka içindeki projeleri siz mi üretiyordunuz?

RO: Hepsini değil tabii, aramızda taksim ediyorduk. Benim kontrolüm altında yapılıyordu.

HÖ: Tenis Kulübü'nün projeleri kaç yılında yapıldı?

RO: Valla şu an hatırlamıyorum ama banka da olması lazım.

HÖ: Projeleri banka mı yaptırmıştı?

RO: Evet.

HÖ: Bankaya soralım.

MS: Emlak Bankası da kalmadı ki.

MS: Siz tenis kulübü'nün cephesindeki deliklere "hoko-moko" diyor musunuz.

RO: Bir mecmuada Ayduk'un yazdığı bir yazı var. Ben onlara külliye "hoko-moko" dedim diyor. Epey yeni o mecmua. Onu Ayduk eline geçince saklamış. Diyor ki "zorluk çektiğim şey beni buldu". Orada cephedeki figürleri öyle ifade ediyor.

Emeklilik, Dalokay, Boysan, Cansever, Arkadaşlar...

RO: Emekli olduktan sonra da çalıştım. Rahmetli Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay arkadaşım. Yardımcısı oldum onun. Ulus civarında bir apartman tutmuştu. Maaşla çalıştım. İzmir'de bir yazlık vardı, onu yaptım.

HÖ: Urla mı?

RO: Yok, o değil. Biraz unutkan oldum hastanede yattıktan sonra.

HÖ: İslamabad Camisi projesinde çalıştınız mı?

RO: Hayır. O yapıyordu o sıralar. Türkiye'nin yetiştirdiği iyi mimardır.

RO: Yalnız bir şey söylememe izin verin. Üniversiteye 1940 senesinde girdim. 60 kişi mezun oldu. Sınıfta Aydın Boysan...

HÖ: Turgut Cansever ?

RO: Turgut (Cansever) da var ama, benim çalışma stili Nezih (Eldem) Hocaya yakın gelir. GSÜ mezunu, (özel) bir karakterdir. İyi mimarlardan biri olan Turgut (Cansever) ise, ağır laflar eder, bilgisi, kültürü yerindedir, şudur budur ama, bir Nezih Eldem olabilmesi için 40 fırın ekmek yemesi gerekir. Yaratıcılığı zayıftır.

RO: Turgut Bey son zamanlarda dini bir söylem kullanmaya başlamıştı. O zamanlar nasıldı?

RO: Ondan haberim yok. Rastlamadım. Zaten onlar sahneye az çıkarlardı. Bazı yer-

lerde idealist, taştan evler yaptı, ama öyle bir noktası olduğunu bilmem. Ailesiyle Boğazda otururdu. Biz de Erenköy'de otururduk. Görüşürdük, ama sempati yok. O herşeyi ilmi yönden etüd ederdi, hocalarımızın hangisi ağırsa o tarafa yakın hareket ederdi. İyi bir aile evladydı. Hilesi hurdası yoktur.

Benim iki tür arkadaşım var. Biri okul arkadaşı, diğeriye hayat arkadaşı. Okul arkadaşlarım içinde Aydın (Boysan) ayrı bir yere sahip. Ağzı laf yapıyor. Muayyen bir zümreyi memnun ediyor. Güzel esprileri var. Seyahatlere çıkıyor, muhit ediniyor. Aydın'ın yaptığı iş Koça yardımcı olmak. Mimar olarak yaptığı iş ona yakışan (kalitede bir) iştir. Yüzüne de söylerim.

HÖ: Daha çok fabrika binaları yaptı.

RO: Yaptı, yapıyor da, yeteneği var. İnsanların içine girer, onlarla sohbet eder, onları memnun eder. İyi insandır. Ama her iyi insanın olduğu gibi, iyi olmayan işleri de var. Ama Aydın hala nasıl içermiş onu anlatıyor. Ama mektepte birinci olan bir arkadaşını taltif etmek uygunluğunu bana veremedi. Yapmıyordu, yani söylemiyordu. Ben utanırdım. O mertebeye gelmişsin, romanlar yazıyorsun, seyahatlere çıkıyorsun. Ne olurdu, neyin eksilirdi? Ama aldırmam başka. Yılbaşlarında gönlünü almak için hüsniyetle hareket ederim. Onu öyle anlarım. Ayduk (Koray) ise bir insan timsaliydi. O İTÜ'dendir. Ayduk'un Ankara'da epey hizmeti vardır. Onun imkanları daha iyiydi.

Bu arada Reha Bey eşinden eski resimleri getirmesini istedi. Mükerrerem Hanım'ın getirdiği eski resimlere baktık.

RO: Bir ara verdiğim zaman, nereden işittilerse, Antalya'ya çağırıldı oradaki arkadaşlar. Oraya gittim. Onlara bir mahalle çizimi verdim. Ben o zaman emekliye ayrılmak üzereydim. İyi bir iklimdi. Orada iki seneye yakın hizmet verdim. Yeni lojmanlar yaptım. Onlar dışında da işler buldum. Paraya ölçü haricinde hiç taassubum olmadı. Ancak bu son yıllarda ben ailem itibarıyla, tutucu bir aileye mensup olduğum için, ailem de tutucu olduğu için, kazancımдан kısıntı yapmadım. Her zaman arabam oldu, her zaman imkanlarım oldu.

Biraz da çapkınlığım vardı. (Reha Bey burada hanımına göstermeden bize göz kırptı) Onlar tatmin etti beni, falan. Fakat şu anda ölmek üzereyim.

HÖ: Allah geçinden versin.

RO: Bu bir his meselesi. Allah öldürmesin de. Bir torunum var, erkek. Onu ABD'de okuttum. Otuzun üzerinde olmasına rağmen hala evli değil. Kızımı da (okurken) onun yanına emniyet için verdim. Kızım iki izdivaç yaptı, ama layık olduğu mutluluğu elde edemedi. Oğlum mimar, fakat benim mimarlığım ile onun mimarlığı arasında kademeler var. O farklı, dans etmeyi, eğlenmeyi sever.

O esnada Mükerrerem Hanım bize çay ve bö-

rek ve keklerle dolu devasa bir tabak getirdi. Bana "Kaçlısın?" diye sordu. Ben doğum tarihimi söyledikten sonra "Oğlumdan da kızımdan da küçüksün" dedi. Ben tabağa bakıp "hepsini bitirmem mümkün değil" dedim. Mükerrerem Hanım "Çabucak yapıverdim. İki gün önce Reha'nın doğum günüydü, onun için yapmıştım zaten" dedi. Bu durumda, tahminime göre, 10 Mart Reha Bey'in doğum günü oluyor.) İzmir'de Atatürk'ü gördüm. Şah'ı uğurlarken. Bu benim için bulunmaz bir nimet. Atatürk'ü son İstanbul seyahatinde Haydarpaşa Lisesi ve demiryolunda gördüm. Bu ikisi şeref hatırasıdır.

Benim bunlar son laflarım. Benim bunları anlatmak için başka fırsatım yok.

NOTLAR

(1) Mimarlık Ortamının 'Sessiz' Aktörlerinden Reha Ortaçlı ve Ankara'daki Bilinmeyen Apartman Yapıları: Nihat Erim Apartmanı ve Ortaçlı Apartman(lar)ı, Umut Şumnu, Ankara Araştırmaları Dergisi, 2018, 6(1), S: 39-56.

(2) Mimarlar Odası'nın Yarışmalar Dizini taranarak bulunan Reha Ortaçlı'nın ödül aldığı yarışmaların listesi şöyle 1946- Konya'da Sinema Binası, 2. Mansiyon. (M. Türkmen ve N. Söğüder ile birlikte) 1947- İstanbul Üniversitesi Hukuk ve Ekonomi Fakültesi Ek Binaları, Mansiyon. (F. Tulgar, A. Onaran, C. Beşe ile birlikte) Ankara Belediyesi Ticaret Evi, 2. Ödül. (F. Tulgar ile birlikte)

1948- Ankara İller Kooperatifleri Evleri/ 2 kat, 6 Oda, B tipi, 1. Ödül. (F. Tulgar ve B. Kökten ile birlikte) İzmit Belediye Binası ve Otel, 3. Ödül. (F. Tulgar ile birlikte) -Ulus Meydanı/Ankara, 1. Ödül. (F. Tulgar, T. Tuncel ile birlikte) 1949-İstanbul Vakıf İşhanı, 2. Ödül. (F. Tulgar ile birlikte)

1950-İşçi Sigortaları Genel Müdürlük Binası, (2.) Mansiyon. (F. Tulgar ile birlikte) 1951-Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Binaları 1. Yarışma/ Soğuk Bölge- Orta Ajans, 2. Ödül. (A. Onaran ve İ. Maro ile birlikte) Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Binaları 2. Yarışma/ Sıcak Bölge-Küçük Ajans, 3. Ödül. (A. Onaran ve F. Tulgar ile birlikte) Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Binaları 2. Yarışma/ Sıcak Bölge-Büyük Ajans, Mansiyon. (A. Onaran ve F. Tulgar ile birlikte)

(3) Türkiye Emlak Bankası İzmir Şube ve İşhanı Binası, Reha Ortaçlı, 1963, Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi, S: 8-9. Bu yapı halen duruyor. Ancak geçirdiği onarımlar sonucu çok değişmiş durumda.

(4) Reha Ortaçlı (1921-2010) Anısına, Ankara Tenis Kulübü, Lale Özgenel, Mimarlar Odası Ankara Şube Bülteni, 2010, Sayı: 80, Sf: 36-39.

(5) Ayduk Koray 1949 yılında İTÜ İnşaat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1956 yılına kadar Abidin Mortaş'ın sahibi olduğu Haymül İnşaat şirketinde çalışır. Reha Ortaçlı'nın bahsettiği inşaatların bu dönemde yapıldığını tahmin ediyoruz. <https://ins.itu.edu.tr/hakkimizda/mezunlar/h-ayduk-esat-koray>

BİR YAP, YIK, YAP ÖYKÜSÜ: ALTINDAĞ BELEDİYE BİNASI

Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi Başkanlığı tarafından düzenlenen ulusal yarışmayla başlayan Altındağ Belediye Binası'nın yapımlar ve yıkımlarla dolu öyküsü.

Hasan ÖZBAY

1984 yılında Büyükşehir Belediyeleri ve İlçe Belediyeleri kurulması hakkındaki 3030 Sayılı Yasa'nın çıkmasıyla Ankara'da Altındağ Belediyesi'nin de aralarında bulunduğu ilçe belediyeleri kuruldu. Ulus, Ankara Kalesi, Hamamönü, Hacıbayram Camisi ve çevresi, Samanpazarı, Yahudi Mahallesi gibi kentin tarihi dokusunu içeren alanlar Altındağ Belediyesi sınırları içinde yer aldı. O tarihte belediye sınırları masa başında oluşturulduğundan, Altındağ ilçesinin ticari ve idari merkezi olan yukarıda sayılan alanlar yerleşimin geometrik merkezinde değil, güney ucunda yer aldı (Resim 1).

Yeni kurulan belediyenin hizmet binası ihtiyacının çözümü için ise ulusal mimari proje yarışması düzenlendi. Yarışmada proje yeri olarak, Kale'nin eteklerinde, Samanpazarı'nda, Anafartalar Caddesi, Ulucanlar Caddesi ve Talatpaşa Bulvarı'nın keşiştiği, Esenpark'ta içeren alan belirlendi. Böylece Altındağ Belediye Binası için Çankaya İlçesi'ni seyreden yüksekçe bir alan seçilmiş oldu. Yarışmanın ilan edildiği tarihlerde Esenpark hala bir park olarak kullanılmaktaydı. Ulucanlar Caddesi'nin batı tarafındaki yapılaşma da belediye tarafından yıkılmaya başlamıştı (Resim 2) (Resim) (1).

Belediye ihtiyaç programı yaklaşık 23 bin m² alana sahipti. Proje alanı ise yaklaşık 13 bin m² büyüklükteydi. Yarışma şartnamesinde yapı yapılacak alan dışında ikinci bir çevre düzenleme sınırı verilmiş ve böylece belediye binasının yakın çevresiyle ele alınması yarışmacılardan istenmişti.

Yarışmanın yapıldığı tarihte Esenpark alanı bulvarların keşiştiği bir kavşak adası konumundaydı. Kentsel bağlamdan kopmuş, yaya ulaşımı sorunlu bir alandı. Çevrede 2-3 katlı tarihi Ankara evleri bulunmaktaydı. Neredeyse 2 emsale varan programa sahip belediye binasının bölgeye yeni bir yoğunluk ve büyüklük ile yerleşmesi en önemli sorundu. Anafartalar Caddesi ile Talatpaşa Bulvarı'nın oluşturduğu kavşağın, Talatpaşa Bulvarı üzerindeki hemen batıda yer alan Adnan Saygun Caddesi kavşağına yakınlığı bir diğer önemli sorun odağıydı.

Resim 1

Resim 2

Biz de yarışmaya belediye programını yerleştirerek, ulaşım ve çevre ölçeğini de dikkate alarak başladık. Ancak tasarım ilerledikçe yapının irileşmeye başladığını ve kentsel doku içinde yabancı kalacak bir kütle büyüklüğüne ulaşmaya başladığını fark ettik. Yarışmayı belediye yönetimini ve jüriyi uyaracak bir fırsat olarak gördük ve programı reddederek, bir açık alan düzenlemesi öneren "karşı proje" verdik. Benzer bir duyarlılık bir başka ekip tarafından da gösterildi ve yarışmaya iki adet "karşı proje" geldi (2).

Yarışma sonucunda Nuran Ünsal, Merih Karaaslan ikilisinin projesi oybirliği ile birinci ödüle seçildi. Birinci ödül, alanda alçak kalmaya çalışsan, Esenpark'ın güneye açılan vistasını yapı altında bıraktığı açıklıkla koruyan bir kurguya sahipti. Karaaslan projeyi şu sözler ile anlatıyordu: "Yarışma projesi arsanın kenarlarına kadar giden, birbirleriyle açılar yapan kollarından oluşmuştur. Bu şekilde önerilen kütle ile önü arkası olmayan bu arsada, her yönden, üstelik kollar sayesinde küçük algılanabilen, buna karşılık alanın tam ortasında oluşturulan büyük boşluk sayesinde alanda yaya sürekliliğini sağlayan ve alanın bakı noktası olma özelliğini değerlendiren bir sonuca ulaşılmıştır. Tüm kütle düzeni üçüncü boyutta iki ayrı bölümde gelişmektedir; altta iki ve kısmen üç katı saklayan "baza" ve üstte üst üste binen katlardan oluşan yatay plastik. "Baza" arsada yer yer 10 metreyi bulan kot farkları ile zemin ilişkisini kurarken, silüette arandılan az katlı dingin plastik etkinin yaratılmasına yardımcı olmaktadır (3)."

İkinci ödülü kazanan Haldun Sunal, Ercüment Berberoğlu, Kaya Sunal projesi alanın doğusunu tutan alçak blok ve başkanlık birimlerini içeren yüksek bir blok ile oluşturulmuştu ve iki blok arasında bırakılan boşlukla Esenpark'tan güneye açılan vistayı korumaktaydı. Üçüncü ödülü kazanan Vedat Dalokay projesi ise, nitelikli iç mekan çözümleri ve detaylarına karşın, kent ölçeğinde çok iri olan, monolitik bir blok önermekteydi.

Birinci ödülü kazanan Karaaslan ekibi projesi, yarışma şartnamesine uyarak katılan projeler içinde en kabul edilebilir yaklaşımdı. Alçak katlı olması avantajdı, ancak kütlelerin alçak kalması alanda yayılmasına neden oluyor ve Anafartalar Caddesi'ni daraltıyor ayrıca Talatpaşa Bulvarı üzerindeki kavşak çözümü de sıkışıklık nedeniyle yetersiz kalıyordu.

Yarışma sonrasında hızlı uygulama projelerine geçildi. Bu arada yarışma aşamasında istenmeyen Katlı Otopark, Çarşı ve Nikah Salonu programa eklendi ve yapı 40 bin m² büyüklüğe ulaştı.

Uygulama projeleri sürerken Karaaslan ekibi tasarımda -özellikle Çarşı kısmında- radikal değişiklikler yaptı. Yapının kuzeyindeki meydan kotunun altında bir çukur sokak oluşturdu ve bunun etrafına ticari programlar yerleştirdi (4). Bu değişikliğin nedenleri-

Resim 3

Resim 4

ni ise Merih Karaaslan şu ifadelerle açıklar: "Yarışmadan sonra belediye hemen inşaata başlamak istiyordu. Bu nedenle bir yandan Belediye bürolarının olduğu bölümün tatbikat projelerini yapmaya, bir yandan da diğer düzenlemelerin geliştirilmesine yoğunlaştık. Bu aşamada programın belediye binası olan özelliğini değiştirmeye karar verdik. Bu bölgenin canlandırılması ve kente yeniden kazandırılması amacımızı öne çıkardık. Bu ise programda ve tasarımda konunun bir "kent

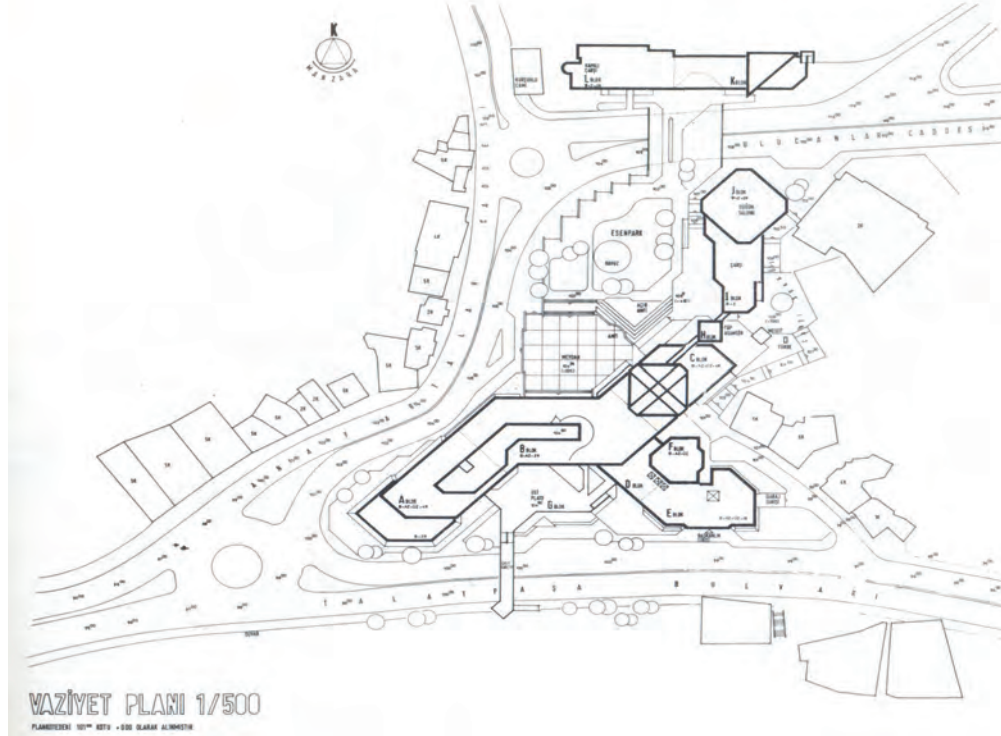
merkezi" özelliğinde ele alınmasını gerektiriyordu. Gerek alanın kent merkezi özellikleri taşıyan bir potansiyele sahip olması, gerekse tarih boyunca belediye binalarının kent merkezinin bir parçası olarak ele alınmış olması, bu yaklaşımın dayanaklarıydı. Ayrıca bu çevrede programa girecek olan rant tesisleri ile yapının finansmanına önemli bir katkı sağlayacağımızı düşünüyorduk. Nitekim tasarımın bu özelliği, eserin gerçekleşmesinin güvencesi oldu.

Böylece konuya bakış açısı ve program geliştirildi, dönüştürüldü. Belediye alanları yarışmadakine göre %25 azaltıldı; bunun yerine çarşı, rekreasyon, yeme içme alanları ve otopark önerildi. Özellikle otopark alanı yarışmada istenilenin dört katına çıkarılarak 400 araç kapasitesi sağlandı. Tasarım da bu yeni bakış açısı yönünde geliştirildi. Artık belediye ken-

tin merkezinin bir ögesi idi sadece. Bunun için geleneksel kent merkezi imgeleri (saat kulesi, kemerli çarşı, şadırvan, amfi, teraslar, park, platalar, piramit) güncelleştirilerek tasarımı geliştirici öğeler olarak kullanıldı. Baza ise tüm bu farklı işlevleri birleştirici bir öge olarak plastik ve mekansal bütünlüğü sağlama işlevini üstlendi (5).”

Resim 5

Şekil 6

Resim 7

1987 yılında başlayan inşaat 1994 yılında tamamlandı ve bina kullanıma açıldı. İnşaat süresince mesleki kotrollük hizmetini de yüklenen Karaaslan ekibinin bu tasarım için çok emek verdiğini açıklıkla söylemek gerekir. Ancak seçilen malzemeler (belediye bloğundaki kirli-sarı boyalı sıvalı yüzey), detaylar (standart bayındırlık detayları) ve vasat imalat kalitesi yapının arzulanan plastik kaliteye ulaşmasını engelledi.

Otopark bölgenin ihtiyaç duyduğu bir işlevdi ve yoğun şekilde kullanıldı. Ancak aynı şeyi çarşı için söylemek çok zor. Çarşı, özellikle de meydan kotunun altındaki kemerlerle tanımlanan çökertilmiş sokak etrafındaki dükkanlar çalışmadı ve canlı bir ticari hayatı sağlayamadı. Programa sonradan eklenen Nikah Salonu'nun ise Ulucanlar Caddesi köşesinde sağır kütle ile dokuya yabancı kaldığını da eklemek gerek.

2004 yılında yeni seçilen Belediye Başkanı Veynel Tiryaki, yapının girişindeki güneye açılan boşluğu alüminyum doğramalar ile kapatmaya başladı.

Proje müellifi Nuran Ünsal telif haklarının ihlal edilmesi nedeniyle konuyu mahkemeye taşıdı. Mahkemenin "ihtiyati tedbir kararı" talebini reddetmesi sonucunda imalat devam etti ve boşluk kapatıldı. 2007 yılında mahkeme sonuçlandı ve Ankara Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi kararını verdi: "...benimsenen bilirkişi raporu ve keşif mahallinde yapılan gözlemlere göre yapılan değişikliklerin eski haline getirilmesinin mümkün olduğu ancak eski hale getirilmesi için yapılması gereken masrafların hem malikin hem de kamunun menfaatlerini esaslı surette haleldar edecek mahiyette bulunduğu, şu hale göre yapılan değişikliklerin eski haline getirilmesine yönelik istemin kabul olunamayacağı anlaşılmış ve bu sebep dışında başkaca bir ref yahut men ile tazminat istemine dayanmayan iş bu davanın reddine karar verilmesi gerekmektedir (6)." Tipik kamu dayanışması şeklinde gelişen mahkeme süreci ve verilen karar sonucunda yapının ilk haline dönmesinin yolu kapandı. Nuran Ünsal bu davada maddi bir talepte de bulunmadığı için, sonuçta yapılan yanlış iş, belediyenin yanına kâr kaldı.

Yapının altındaki boşluğun kapatılması ile tasarımın ana hedeflerinden başında gelen, güneye açılan kentsel boşluk yaratma amacı tümüyle bozulmuş oldu. Belediye önündeki meydan kapalı, sürekliliği olmayan bir sert zemine indirildi. Boşluğun kapatılması aslında sonraki yapılacakların habercisiydi.

2005 yılında ise önce Ulucanlar Caddesi tarafındaki nikah salonu bloğu, bir yıl sonra ise belediye binasının kavşağa doğru olan kolu mekanı ferahlatmak amacıyla yıkıldı. Meydan kotunun altındaki çarşı sokağının üstündeki kemer formundaki pergola ve saçak da bu yıkımdan nasibini aldı. Bina oranları bozuk ga-

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

rip bir kütleyle dönüştü. Güneyde yıkılan yerin palyatif bir yaklaşımla sıvanarak bırakılması sayesinde yapı iyice değersizleştirildi.

2022 yılında ise tüm bina yerine "Samanpazarı Meydanı" ve "park" yapılmak amacı ile yıkıldı. belediyenin web sitesinde ve haber sitelerinde, yıkılan yapının olduğu alanda yer üstünde kütüphane ve kafeler, yer altında ise 350 araç kapasiteli kapalı otopark yapılacağı duyuruldu. Şelale, havuz ve geleneksel mimari tarzda yapı elemanlarından oluşacağı görülen yeni tasarımın belki tek olumlu yanı, alanın kentsel bir açık mekan olarak değerlendirilmesi olabilir. Tasarım ile ilgili sadece çeşitli görseller paylaşıldı. Bunlardan anlaşılana ise, mekanın çepçeperlerine bir karar üretilmediği, alanın sert zemin ağırlıklı bir atmosfere kavuşacağı, yeşil yüzeylerin ise çatı bahçesi sınırlarında kalacağı ve ağaca fazla yer olmadığı yönünde. Kentsel mekan anlamsızca parçalandığı için aslında yapılmak istenen bir meydan da değil, sadece açık alan düzenlemesi (7), (8).

Bir yapının -yeri tam olarak tartışılmadan- bir parkın üzerine yapılması, 30 yıl bile geçmeden yıkılması, ortaya çıkan devasa molozun yarattığı ekolojik kirlilik, yerine meslek kamuoyu ile hiç paylaşmadan alelacele sıradan bir şeyler yapılması... Bunların tamamı tipik "az gelişmiş

Şekil 12

ülke davranışları" olmanın yanı sıra, topluma ait kaynakların kötü kullanılmasının ve yetersiz kamu yönetiminin de bariz örneği. Umarım bu hatalar gelecek için bir ders olur.

NOTLAR

1. Danışman jüri üyesi olan, bir dönem İmar Müdürlüğü de yapan mimar Nejet Beşbaş, sosyal medyada yerin dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı olan Mehmet Altınsoy tarafından önerildiğini yazmıştır.
2. Altındağ Belediye Binası Yarışmasında "İki Karşı Proje", Yasemin Erk, Hasan Özbay, Mimarlık Dergisi, Sayı 223, 1987/2, S:67, Ankara.

3. Merih Karaaslan Yapıtlar, Anılar. S:77, 2001, Karaaslan Mimarlık Ltd. Şti. Yayını, Ankara.
4. Bu değişikliği Alpay Aşkun'un büroyu bir ziyareti esnasında çarşı çözümünü eleştirmesi üzerine yaptığını kişisel bir sohbetimizde anlatmıştı.
5. Merih Karaaslan Yapıtlar, Anılar. S:77,79, 2001, Karaaslan Mimarlık Ltd. Şti. Yayını, Ankara.
6. Ankara 2. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi kararı. Esas No: 2006/49 Karar No:2007/159.
7. <https://www.altindag.bel.tr/#haberler/tarihi-samanpazarı-meydanı-geri-donuyor-2-2-2>
8. <https://www.gazeteilksayfa.com/altindag-belediye-binasi-2-aya-yikiliyor-145480h.htm>

NEW YORK MANHATTAN'DA BİR VAHA: HUDSON RIVER PARK VE GANSEVOORT PENINSULA (GANSEVOORT YARIMADASI)

Mimari/Peyzaj Tasarımı: James Corner Field Operations

Hudson River Park

Hudson River Park (HRP), New York'un Batı Manhattan yakasında, Hudson Nehri boyunca uzanan ve kentin kuruluşundan itibaren sanayi ve ticaret alanı olarak kullanılmış, 222 hektarlık uzun bir sahil şeridini kapsayan bir rekreasyon gelişim planlaması.

Hudson River Park Trust (HRP Yatırım Ortaklığı), New York'un Hudson Nehri sahilini geliştirmek, kamunun rekreasyon, spor ve yeşil alan ihtiyacını karşılamak üzere 1998 yılında Hudson Nehri Park Kanunu ile ku-

rulmuş. Gelirini kiralar, ödentiler, sponsorluklar, kişi, şirket ve vakıflardan topladığı para ile sağlayan bir NY kenti ile NY eyaleti ortaklığı. Sahil planlamasının ve inşasının masraflarını eyalet, belediye ve federal devlet karşıyor. HRP'nin başişleri toplayan ortağı ise HRP Friends isimli yine bir sivil toplum kuruluşu.

1980'lerde Hudson Nehri sahilı boyunca yer alan terkedilmiş, çürümeye bırakılmış, tel çitlerle çevrilmiş antrepolar, iskeleler ve açık otopark olarak kullanılan boş alanlar, zaman

içinde bir gelişim master planı çerçevesinde parça parça rehabilite edilerek, sosyal, sportif ve rekreasyonel etkinliklere ayrılmış yeşil ve sert zeminlerden oluşan ve tüm sahilı kapsayan sürekli bir park alanı haline getirildi. HRP'nin ana amaçları arasında Hudson Nehri'nin ekosisteminin korunması ve kentlinin bu ekosistem ve çevre konusunda eğitilmesi de yer alıyor. 25, 45, 84 nolu iskelelerin rehabilitasyonu ile Little Island ve Clinton Cove gibi projeler, HRP içinde gerçekleştirilen örneklerden sadece bir kısmı.

Resim 1. Chelsea İskeleleri (<https://hudsonriverpark.org>)

Resim 2. 45 No'lu İskele (<https://hudsonriverpark.org/>)

Resim 3. Küçük Ada (Little Island) (<https://hudsonriverpark.org/>)

Resim 4. 25 No'lu İskele (<https://hudsonriverpark.org/>)

Resim 5. 84 No'lu İskele (<https://hudsonriverpark.org/>)

Resim 7. Plan Görüntüsü (Courtesy of James Corner Field Operations)

Resim 8. Güneybatıdan Kuş Bakışı (Courtesy of James Corner Field Operations)

Resim 9. Kuzeydoğudan Kuş Bakışı (Courtesy of James Corner Field Operations)

Resim 10. Güney Plajı (Courtesy of James Corner Field Operations)

Resim 11. Spor Sahası (Courtesy of James Corner Field Operations)

Resim 12. Kuzey Sazlık Bölgesi (Courtesy of James Corner Field Operations)

Gansevoort Peninsula

Sahil düzenlemesinde en son ilave 2021 yılının Şubat'ında 2.2 hektar büyüklüğündeki Gansevoort Yarımadası projesinin başlatılması oldu. Hudson Nehri'ne paralel uzanan sahil yolu West Street üzerinde, Renzo Piano'nun tasarımı Whitney Museum of American Art'ın tam karşısında ve caddenin nehir tarafında yer alan bu proje, adını yarımadayı karşılayan Gansevoort Sokağı'ndan alıyor.

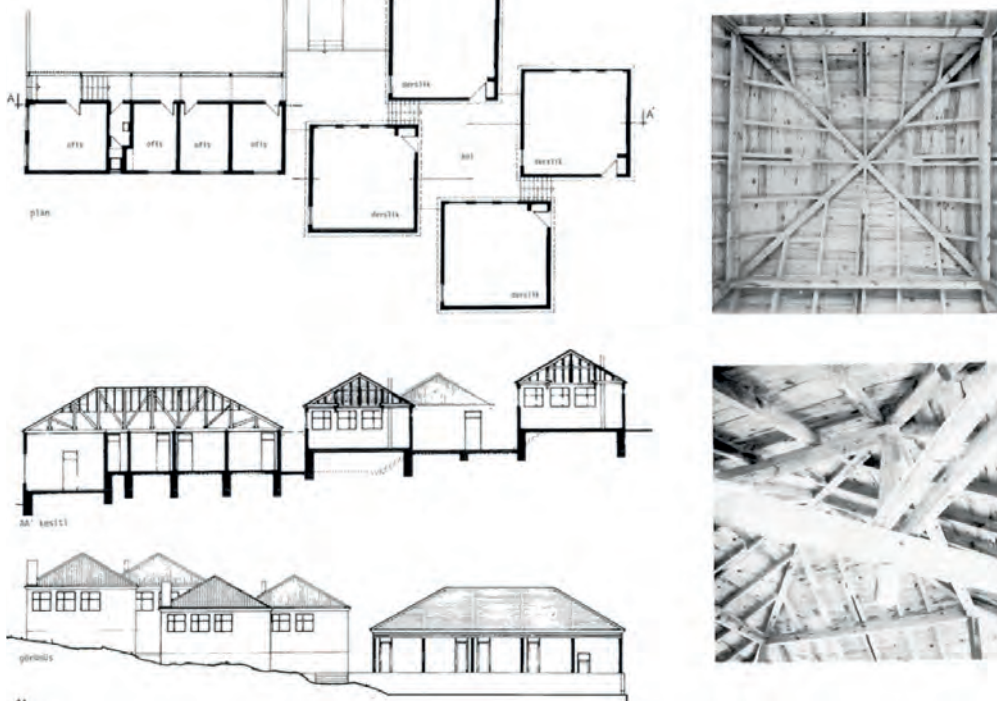
Sahil bandındaki diğer gelişimlerin aksine, nehre uzanan bir dolgu alanı üzerine planlanan Gansevoort Yarımadası, bu yönüyle alanın ekolojik restorasyonunu amaçlayan ve suya kolay ulaşım olanakları sunan atipik bir örnek. New York High Line projesinin de müellifi olan James Corner Field Operations Peyzaj ve Kentsel Tasarım Firması'nın gerçekleştirdiği ve 2023 ilkbaharında bitirilmesi planlanan projenin güneyinde kum zeminli bir plaj, bunun kuzeyinde çim zeminli oturma alanları, pasif ve aktif yeşil alanlar, spor sahası, endemik bitkileri barındıran bir sazlık alan, köpek gezdirme alanı, batıda ise piknik masaları ve şezlongların olduğu alanlar yer alıyor. Whitney Müzesi'nin de bu alanda kamu sanatına ayrılmış bir sergi mekanı yer alacak (Resim 7-12).

HRP kapsamında en büyük kamusal yeşil alanı içerecek olan Gansevoort Yarımadası projesi, katılımcı bir planlama sürecinde geliştirilen ve çevre halkı ile bir seri toplantı ve workshop çalışmaları sonucunda varılan bir ürün. Bu yönü ile de örnek bir çalışma...

ODTÜ UYGULAMALI YAZ STAJLARI

1958'den 1974'e kadar süren, ardından 2000'li yılların başında yeniden başlatılan, günümüzde yapılamayan ODTÜ Uygulamalı Yaz Stajı üzerine anılar ve düşünceler.

Çetin ÜNALIN
Güney Göksu TONKAL
Ceren TOPALOĞLU

Resim 1. Ortaokul Binası-Gilindere/İçel-1968 (www.metuarchers.com)

Mimarlık öğrencilerinin mesleki pratiğe dair yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olması açısından gerçekleştiren yaz stajları uygulamaları; mimarlık mesleğinin farklı alanlarından kısa kesitler sunarak mimarlık eğitiminin meslek pratiği ile ilgili olan ilişkisini öğrencilere aktarılmasını sağlar. Yaz stajı uygulamaları mimarlık eğitiminin ve öğrencinin gelecekteki mesleki hayatı için yol haritası çizmesine yardımcı olur.

ODTÜ Mimarlık Fakültesi yaz stajı uygulamaları mimarlık eğitiminin aktif bir parçası olarak kendi bünyesinde geliştirdiği eğitim modelini uygulamış ve günümüzden bakıldığında deneysel, özgün, katılımcı, toplumcu bakış açıları ile stajları yönetmiştir. Uygulamalı yaz stajlarının öğrenci-hoca ilişkisi içinde 1/1 ölçekte yapı tasarımı ve inşası olarak çerçeve edilebilir. Mimarlığın temel öğretileri üzerine eklenen gerçek bir deneyim ve sorgulama imkanıdır bu stajlar.

Bunun yanı sıra öğrencilerin sadece meslek yaşamları değil, sosyal yönlerinin de gelişmesini, mimarlık hizmetini vereceği toplumun bir kesimini de yakından tanıma imkanı elde etmesi vardır.

Öğrencilerin bir arada üretim yapması ise uzun soluklu -mesleki yaşamda da devam edebilecek- dostlukların, tecrübelerin oluşmasını sağlamaktadır. Yaz stajları, işlev ve yapı gibi diğer konuların yanı sıra mekana da odaklanarak öğrencileri mimarlığın hayatı yönünü keşfetmeye yönlendirmeyi amaçlamaktadır.

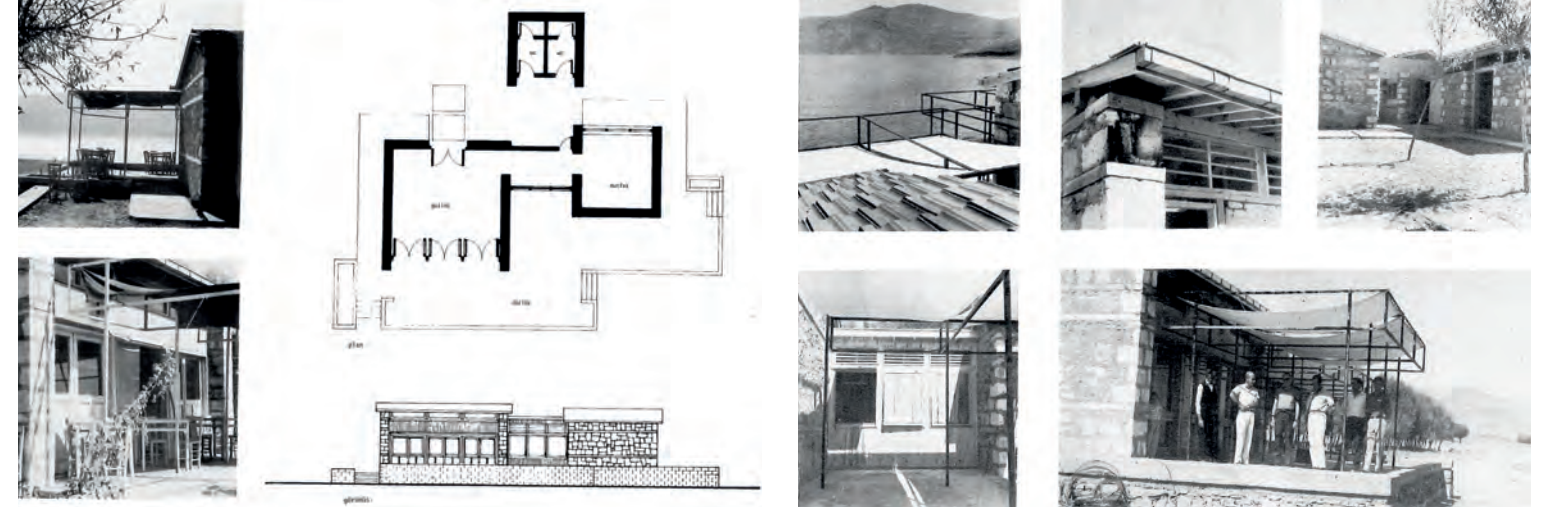
Mimarlık Fakültesi, 1958 yılından 1974 yılları arasında ve 2000'lerin başlarında eğitim müfredatına yoğun bir şekilde bulunan bu uygulamaları, toplumsal bir sorumluluk yüklenerek gerçekleştirmiştir. Anadolu'nun mahrum kalmış köylerini uygulama alanı olarak seçen

Resim 2. Ortaokul Binası-Gilindere/İçel-1968 (www.metuarchers.com)

üniversite ve fakülte, kendi bünyesindeki akademisyen mimarları ile yine seçilen köy için bir yapı tasarımı oluşturup öğrencilerle birlikte yapı inşasını gerçekleştirmiştir. Yaz aylarının neredeyse tamamını kapsayan bu süreçte öğrenciler birinci elden yapı inşasını, temel mi-

mari-tekniğin üzerine katacak şekilde tüm süreç boyunca uyguladılar. Yapıların sahip olduğu mimari dil çağdaş ve bölgesel-yerel yapı tekniklerinin harmanlanması, yeniden yorumlanmasıdır. Yapıların inşaatının başlangıcından tamamlanıp açılışına kadar öğrenci,

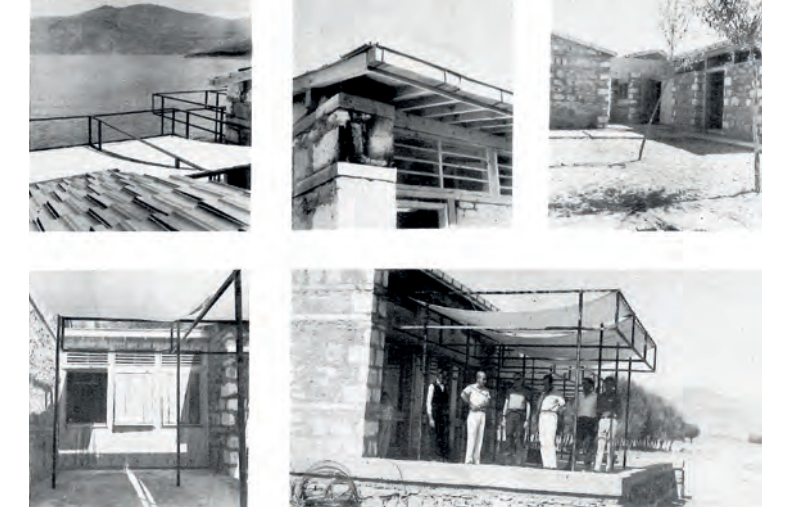
Resim 3. Gazino Binası-Güneyköy/Elazığ-1966 (www.metuarchers.com)

akademisyen ve ustalarca kolektif bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Selahattin Önür, bir eğitim modeli olarak ODTÜ yazlık inşaat uygulamasının temel işlevlerini şöyle açıklıyor: "Genç mimarlık öğrencilerine temel ve basit inşaat modellerinde mimari yaklaşımların gerçek hayattaki uygulamalarını inceleme şansı vermek, öğrencilerin inşaat ve malzeme ile tanışmasını sağlamak, nüfusun çoğunluğunun yaşadığı Türkiye'nin kırsal bölgelerine aşinalıklarını artırmak." Bu, öğrencilerin yerel halkla yakın ilişkiler kurarak toplumsal bilinç düzeylerini artıracaktır. Ayrıca bu uygulamalar öğrenciler arasındaki arkadaşlığı ve takım ruhunu güçlendirmek için grup olarak birlikte çalışıp kamu hizmetlerine katkı yapmaktır.

İnşa edilecek yapı seçimlerinde köyün, bölgenin, alanın sosyal, fiziksel ve mekansal ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuş ancak genel çerçevede herhangi bir yapı tipi ve tipolojisi kısıtlaması olmamıştır. Çeşitlilik gösteren yapılar; küçük ölçekli kütüphaneler, misafir evleri, idari yapılar, müzeler, üretim tesisleri ve yoğunluklu olarak eğitim yapıları yer almaktadır.

ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin yaparak öğrenmek temelli yaz stajı çalışmalarını yazılmış anılardan, çekilmiş fotoğraflardan, derlenmiş kitaplardan, akademik yazılardan hatta bire bir orada stajda bulunmuş kişilerden öğreniyoruz. Bu ikinci bir okul niteliğinde olan yaz stajı uygulamaları 1974'ten sonra ise kesintili olarak devam etmiş. Ancak günümüzde maalesef kaynak yetersizliğinden ve başka sebeplerden dolayı yapılamıyor. Ancak bu çalışmaların niteliği ve mimarlık eğitimindeki önemi düşünüldüğünde, yazılmış yazılara, çekilmiş fotoğraflara ve anlatılara yeniden bakıp tecrübeye edilen üretimin eğitsel, akademik ve mimari açıdan değerlendirilmesini yapmak, yeniden bakmak, mimarlık eğitimini ve yaz stajlarını yeniden düşünmek için uygun olacaktır.

Resim 4. Gazino Binası-Güneyköy/Elazığ-1966 (www.metuarchers.com)

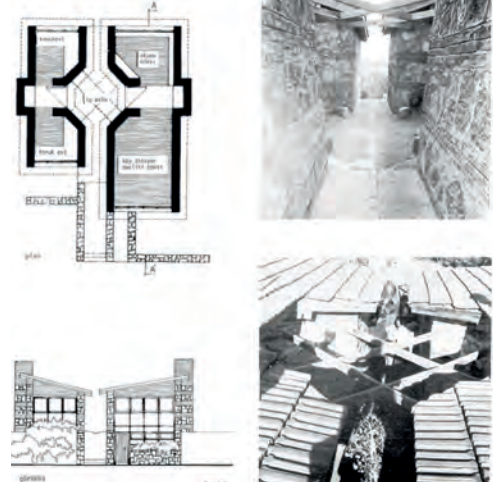
Resim 5. Ortaokul Binası-Eminlik/Niğde-1967 (www.metuarchers.com)

Resim 6. Ortaokul Binası-Eminlik/Niğde-1967 (www.metuarchers.com)

Akademik-Eğitimsel Açıdan Değerlendirmesi

Mimarlık eğitiminde Bauhaus ekolünü izleyen ODTÜ temel tasarım etrafında şekillendirdiği müfredatıyla tasarıma genel bir bakış açısı kazandırır. Yaz stajı uygulamalarının amacı

temel tasarım dersinin soyut yaklaşımından mimarının somut araçlarına geçiş ve deneyim fırsatı sunması açısından bir köprü oluşturmaktır (Gür, Yüncü, 2010). Öğrenme mimarisinin ana pedagojik araçlarından biri, mimarlık eğitimi ağırlıklı olarak tasarım stüdyolarına

Resim 7. Konuk Evi Binası-Kutludüğün/Ankara-1966
(www.metuarchers.com)

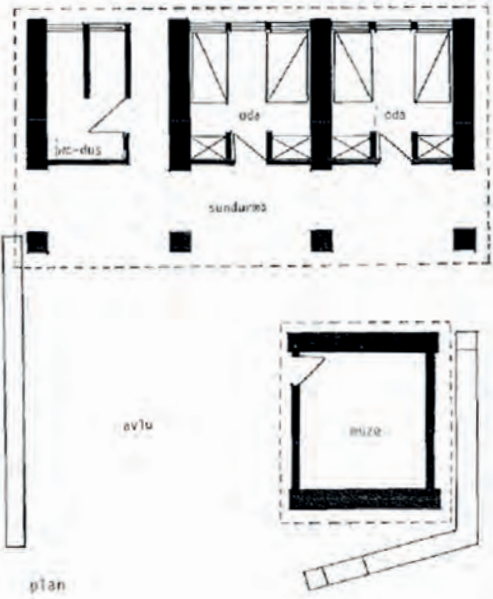
Resim 8. Konuk Evi Binası-Kutludüğün/Ankara-1966
(www.metuarchers.com)

Resim 13. Gazino Binası-Güneyköy/Elazığ-1966 (www.metuarchers.com)

Resim 14. Çukur-Tatvan Gezisi-1967 (www.metuarchers.com)

Şekil 9. Müze Binası-İldırı/İzmir-1964
(www.metuarchers.com)

Resim 10. Müze Binası-İldırı/İzmir-1964
(www.metuarchers.com)

Resim 12. Ortaokul Binası-Eminlik/Niğde-1967 (www.metuarchers.com)

odaklansa da öğrencilerin farklı ortamlar kullanarak mimarlık yapmanın yollarını öğrendiği yer (çizim, maket yapımı, bilgisayar vb.), gerçek şantiyede 1'e 1 ölçekli yapılarıdır.

1'e 1 ölçekte yaparak öğrenme süreci, araştırma, teori, hayal gücü ve ölçekli maketler üzerinden ilerleyen birinci sınıf tasarım stüdyosundan ikinci sınıfa geçişte mimari kavramların benimsenmesinde, malzeme ve yapısal bilginin gelişmesine fayda sağlar.

Öğrenciler inşa ederek eş zamanlı olarak mimarlık bilgisini hem elde etmeye hem de üretmeye başlar. İnsan etkileşimleri gibi mimarlığın farklı yönlerinin de farkına varır, teknoloji, inşaat, çevre, toplum gibi kavramları sorgulayarak aktif bir biçimde süreç içinde öğrenir. Ek olarak tasarım ve yapı inşası arasında bulunan bilgi ve pratik farklılıklarını giderebilmek için öğrencilerin nasıl inşa edeceğini deneyim yoluyla öğrenmesi gerekir. Bu süreçte de bir ustanın, bir marangozun, bir duvarcının işini yapmış olması bu farkı gidermesini sağlayacaktır (Turgay, 2005).

Öğrenciler için teori ve pratiğin birleşmesi, temel tasarım eğitiminin üzerine temel yapı tasarım bilgisinin aktarılması aşamasını temsil eder. Bunu gerçekleştiren de öğrencinin

Resim 11. Ortaokul Binası-Eminlik/Niğde-1967
(www.metuarchers.com)

kendi yaşadığı coğrafyasında yine o coğrafyadan öğrenmesi amaçlanır (Gür, Yüncü, 2010).

Aslında bu yaklaşımlar ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin hedefledikleri amaçlardan birinin altını çiziyor: Temelde topluma sağlanacak katkı

Resim 15. Çukur-Tatvan Gezisi-1967 (www.metuarchers.com)

Resim 16. Ahlat Gezisi-1967 (www.metuarchers.com)

ile öğrencilerin farkındalıklarını arttırmak. Bu hedef fakültenin benimsediği Bauhaus öğretim sisteminin pratik olarak uygulanmasıdır. ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde genel olarak yaz stajı programları sadece teori ile teoriyi birleştirmeyi amaçlayan Bauhaus eğitiminin bir yansıması değildir. Bu uygulama aynı zamanda mimarlık eğitiminin sosyal misyonunu da vurgulamıştır: "Toplumu geliştirme, dönüştürme fikri" (Turgay, 2005).

1974 yılına kadar devam eden ve 2000'lerin başında kısmen devam eden bu süreçte kırsal yerleşim yerlerinde Türk toplumunun sosyal durumunu tanıttak olan bölüm, öğrencilerini profesyonellik, toplum gelişimine katkıda bulunmak, topluma fayda sağlamak ve kırsal alanda yaşayanlarla sosyal etkileşimi arttırmak gibi kavramlar üzerinden eğitmeyi amaçlandığı gözleniyor.

Uygulamalı yaz stajları, öğrencilerin mesleki kazanımlarının yanı sıra hedeflenen amaçlar liderlik gelişimi, iş birliği, topluma katılım ve hizmet anlayışını içerir. Öğrenciler, köylüler

ile iletişimin, yapıcı eleştirinin, profesyonel gelişimin, birlikte yapmanın ve fikirlere saygı duyulan bir ortamın oluşturulmasındaki katkısı da göz önündedir.

Yapıların Tasarımı, İnşası ve Edinilen Deneyimler

Birlikte yaparak öğrenme sürecinde, öğrenciler yapıların ve barındırdığı fikirlerin nasıl gerçekleşeceğini deneyimler. Daha önceden birinci ve ikinci sınıfta öğrenilen bilgileri direkt olarak yapı inşasında denemek, deneyimlemek ve eğitimle ilişkilendirmek imkanı bulurlar. Yaz inşaat uygulamaları bu yönlerden, öğrenci tabanlı, görev odaklı öğrenme ortamıdır. Bu inşaat uygulamalarında öğrencilere bir dizi görev verilir ve bu görevlerin çoğu grup halinde yapılarak devam eder. Verilen görevleri yapmak, bunları geliştirmek ve "yaparak-deneyerek" bilgi edinmek ile ilgilidir. Bu görevler, öğrencilerin yaparak, gözlemleyerek ve dokunarak öğrendiği, çevre ile doğrudan etkileşim kurdukları çeşitli yapıpım aktivitelerini içerir. Öğrenciler, köylüler

ve yerli ustalar ile ilişki kurar ve iki taraflı olarak birbirini etkiler. Bununla birlikte öğrencilerin kırsalda geçirdiği vakit içerisinde köy hayatını deneyimleme imkanı bulması ve köylüler ile dayanışma içerisinde süreci yaşaması toplumsal ve kültürel bir deneyim imkanıdır.

Uygulamalı yaz stajında üretilecek yapı çoğunlukla fakülte akademisyenleri tarafından tasarlanıp önerilir. Bu yapıların çevresini dönüştürme potansiyelini düşünerek kırsal alanda yeni bir söylem üretmeyi, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşantısında sürdürülebilir etkiler amaçlar. Akademik açıdan bakıldığında önerilen yapılar akademisyenler ve öğrenciler için yeni biçimler, yeni düşünceler deneme ortamı olmuştur.

Bu çalışmalardaki anılarını bize Gülnar Bayramoğlu (Sağlık Ocağı Yapısı, Hisarköy / Kırıkkale, 2005), "Öğrenciler, ustalar ve yapının inşa edildiği bölgedeki köy toplumu ile sürekli etkileşimin devam ettiği ve bu etkileşimin neticesinde öğretiler katan kolektif

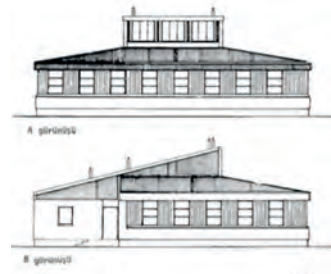
Resim 22. Göl evi Binası-Ordu-1955
(www.metuarchers.com)

bir süreçti. Grup çalışması yapmayı, sorumluluk almayı, şantiye alanında nasıl davranılması gerektiğini öğreniyorsunuz. Tasarlanan bir binanın inşaatında yer alarak, bir projenin kullanıma kadar olan süreçte temelden çatıya kadar nasıl hayata geçtiğini deneyimliyorsunuz. Sürecin içinde birebir yer aldığınız için, yıllar sonra bile çok net hatırlanan bir deneyim oluyor" şeklinde bahsediyor.

Yaz stajı uygulamalarında inşa edilen yapıların genel tasarım yaklaşımlarında bazı özellikleri öne çıkıyor. Yapıların tekrar edilebilir, genel strüktürünün benzer biçimde az sayıda materyal ve yapma biçimi ile kurgulanmış olması, küçük farklılıklarla tekrar eden basit kütleler olmasına özen gösterilmiş. Yapı gereçlerinin ve malzemelerinin basit olması, yapım tekniğinin öğrencilerin ve ustaların uygulayabileceği nitelikte olması stajda aktarılacak olan bilginin temel düzeye inmesini ve öğrencilerin meslek yaşamı için kaynak olabilmesi öngörülmüş. 1/1 ölçekte malzemeyi tanıma, malzemeyi işlemek, birbirini tekrar eden yapısal elemanların, pencerelerin, duvarların vb. mimari elemanlar ile yapı inşası öğrenci grubundaki herkes için aynı işlerin deneyimlenmesini sağlar. Yapının kendisini ve yapıyı inşa etme süreci, bir öğretim-öğrenme süreci olarak ele almanın da yollarından bir tanesi olarak karşımıza çıkar.

Bu yapıların fakülte tarafından kırsaldaki yaşama, köylere ve köylülere ekonomik, sosyal ve idari yönden katkı sağlayacak şekilde işlevlendirilmesi hedeflenmiş. Çoğunlukla eğitim yapıları yoğunlukta üretilmiş olup, müze, kütüphane, dinlenme, spor alanı, idari yapılar, küçük üretim tesisleri inşa edilerek kırsal alanda değişimi, dönüşümü, bir anlamda da kalkınma fikri önemsenmiş.

ODTÜ uygulamalı yaz inşaat uygulamaları, kırsal alanda dönüştürücü etki bırakmaya

Resim 17. İlkokul Binası-Korkut/Muş-1967 (www.metuarchers.com)

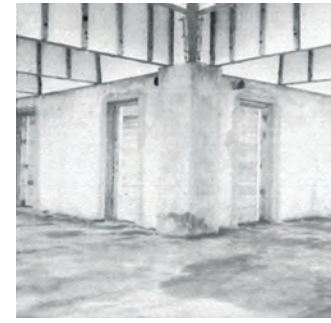
Resim 18. İlkokul Binası-Korkut/Muş-1967
(www.metuarchers.com)

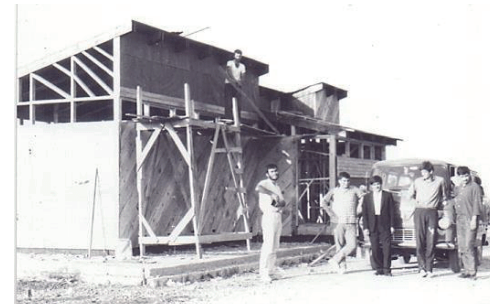
Resim 20. İlkokul Binası-Korkut/Muş-1967
(www.metuarchers.com)

çalışan, inşa etme ve tasarlama süreçlerini birbirinden ayrılmaz parçalar olarak görmüştür. İnşa etmeyi, yerel sakinler, öğrenciler ve yerel ustalar ile birlikte ortak bir çalışma olarak görmüştür.

Yaz stajları uygulamaları ile mimarlık eğitiminde teorik ve uygulamalı süreçlerin bir bütün olarak yer alması, birbirini besleyerek geliştirmesinin önemi ön plana çıkmaktadır. Yapının tasarımı esnasında tasarlanan bölge-

Resim 19. İlkokul Binası-Korkut/Muş-1967
(www.metuarchers.com)

Resim 21. Göl evi Binası-Ordu-1955
(www.metuarchers.com)

nin coğrafi ve toplumsal yapısıyla etkileşim sağlamak, bölgenin sosyo-kültürel yapısını irdelemek ve anlamlandırmak, yapının işlevini ve kullanım senaryosunu etkili kurmak için bir araç olmaktadır. Yapının projeden kullanıma kadar olan sürecinin deneyimi, tasarlanan yapının, 1'e 1 ölçekte temelden çatıya kadar bütünüyle inşası sırasında edinilen pedagojik ve yer bağlamındaki sosyolojik öğretiler, mimarlık eğitimi alan öğrencilerin mesleki eğitime adım atmasını sağlamaktadır.

2002, 2003, 2004 YILLARINDA YAPILAN UYGULAMALI YAZ STAJI

ODTÜ uygulamalı yaz inşaat uygulamaları hakkındaki daha derin bilgileri 2002, 2003, 2004 yıllarında uygulamalı yaz stajlarında yürütücülük yapmış Dr. Öğr. Üyesi Onur Yüncü tarafından ve onun birinci bakış açısından, deneyimlerinden de detaylı olarak öğrenebiliyoruz.

Resim 1. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

Resim 2. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

Resim 3. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

Güney Gürsu Tonkal: 1974'ten sonra ara verildiği gözlenen uygulamalı yaz stajları tekrardan nasıl başladı?

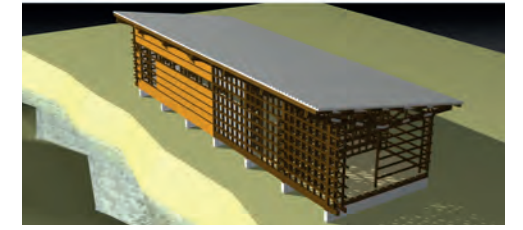
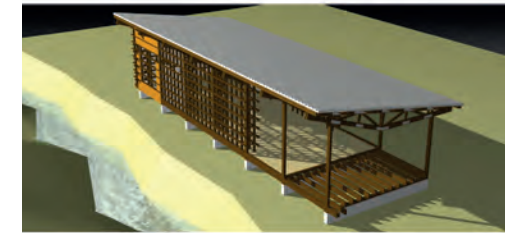
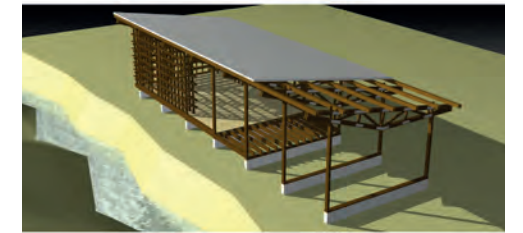
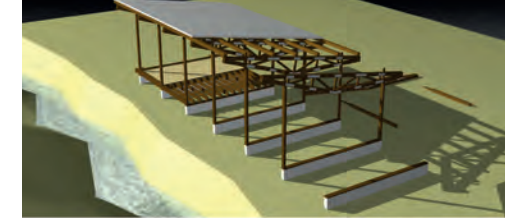
Onur Yüncü: 1999 yılında uygulamalı yaz stajları tam başlamadan önce, 1997'deki birinci sınıf stajımla birlikte o dönemde Mimarlar Odası'nın başlattığı Cumalıkızık'ı kurtarma amaçlı çalışmalara, dönemimizin bölüm başkanı Ali Cengizkan bizi de dahil etti ve Cumalıkızık'taki birlikte gittik ve oradaki köyün okulunun sınıflarına yerleştik. Bizden sonra köye çalışmaya gelecek ikinci öğrenci grubu ve bizim için köyün okulunun arka bahçesine ahşaptan 5-6 gözlü bir duş inşaatı ettik. 1 hafta boyunca çalıştık. İyi çizim yapabilen arkadaşlarımızı rölöve

almaya ölçü ve çizim yapmaya götürdüler. Çok doğrudan inşaat olmasa da orada yaptığımız küçük ölçekli iş aşında bu 1999'da başlayacak staj serisinin işareti gibiydi.

O yüzden de 2002 yılında fakültenin yaz stajı uygulaması yapmaya karar vermesinden sonra Cumalıkızık'ın etkisi ile sürece katıldım.

GGT: 2002 yılındaki süreç nasıl başladı?

OY: Yeni dönem stajı 1999'da Niğde, Eminlik'te başlıyor. 1999 ve 2000'deki stajlardan sonra bu süreç duraklıyor ve Gazi Üniversitesi'ndeki teknik okul stajlarına dönüyor. 2002'de bölüm başkanımız Selahattin Önür desteği ile bu süreç tekrar başladı. 2002'de başladığımızda iki yeni asistan arkadaş olarak stajı yürüttük. O zamanki yapı; Niğde'de Aladağlar'ın zirvesi

Resim 5. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

ile Demirkazık Köyü arasında bir noktada yapılacak. ODTÜ Dağcılık Topluluğu'nun arama kurtarma istasyonuna bir ek bina olması istendi. Bu süreçte bölüm başkanımızdan kritik olarak yapıyı geliştirdik. O zaman tabii bu stajların teorik bir altyapısı olacağını düşünecek durumda değildik, ilk kez bir bina tasarladık. Bu sebeple yapı yolda şekillendi. Yapının yığma taş olması kararı çıktı. Bunun üzerine çizimlerimizi yaptık ve yapıyı yapmak için 2002 yazında köye gittik. ODTÜ'nün dağcılık topluluğu çok destek oldu. Köylüler ile kaynaştık.

Mardin taraflarından taş ustamız ayarlandı ve yapıyı öğrencilerle yaptık. Öğrenciler taş taşıyarak duvar ördüler. Ustanın ben size duvarı değişik öreceğim demesiyle, baklavalı bir duvar örgümüz oldu. Sonuçta da bu staj biraz el yordamıyla diyebileceğimiz şekilde oldu.

Yine iki gruba ayrılarak yapıyı yaptık. Öğrencilerin bir kısmı köy okulunda, diğer kısmı da ek bina yapılan mevcut binada kaldı. Bu süreç ile öğrenciler hayatlarında ilk defa karşılaşıyor. 2000'lerde yaptığımız stajlarda herkes bir şok yaşıyordu. Herkes bir şekilde şehirli hayat yaşamış ve ilk adaptasyon süreci zor oluyordu. Yemek biraz sorun oluyordu. Köy halkına yük oluyorsun. Her köy aynı ölçüde misafir edemiyor. Ekonomik olarak da zor oluyordu.

GGT: Öğrencilerden daha sonra geri dönüş alabildiniz mi?

OY: Bazı öğrencilerim ile konuşurken belki yapmasak da olurdu diyorlar ancak o sırada çok eğleniyorlar. Belki bir daha deneyimleyemeyecekler ama mimari kariyerlerine olan katkılarında hep bahsediyorlar ufak detaylarda da olsa. Taşı duvara koyup harcı koymamız bizi çok farklı mimarlara dönüştürdü gibi geri dönüşleri oldu.

GGT: Sizi de değiştirmiştir tabii.

OY: Benim bütün kariyerimi şekillendiren birkaç sene oldu yaz stajları. Bir anda sürecin içinde iken üstüne çok düşümedim. Staj sürecinin bir şekilde atlatılması ve bitmesi lazımdı.

Resim 6. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

(Onur Yüncü Arşivi, 2003)

Yaptığımız şeyin farklı olduğunu sonraki senelerde fark ettik.

2003 yılında Prof. Dr. Berin Gür hocam yurtdışından dönmüştü. Kendisi yaz stajlarına gönüllü oldu ve ben de dahil oldum. Berin Hoca ile staj çalışmasına başlayana kadar geçen yaz ne yaptık diye düşündük.

Üstüne düşündükçe uygulamalı yaz stajının mimarlık stüdyosundaki tasarım eğitiminin

yanması da olmadığını, piyasadaki mimarlık üretiminin ufak korunaklı bir ortamda taklidi de olmadığını anladık. Öğrencinin kendisinin inşa ederek ürettiği pedagojik bir süreç olduğu fikri oturunca, yapının tasarımı, inşası da öyle kurgulandı. Berin Hoca ile oturunca konuya bu açıdan bakmaya başladık. Bu dönem için uzun bir süremiz vardı. Mart-Nisan aylarında arazi belirlendi, yetkililerle görüşüldü ve bahar aylarında

rında yapı için çalışmalara başladık. Rize, Fındıklı, Arılı Köyünde yapılacak yapı için sürecin en başından oturup kavramsal bir çerçeve ile başladık.

Yapının kesitten büyümesinin hem tasarıma hem öğrencilere olan katkısını pedagojik olarak kurgulayarak rahatça 2-3 ay geliştirdik. Danışmanlar, mühendisler ile çalıştık. Ahşap konstrüksiyon olacak yapının strüktürü konusunda Ercüment Erman hocamızdan destek aldık. Detayları gördük. Benim babam inşaat mühendisiydi, onun da yardımıyla statik projeler hazırlandı, temeli tasarlandı. Yine babamın çevresinden bir elektrik mühendisi ile çalıştık basit bir proje yaptırıldı. Daha gelişmiş tam kapsamlı bir projemiz oldu.

Yapının da serender fikrinden gelen bir yorumu vardı. İlk tecrübeme kıyasla daha planlı, kapsamlıydı. Projenin yanında, aslında bunun kavramsal bir altyapısı nasıl oluşturulur sorgulamasıyla başlamak bir önceki staja göre farkını oluşturdu. Sonuçta da o Arılı Köyündeki staj, öğrencilerin mutlu olduğu, yapının iyi bittiği, üstüne akademik çalışmaların üretilebileceği bir konuya dönüştü. Benim için stajların yeni döneminde iyi biten, öğrencilerin çok şey öğrendikleri bir yapı oldu. Yapıda çok fazla iş kalemi yoktu. Öğrencilerin de yapının kesitten büyüyerek inşa edilmesini deneyimlemesini istedik fakat malzeme yetersizliği ve iklimsel sebeplerle gerçekleşemedi. Konvansiyonel bir inşaat yöntemi izlendi. Dolayısıyla ikinci grubumuz beton işi göremedi. Birinci grubumuz çok ahşap işi göremedi. Ancak ahşap malzemeleri hazırladılar. Lego gibi birleştirme ve bitirme kısmı ikinci ekibe kaldı.

Bu süreçte yine ODTÜ'den de destek geldi. Her şey başla yapıldığı için bazı malzemelerin tedarikinde zorluklar oldu. Ancak bir sonraki 2004 Haziran ayına kadar tamamlandı ve öğrenciler, bölümdeki hocalar, bölümümüzün sekreteri hep beraber açılış törenimizi yaptık. Köyün misafirperverliği çok üst düzeydedi. Staj uygulaması ve yapı çok benimsendi. Bütün ahşap malzemeler köy tarafından hazırlandı. Ahşaplarımızı, kereste ölçülerini verdik, gittiğimizde makasların parçaları, dikmeler, aşıklar, bütün ahşaplar hazır ve istiflenmiş bizi bekliyordu. Yemek konusunda da çok misafirperverlerdi. Tabii köyün ekonomik düzeyi iyiydi ve bunun da katkısı vardı. Çok dile getirmeseler de öğrenciler için sonraki kariyerlerinde bu stajın etkisinin olduğunu gördüklerini öğrendim. Öğrencinin kendisi farkında olmasa da örneğin 10'luk çiviye ahşap elemanlara çakması, onu hissetmesi, bir malzemeyi öbür malzemeye monte etmesi yaptığı projelerde etki ediyor.

GGT: Yerli ustalar ile mimari bir projeyi çalışmak nasıldı? Öğrencilerin yaklaşımı, oradaki yaşam nasıldı?

OY: Aslında o bölgedeki köyler coğrafyasında çok da usta gibi değiller, kendi evini yapan

Resim 8. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

Resim 9. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

kişiler bunlar. Köyde o zaman boşta olan bir kişi ile öğrenciler çalışıyordu. Ustalar çizimlere bakıp yorumluyorlardı. Ustalarımız projemizi anlamıştı, temelden ahşap işine kadar anlayıp öğrenciler ile çalışıyorlardı. Öğrenciler de çok iyi yapıyordu işlerini, bir iki günlük şoku atlattıktan sonra uyum sağladılar. Onu deneyimlemek de çok ilginçti. Sürekli yağmur yağdığı için köy okulunda ahşaplar bekliyordu. Bize Fındıklı ilçesinde, meslek lisesinin yurdu ayarladılar ve orada kaldık. Kendi işimizi görüyorduk o okul-

da. Haftada 1 gün iznimiz vardı. Çevredeki yerleri, köyleri, yaylaları bu stajda çok güzel gezdi öğrenciler.

GGT: Peki yapı inşa edilirken ve sonrasında da köy yapıyı kullanmaya devam etti mi?

OY: Rize'deki işimizi köy sahiplenmişti. Yapı bilgisayar sınıfı olarak tasarlanmıştı ama günümüzde bilgisayar işliği ihtiyacı olmayınca, çok amaçlı salona dönüştürmüşler. Tek mekan olduğu için de kolaylıkla dönüştürdüler. Yapının bakımını yapıyorlar ve bize fotoğraf

Resim 10. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

gönderiyorlar. Neredeyse 20. yılına giriyor günümüzde, halen kul-lanılıyor.

GGT: Tabii bir de yapının ve sürecin belgelenmesi var.

OY: Bizler belgelemenin ilk yaptığımız stajda (2002) farkında değildik. Ama bu projede hem proje dosyaları hem iş planına kadar dokümanları belgeledik. Köye gittiğimizde belgelerimiz hazır. Sonrası için belgeleme amacımızda da vardı. Asistanlarla birlikte her adımı fotoğrafladık, detaylar, arada çizilen çizimler, eskizler, makasın geometrisini oluşturmak için 1/1 ölçekte bastırdığımız çizimler gibi çok miktarda belge ürettik. Sonuçta bütün adımları belgeledik. Zaten stajın hemen arkasından süreci kitaplaştırdık. Kesitten büyüme kavramı gibi akademik, pedagojik altlığını da açıklayarak yayınladık.

GGT: Arılı Köyündeki stajdan sonraki dönemde nasıl bir etkisi oldu?

OY: 2003'teki stajın etkisi ile bölüm yaz stajlarını çok sahiplendi. Bu stajı 2004 Ulusal Mimarlık Ödülleri'ne aday gösterdik. Bunu yaparken ODTÜ'nün kökeninde uygulamalı yaz stajlarının da olduğunu anladık. Süha Özkan'ın 1974'te yayınladığı ODTÜ Yaz Uygulamaları kitabını bulduk. ODTÜ'nün ilk 20 senesini çok şekillendiren bir sürece dönüştüğünü o zaman anladık.

Bütün bu yaz uygulamaları süreci, sonrasında mimarlığa katkı ödülü aldı. Sonrasında bu işi destekleyenler çoğalır ve kurumsallaşır diye düşündük ama öyle sonuçları olmadı. Fakat bu süreç ödül ile onore edilmiş oldu. Sonra 2010 yılında okulda yarı zamanlı derse girerken, Berin Gür ile makalesini yazdık, akademik olarak belgeledik.

2020 yılında da Radical Pedagogies (2022) isimli 10 yıldır devam eden projeden davet geldi. Stajları anlatan ufak bir yazı yazdık. Artık dünya çapında da belgelenmiş ve herkesin ulaşabildiği bir kaynağa dönüştü. Tabii bu proje için 1958-

1974 arası dönemi anlatmamızı istediler. Bu kadar farklı deneyimler içinde yerini bulması önemli oldu.

GGT: Bir de 2004 yılında gerçekleşen Yassihöyük stajı var.

OY: Yassihöyük stajı, temelinde ufak bir dönüştürme işiydi. Selahattin hoca aradı tekrardan. O sene Haluk Zelef müsaaiti ve birlikte yapalım dedik. Önce yer arayışına girdik. ODTÜ'nün önceden 1963 yılında Yassihöyük'te yaz stajlarında yaptığı kütüphaneyi seçtik.

Köyün civarında bulunan Gordion höyüğünün kazısı, kent kalıntılarını biraz ortaya çıkarmış ve turist hareketi başlamış. Köylülerden "Biz bu kütüphaneyi yıkmayalım, bunu turistlerin bir iki gece kalabileceği bir şeye dönüştürebilir miyiz?" diye bir istek geldi. Sanırım 50 metrekare civarlarında bir yapı. Yapıya ıslak hacim ekledik, 4 yataklı bir mahal oluşturduk. Köyün ana yolunun kenarında bir açık alan vardı, onu da düzenledik. Çıplak tuğla duvarlardan oturma duvarları, çardak önerdik. Hatırladığım kadıyla

çardağı yapamadık ama tuğla duvarları yaptık. Esas binayı elden geçirdik. Çatısı çökmek üzereydi onardık. İç mekânda düzenlemeleri yapıldı, yatak koyulabilecek mahaller oluştu. Bu sırada kazı evi destek oluyordu. Köy halkı hiç yok gibiydi. Kendi kendimize çalıştık. Buradaki köy, yapıyı pek sahiplenmemişti sanırım. Zaten biz de köyde kalmadık. Köy Ankara'ya yakın olduğu için ODTÜ'nün yurtlarını ayarlamıştık. ODTÜ'de buluşup otobüsle gidip geliyorduk köye. 2003'teki gibi tam bir köy stajı olamadı 2004 yılı.

GGT: Sanırım sonrasında da bu tür stajlar o günün koşulları sebebiyle yapılamadı.

OY: Stajların sonrasında yapılamamasının birçok sebebi vardır. 2005 yılında stajlar yine başkaları ile devam etti. 2007'de ODTÜ'nün içinde monoray durağı yapıldı ve sonra sanırım bitti. Birçok sebebi var herhalde, ekonomik sebepler olabilir, öğrencilerin yapısının değişmesi olabilir. 2002 yılındaki stajımızda da istemeyen öğrenci ve veliler vardı. AB sürecine uyum ile

Resim 12. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

Resim 11. (Onur Yüncü Arşivi, 2003)

gelen iş güvenliği durumu vardı. Fakat daha sonra 2005-2006 yıllarında bu mevzuat oluştu ve yasalara uymak için maliyetlerin çok arttığı sürece girmek gerekiyordu. Muhtemelen böyle birkaç sebep sonucunda, ek olarak çok da sahiplenilmeyince yavaş yavaş yapılmayıp bitti.

GGT: Son olarak, 1974 ile 1999 arasında da bu stajların kesildiği görünüyor.

OY: Bir dönem 1974'te bu iş durunca 1999'a kadar ODTÜ içerisinde uzun dönem boyunca yapılmış. ODTÜ Mimarlık Fakültesi otoparkında bulunan tuğla yapılar, tuğla çardak staj zamanıydı. Bir dönem de Gazi Üniversitesi Teknik Okulu'na gitmişler, sanırım o stajlar biraz daha ders gibi geçiyordu. [OY1]

GGT: Anladım, bu uzun soluklu, mimarlık eğitiminde özgün bir yeri olan uygulamalı yaz stajları sürecini her yönüyle anlattığınız için teşekkür ederim.

OY: Ben de teşekkür ederim.

KASTAMONU İLİ, AZDAVAY İLÇESİ, PINARBAŞI BUCAĞI HÜKÜMET KONAĞI, 1968 YAZ STAJI

Uygulamalı Yaz Stajları'na daha da geçmişten bakabileceğimiz bir dönem ise ODTÜ Mimarlık Fakültesi 1972 mezunu Çetin Ünalın'ın kaleme aldığı 1968 yılı yaz stajı anısı ve değerlendirmesi.

ODTÜ Mimarlık Fakültesi ikinci sınıf yaz stajımızı 1968 yılı Haziran ve Temmuz aylarında, iki ay süreyle, Kastamonu'nun, Azdavay ilçesi, Pınarbaşı Bucığı'nda Hükümet Binası'nı sıfırdan inşa ederek yapmıştık.

1956'da ODTÜ'nün ilk fakültesi olarak kurulan mimarlıkta ilk ikinci sınıf stajı, kuruluşundan 2 yıl sonra, 1958'de Köyceğiz/Muğla'da Köy Merkezi yaparak başlamış, 1970'te, dönemin ortamında, öğrencilerin halkla temasını azaltmak için son bulmuştur. Kısa bir süre Ankara içinde devam etmiştir.

Akstan aksa 1.60 metre açıklığında modüller ahşap düşey taşıyıcılar, bunların zemin ve yukarıdaki yine ahşap bağlayıcılarından oluşan yapı sisteminin aralarına tuğla duvarlar örül-

müştür. Yaklaşık 18,0x13,5 metre ebatlı binanın toplam alanı 245 metrekaredir.

Köy meydanından eyvan türü bir girişin bağlandığı orta mekan ve altı odadan oluşan binanın önde bulunan, sağ ve soldaki ikişer odası nüfus memurluğu ve bucak yönetimi olarak, arkadaki iki oda ise jandarma komutanlığı tarafından kullanımı için planlanmıştır. Binanın ısınması hacimler arası bölücü duvarlar üzerinden geçen bir ortak soba borusu ile sağlanmıştır.

ODTÜ Mimarlık hocalarından Kadriye (Tan) Seyithanoğlu ve Mehmet Adam'ın yönettiği staja 3'ü kız, 25 erkek olmak üzere 28 öğrenci katılmıştır. Bu sınıfın diğer yarısı da İçel'in, Gülnar İlçesi, Gilindire Bucığı'na ortaokul

binası yapmışlardır. Deniz kenarı, sayfiye niteliğindeki bir yer olan bu bölge, bir orman köyü olan Azdavay'a tercih edilmiş, o günkü kız erkek oranını dahi göstermeyen bu sayısal tablo çıkmıştır. Azdavay kadrosunda iki usta, Hacı Usta, Ahmet Usta, bir aşçı ve yardımcısı, bir pikap ve şoförünü de eklemek gerekir. (Bu bölümdeki bilgilerin bir kısmı "ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yaz Uygulamaları, Derleyen: Suha Özkan, ODTÜ Mimarlık Bölümü Öğrenci Yayını No:2'den alınmıştır.)

Pınarbaşı bir orman köyüdür. Merkezde insanlar ve büyükbaş hayvanların gezmesiyle oluştuğunu sandığım küçük, toprak bir meydancık, bir kenarında yalağından gene hayvanların su içtiği kirlili bir çeşmesi vardı. Merkez bu meydana bakan birkaç idari bina, bir kahve, bir terzi

Resim 2. "Önemli" ziyaretçi var. Ekibin bir kısmı "çalışma kıyafetleriyle".

ve bir iki bakkaldan oluşmaktaydı. Mahalleleri ise birkaç kilometre uzaklıkta muhteşem, ağırlıklı devasa çam ve diğer ağaçlardan oluşan, aralarında derelerin gürül gürül aktığı orman içine dağılmıştı. Ben hayatımda ilk defa bir orman köyünü orada gördüm, arkadaşlarımla tamamı da benim gibiydi.

Bu staj bize yurdumuzun bilmediğimiz bir boyutunu, kırsalı, orman köyünü, Anadolu'yu ve belki de yüz yıllık geleneksel kıyafetleriyle doluşan, öyle yaşayan Anadolu insanını, onların yokluk, yoksulluk ve çaresizliklerini, memleketimizin Ankara, İstanbul gibi sadece şehirlerden ibaret olmadığını, kısaca ülkemizi öğretti.

Biz bu merkezde, yanyana iki binada kalmıştık. Tek katlı küçük olanda kızlar kalıyordu. Yanındaki, giriş katını yemekhane, toplanma mekanı ve depo, üst katını da erkekler yatakhane olarak kullandığımız hatırladığım kadarıyla jandarmanın geçici olarak bize bıraktığı, iki katlı bina. Köyde geceleri elektrik yoktu. Onun için

Resim 5. Hep beraber beton karıyoruz.

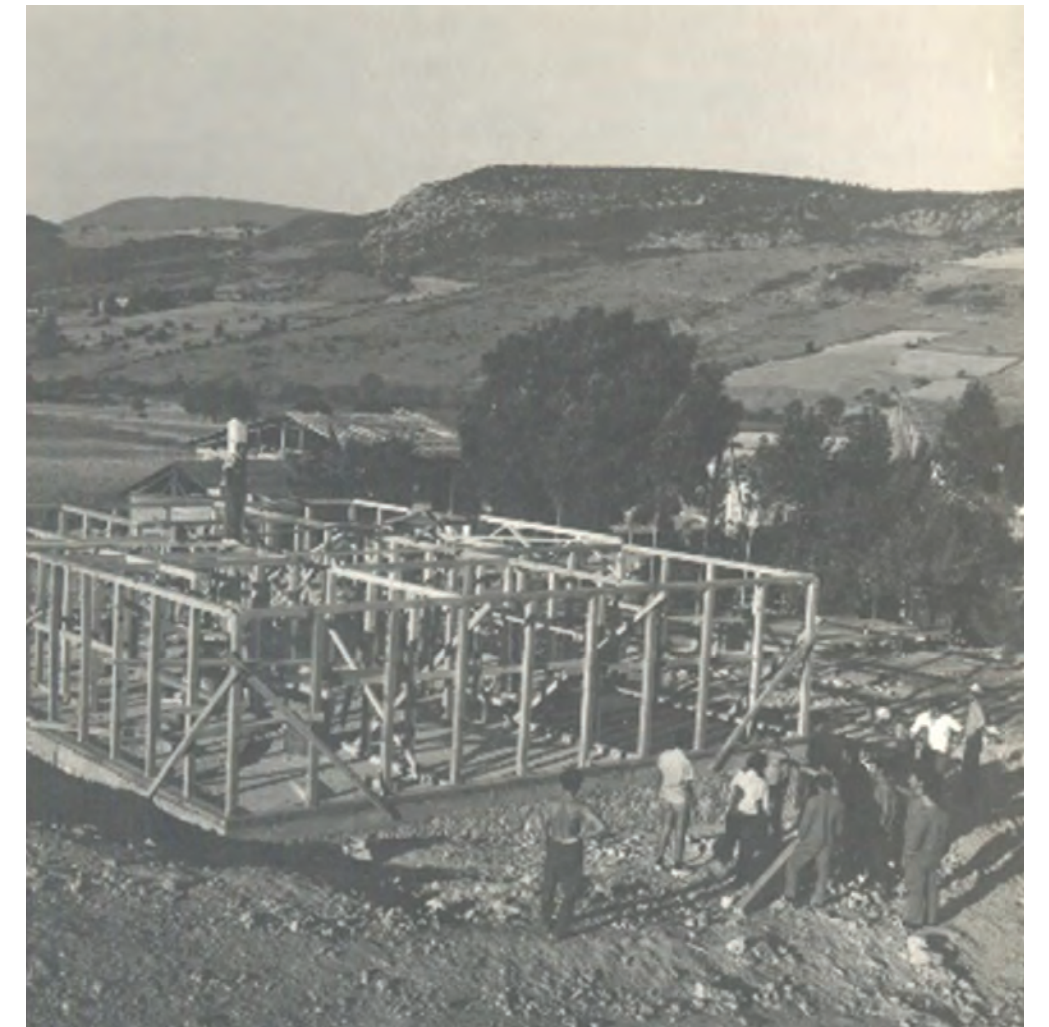
Resim 6. Çatı makasını hep birlikte taşıyoruz.

güneşin batışıyla (8-9) yatıp, doğuşuyla sabah 5-6'da kalkılması gündeme gelmişti ama kabul görmedi, alışkanlıklarımızdan vazgeçemedik. Erkekler binasında tuvalet ve banyo da yoktu. Bunun için bahçeye dört adet direk dikerek, etrafına ilkokul önlüklerinin siyah kumaşından çevirdik bir "sahra tuvaleti" yaparak sorunu çözdük. Ancak bir mahsuru vardı, güneş ağaçlarının arasından sıyrılıp, belli açıyla geldiğinde içerisi Karagöz'ün "hayal perdesi" gibi görülüyordu. Bunun için tuvalete gitmek için güneşin hareketini takip etmeye başladık. Böylece "güneşin, ışığın mimarlığın bir unsuru, dördüncü boyutu olduğunu" kavradık!

Banyo ihtiyacımızı da bazı arkadaşlar bahçedeki tek çeşmeden akan soğuk su ile hallederken, ben ve birkaç arkadaşım onbeş-yirmi dakikalık yürüme mesafesindeki devasa çam ve sedir ormanları arasında coşkuyla akan dereye karşılayarak bunu bir şölene dönüştürüyorduk. Ancak güneş altında çalışmaktan çatlayan dudaklarımı yaralar kaplayınca bu şölene bizden birkaç yüz metre yukarıda mandaların da katıldığını fark ettik. Zira mandada bulunan bir mikrobun böyle yaralar açtığı "toprakten öğrenip kitapsız bilen" köylüler tarafından anlatıldı. Böylece "doğanın sadece insanlar için değil, tüm canlılar için olduğunu, hatta güçlünün daha güçlü olduğunu" öğrendik şeklinde "filozofik bir spekülasyon(!)" yapabiliriz.

Bu staj bize sadece ülkemizi değil, başkent Ankara'da yaşamamıza rağmen pek görmediğimiz, hissetmediğimiz "devleti" öğretti.

Kastamonu Valisi bir inşaatın başlangıcında, bir de açılış için şantiyemize geldi. Açılışa gelirken en önde vali yanında onunla belli "adap" kuralları içinde konuşabilen iki kişi, üç adım arkalarında Ziraat Müdürü, Orman Müdürü, Nüfus Müdürü gibi 3-5 kişilik "resmi erkan", en arkada da köylüler ve "sivil erkan" belli bir protokol içinde yürüyerek köy meydanına geldiler. Biraz sohbetten sonra kahvenin önüne gene protokole uygun düzende sandalyeler

Resim 7. Ahşap konstrüksiyon bitmek üzere.

konuldu, köyler arasındaki ihtilafları çözmek üzere hakim de, savcının da vali olduğu tek kişilik bir "mahkeme" kuruldu. Birkaç ihtilafların tarafları dinlendi, kararlar verildi. Son olarak da aralarında su problemi olan iki mahallenin muhtarları huzura geldi, problem aktarıldı. Vali suçlu bulunduğu üst mahallenin muhtarına

adını sordu. "Ali İpek" cevabını alınca "senin adın Ali İpek ama sen köpeksin, köpek" diye sert bir edayla kararını bildirdi. O muhtarın Evet efendim, tamam efendim" diyerek, itirazsız, "süklüm püklüm" huzurdan ayrılışı hiç gözümün önünden gitmedi. Devletin ne olduğunu öğrendim. Valinin yanında oturan bü-

rokratlardan olduğunu sandığımız bir kişinin de her konuşmaya “Siz ki Belçika devletinden büyük bir alana sahip bir ilin valisisiniz, siz ki Hollanda’dan kalabalık bir ilin valisisiniz” diye söze başlaması uzun yıllar aramızda espri konusu oldu.

Staj ön hazırlıkları sırasında hocamız Mehmet Adam karşılıklı sorumlulukları, yapılacakları konuşmak üzere valinin ziyaretine gitmişti. Mehmet hocamız incecik, seyrek keçi sakallı, uzunca dağınık saçlı, her zaman blujean ve üstünde uzunca mont giyen birisiydi, o yıllarda henüz 30’lu yaşların başındaydı. ODTÜ’den gelecek öğretim üyesinin “kelli, fellî”, “durmuş, oturmuş” birisi olacağını düşünen vali hayal kırıklığına uğramış, okul arkadaşı dönemin Rektörü Kemal Kurdaş’ı aradığını “Sizin okuldan zıdır biri geldi, sizin hocalar hep böyle mi?” diye dalgasını geçtiğini duymuştuk. Mehmet Adam’ı saygıyla analım. Staja ait tüm fotoğraflar son derece gelişkin makinesiyle onun tarafından çekilmiştir. İyi ki hep “böyle” hocalarımız olmuş.

Bu staj bize en önemlisi “birlikte yaratmayı, birlikte yaşamayı, dayanışmayı, paylaşmayı, birimiz olmazsak bir kişi eksik olacağımızı” öğretti.

Bina yapım sürecinde kazma, kürek, keser, testere gibi en temel, en ilkel araçları kullandık. Beton yer, vinç gibi gelişmiş sistemler yoktu. Beton atarken binadan beş-on metre ileriye kum, çakılı yığdık. Bir kişi çimento-yu döker, sulamayı yapar, ikişerden dört kişi iki adet teskere ile hazırlan betonun taşır, iki kişi de döküldüğü yerde dağıtır ve düzeltirdi. Geriye kalan yirmi bir öğrenci kum-çakıl yığınının, binaya kadar karşılıklı iki sıra dizilir, malzemeyi yanındakine kürekle aktararak karışmasını sağlardı. Eksik kalan bir kişiyi de Kadriye hocamız tamamlardı. Bu “üretim, yaratım düzeninde” bir kişinin yorgunluğundan bir aksaklık olursa tüm sürecin aksayacağı, çıkmaza gireceği düşüncesiyle onun hemen yardımına koşar “dayanırdık”. Ama bu aksaklığın nedeni “şakacılıksa” gerekli müdahale yapılırdı. Kısaca tam bir birlikte üretim süreciydi. Bu çok basit, elle tutulur bir örnek. Benzeri pek çok örnek verilebilir, işin bütününe kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Bu örnekte görüldüğü gibi hocalarımız da fiilen üretimin içinde oldular, emirler verip uzaktan seyir etmediler, ODTÜ Mimari’nin kuruluş prensiplerinden biri öğretim üyesi kadrolarını kendi mezunlarından oluşturmaktı. Başlangıç için gerekli en az sayıda öğretim üyesi dışarıdan alınmış, ilk mezunlardan itibaren de yurt dışına gönderilerek yüksek lisans ve doktoralarını yapmaları sağlanmıştı.

Okulumuz mezunu hocalarımız bizden sekiz – on yaş büyüktü. Okul zamanı da her zaman

Resim 8. Hava kararmak üzerine biz çalışmaya devam ediyoruz.

kapıları açtı, orada başlayan dostluklar, arkadaşlıklar stajda pekişti, mezuniyet sonrasında ortak anılarla gelişerek devam etti.

İnşaat alanımızda daha önce bir bina varmış. Galiba bir yangınla yıkılmış ama taş mütemadi temelleri kalmıştı. Onların hepsini kazma, levye, balyoz gibi ilkel el aletleriyle söktük, kırdık ve dışarı taşıdık, toprakta yeni temel planına göre düzeltmeler yaptık, temel betonlarını attık. Binanın taşıyıcı sisteminin ahşap alt ve üst bağlayıcılarla bağlanmış eşit aralıklarla dikilmiş ahşap dikmelerden oluştuğunu yazmıştık. Altındaki yatay elemanlar subasman betonuna (L) şeklindeki lamalarla bağlanacaktır. Bunun için beton atılmadan önce bu lamaların son derece hassas ölçülerde detay projesindeki yerlerine konulması gerekmektedir.

teydi, biz de gereğini yaptık. Beton sonrası yatay elemanlar bunlara bulonlarla bağlanacak, dikmelerde bu yatay elemanlara. Ancak betonun atınca bu elemanların neredeyse hepsinin yerinden oynadığını gördük. Taşıyıcı sistemin tamamı yapılamaz hale gelmişti. Hocalarımız ağlamaklı, çaresizlikten ne yapacağını bilemeden düşünürken, ODTÜ Mimarlık öncesi tecrübeli bir inşaat kalfası olan Hacı Usta geldi, yatay ahşap elemanları sırasıyla planına göre subasman betonuna yatırdı, yanında getirdiği bir kasa en büyük boy çivi ile hepsini çaktı, bize de dönüp “kesin o lamaları” komutunu verdi. “Construction/yapı” dersimizin hocası Kadriye Hanım da “Eh artık benden ders almazsınız herhalde” diye hislerini aktardı. Pratiği, malzemeyi, emeğin, üretmenin değerini, taşın ağır, toprağın sert, betonun akış-

kan olduğunu, projenin kağıt üstünde “uçan kaçan” çizgiler olmadığını, “aslolanın” “hayat” olduğunu öğrendik. Bundan sonra da her projeye, her detaya yapılabirlik esasıyla bakmaya başladık.

Yapım sürecinde görev dağılımı yapılırken kızlara bir ayrıcalık tanınmamıştı. Onlar da erkekler gibi kazma, kürek, sallamış, beton karmışlardı. Erkeklerle aynı fiziki koşullar içinde hiç şikayet etmeden yaşamışlardı. Yokluklarla dolu bu iki aylık yaşam ve üretim ortamı bizlere kızların sadece “karşı cins”, kantinlerdeki “barbie bebekler” olmadığını öğretti, yaklaşımlarımız, bakışlarımız değişti, arkadaşlıklarımız, dostluklarımız, yoldaşlıklarımız pekişti. Bu arada buradan bir de evlilik çıktı. Berna ile Savaş’ı da rahmetle anıyoruz.

Bu örneği iki ay, gece gündüz, günün her aşamasında birlikte olduğumuz kızlı, erkekli, hatıta öğretmenli, öğrencili otuz kişilik grup için geliştirebiliriz. Herkesin bir diğeri ile çelişen farklı huyları, yaklaşımları, yaşam biçimleri olabiliyordu ve özellikle bu zorlu üretim ortamında ortaya çıkabiliyordu. Bir anlamda insanla tanıştık. Ama dost olduk, yol arkadaşı

olduk, hiç kopmadık birbirimizden. Sporu da ihmal etmedik. Zaten çok bol olan bir boş alanı çevirdik, düzledik kendimize voleybol sahası yaptık. Uzun yaz günlerinde her türlü yorgunluğa rağmen “mesai” sonrası, ya da hafta sonu bulduğumuz her fırsatta maç yaptık. Hatta Azdavay’ı temsilen Daday ve Cide takımlarıyla futbol maçı yaptık, davul zurna ile uğurlandık, sonra da karşılandık.

Subasman betonunu attığımızda, kurumasını beklerken, yaklaşık bir haftalık, o zamanlar henüz yeni keşfedilmekte olan Amasra’ya okulun otobüsüyle giderek tatil yaptık. Daha sonrada önce Cide’ye ulaşarak Karadeniz’le buluştuk, onu sahilden takip ederek bakir İnebolu’ya, sonra da Abana’ya kadar gittik, burada uyku tulumlarında, battaniyelere sarılarak sahilde yıldızların altında uyuduk. Yol boyu pek çok yeni yerle tanıştık. Ülkemizin güzelliklerine hayran kaldık, bu stajda üzerinden 55 yıl geçse de hiç unutamadığımız pek çok anı biriktirdik.

1968 yılında Pınarbaşı’nda yaptığımız ikinci sınıf stajının sergisini, 32 yıl sonra, 2000 yılında, ODTÜ Mezunları gününde Mimarlık Fakültesi’nde açmıştık. Stajda yirmilerinin en başında olan gençler resimde ellilerinde, şimdi ise

yetmişlerinin ikinci yarısında. Bazıları artık aramızda değil. Ama o günleri, anılarımızı, dostluklarımızı, okulumuzu hiç unutmamak, bir yapıyı birlikte yapmanın gururunu hep taşıdık.

Kişisel ve mesleki gelişimimize büyük katkısı olan bu uygulamanın yeniden canlanması dileğiyle.

KAYNAKÇA

- F. Gür, B., & Yüncü, O. (2010). An Integrated Pedagogy For 1/1 Learning. Metu Jfa, 27–2, 83–94.
- Özkan, S. (1974). Yaz Uygulamaları (2nd ed.). Arp Yayınevi.
- Öner, S., Özkar, M., Alkan, A., & Gür, F. (2006). Mimarlık Eğitimi: ODTÜ ve YTÜ Yaz Uygulamaları. Mimarlık Dergisi, 332.
- Pehlivanlı, S. (2022). Bir yaz stajı destanı: ODTÜ Mimarlık Fakültesi 2. sınıf Muş-Korkut yaz inşaat stajı öyküsü. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Turgay, Ö. (2005). Hands-On Building Practices In Architectural Education: METU Summer Construction Practices [MA Thesis]. Middle East Technical University.
- METU Arch 1967. (n.d.). Metu Arch 1967. Retrieved February 23, 2023. from http://www.metuarchers.com/

İZ BIRAKANLAR!

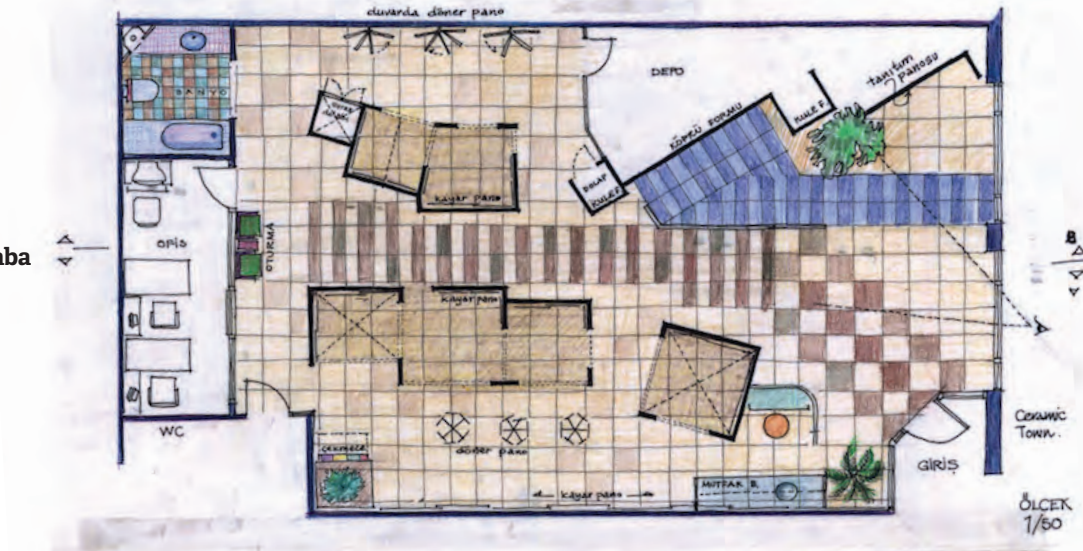
Hem mimarlık pratiği hem mimarlık eğitimi alanında çok uzun yıllar boyunca düşündüklerini ve deneyimlerini ortama sunan, mimarlık meslek örgütleri Mimarlar Odası ve Türk SMD çatısı altında Yönetim Kurulu üyelikleri dahil birçok komisyon ve kurulda görev alarak mesleğin gelişimi için çaba harcayan, döneminin önemli mimarlarından, geçmiş yıllarda aramızdan ayrılan Orhun Mimarlık kurucu ortakları Öner Olcay ve Yurdanur Sepkin'in mimarlık alanında yaptıkları hizmetleri kayıt altına alıyoruz.

Mehmet SOYLU

O dönem mimarlarının birçok yönü olmasına rağmen, bu yönlerini onlar hayattayken bilme ya da görme şansımız bazen olmuyor. Bu doküman ve belgelerin araştırma ve derleme aşaması bize, meslekleri dışında başka uğraşlarının da olduğunu gösterdi. Örneğin, Yurdanur Sepkin'in Klasik Türk Müziği korosunda bir solist olarak amatörcü yer aldığı yıllar sonra öğreniyoruz. Bunun yanında renkli eskiz proje çalışmaları da mimarlığın anlatımında, teknik ve katı bir anlatımdan öte, tasarımlarına duygularını da yansıtmak istediklerini gösteriyor ve yaptıkları işi çok sevdiğini anlıyoruz. 1981 yılında henüz öğrenciyken bürolarına yapmış olduğum bir ziyarette, onları mavi iş önlükleri ve göğüs ceplerinde kurşun kalemleri ile büro ekibiyle masa başında çizim yaparken görmek, mimarlık bürosunun bir işlik ve üretim alanı olduğunu gösteriyordu.

Sepkin-Olcay Arşivi (bir kısmı 2003-2005 yıllarında tarama yöntemi ile CD'lere kaydedilmiş çalışmalar) ve Mimarlar Odası Yarışmalar dizininin derlenen yarışma projeleri ve belgeleri gösteriyor ki, yaklaşık 40 yıllık meslek hayatında çok üretim yapılmış, başarılar elde edilmiştir. Aslında, kişisel gibi görünen bu çabalar mimarlık mesleği ve mimarların gelişimi için bir katkı çabası olmuştur. Kazanılan çok sayıda yarışma projesi ve inşa edilen bir çok yapının, ne yazık ki, fotoğraflarına ulaşamamıştık.

Tüm dönem çalışmalarına bakıldığında dönemin mimarlarının aldıkları eğitim, dünya ve ülke mimarlığındaki değişimlerin etkisiyle yalın, sistematik düşünce ile mekan ve kütle ilişkilerinin kurulması, plan çözümlerindeki ince-

Boston Showroom Çizimleri

lik ve olgunluk dikkat çekmektedir. Katıldıkları yarışmalar genelde de büyük ölçekli ve sistem çözümü gerektiren konular olduğu için hemen hemen projelerin çoğunda rasyonel çözümler öne çıkmaktadır.

Yarışma projeleri dışında yaptıkları tasarımlarında asıl dikkat çeken, geometrinin kullanılması, hatta farklı geometrilerin bir araya getirilmesiyle hem kütlede, hem de iç mekanda dinamik etkiler oluşturmaya çalıştıkları, iç mekanda bu bir araya gelişlerin oluşturduğu gerilimin sonucunda merdiven ve asansör gibi düşey dolaşım elemanları, hatta katlar boyunca devam eden galeri boşlukları kurgulandığı söylenebilir. Farklı geometrilerin bir arada kullanılmasıyla tasarımda tekdüzelikli önlemler,

her tasarımda farklı bir araya gelişler denenecek uzun yıllar süren tasarım sürecinde tekrara düşmekten kaçınmışlardır.

Tasarımlarında yer, iklim, topografya, program ve kullanıcı vb. bağlamları dikkate almışlar, mekan ve kütle dinamiğini buna göre oluşturmuşlardır. Bu anlayışla, örneğin bir kreş tasarımı, çocukların dinamizmini, hareketliliğini ve zengin dünyalarını yansıtacak şekilde özgünleşmiştir.

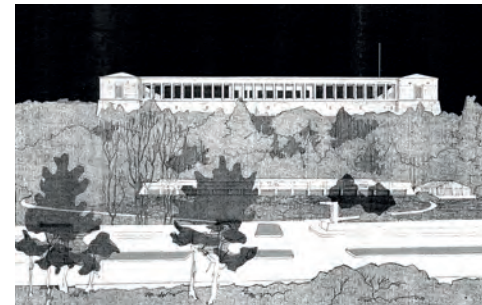
Bu bölümün içinde değerli Akademisyen, Araştırmacı Prof. Dr. Neşe Gurallar'ın kaleme aldığı, ekibin renkli eskiz çizimleri ve çalışmalarını değerlendiren ve yorumlayan yazısı da yer almaktadır.

Yurdanur Sepkin

1941 yılında doğdu.
1963 yılında D.G.S.A. (Mimar Sinan Üniversitesi) Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu.
1973 yılına kadar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda çalıştı.
1972 yılında Bauwcentrum (Rotterdam) Housing-Planning programına katıldı.
TMMOB, Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nde Yönetim Kurulu ve çeşitli komisyonlarda, Türk SMD'nin kuruluş aşamalarında, birçok çalışma grubunda Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev aldı. Mimarlık mesleğinin gelişimi ve sorunlarının çözümü için çaba gösterdi. Ankara Büyükşehir Belediyesi Estetik Kurulu'nda görev aldı.
1982 yılına kadar A.D.M.M.A, 1982 yılından itibaren Gazi Üniversitesi ve sonraki yıllarda Erciyes Üniversitesi, Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümleri'nde ve Çankaya Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü'nde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak çalıştı.
1967 yılında Halis Pektaş ve sonrasında da Öner Olcay ile başladığı mimari proje çalışmalarını 2004 yılına kadar kurdukları Orhun Mimarlık ofisinde sürdürdü. Katıldığı mimari proje yarışmalarında 6'sı birincilik olmak üzere 45 ödül ve mansiyon kazandı. Bir çok yarışmada jüri üyesi olarak görev aldı.
2022 yılında vefat etti.

Öner Olcay

1940 yılında doğdu.
1964 yılında D.G.S.A (Mimar Sinan Üniversitesi) Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu.
1967 yılında Halis Pektaş, Yurdanur Sepkin ile birlikte Orhun Mimarlık'ta 2004 yılına kadar sürdürdü. Katıldığı proje yarışmalarında 6'sı birincilik olmak üzere 45 ödül ve mansiyon kazandı.
1982 yılına kadar A.D.M.M.A, 1982 yılından itibaren Gazi Üniversitesi ve sonrasında Erciyes Üniversitesi Mimarlık Bölümleri'nde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak çalıştı. Ankara Büyükşehir Belediyesi Estetik Kurulu'nda görev aldı.
2015 yılında vefat etti.
Yurdanur Sepkin ile birlikte uygulama projelerini tamamladıkları bir çok projenin inşaatı sırasında mesleki kontrollük hizmetlerini üstlendi. Bir çok kuruluşa proje yönetimi ve proje danışmanlık hizmeti verdiler.

Anıtkabir Erat Pavyonu

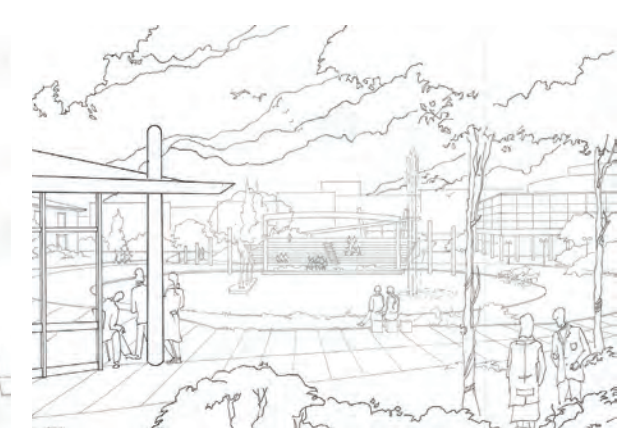
EMA Konutları

200 Üniteli Devlet Mahallesi Bahçeli Konutlar

Adapazarı Dağ Evi Öneri Plan

Adapazarı Atatürk Parkı

Yurdanur Sepkin ve Öner Olcay'ın "TSMK-Konu // Konut" kitabındaki (Aralık 2010) konut üzerine görüşleri:

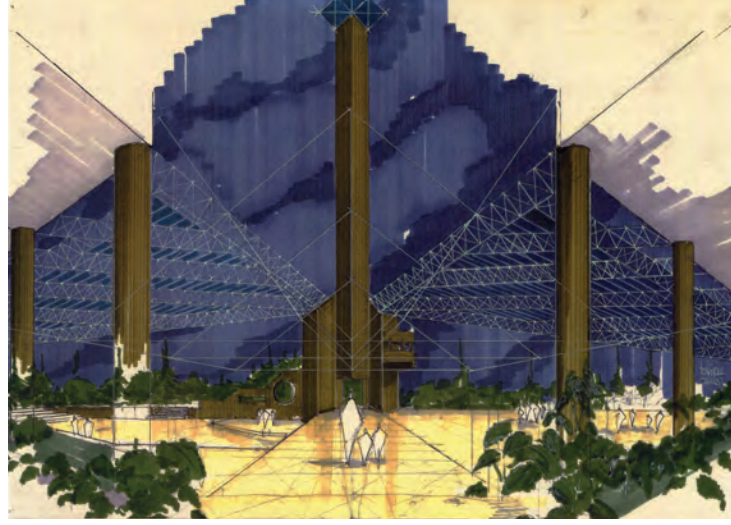
"Konut, insan yaşamının en önemli mekanıdır. Fiziksel olarak, gereksinim duyduğumuz ihtiyaçlarını karşıladı, kendisine en yakın insanlarla, ailesi ile moral değerleri paylaştığı yerdir, evidir. Ancak "ev" in, aileyle özdeşleştirildiği gözden uzak tutmamak gerekir. İnsan bireyselliğinin kazanıldığı, düzenlendiği oylumdur.

Kent morfolojisinin de en önemli elemanıdır konut. Onsuz, kentin ne problemi vardır, ne de rengi. Çünkü, yapıların neredeyse beşte dördünü konutlar oluşturur. Oysa ki, geçmiş dönemlerin mimarisini incelerken genelde onlarla ilgili bilgilere pek az yer veririz. Günümüz insanının dinlediği müzikte, giydiği elbisede, satın aldığı arabada en çok önem verdiği kriter olan "güzel"i, konutunda aramasından doğal bir şey olamaz. Ancak, toplumun önemli bir bölümünün, bu konudaki beğenileri ile biz mimarların beğenileri arasında büyük fark olduğunu söylemek gerekir. Özellikle son yarım asırda kırsaldan kente hızlı göçün, geleneklerden kopuşun getirdiği yozlaşma ile kentlerimizin köyleşmesine yol açtığı sıkça tekrarladığımız bir olgudur. Gerçekte ise bunun tersi olabilmeliydi. Köyünde, ilçesinde konutunu çevresindekilere uyumlu bir şekilde yaptıran, beyaza boyayan insanımızın kente geldiğinde, pembe, yeşil ve

kırmızıya yönelmesinin başkaca açıklaması olabilir mi?

Diğer yönden; yapının şekillendirilmesinde; arsa sahibinin, yapımının kendisini yetkili görmesi, yozlaşmanın bir başka nedeni ve boyutudur. Daha 1968'de, Burhan Felek, günlük yazılarını aktardığı köşesinde; ülkemiz insanının, devlet idaresi ile mimaride kendini yetkili gördüğünü, bu nedenle de Türkiye'de devlet yönetiminin yetersiz, yapılarımızın ise çirkin olduğunu söylemişti.

Mimarlarımıza düşen önemli görev, sanatçı kimlikleri ile proje üretmeye çaba göstermeleri ve projelerine sahip çıkmalarıdır. Telif haklarını bir mimarlık kurumuna devrederek eserlerinin korunmasını sağlayabilirler. Konutun geleceği, mimarlar için önemlidir. Ancak değişimle birlikte belirleyici olan teknolojinin insan yaşamına etkisi olacaktır. Üretim, çoğunlukla konutlarda ve giderek bilgisayar başından yapılacağını düşünürsek, işyeri ve konutun, bir arada çözülmesinin gündeme geleceğini söyleyebiliriz. Ancak gelecekte sanal ortamda yaşamak zorunda kalacak insanın, ortaya çıkacak sosyal ve psikolojik sorunları ile baş edebilmesi için çözüm aranması da gerekecektir. İleride mimarları bekleyen önemli görevlerden biri de bu olacaktır."

Çocuk Kampı Eskizi

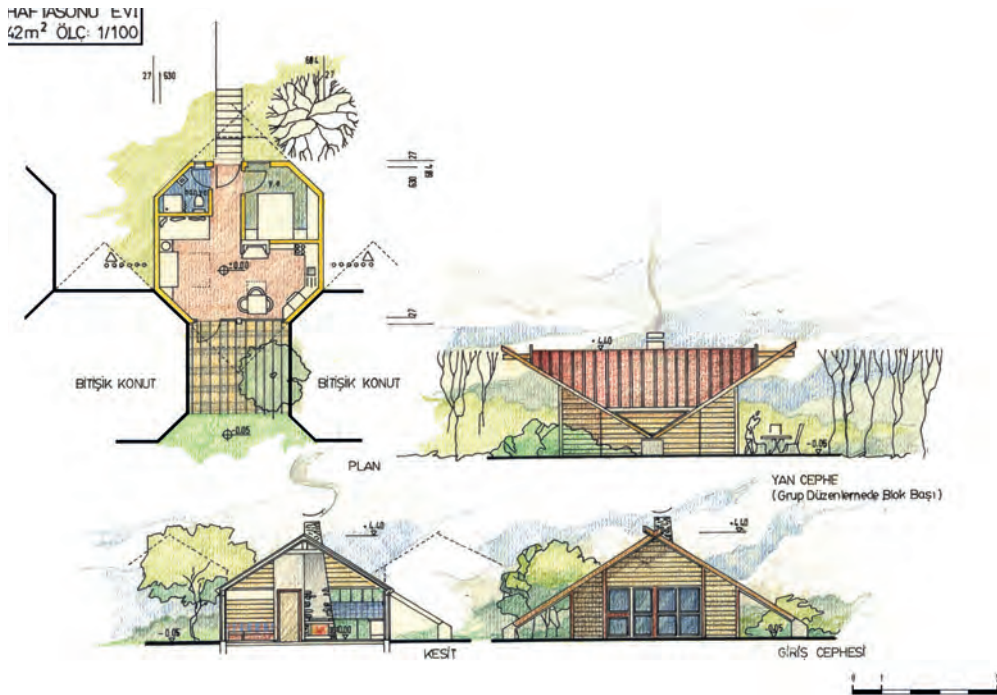
Çocuk Kampı Eskizi

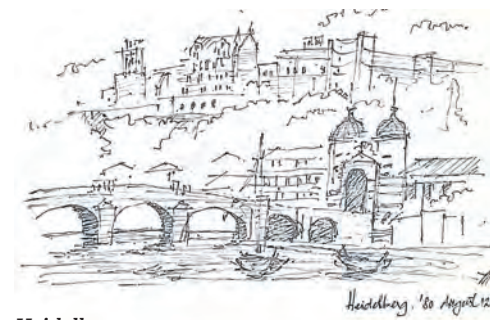
Amsterdam

Burgdef Şatosu

Haftasonu Evi Planı

Heidelberg

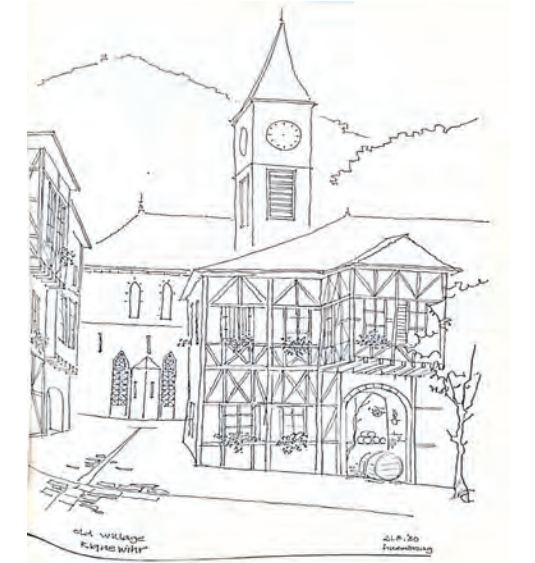
Antakya Genel Planı

- 1967 Antalya Fuar ve Eğlence Sitesi Proje Yarışması (2. Ödül - Halis Pektaş ve Aziz Pektaş ile)
 1967 Başbakanlık İstanbul Bölge Binası (3. Mansiyon - Halis Pektaş ile)
 1967 İstanbul Ayazağa Harp Akademileri 2. Etap Binaları Proje Yarışması (2 kademeli - 1. Ödül - Halis Pektaş ile)
 1967 Edirne Selimiye Camii Çevre Düzenleme Proje Yarışması (1. Ödül - Halis Pektaş ile)
 1968 KTÜ Spor ve Sosyal Tesisleri Proje Yarışması (4. Mansiyon - Halis Pektaş ile)
 1968 Bolu Kültür Sitesi Proje Yarışması (2. Mansiyon - Halis Pektaş ile)
 1971 Ankara Devlet Arşivi Sitesi Proje Yarışması (2. Ödül - Halis Pektaş ile)
 1971 Erzurum Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Temel Bilimler Yabancı Diller Yüksek Okulu Proje Yarışması (2. Ödül - Halis Pektaş ile)
 1972 Erzurum Atatürk Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Yüksek Okulu Proje Yarışması (Mansiyon - Gür Dalkıran - Halis Pektaş ile)
 1973 Antalya Hükümet Konağı Proje Yarışması (5. Mansiyon - Halis Pektaş ile)
 1973 SSK Kızılay Ticaret Merkezi Binası Proje Yarışması (4. Mansiyon)
 1973 Samsun Subaşı Meydanı Yeraltı Çarşısı Proje Yarışması (1. Mansiyon - Halis Pektaş ile) Köln Cami Proje Yarışması (.....)
 1974 Merkez Bankası İzmir Şubesi Binası Proje Yarışması (Sınırlı)
 1974 Ankara Adliye Sarayı Binası Proje Yarışması (3. Ödül)
 1975 İstanbul Zeytinburnu 2500 Kişilik Spor Salonu Proje Yarışması (4. Mansiyon)
 1975 Erzurum Atatürk Üniversitesi Spor Salonu/Kapalı Yüzme Havuzu Proje Yarışması (1. Ödül)
 1977 Şanlıurfa DSİ XV. Bölge Tesisleri Proje Yarışması (3. Ödül - Halis Pektaş ile)
 1977 Yeşilköy Hava Meydanı Proje Yarışması (Sınırlı - Halis Pektaş ile)
 1981 Kızılay Rant Tesisleri Binası Proje Yarışması
 1982 Ankara-Oran TRT Sitesi Proje Yarışması (Sınırlı - 1. Mansiyon)
 1983 Ankara 200 Üniteli Devlet Mahallesi Proje Yarışması (Sınırlı - 1. Ödül)
 1984 Merkez Bankası İzmit Şubesi Binası Proje Yarışması (Sınırlı)
 1984 Mersin Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Proje Yarışması (1. Mansiyon)
 1984 Maçka Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Ek Binaları Proje Yarışması (3. Ödül)
 1984 Anayasa Mahkemesi Binası Proje Yarışması (Sınırlı - 3. Mansiyon)
 1984 Merkez Bankası Malatya Şubesi Binası Proje Yarışması (Sınırlı)
 1985 Erzincan Hükümet Konağı Proje Yarışması (2. Ödül)
 1991 Kayseri Melikgazi Belediye Binası ve Kültür, Ticaret Merkezi Proje Yarışması (Sınırlı - Mansiyon)
 1995 Ankara Kongre ve Kültür Merkezi Proje Yarışması (8. Ödül)
 1995 Samsun Onkoloji Hastanesi Proje Yarışması (3. Ödül)

Yurdanur Sepkin ve Öner Olcay'ın Katıldıkları Yarışmalar ve Kazandıkları Ödüller İnşaatı Gerçekleşen Yapılardan Bazıları

- İstanbul Ayazağa Harp Akademileri Kampüsü
- Edirne Selimiye Camii Çevre Düzenlemesi
- Erzurum Atatürk Üniversitesi Spor Kompleksi
- Ankara 200 Üniteli Devlet Mahallesi
- Adapazarı Tansel Koleji
- Ankara Yüce Koleji
- Ankara Arı Koleji
- Ankara Hıfzıssıhha Aşı Üretim ve Kontrol Tesisleri

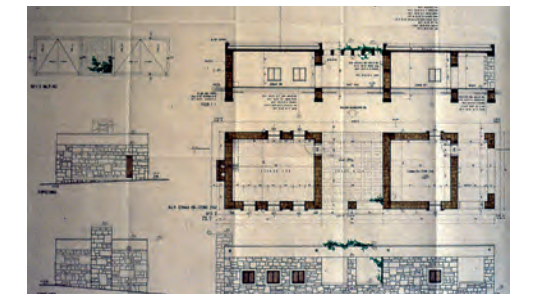
Kaynak: TMMOB-Mimarlar Odası Yarışmalar Dizini

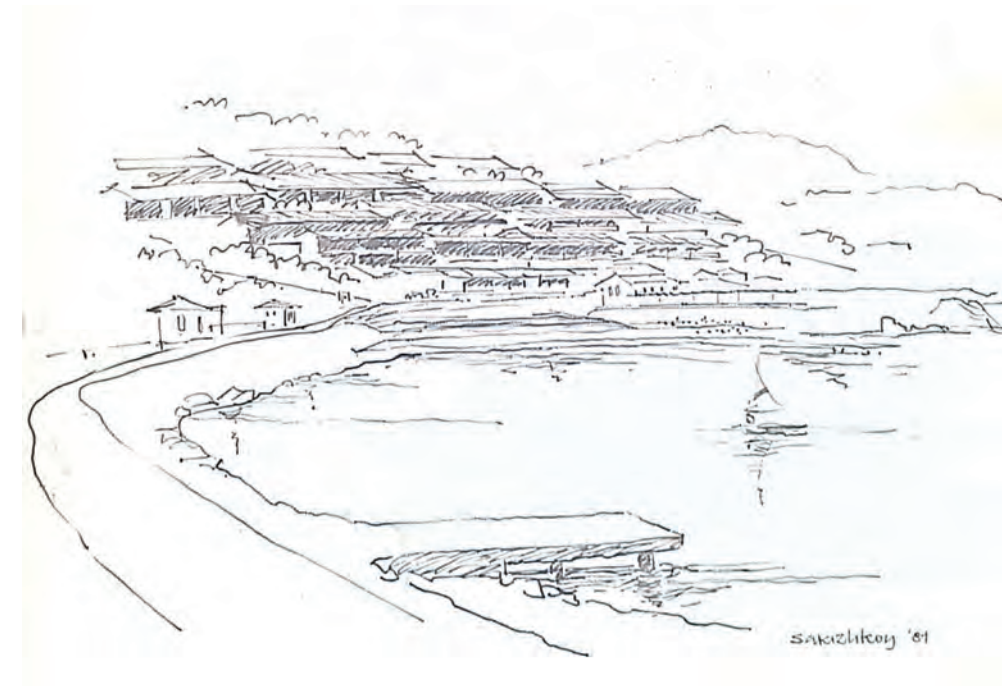
Luxemburg

Urfa Türbe Eskizi

Urfa Türbe Çizimleri

Sakızlıköy

YURDANUR SEPKİN

Neşe GURALLAR

T.C. TURİZM BAKANLIĞI-YATIRIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ŞANLIURFA EYYÜP NEBİ KÖYÜ TÜRBELERİ
ÇEVRE DÜZENLEME PROJESİ

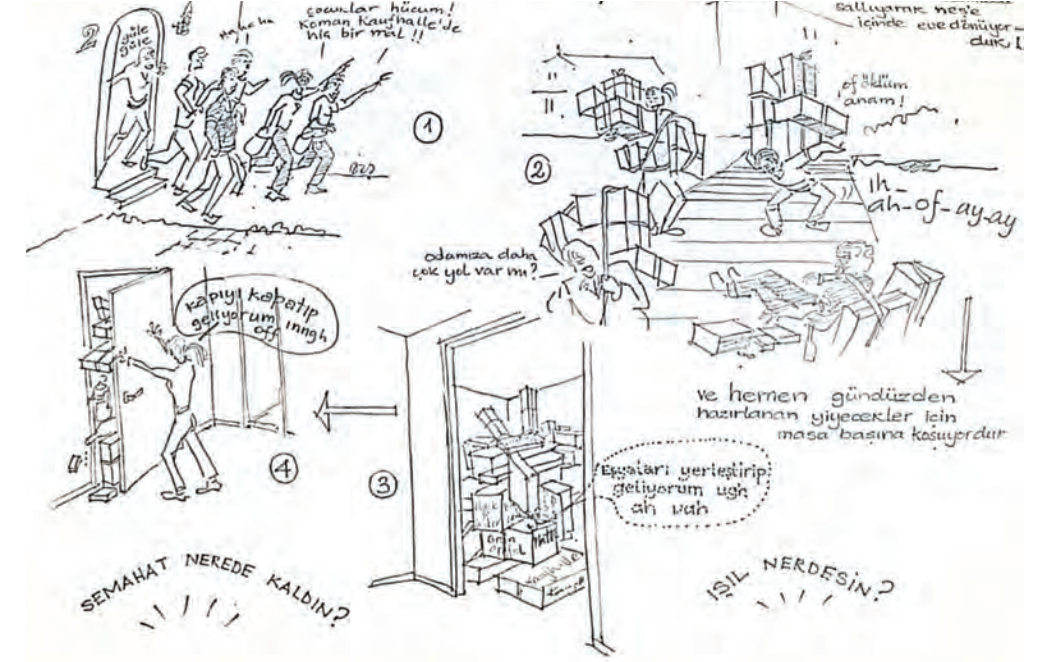
Portre

Yurdanur Sepkin'i 25 Şubat 2022'de kaybettik. 1963 DGSA (Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) mezunu olan Yurdanur Sepkin, elli yılı aşan meslek yaşantısı ile mimarlık tarihimizde ve kentlerimizde değerli izler bıraktı. Yurdanur Hoca'yı 1995 yılında Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümünde proje dersi asistanı olunca tanıdım.

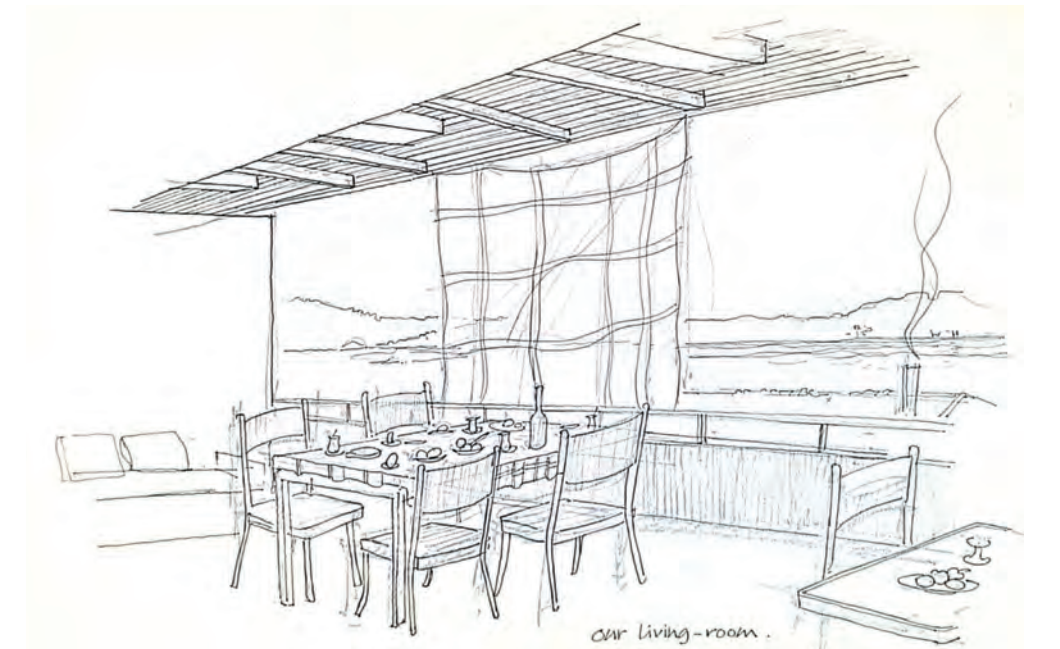
Bu yazının ilk bölümünde, Yurdanur Sepkin'in hocalığından söz edeceğim. İkinci bölümünde ise, sevgili hocamın mimarlık pratiği üzerine birkaç not düşmeye çalışacağım. Serbest Mimar Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürü Sayın Mehmet Soylu, vefatının ardından Yurdanur Sepkin'in arşivini dijital ortamda oluşturmaya gayret etti. 1970'lerden 2000'lere kırkın üzerinde projeye ait görseli bir raraya getirdi. Bu yazıyı, bu arşiv ve hatırlattıklarına dayanarak kaleme alıyorum; ancak ileride, Yurdanur Sepkin'in mimari eserleri üzerine detaylı monografiler ve hatta yaşam öyküsünün kaleme alınacağını umut ederim. Bu kısa yazının böyleli çalışmalarına başlama heyecanı getirmesini dilerim.

Hoca Olarak Yurdanur Sepkin

Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümünde mimari proje dersleri düşey sistemle yürütülür. 1990'ların ikinci yarısında Yurdanur Sepkin'in yer aldığı grup, Atölye III adını taşımaktaydı. Muammer Hacıbaloglu'nun atölye başkanı olduğu grupta, Kurt Doğan Subay, Mustafa Aslan Aslaner, Aynur Özmen yer alırdı. İlk dönem dersine eşlik ettiğim Kurt Doğan Subay, sağlık problemleri nedeniyle ayrıldı ve takip eden iki dönem Yurdanur Sepkin'in proje derslerine katıldım. Her şeyden önce olağanüstü nazik bir insan olduğunu söylemek gerekir. Kelimenin tam anlamıyla bir beyefendi idi. Kimseyi kırmamaya incellikle dikkat eder ve her zaman

Karikatürler

Kendi Salonları

içtenlikle gülümserdi. Bugün onu, bu samimi nezaketi ile hatırlamamız gerekir.

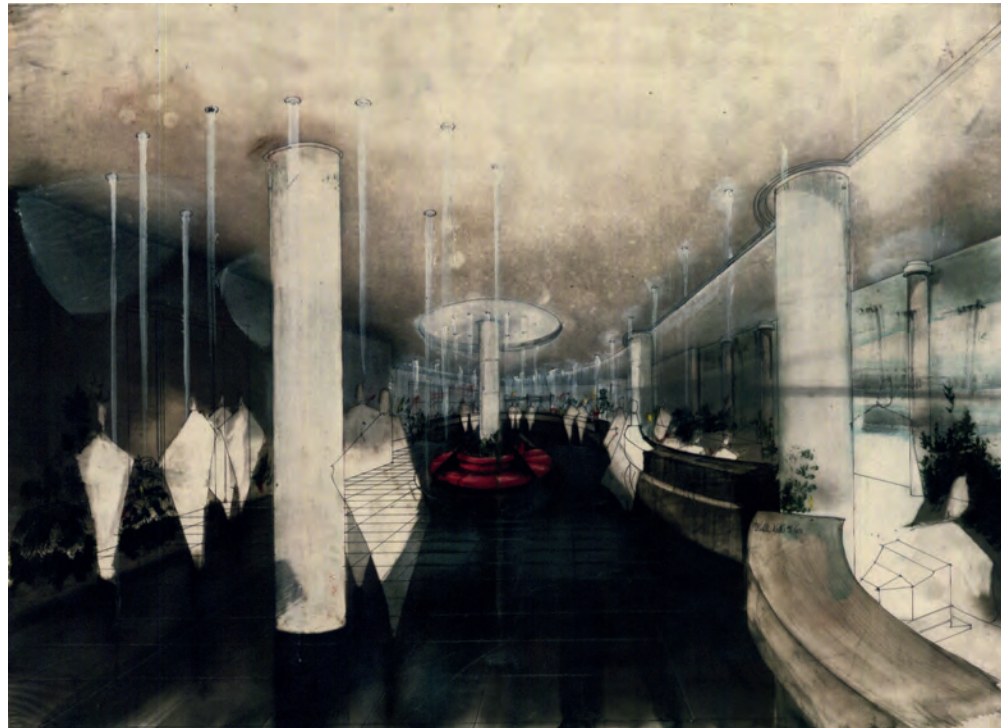
O yıllarda Atölye III içinde her proje hocası özerk davranırdı. Bütün hocaların ortak bir tema ya da başlık altında bir araya gelme zorunluluğu yoktu. Dışarıda proje yürüten hocalar, üzerine düşündükleri bir konuyu derse taşıyor, ders onlara projeleri üzerine düşünmeleri için bir araç olurken, öğrenciler için de meslek hayatlarında karşılarına çıkacak pratik bilgileri kazandııkları ortamı oluştururdu. Mehmet Soylu'nun derlediği arşivden, Yurdanur Hoca'nın, 1995-1996 yıllarına ait projelerini inceleyen, derste işlediğimiz konulara yakın pro-

jelerini seçebiliyorum. Ne bugünün AVMLeri, ne de 1970'lerin pasajlarına uymayan, şehir içi ara ölçek bir çarşı projesi ile Kapadokya'da kayalara oyulan yapı önerileri, öğrencilerle çalıştığımız iki dönemin konularıydı. Özellikle Kapadokya çalıştığımız dönemde, kayalara oyulan mekanların adeta mistik etkiler yarattığını ve ortaya çıkan projeleri büyük bir heyecan ve mutlulukla hatırladığımı belirtmiydim. Yurdanur Sepkin, bu ilgi çekici konularla Atölye III'ün proje derslerine yaratıcı bir etki katmıştı.

Derslerinden en çok aklımda kalan, projeye sessizce uzun süre bakışı ve sonra eskiz kağıdı

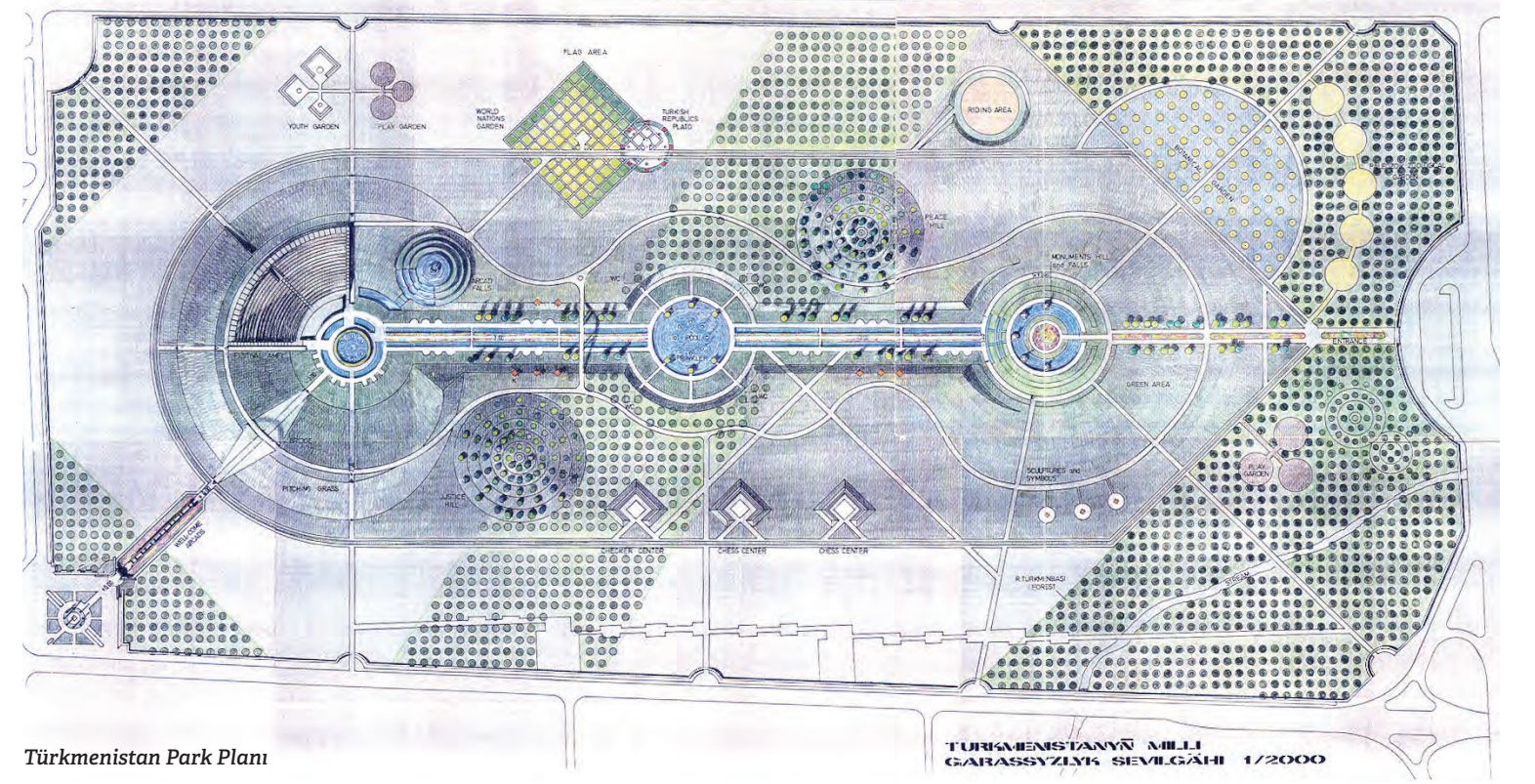

Ziraat Bankası Eskizi

Ziraat Bankası Eskizi

üzerine dolmakalemle perspektifler ve aksonometrilere çizmesidir. Binanın kütesini anlatan bir aksonometriyi ya da bir mekanı anlatan iç perspektifi büyük bir hünerle ve kolaylıkla çıkarırdı. O yıllarda maket, tasarımın henüz başlangıcı değil, sonuç ürünü idi. Bu nedenle üç boyutlu eskizlerinin özel bir değeri vardı. Anlatmak istediği etkiyi öğrencinin gözünde çizgisiyle canlandırır. Bu yazının devamında hocanın resimsi güzellikteki paftalarına ayrıca değineceğim. Bugün projelerine ait görsellere bakarken, derslerde ipuçlarını izlediğim becerinin ardında yer alan hocanın meslek hayatındaki gerçek ürünlerini görebiliyorum. Derslerdeki uzun sessizlikler ise sanıyorum, DGSA'da Sedat Hakkı Eldem gibi hocalardan aldıkları eğitimden onlara miras kalan bir alışkanlıktı. Bazı derslerde Sedat Hakkı Eldem ile ilgili hatıralarını aktarırdı. Sedat Hakkı'nın beğenmediği projeye bakmadığı ve konuşmadığı biliniyor. Yurdanur Sepkin ve önceki kuşaklar (doğum tarihleri 1920 ve 1930'lara denk gelenler) bu davranış biçimi ile şekillenmiş, bu kalıbın etkilerini de bir ölçüde 2000'li yıllara kadar taşımıştır. Yurdanur Sepkin'in sessizliği ise, öğrenciye tepeden bakan bir kibirden değil, çizgisinin taşıdığı gücün, söze yer bırakmayışından kaynaklanırdı. Başka bir ifade ile, Sepkin'in mimar-

Türkmenistan Park Planı

ların az konuşup, çok çizmesi gerektiğine inanan bir kuşağa ait olduğu söylenebilir. Ancak Yurdanur Sepkin'in, teorik bilgiyi küçümseyen, her sözü kolaylıkla laf ebeliği olarak yargılayan antientellektüel tarza ait olmadığını belirtmeliyim. Başta söylediğim olağanüstü nazik kişilik böylesi kaba bir tavırla bağdaşmazdı çünkü. Bu jenerasyonun antientellektüelistlerini yakından tanıdığım için bu ayrımı yapmanın kolay olduğunu da ekleyebilirim.

Çizimleri ile Yurdanur Sepkin

Mimarlık pratiğinin 16. yüzyıldan itibaren sahadan koşturduğu ve bir temsil pratiği haline aldığı meslek tarihimizde çokca yazıldı. Adına mimari proje dediğimiz çizime dayalı bu temsilin de kendine ait bir tarihi var. Bugün mimarlık eğitimi alan bir öğrenci, gördüğü bir çizimin hangi döneme ve hatta ekole ait olduğunu tahmin edebilir. Bu temsilin önemli bir kırılma noktası ise 20. yüzyılda dijitalleşme ile gerçekleşti.

Yurdanur Sepkin ve doğum tarihleri 1940'lar ve öncesine gidenler, çizim pratiğinin el hakimiyetinden bilgisayara geçişini en kuvvetli yaşayan kuşaklardır. Bu geçiş dönemi, doğum tarihleri neredeyse 1990'lar olan kuşaklara kadar uzadı. Yeni kuşaklarsa, mimari temsilin dijital dönemine doğuyor, doğacaklar. Onlar için 1970, 1980'lere ait çizimler, tanık olmadıkları bir dönemi anlatır olacak.

Yazının bu bölümünde, Yurdanur Sepkin'in projelerinin analizinden ziyade, artık tamamen kapanan elle çizim döneminin son temsilcilerinden biri olarak Sepkin'in resimsi

mimari ifadelerine odaklanacağım. Yurdanur Sepkin'in vefatı üzerine derlenen proje arşivi bu kuşağın çizimleri üzerine oldukça değerli bilgiler sunuyor. Başlangıçta söylediğim gibi, Sepkin'in mimari yönelimlerini, çözümlerini, tarzını, tek tek yapıları üzerinden değerlendirecek çalışmaların ileride yapılacağını umuyorum. Yukarıda anlattığım ve proje derslerinde tanıdığım üç boyutlu çizim beceresinin örneklerine dikkat çekmek, Sepkin ve kuşağının mimari diline vurgu yapmış olacak ve görsel hafızamızdaki yerini kayıt altına alacaktır.

Ancak öncelikle belirtmek gerekir ki, bu çizimleri Orhun Mimarlık'ın ortak ürünleri olarak da görmeliyiz. Yurdanur Sepkin, mezuniyetinden dört yıl sonra, ömür boyu sürecek olan dostluk ve iş arkadaşlığını yine bir DGSA mezunu olan Öner Olca'yı ile kurmuştur. 2004 yılına kadar süren ve Orhun Mimarlık Bürosu adını alan bu işbirliğinde proje müellifi ni ortak kabul etmemiz gerekir. Dolayısıyla Mehmet Soylu'nun derlediği arşivden seçecek size sunduğum görsellerde, eserleri, her ikisine de ait olarak kabul etmek gerekir. Ancak ikiliye yakın olan mimar Bilge Sezer'den, ofis içindeki iş bölümünde Öner Olca'yı daha çok yapı detayları üzerine yoğunlaşırken, Yurdanur Sepkin'in renkli perspektiflerde rol aldığını öğrendim.

DGSA'nın, yetiştirdiği mimarların aynı zamanda ressam olarak anılmasını sağlayacak kadar kuvvetli bir eğitim vermesi, bir dönem mimarların diğerlerinden ayrıran bir kimlik yaratmıştır. Bu mimar-ressamlar arasında en

bilinen Cihat Burak'tır. Cihat Burak, ressamlığını mimarlığının ötesine taşımıştır. Yurdanur Sepkin'i bu kuşağın son temsilcilerinden biri olarak görebiliriz. Yazıya eşlik eden görsellerde yer alan kuvvetli resimsilik, bu ekolün, Sepkin'e kazandırdığı bir özelliktir. Kuşkusuz her DGSA mezunu; resmi, hayatının önemli bir parçası haline getirmemiştir. Ancak Sepkin, mimari projelerde ürettiği çizimlerin yanı sıra, resme özel zaman ayırmaya devam eden mimarlar arasında olmuştur. Bilge Sezer'in aracılığı ve ailesinin izni ile Yurdanur hocanın mimarlık dışı çizimlerinden ve resimlerinden bir kaçını da bu yazıya ekliyoruz.

Görsellerdeki proje konuları, Anıtkabir Erat Binası'ndan çocuk kampına, Antakya'da bir kaya kilisesinden banka binasına Urfa'da bir türbeden hafta sonu evine, dünyevi ya da uhrevi farklı mekansal duygular taşıyan önerilerdir. İçerikleri böylesine farklılaşsa da, tüm bu resimsi mimari ifadeler, ortak bir mekansal duyarlılığın ürünleridir. Duygunun eskisi gibi akıldan ayrıştırılmadığı yeni bir çağa girerken, mimarların tasarım araçları ile kurduğu ilişkinin yarattıkları mekanlar üzerindeki etkileri araştırmaya değer yeni alanlardır. Yurdanur Sepkin'e ait bu temsil örnekleri ve taşıdıkları duygu dünyası, mimari ifadenin dijitalleştiği günümüzden oldukça farklı. Gelecek araştırmacıların, dünyaya her zaman aydınlık, yapıcı ve güler yüze bakan Yurdanur Sepkin'in mimari eserlerine, salt esere dönük değil, mimarın duygu dünyasını hesaba katan yeni okumalarla yaklaşacağına inanıyorum.

Serbest MİMAR Magazine - Issue 47

SUMMARY OF CONTENT

The 47th issue of our magazine meets you with its exciting and rich content.

The Desktop section contains a selection of unfinished or ongoing projects. In this issue, you will find the projects of PGEA Architecture, Korhan Erol Architecture, ŞANALarc, Gökhan Aksoy Architects, EXE Architecture, CM² Architecture and Design Studio, Per Se Architecture, and İkkerebir Architecture offices. In the SMDs section, you will find news from the latest events organized by IstanbulSMD, IzmirSMD, and TürkSMD.

The Collar Picture section includes the memoir of Hasan Özbay about Meinhard von Gerkan, who we lost recently, the memoir of Yavuz Selim Sepin in memory of Mete Arat, the memoirs of Erdoğan Elmas and Çağla Akyürek in memory of Orhan Akyürek, the memoir of Suha Özkan about Arata Isozaki and Balkrishna Doshi and commemorations of Rafael Vinoly and Nishan Yaubyan.

In the agenda section, SMDs' Earthquake and Architecture Workshop summary reports, the last guest of Kalebodur and Architects Talk, Nilüfer Kozikoğlu, this year's curators of Venice Architecture Biennale Turkey Pavilion, Sevinçe Bayrak and Oral Göktaş, the news of the "Competitions Panel and Forum in Ankara" organized by Ankara City Council Architectural Culture and Planning Working Group.

The new pages include the Bursa Kayapa Organized Industry Administration Building, designed by Bimat Architecture, Elmadağ Market Place, designed by Taner & Sertan Demirdağ, and Commagene Cultural Center projects designed by ERBUĞ Architecture & PROMET Project, and in the from the competition to the implementation section includes the Selimiye Environment Urban Design Project designed by Beril Serbes Architects.

The 10th article of the Modern Travels series, edited by Prof. Dr. Figen Kivılcım Çorakbaşı, is titled "A Tourism Structure in Mid-Century Modern Aesthetics: Petek Pension" by Abdulkerim Karaoğlu.

We gave the place File pages of this issue for the pleasant interview between Banu Uçak and Architect Nevzat Sayın, deemed worthy of the TürkSMD 15th Architecture Awards and the Grand Prize.

In the series Protecting the Modern, we cover the story of the Etibank General Directorate Headquarters, written by Dr. Mustafa Kemal Baran, and the interview with the architects of the destroyed Ankara Tennis Club, Reha Ortaçlı, Hasan Özbay, and Mehmet Soylu in 2009.

You can also find Hasan Özbay's article in which he tells the story of the Altındağ Municipality Building, full of constructions and demolitions, which started with the national competition organized by the Ankara Metropolitan Municipality Department of Cultural and Natural Heritage.

In our pages from the world, this issue includes James Corner Field Operations' Hudson River Park and Gansevoort Peninsula project in New York, Manhattan.

Memories and thoughts compiled by Çetin Ünalın, Güney Göksoy Tonkal, and Ceren Topaloğlu on the METU Applied Summer Internships, which lasted from 1958 to 1974, then resumed in the 2000s and did not continue today, can be found on our "On Architecture Education" pages.

Mehmet Soylu and Neşe Gürallar penned the services of Orhun Architecture Founding Partners Öner Olcay and Yurdanur Sepkin in architecture in our "From the Archives" section, where we started to record the important architects of their periods who passed away in the past years.

Журнал "Свободный Архитектор", выпуск 47-й.

СОДЕРЖАНИЕ

47-й номер нашего журнала встречает Вас интересным и богатым содержанием.

В разделе «Рабочий стол» представлены незавершенные или текущие проекты. В этом выпуске вы найдете проекты офисов «Архитектура PGEA», «Архитектура Корхан Эрол», «ШАНАЛарк», «Архитектора Гокхан Аксой», «Архитектора EXE», «Студия архитектуры и дизайна CM²», «Архитектура Per Se» и «Архитектура Иккеребир».

В разделе SMD вы найдете новости о последних мероприятиях, организованных IstanbulSMD, IzmirSMD и TürkSMD.

Раздел воротничкового изображения состоит из воспоминаний, написанных Хасаном Озбаем и Мете Арат о Мейнхарде фон Геркани, которого мы недавно потеряли, затем последовали мемуары Явуза Селима Сепина, написанные Эрдоганом Эльмасом и Чаглой Акьюреком в память об Орхане Акьюреке, а также воспоминаний Сухи Озкан об Арата Исодзакки и Балкришна Доши, а также воспоминаний Рафаэля Виноли и Нишана Яубяна.

В разделе «Повестка дня» представлены сводные отчеты SMD по землетрясениям и архитектурным семинарам, Нилюфер Козикоглу, последний гость Архитекторы беседуют с Калебодуром, Свиндже Байрак и Орал Гёкташ, кураторы павильона Турции в этом году на Венецианской архитектурной биеннале, Новости «Конкурсной панели и форума в Анкаре», организованного Рабочей группой по архитектурной культуре и планированию городского совета Анкары.

Новые страницы включают Административное здание организованной промышленности в Бурсе Каяпа, спроектированное «Архитектура Бимата», Рыночная площадь Эльмада по проектам Танера и Сертана Демирда и Культурный центр Коммагена, разработанные Архитектура ЭРБУГ и Проект ПРОМЕТ, а в разделе «Реализация» конкурса находится Проект городского дизайна Селимие, разработанный Beril Serbes Architects.

Десятая статья из серии «Современные путешествия» под редакцией профессора доктора Фигена Кывильчима Чоракбаши называется «Структура туризма в современной эстетике середины века: пансион Петек» Абдулкерима Караоглу.

Мы посвятили страницы с файлами этого выпуска приятному интервью архитектора Невзата Сайына и Бану Учака, которые были признаны достойными 15-й архитектурной премии и главного приза TürkSMD.

В серии «Защищая современность», Мы освещаем историю Центрального офиса Главного Управления Этибанка, написанную доктором Мустафой Кемалем Бараном, и интервью Реха Ортачлы, архитектор разрушенного теннисного клуба Анкары, и интервью Хасана Озбая и Мехмета Союлу в 2009 году.

Вы также можете найти статью Хасана Озбая, в которой он рассказывает историю здания муниципалитета Алтындаг, полного построек и сносов, которое началось с национального конкурса, организованного Департаментом культурного и природного наследия столичного муниципалитета Анкары.

Разделе «наши страницы со всего мира» этого выпуска включает в себя проект James Corner Field Operations Hudson River Park и Gansevoort Peninsula в Нью-Йорке, Манхэттен.

На наших страницах «Об архитектурном образовании» можно найти воспоминания и мысли, собранные Четин Юналин, Гюней Гёксу Тонкал и Джерен Топалогу о летних прикладных стажировках Ближневосточного технического университета, которые длились с 1958 по 1974 год, затем возобновились в 2000-х годах и не продолжают сегодня, а также в нашем разделе «Из архивов», где мы начали записывать важных архитекторов своего периода, которые ушли из жизни в прошлые годы, Мехмет Союлу и Неше Гюраллар предоставили услуги партнерам-основателям «Архитектура Орхун» Онеру Олчаю и Юрдануру Сепкину в области архитектуры.

مجلة المهندس المعماري المستقل - العدد 47

ملخص المحتويات

يلتقي بكم العدد السابع والأربعون من مجلتنا بمحتواه الغني والمثير للاهتمام.

يحتوي قسم سطح المكتب على مجموعة مختارة من المشاريع غير المكتملة أو الجارية في هذا العدد، ستجد مشاريع الهندسة المعمارية بيغا والمهندس المعماري كورهان ارول و شاتال ارتش والمهندس المعماري غوكهان اكسوي و اكسا للهندسة المعمارية اس ام تو للهندسة المعمارية وتصميم الاستديو و بار سا للهندسة المعمارية ايكي كيرابير للهندسة المعمارية

في قسم اس ام دي اس، ستجد أخبارًا من أحدث الفعاليات التي نظمتها اس ام دي اسطنبول و اس ام دي ازمير و اس ام دي تورك .

في قسم صورة الباقية خطاب حسن أوزباي عن مينهارد فون جركان ، الذي فقدناه مؤخرًا بعد ميتا مارت ، و مذكرات يافوز سليم سيبين و أردوغان الماس و شاعلا أكويورك في ذكرى أورهان أكويورك وسها أوزكان عن أراتا إيسوزاكي وبالكريشنا دوشي ، بالإضافة إلى إحياء ذكرى رافائيل فينولي ونيسان يابويان.

في قسم جدول الأعمال ، تقرير ملخص ورشة عمل الزلازل والهندسة المعمارية في اس ام دي اس نيلوفر كوزيك أوغلو ، الضيف الأخير في نقاش كاليبودور والمهندسين المعماريين ، والقيم على بينالي فينيسيا للهندسة المعمارية هذا العام ، جناح تركيا وسيفنتش بيرك و اورال غوكتاش ، مجلس مدينة أنقرة للثقافة المعمارية والتخطيط الفريق العامل "أنقرة 20" لوحة المسابقات والمنتدى .»

مبنى إدارة الصناعة المنظم في بورصة كايابا ، صممه بيمات ارتشر على صفحاته الجديدة مع سوق الماداغ بواسطة ساراتان دمير داخ و تانر في قسم التنفيذ في مشاريع مركز كوماغانا الثقافي التي صممها اربوت ارتشر و مشروع برومات ، يوجد مشروع سالميا انفيرموت ديزاين الذي صممه بيرل سارباس ارتشيتكتس.

المقال العائش من سلسلة الرحلات الحديثة ، الذي حرره الأستاذ الدكتور فيجن كيبيلسيم تشوراكباش ، بعنوان «هيكل سياحي في جماليات منتصف القرن الحديثة: بنسيون بيتيك» لعبد الكريم كار اوغلو.

لقد خصصنا صفحات ملف هذا العدد للمقابلة اللطيفة للمهندس المعماري نيفزات ساين، الذي كان يستحق جائزة اس ام دي تورك للهندسة المعمارية الخامسة عشرة والجائزة الكبرى ، و بانو اوشاك.

في سلسلة حماية العصر الحديث نغطي قصة مقر المديرية العامة للبنك ، بقلم د. مصطفى كمال باران ، والمقابلة مع ريبها أورتاتلي ، مهندسة نادي أنقرة للتنس المدمر ، وحسن أوزباي ومحمد صويلو في عام ٢٠٠٢ .

يمكنكم أيضًا العثور على مقال حسن أوزباي الذي يروي فيه قصة مبنى بلدية ألتينداغ المليء بالإنشاءات والهدم ، والتي بدأت بالمسابقة الوطنية التي نظمتها إدارة التراث الثقافي والطبيعي في بلدية أنقرة .

في صفحاتنا من جميع أنحاء العالم ، يتضمن هذا العدد مشروع جيمس كورنر للمباني الميدانية هاندسون ريفر بارك ومشروع غنيسفورت بانينسولا في مانهاتن ، نيويورك.

تم تضمين الذكريات والأفكار التي جمعها جيتين أوتالين وجوني جوكسو تونكال وسيرين توبال أوغلو في برنامج التدريب الصيفي ميتو ، والذي استمر من عام ١٩٥٩ إلى عام ١٩٧١ ، ثم تم استئنافه في عام ٢٠٠٢ ولم يستمر حتى اليوم ، في صفحات «تعليم الهندسة المعمارية». صاغ صويلو و ناشا غورالار خدمات الشركاء المؤسسين لشركة واورهون و اونار واجاي للهندسة المعمارية و يودانور سابكين في مجال الهندسة المعمارية في قسم «من المحفوظات» ، حيث بدأنا في تسجيل المهندسين المعماريين المهمين في عصرهم الذين وافقهم المنية في السنوات الأخيرة.